

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ŞİİR ATLASI 3

HAZIRLAYAN
CEVAT ÇAPAN

Kavram Yayınları

Aralık Yayın Ltd. Şti.

Şiir Atlası: 3

Birinci Basım: Yapı Kredi Yayınları, Ağustos 1996

İkinci Basım: Şubat 2000

Hazırlayan: Cevat Çapan

© Kavram Yayınları, 2000

Türkçe çevirinin tüm yayın hakları saklıdır.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

ISBN 975 366 164 9

Dizgi: Mustafa Balaban, Baskı ve cilt : Özener Matbaacılık Ltd. Şti.

Kavram, Bekâr Sok. No: 17/1 Taksim/İstanbul

tel: (0212) 244 02 85, fax: (0212) 292 43 25

ŞİİR ATLASI 3

Hazırlayan: Cevat Çapan

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 13

PHILIPPE SOUPAULT

Çev: Halil Gökhan

Gülümseyiniz Lüfen 16

Külfetler 16

Alice İçin 17

Beş Kardeş 17

Pazar 17

Sinema Palas 18

Rag-Time 18

Ve Geriye Kalan 19

FRANZ CARL WEISKOPF

Çev: Gültekin Emre

Yüz 21

Dilenci-Şarkısı 22

Trampetçi Türküsü 23

Soru 25

Ayrılış 26

Yıldız 27

Ne Zamana Dek? 28

RAYMOND FEDERMAN

Çev: Yusuf Eradam - Erhan Kuzhan

Rüzgâr 31

Sam'e Notlar 32

Sarı Sandalye 33

Kaçış 35

Çiçekler Arasında Van Gogh 36

Postmodern Ressam 36

Karanlıkta Dans 37

Seven 38

El 39

Yalnızlığın Güzelliği 39

Nerde ki Başka? 39

Ünlem İşareti 40

Dövme 41

Sonunda 42

Küllerin Olduğu Yerde 42

Korku 43

FERNANDO PESSOA

Çev: Cevat Çapan

Denize Övgü 45

HENRY REED

Çev: Coşkun Yerli

- Verona Haritası 54
- Orman 56
- Dışarda ve İçerde 56
- Kapı ve Pencere 57
- Sabah 57
- Duvar 58
- Yaşamlar 59
- Uzaklıkları Kestirmek 61

HERMANN BROCH

Çev: Ahmet Cernâl

- Kader Ağrıları: 7,8,9,10,11 64

ANDRE BRETON

Çev: Halil Gökhan

- Tanrılar Karşılaştırıldığında 70
- Ne Hazırlıklar 71
- Dünya 72
- İlk Saydamlar 73
- Şüpheliden Çok 73
- İç 73

DOUGLAS DUNN

Çev: Nazmi Ağıl

- Terry Caddesi erkekleri 76
- Terry Caddesi'nden Bir Taşınma 78
- Modern Aşk 77
- Mum Işığında Aşk 77
- Kongo'daki Savaş 79
- Ben Bir Kameramanım 80
- Konser 81
- Aşk Şiiri 83
- Gece Penceresinden 83

ADRIENNE RICH

Çev: Ayşe Nihal Akbulut

- Çocukların Yerine Kâğıt Yakması 85
- "Tehlikedeyim-Beyefendi-" 88
- Güç 89
- Yirmi Bir Aşk Şiiri'nden 91
- Kayda Düşülsün Diye 92

ERIK STINUS

Çev: Murat Alpar

- Işık Ol 96
- Ovada 96
- Çatıdaki Adamlar 96
- Aşevinde 97
- Özellikle Pazar Günleri 97
- Şili On Beşinci Kışında 98
- Barınacak Bir Yer 99

VICTOR SEGALEN

Çev: Nuriye Yiğitler

- Doğuya Dönmüş Taşlar 103
Batıya Dönmüş Taşlar 104
Yolun Kıyısındaki Taşlar 105

SEMİH EL-KASIM

Çev: Metin Fındıkçı

- Uslandık 110
Ölüm Kapılarına "Muntehe" Yazıldı: 110
Filistin Kanıyla Yazıldı "Muntehe" 111
Gidişi Anmak 112
Garip Selam 112
Ekmek 112
Büyüleyici Sevgi 113
Görecekler Beni Görüyorlar 113
... Ve Ancak 114
Doğa 114

BARDHLY LONDO

Çev: Eray Canberk

- "Uzaklık" Kelimesi 116
Su Birikintileri, Kırılmış Bir Aynanın Parçaları Gibi 116
Sazın Söylediği 117
Gece Yarısı Sokaklar 118
Tanrıça 119
Roza 121
Savaşçının Portresi 122

EAVAN BOLAND

Çev: Coşkun Yerli

- Dağ Zamanı 124
Babamın Masasında Duran Fotoğraf 124
Çocukluğun Geceleri 125
Sürgünde 126
Biz Savaşta Tarafsızdık 127
Hayalet Öyküleri 129
Dışarının Tarihi 130
Biz Hep Geç Kalırız Zaten 131
Geceyarısı Çiçekleri 132
Ak Aliç Çiçekleri Batı İrlanda'nın 132

MICHAEL HULSE

Çev: Cevat Çapan

- Raffles Oteli 135
Sığınmacılar 136
4 Mart 1844'te Tarnast'ta Ölen Gottlob Fabian'a 137
Dikkat Kesilmek 137
Allen Curnow'a 138

OTTO RENE CASTILLO

Çev: Gökhan Uçkan

- Politikadan Uzak Aydınlar 141
Yarın Hesap Sorulurken 142
Doyum 143
En Acı Günlérde Bile 144

BERTOLT BRECHT

Çev: Teoman Aktürel

- Hollywood 147
- Duman 147
- Çiçek Bahçesi 147
- Tarlasına İlgilenir Köylü 148
- Şu İşsizlik 148
- İnek Sağan Oyuncu Kız Şöyle Der 149
- Tiyatro Şiirleri:
- Oyun-Yazarının Türküsü 150
- Işıklar 152
- Eskiye ve Yeniye Arayın 152

Çev: Sibel Arslan

- Üç Asker 154
- Üç Asker ve Zenginler 155
- Görünmez Adamlar 157
- Üç Asker ve Makinist 158
- Üç Asker ve Konut Sorunu 159

MIGUEL HERNANDEZ

Çev: Ayşe Nihal Akbulut - Rafael Carpintero Ortega

- Havaları Bu Halkın Sürükler Beni 163
- Göründüğü Gibidir Dünya 166
- Sığınmıyor Yüreğim İçime 167
- Ağız 168
- Son Türkü 170

CRAIG RAINE

Çev: Coşkun Yerli

- İlk Ders 173
- Düz Şarkı 174
- Modern Kılıkta 175
- Kentli 177
- Napolyon Yurttaşlar Yasası 179
- Sayfadaki Sözcükler 180

ANNE SEXTON

Çev: Nazmi Ağıl

- Müzik Yüzerek Dönüyor Bana 183
- O Nedir? 184
- Zil Çalmak 185
- Derisinin Yosunu 186
- Anımsıyorum 187
- Tanrıyla Konuşan Elenor Boylan İçin 187
- Kibar Bey: Bu Korular 188
- Elizabeth Gitti 189
- Kürtaj 190
- İhtiyar 191

GÖSTA ÅGREN

Çev: Kemal Özudoğru

- Orte'nin Dönüşü 194

GIACOMO LEOPARDI

Çev: Necdet Adabağ

- Sonsuzluk 202

Ay'a **202**
Sappho'nun Son Türküsü **203**
Yalnız Serçe **205**
Fırtınadan Sonraki Dinginlik **207**

ALOYSIUS BERTRAND

Çev: Nuriye Yiğitler

Scarbo **210**
Darağacı **211**
Ölü At **211**
Wolgast Kalesi **213**
Bir Savaştan Sonraki Gece **214**

ROD McKUEN

Çev: Zülal Başpınar

Ilık Meltemi Dinle **218**
O Yine Geliyor **223**
Bir Çocuk Gibi **223**

W.H. AUDEN

Çev: M. Bayazıt

Söyle Bana Aşk Nedir? **226**
Cenaze Ağlı **227**
Sır Çözüldü Sonunda **228**
Nedir O Ses **229**

LORAND GASPARD

Çev: Halil Gökhan

Işığın Bilgisi **232**

GENNADİ AYGİ

Çev: Azer Yaran

Özsel **237**
Yol **237**
Sessizlik **238**
Bulutlar **239**
Ölüm **240**
Çocukluk **240**
Küçük Kıza Requiem **241**
Çocuklukta Sabah **242**
Kış Öncesinde Requiem **243**

SANDRO PENNA

Çev: Kemal Atakay

Ahlakçılar **246**
Edebiyat **247**
Erotica **247**

MARIA LUISA SPAZIANI

Çev: Işıl Saatçioğlu

Ay ki Kışın **251**
Tutsaklık **251**
Resimdeki Ateş **252**
Belleğin Yazarı **255**
Bir Yandan Yazıyorum **255**
Köyün Delisi **256**
Kum Tanesi **256**
Montale İçin **257**

Roller Değişirse **258**

AHMAD ŞAMLU

Çev: *Zahra Afshar*

Kalesten **260**

Sis **260**

Ağıt **262**

Karanlık Şarkı **263**

İçimizdeki Soğukluk **264**

Eskiz **265**

CHRISTIAN MORGENSTERN

Çev: *Hilmi Tezgör*

Yeryüzündeki Acı **267**

altın Armağan **267**

Halızanın Cenneti **267**

İtiraf **267**

Düşler Ormanı **268**

Çınarlar **268**

Daha Fazla Sevgi, Daha Fazla Güzellik **268**

Acı **268**

Vatan **269**

Hayatın Sureti **269**

Ürperme **269**

İlk Kar **270**

Yaratıcılar ve Yararcılar **270**

Geveze **270**

Pankart **270**

Kurtarıcı Sevgi **270**

Az Olanı Korum **271**

Portofino **271**

Biri ve Hepsisi **271**

Diz **272**

Sessiz Olgunlaşma **273**

CHRISTOPHER MIDDLETON

Çev: *Cevat Çapan*

Kır Çiçekleri **275**

Lento **276**

İstanbul'da Taş Anıt **276**

Charlotte'un Baladı **277**

Ölçüm **279**

Yaşlı Turist Rehberi-Çevirmeni **280**

EEVA-LIISA MANNER

Çev: *Kemal Özudoğru*

Ruhlar Her Yerde **283**

Sandım Ki... **283**

İhtiyar... **283**

Sin Riyal **283**

Burada Gün Daima Solar... **283**

Gördükten Sonra... **284**

Zaman **284**

Biri... **285**

Ay .. **285**

Esrarengiz Çılgılık **286**
Gölgeler **286**
Auriga **286**
Günün Bağları **287**
Asimilasyon **287**
Eğer **288**
Çiil Kapısının Arkasında **288**
Sis Atları **289**

JACQUES PREVERT

Çev: Teoman Aktürel

Sevişen Çocuklar **292**
Pazar **292**
Yazılı Ödev **292**
Kışların Dışında Özgür **293**
Kan Türküsü **293**
Barbara **295**
Aşk **297**

WILLIAM BLAKE

Çev: Selahattin Özpabıyıkları

Sunuş **301**
Kuzu **301**
Küçük Siyah Oğlan **302**
Başkasının Kederi Üzerine **303**
Bir Beşik Şarkısı **304**
Kutsal İmge **306**
Kutsal Perşembe **306**
Gece **307**
Baca Temizleyici **309**

GUILLEVIC

Çev: Halil Gökhan

Şiir Sanatı **311**

CLAUDE ESTEBAN

Çev: Hüseyin Baş

I: Akşama Doğru, Uzak Başkalarıyla **321**
II: Bir Kapı, Kapanmayan **323**
Sanki Toz Parçası Söz Edilen **325**

ROGER McGOUGH

Çev: Coşkun Yerli

Karşılıklı Dans **330**
Tanımak **331**
Bir Öğlevakti **332**
Alevlenen Meyveler **334**
Muayene **335**
Ben Öldüğüm Zaman **336**
Trenlere El Sallayın **337**
Film Yapımcısı **338**

PABLO NERUDA

Çev: Teoman Aktürel

Görünmeyen Kişi **343**

JURA SOYFER

Çev: Ahmet Cemal

- Siradan İnsanın Şarkısı **351**
Dachau Şarkısı **352**
Pepito'nun Şansonu **355**
İnsanların Satın Alınabilirliği Üzerine **355**
Şerefın Şansonu **356**
Cennetin Melodramı **357**
Anaco Anna'nın Şarkısı **358**
Moya Düşesi'nin Şansonu **358**
Atış Yapıştırıcısının Şarkısı **361**
Sınırların Şarkısı **362**

GABRIEL PLANELLA

Çev: Ali Cengizkan

- Kuzey Yarıküre **364**
Sidney Körlezi **365**

HEINRICH HEINE

Çev: İlker Demirel

- Almanya, Bir Kış Masalı'ndan:
Bölüm III **368**
Bölüm IV **370**

HANS ARP

Çev: İlker Demirel

- Düşünceli Alevler **377**

TRAJAN PETROVSKI

Çev: Suat Engüllü

- Bu Ankara Sonbaharında **388**
Ay Şiiri **388**
Ölüm Türküsü **389**
Goritsa **389**
Ohri Pazarında **390**
Drim Köprüsü **390**
Tutankamon **391**
Ehram **392**
İskenderiye'ye Geldi Dante **392**
Harp Çalan Adam **393**
Anadolu'dan Bir Manzara **393**
Sormayın **394**
Vaat **394**
Burada Yaşamıştım **395**
Yalnızlık **395**
Bir Yüzün Portresi **396**
Düşünce **397**
Bulgu **397**
Niye Beni Anımsatıyorsun **398**
Güce Övgü **398**
Sfenks Yazıları **399**

ÖNSÖZ

Şiir Atlası'nın 2. cildinde bazı şiirlerini okuduğumuz Polonya asıllı şair Czeslaw Milosz “Büyü” adlı şiirinde şöyle diyor:

*Güzel ve yenilmez bir güçtür insan aklı.
Ne demir parmaklıklar, ne dikenli teller, ne sürgün,
Ne de kitapların hamur edilmesi üstün gelebilir ona.
Dildeki evrensel görüşleri belirler akıl
Ve elimizi yönlendirerek bize Gerçek ve Adalet'i
Büyük, yalan ve baskıyı küçük harflerle yazdırır.
Her şeyin üstünde olması gereken değerleri saptar,
Umutsuzluğun düşmanı, umudun dostudur o.
İnsanları Yahudi-Yunan, efendi-köle diye ayırmaz,
Yönetelim diye bize dünya mülkiğini bağışlar.
Yüce ve saydam sözleri, kirli ve bayağı sözcüklerin
Uyumsuzluğundan korur. Güneşin altında
Var olan her şeyin yeni olduğunu söyler
Ve geçmişin sıkılı yumruğunu açar.
Güzel ve çok gençtirler “Philo-Sophia” ile
İlyiliğin hizmetindeki dostu Şiir.
Daha dün onların doğumunu kutluyordu Doğa,
Tek boynuzlu bir atla bir yankı duyurdu bunu dağlara.
Görkemli olacak dostlukları, sınırsız ve sonsuz.
Onların düşmanları artık yokluğun dipsiz kuyusunda.*

Şiir Atlası'nın üçüncü cildinde değişik ülkelerden kırk dört şairden derlenen üç yüzü aşkın bu şiirler, Czeslaw Milosz gibi, günümüzde de şiirin gücüne ve önemine duyulan bir inancı dile getiriyor. Her hafta Cumhuriyet gazetesinin kitap ekinde yayımlanan bu şiirler giderek artan bir ilginin ve yeni çevirmenlerin desteğiyle canlılığını sürdürüyor. İlk ciltte, "Her şiir bir yolculuktur," derken şiir dünyasının bilinmedik alanlarına yöneleceğimizi umuyorduk. Bu yolculuk umarım önümüzdeki yıllarda da sürer. Böylece henüz yeterince tanımadığımız Afrika, Asya ve öbür kıtalardaki ülkelerin şairlerini de tanıma fırsatını buluruz.

Cevat Çapan

PHILIPPE SOUPAULT

Çeviren: Halil Gökhan

“Kimse saati öğrenmeye çalışmıyor artık”

1897 yılında doğan Philippe Soupault 1918-1920 yılları arasında Tristan Tzara'nın başını çektiği dadacılık akımı içinde yer aldı. 1919'da bu akıma yakın bir çizgide olan *Littérature* dergisini Breton ve Aragon ile birlikte kurdu. Breton ile birlikte gerçeküstücü hareketin “pratik anayasası” sayılan *Les Champs Magnétiques*'i (Manyetik Alanlar) kaleme aldı. Bu metin, gerçeküstücü yazı yöntemi olan otomatik yazının ilk kez denendiği metindi. 1926 yılı sonunda gerçeküstücü topluluktan, Breton'un imzasıyla aforoz edildi. Gerekçe, şairin ılımlılığının belirlenmesiydi. Oyunlar yazdı, senaryo kaleme aldı, radyo programları düzenledi, yayıncılık yaptı, caz ve opera eleştirileri yazdı. ABD'yi, Rusya'yı ve birçok ülkeyi dolaştı. Apollinaire, Baudelaire, Blake, Musset, Lautréamont, Labiche gibi şair ve yazarlar üzerine deneme ve incelemeler yazdı. Charlie Chaplin ile de ilgili bir kitap yazdı.

Souplaut, 1949 yılında Türkiye'ye de gelerek Türk şair ve yazarlarıyla tanışmış, *Yaprak* dergisi çevresinde toplanan Orhan Veli ve arkadaşları için övgü dolu sözleri söylemişti.

Breton'a göre Soupault, “sivri bir modern”, yerleşik edebiyat değerlerine karşı çıkan en sıkı radikallerden birisidir.

Öldüğünde 93 yaşında olan Soupault, yıllar önce sona eren bir akımın soy kütüğündeki son altın çiyiydi.

GÜLÜMSEYİNİZ LÜTFEN

Ölüm gülümsüyor
adının teslimiyet olduğunda iddialı
ellerini uzatıyor
işaret ediyor
dönenip duruyor hiçbir şey yokmuş gibi
sessizce yaklaşıyor
tek söz etmeden
yolun kenarında bekliyor
adını söylemiyor
uzaklara bakıyor
ama gitgide yakınlarla da
sanki onu bekleyen kim olduğunu bilmiyormuş gibi

(*Crépuscules, 1960-71*)

KÜLFETLER

Dün hava karanlıktı
ama afişler şarkı söylediler
ağaçlar şöyle bir gerindi
berberin balmumundan heykeli bana gülümsedi
Tükürmek yasak
Sigara içmek yasak
ellerinde güneş pırıltıları bana dedin ki:
on dört var

Bilinmeyen sokaklar uyduruyorum
yeni kıtalar serpiliyor
yarın sabah da gazeteler çıkacak
boyaya dikkat edin
baston elimde çıplak gezmeye gideceğim

(*Chansons Vécues, 1949*)

ALICE İÇİN

Havlayan bir kuş olur mu
Sigara tüttüren bir lamba
Yeşeren bir çocuk
Bu şarkıyı söyleyen bir tavşandır
gülen bir adamdır
bir iade bir ödünç
Kızım Alice, canım Alice
gel seninle kurnazlık edelim
göz kararıyla turtasına
el uzatmalı birbirine
gözlüklere saçlarımıza
saçlar gözlüklerimize

(Crépuscules)

BEŞ KARDEŞ

Filler pantolon askısı taşıdıklarında
Yargıçlar şapka giydiklerinde
Salyangozlar deve olduklarında
Et kurtları Bovril içtiklerinde
Gömlekçilerin arabaları olduğunda
Teşekkürler, diye çığlıklar atacağız.

(Chansons, 1921-37)

PAZAR

Telgraf tellerini dokur uçak
ve pınar hep aynı şarkıyı söyler
arabacıların buluşmasında aperitif portakal rengidir
fakat lokomotif tamircilerinin beyazdır gözleri
hanım gülüşünü ormanda yitirmiştir.

(Rose des Vents, 1920)

SİNEMA PALAS

Blaise Cendrars'a

Rüzgâr afişleri okşar

Hiç

Kasiyer porselen

Perde

Otomatik orkestra şefi piyanolayı yönetir

tabanca sesleri var

alkışlar

çalıntı araba karışır bulutlar arasına

ve donmuş âşık takma yaka satın aldı kendine

Ama çok geçmeden çarpıldı kapılar

Bugün çok güzel bir gün

Tak, diye koydu şapkasını

ve eldivenlerini unutmadı

Her cumartesi program değişir

(Rose des Vents)

RAG-TIME

Zenci elektrikle dans ediyor

Doğduğun yeri ve Galveston şehrini unuttun öyleyse

Şakısın kitaran

Yaşlılar çekip gidecek en sonunda

Gökdelenler boyunca tırmanıyor asansörler

Şimşekler atlıyor

Al selamımı

Purom yandı

Ağzına kadar dolu bir şişe viskim var

purom yandı

bir de tabancam var

Barmenin gülmeye hakkı yok

kimse saati öğrenmeye çalışmıyor artık

kapı yorulmaz
ampuller de
elimde
öyle değil mi

(Rose des Vents)

VE GERİYE KALAN

Artık şarkı söylemeyi o kadar çok istemiyorum
Resim yapmak istiyorum
Çünkü bundan böyle
susmayı ve denizden
rüzgârdan ve böceklerden
daha sessiz olan yıldızlara
bakmayı yeğliyorum

Susun, sus
çarpan benim yüreğim
onu duyamıyorum
ama gece sessizliğin
uykunun ya da ölümün
önüne geçtiği zaman
kim benim bunu söylememi istemez
kapımı çalan siz
artık yanıt vermeyeceğim bilin
Sağırım Soupault gibi
Dilsizim kaşalot gibi

28 Aralık 1982

FRANZ CARL WEISKOPF

Çeviren: Gültekin Emre

“Söyle arkadaş, gök mavi mi?”

3 Nisan 1900'de Prag'da doğdu. Liseden sonra Avusturya-Macaristan Ordusu'nda görev aldı. I. Dünya Savaşı'ndan sonra germanistik ve tarih okudu Prag'da. Julis Fucik'le birlikte sosyalist öğrenci hareketinin dergisi olan *Avantgarde*'in yönetiminde yer aldı. 1919'da Çekoslovakya'daki Alman Sosyaldemokrat Partisi'nin sol kanadına üye oldu. Daha sonra ÇKP'ye girdi. 1927 ve 1930'da Moskova'da, Harkov'da toplanan Uluslararası Devrimci Yazarlar Konferansı'na katıldı. 1928'de Berlin'e göçtü. Proleter-Devrimci Yazarlar Birliği'ne üye oldu. 1933'te sürgün edildi. Prag (Arbeiter-Illustrierte-Zeitung'un yayın yönetmeni), Paris ve New York'a gitti. 1947'den sonra Çekoslovakya'nın Washington, Stockholm ve Pekin konsolosluğu görevlerinde bulundu.

1953'te Demokratik Almanya'ya göçtü. Orada *Neuen Deutschen Literatur* dergisinin yayın yönetmeni oldu. Weiskopf, 14 Eylül 1955'te Berlin'de öldü. Şiir kitapları: *Es geht eine Trommel* (1923), *Das Herz-ein Schild, Lyrik der Tschechen und Slowaken* (1937), *Çin Şiirinden Çeviriler* (1951). Tüm yapıtları 8 cilt olarak yayımlandı (1960).

YÜZ

Erkekler mezarlarından kalkıyor:
Kanlı, ölümüne yorgun,
Ve arkalarında duruyor savaş.
Ruhları parça parça,
Gövdeleri yaşlı.
Her şey soğuk
Hâlâ çepeçevre-
Ama barış!

O vakit geliyor Avrupa:
Saçında çiçekler,
Orta parmağında altın ve mücevherat.
Göğüsleri çıplak,
Dudakları kırmızı,
Gövdesinde hışırdar ipek...
Fakat oğulları yatıyor ölü
Ve kardeşleri.-

Ve dansa başlıyor.
Kafatasları ve kaburgalar üstünde
Beşik ve tahtarevalli
Ayaklar.
Ve geriye kalanlar
Ölüye
Bakın.
“Sen!
Savaşta değil miydin?”
Gülüyor:
“Dım!”
Ve kıvrıyor kalçalarını.
Ve o dans ediyor.
Ve o dans ediyor.
Ve erkekler bakıyor.
“Daha çabuk, sen!

Daha hızlı kaldır ayaklarını!
Senin son dansın
Altın mücevheratta
Ve ipekte!”
Ve o gülüyor.
Ve o dans ediyor.
Ve erkekler bakıyor.
Bir kıvılcım tutuşturuyor onu.

Sen dikkat et!
Gece üstünde
Tutar seni alevler!

DİLENCİ-ŞARKISI

Açlık oturuyor masamızda,
Yorgunuz,
O neşeli,
Güçsüzüz
Ve o güçlü,
Kesiyor kuru lokmamızı,
Açlık.

Açlık sırtlıyor boş tencereden,
Esirgiyor zenginler,
Damla süresini.
O büyüktür
Ve biz küçüğüz,
Der, bunun böyle olması gerekir hep,
Açlık.

Açlığın büyük bir ağzı var,
Pek az uyur,
Olmadı hiç tembel.
Üzgünüz,
O keyifli,

Der, bu böyleydi hep,
Açlık.

Açlık yalnızca bizde olabilir
Adam olarak, eğer her
Kavga yalnızsa.
Biz tekiz,
Olacak dünyanın
Yeni düzen, yeni çağrısı
Açlıksız!

Dilenci,
Kapatır sırayı!
Açlığı avlamak istiyoruz.
Bu hep böyle değildi.
Bu hep böyle olmamalı.
Ki biri yeterli olmalı
Ve gına geldi,
Ve bir başkası her şeyi yadsır,
Erk artık para,
Var yeni bir dünya
Ekmek yeterli,
Gömlekler ve pantolonlar
Herkes için.
Ve güller
Herkes için,
Ve güller!

TRAMPETÇİ TÜRKÜSÜ

Trampetçi,
Küçük trampetçi,
Neden böyle devinimsiz, böyle sessizsin?
Unut sopalarla çalmayı,
Bilesin bunu istemediğimi!

Yüzbaşı,
Ah yüzbaşı bey,
Güzel bir çiçeğim vardı.
Güzel Çiçek soldu,
Bilmiyorum, nasıl oldu.

Trampetçi,
Küçük trampetçi,
Şimdi takıyorsun kordon ve band,
Çiçekleri düşünmezsin.
Düşünürsün madalyaları!

Yüzbaşı,
Ah yüzbaşı bey,
Vaktiyle alırken onu,
O zaman bir şey söz vermiştim,
Bunu yerine getiremedim.

Trampetçi,
Küçük trampetçi,
Öyle ahmak, öyle aptalsın ki!
Bulursun pek çok başka kız,
Görev süren bitince.

Yüzbaşı,
Ah yüzbaşı bey,
Yapmayın çiçekte hata,
Bir kırmızı karanfil vardı
Ve değildi unutma beni.

Düşünmelisiniz karanfili,
Gündüzde ve gecede de.
Ve size ettiğim yemini,
Hele sizin trampetçiye yaptığınızı.
Size bir trampet çalmak istiyorum,
Sert vuruşlarla,

Olmalısınız, ah yüzaşı bey,
Daha düşünen kimi günü:
Rudibum, rudibim, rudirapaplan,
Alta eski işaretler!
Karanfiller, tutuşturuyor!
İleri, kızıl askerler!

Rudibum, rudibum, rudirapaplan,
Kim açsa, gelir birlikte,
Trampet çalıyoruz önde
Son çarpışmaya işaret.

SORU

Ve biz yürüyoruz.
Yürüyoruz, yürüyoruz, yürüyoruz, yürüyoruz.
Yanyana
Çok.
Pek çok.
Gövdenin yanında gövde
Ve kolun yanında kol
Ve omuz omza
Ve ayağın yanında ayak.
Çok.
Pek çok.
Ve sonunda eşit yanyana.
Ayaklar
Ve kollar
Ve eller
Ve gövdeler.

Ve gövdeler ve gövdeler ve yine gövdeler.
Ve tüm gövdeler tamamen ruhsuz,—
Çünkü insan kayboldu!

Ve biz yürüyoruz
Yürüyoruz, yürüyoruz, yürüyoruz, yürüyoruz.
Ve ateş ediyoruz
Ve yakıyoruz.
Zafer kazanıyoruz,
Öldürüyoruz.- -
Geberiyoruz.- - -
- - - - -

Fakat sormak yok!
Tekrar yürüyoruz.
Herhangi bir yerden.
Herhangi bir yere.
“Biliyor musun sonunu?”
“Soran kim?”
Yüzün ağzı,
Kör ve dilsiz,
soru yok.
Fakat ayaklar:
“Neden?”
Zavallı ayaklar yaralı ve aptal.
Davalar
Çağırıyor,
Sorular
Hep soruyor? “Neden?”
- - - “Neden insan ölmeye?”

AYRILIŞ

Anne,
Geliyorum vedaya
Yarın ayrılıyoruz,
Meydan savaşları kaybedildi,
Meydan savaşları kazanıldı,
öldürmek ve yakmak

Ve kurşuna dizmek -
Herhangi bir yüzbaşının emridir çünkü.

Anne, ölüme mahkûm edildim.
Görüyorsun,
Onlar bana silah verdiler,
Kardeşlerime ateş etmem için.
Ve ne de olsa aynı yaşam
Bende,
Onlarda,
Onlara yarın ateş edeceğim.

Biliyor musun,
İradenin isteği bizi almak
Ve ruhumuzu
Ve aklımızı.
Ver bize bunun için bir ölüm hayali:
Anavatan!

Anne,
İnsan ölüme mahkûm edildi:
Savaş tutuşturdu evreni.

YILDIZ

Küflenene bayrak tozlu,
Küf boşuna savunma,
Terk edilen eski demiryolunu,
Büyük ordu yıkmada,
Ortaya çıkıyor eski amacı,
Mecburen kör boyundurukta,
Yıpratıp parçalamada çoğunu,
Pek çoğunu deliğe tıkmada:

Şaşıрма,
Şaşırtma,
Vurma.
Nerde proletarya ordusu!

Toprak üstü gece.

Beş çuvallık yıldız,
Aydınlık işaret,
Duruyor gecede.
Uzak
Sinyal:
“Toplan!”

Sıralar sonsuz,
Kapalı organlar -
Tekrar tekrar -
Yürüyüş yaklaşıyor:
Kızıl bayrak dalgalanıyor önde
Orak çekiç sizde
Çekiç.

Çekiçlerin orağı parlak,
Tarlada tohum ekilmede çoktan

Olgunları biç:
Vur!
Doğra!

NE ZAMANA DEK?

Söyle arkadaş, gök mavi mi?
Mavidir örsteki çelik, bak
Arkadaş!

Söyle, arkadaş, var mı bahar yeli?
Dışarda ağaçlar sakat
Yeşil, toz altında.

Söyle, arkadaş, çiçek açacak mı gelincik yakında?
Geç kalırsan, arkadaş, soğuyacak
Demir,
Tavında.

Çekiçler dövüyor,
İspinoz şakıyor,
Orman hışırıyor.-
Demir soğuyor.

Söyle, arkadaş, ne zamana dek?

RAYMOND FEDERMAN

Çeviren: Yusuf Eradam - Erhan Kuzhan

“Yalnızlık doğal bir durumdur”

Yazar, şair ve öğretim üyesi Raymond Federman, 1928 yılında Paris'te dünyaya geldi ve 1947 yılında Amerikan vatandaşı oldu. Yapıtlarında İngilizce ve Fransızca'yı kullanıyor. 1950'li yıllarda New York'ta Columbia Üniversitesi'nde okudu, daha sonra 1966 yılında Kaliforniya'daki U.C.L.A.'dan edebiyat doktorasını aldı. Beckett üzerine iki kitabı, yedi romanı, dört şiir kitabı var. Şiir kitapları: *Among The Beasts* (1967), *Me Too*, (1975), *Duel/Duel* (1991), *Now Then* (1992). Romanları: *Double Or Nothing* (1971), *Amer Eldorado* (1974), *Take It Or Leave It* (1976), *The Voice In The Closet* (1979), *The Twofold Vibration* (1982), *Smiles On Washington Square* (1985) ve Amerikan Kitap Ödülü'nü kazanan *To Whom It May Concern* (1990). Romanları çeşitli dillere çevrilen sanatçı, karşılaştırmalı edebiyat dersleri verdiği Buffalo, New York Devlet Üniversitesi'nin yazarlık programını yönetiyor.

1. RÜZGÂR

yürüyor
saçlarında
rüzgâr

ne çok seviyorum yürüyüşünü
ne çok seviyorum saçlarını

ne çok seviyorum
saçlarında rüzgâr
yürüyüşünü izlemeyi

ne çok seviyorum
rüzgârın saçlarıyla
oynaşmasını

ne çok seviyorum
saçlarında oynamasını
rüzgârın

ne çok seviyorum
o yürüdüğünde

saçlarındayken
rüzgâr
ne çok seviyorum onu

ne çok seviyorum
saçlarıyla oynadığında
rüzgâr

ne çok seviyorum onu
rüzgâr saçlarıyla
oynaşırken yürüdüğünde

ne çok seviyorum
rüzgârı
o yürürken
rüzgâr saçlarında
oynadığında

ah ne çok seviyorum
o yürüdüğünde
saçları
rüzgârda

ne çok seviyorum ah
saçlarını sevişini
rüzgârın

2. SAM'E NOTLAR

(Samuel Beckett'e)

Nasıl da kalkar
otururdu masasına
başka seçeneği olmadığından
güneş gibi her gün.

Nasıl da anlamıştı
hiçbir sözün asla
şekillendiremeyeceğini
kaosunu yaşamın.

Nasıl da döktürürdü
kocaman kocaman fikirleri
titizlikle korunmuş bir dilin
minik minik oyunlarıyla

Nasıl da metanetle
karşıları olayların
evren dediğimiz
o muhteşem çığını.

Nasıl da ümit ederdi gelmemesini
ve korkardı gelmesinden
zamandan demir almak gününün
beklerken gelmesini.

Nasıl da atıp kurtuldu
fazlalık olanı da
öne çıkardı
temel sesleri

Nasıl da kasvet
bastı yüzüne
sağgörsüzlüğü
varlığında

Nasıl da sustu
cömertliğinin
gerçekliğiyle
karşı karşıya geldiğinde

Nasıl da gülümseyiverdi gözleri
son tümcesini söylerken
şu sözcükleri buluverince:
Ah, gene bitti!

3. SARI SANDALYE

şiiirin başlığı niyetine
sarı sandalye
diye yazdım az önce

yazma sürecindeyim
ama pekâlâ
yeşil sandalye
diye de yazabilirdim
çünkü oturmuş
sarı sandalye
başlıklı şiiri
yazdığım yerde
sarı sandalye
falan yok görünürde
üstelik
yeşil sandalye de yok
bu yüzden gördüğüm kadarıyla
hatta düşleyebildiğim
kadarıyla
şiirime modellik edecek
sarı sandalye
yeşil sandalye falan yok
toplayayım isterseniz
sözü şöyle:
sarı sandalye
ya da *yeşil sandalyeyi*
yazıyor olmam
söz konusu sandalyenin
gerçekliğini kanıtladığı
falan yok
şiirimi geçerli
kıldığı da yok
evrende bir yerde
somut bir sandalye olabilir
bir de zihinsel sandalye
ikisi de sahiden
sarı ve *yeşil* olabilir
ama ister sahici
ister sanal olsunlar
on para etmez ikisi de

oturtamazsam şu mübarek kıcıımı
birinden birinin üstüne

4.

KAÇIŞ

Yaşamım başladığında bir dolapta
çalıntı şeker parçalarını emiyordum
boş deriler ve tozlu şapkalar arasında

Dışarda ay, parmaklarının üzerinde geziniyordu damda
serüvenimin kırılğanlığına gerisin geri yollanan
aşırılığımın başlangıcını açığa vuruyordu

Merak benim merdivenlerden aşağı inmeye itti
ama on ikinci basamakta ayağım kaydı ve düştüm
ve bütün kapılar çıplaklığıma edepsizce bakan
köhne gözler açtı önümde

Kayıtsız gökyüzü altında
sımsıkı sarılmış koşarken pis bir korku paketine
yukardan sarı bir yıldız düştü ve çarptı göğsüme
ve bütün gözler utanç içinde kaçıştı

Sonra tuttular beni ve bir kutuya kilitlediler
mecazi bir rezillik içinde
tam yüz kez sürdüler yeryüzünde
o sırada taş atıyorlaradı birbirlerine
ve bütün yıldızları yakıyorlardı koca bir fırın içinde

Her gün bana dokunmaya geliyorlardı
parmaklarını ağzıma sokuyorlar
beni karaya boyuyorlardı ve maviye

Ama duvardaki çatlaktan
yaprak şeklinde bir ağaç gördüm
ve bir sabah bir kuş uçuverdi kafamın içine

Öyle sevdim ki o kuşu
mavi gözü efendim
kör gözleriyle bakarken güneşe
ben kafesi açtım ve gizledim yüreğimi
sarı bir tüye

5. ÇİÇEKLER ARASINDA VAN GOGH

Bunu sizin dikkatinizi
çekmek için
ve hiç kimsenin
ona hiçbir zaman
Şu yaptıkların
çok hoş
bir tanesini
annem için
almak istiyorum
demediği o sanatçıyı
çiçekler arasında
yitip gitmiş
o deli adamı
onun tatlı acısını
anlatmak için
yazıyorum

6. POSTMODERN RESSAM

Bir gün stüdyosunun duvarlarına odadaki her şeyi boyamak istedi. Yüksek tavanlı ve bir penceresi sokağa bakan kare bir odaydı burası. İlk pencerenin karşısındaki duvara pencereyi yaptı, şimdi pencerenin bir aynı kopyası vardı, öyle gerçek yapılmıştı ki insan hangisi gerçek hangisi değil ayırt edemezdi. Sonra duvarda asılı duran tabloları resmetti, hepsi de ustalıkla çerçevelenmiş kendi portreleriydi, öyle ki kendi

portrelerinin hepsi karşı duvarda da görünüyordu ama duvarda düzleştirilmişlerdi, ama öyle iyi yapılmışlardı ki orijinaleri kadar inandırıcıydılar. Odanın bir köşesinde bir duvara yaslı bir masa vardı. Masayı da resmetti, önündeki sandalyeyi de, gerçek masa ve sandalyenin tam karşısındaki köşeye. Bu kompozisyon ve perspektif öylesine kusursuzca yapılmıştı ki, odaya biri girse ve masalardan birinin başına geçip oturmak istese, gerçek masayı suretinden kesinlikle ayırt edemezdi. Yerde duran her şeyi tavana resmetti, çalışma masasını, sandalyeyi, çöp sepetini, ressam sehpasını, bir de kendisini, tabii tepetaklak, hem öylesine güzel resmetti ki, biri başının üstünde durup tavana baktığında yerde ne var, tavana resmedilmiş aradaki farkı kesinlikle anlayamazdı. Netice itibarıyla, stüdyoda ne varsa duvarlara ve tavana yansıtılmıştı, hatta odanın ortasındaki ressam sehpasının tam ortasına yerleştirilmiş duran ve üzerinde odanın ve ressam sehpasının önünde durmuş kendi resmini yapan ressamın resmedildiği o kocaman tuval. Daha sonra da, duvarda resmettiği ressam sehpasının üstüne yüzünde bir mutluluk gülümsemesiyle ressam sehpasının önünde dururken resmetti kendini. En sonunda da, düşsel masasının başında resmetti kendini, başı ellerinin arasında, dirsekleri de masanın üstünde. Bir süre, düşsel masanın başında oturuşuna baktı, baktı, sonra gerçek masaya doğru yürüdü, oturdu, masanın üzerine kocaman bir kâğıt yerleştirdi ve masasının başına oturmuş kendini çizen kendi resmini çizmeye başladı!

7.

KARANLIKTA DANS

Bu şiirin
sorunu ne
biliyor musunuz.
ışık
ister
okunmak için.

Evet ışık:
gün ışığı
mum ışığı
elektrik ışığı
güneş ışığı

İnsan karanlıkta
dans edebilir
karanlıkta
şarkı söyleyebilir
karanlıkta
sevişebilir ama
karanlıkta okunmaz
şiir dediğin
belki de budur
en büyük kusuru
meretin.

8. SEVEN

JANE'İ SEVEN TARZAN'İ SEVEN KAREN'İ SEVEN
MARCO'YU SEVEN HENRY'Yİ SEVEN JUNE'U SE-
VEN THOMAS'İ SEVEN MONIQUE'İ SEVEN JACQU-
ES'İ SEVEN MAYA'YI SEVEN MICHEL'İ SEVEN
ZOE'YU SEVEN DICK'İ SEVEN ROBIN'İ SEVEN
JOHN'U SEVEN JEAN'İ SEVEN SEBASTIAN'İ SEVEN
RACHEL'İ SEVEN MOINOUS'YU SEVEN SIMONE'U
SEVEN JULIUS'U SEVEN ERICA'YI SEVEN RAY-
MOND'U SEVEN CHRISTINE'İ SEVEN BILLY'Yİ SE-
VEN SARAH'YI SEVEN SIMON'U SEVEN MARGUERI-
TE'İ SEVEN STEVEN'İ SEVEN GERTRUDE'U SEVEN
SAMUEL'İ SEVEN ELISABETH'İ SEVEN ALBERT'İ SE-
VEN EDITH'İ SEVEN THEODORE'U SEVEN BERN-
HARD'İ SEVEN ALICE'İ SEVEN JIMMY'Yİ SEVEN
MARY'Yİ SEVEN ROBERT

9.
EL

yaşam çizgisine
sımsıkı sarılmış
bir avuç dolusu sözcük
açılmış parmakların
apansız gelen
saçmalığı
varlığımın
dilsiz konuşmasının
işareti

10.
YALNIZLIĞIN GÜZELLİĞİ

yalnızlık doğal bir durumdur
yaşamın ötesindeki yalnızlığa inanırım ben
dostlarımız arasında kendimizi yalnız hissetmemiz
yalnız geleceğimizin bir önsezisidir yalnızca
ya da yalnız geçmişimizin bilahare tadı
yalnızlıktan başka her şey parantez kabilindendir
geçip giden bir huzursuzluk
yalnızlık güvendir
cehennem ise dirhem yalnızlığın olmadığı bir karabasandır
huzur yoktur tutarlık yoktur
yalnızlık bizim cennet düşümezdür
çok fazla mesafe çok fazla yakınlıktır yalnızlık
kesinlikle doğal bir durumdur yalnızlık

11.
NERDE Kİ BAŞKA?

Oraya gitmemeliymişim
öyle dediler neymiş efendim zamanı
değilmiş havası bana dokunurmuş

ama ille de gideceğim diye
tutturursaymışım özellikle böcek
sokmalarına karşı önlem almalıymışım
çünkü ölümcül olabilirlermiş
oraya gitmeyi aklımdan geçirmek bile
akıl kârı değilmiş öyle dediler
ben de insan
yeterince acı çekmediğinden
acı çeker dedim onlara

12. ÜNLEM İŞARETİ

YER
yüzündeki
en
son
insan
olduğumu
düşünün
bir
an
için
ve
sonra
insan
sözünün
son
tümcesinin
bitimindeki
bir
ünlem
işareti
gibi
TARİH

u urumunun
ucunda
dururken
g z n z n
 n ne
getirin
beni

13. D VME

Derisine kazılmış desenler
dile d k lmez bir adın par ası
azap i indeki bile ine d v lm ş
sayılar topluyor  ıkarıyor
onun mitik ırkını
ve benim de adımı tarihten

İşlemeli eti
bir kitabın el yazması
dedi ki k  ıt par acıkları
 st ne yazılmış
dev atlar
yarış i indeymiş  lkesinde
d k lm ş kafalar
ve kırılmış kemikler  zerinde

O gece d ş mde
o kollarını başının altına
bir yastık gibi kıvırdıktan sonra
tırnaklarımın adlarımızı sildi i
bile inden kan emmek i in
onun  n nde su lu su lu diz   kt   mde
dev bir toynak  arptı ikiz y zlerimize

14.

SONUNDA

Kimi kahramanca ölür
savaş alanlarında
kimileri cüretkârca
bir uçurumdur atlar
ama birçoğu uykularında
ansızın
haberleri bile olmadan
birçok insan da
korku içinde
ödleri kopa kopa
giderler
hastane koğuşlarında
çok azı çeker gider
utanmadan
direnmeden
ama ben ölüvermek isterim
öylece
heves bile etmeden

15.

KÜLLERİN OLDUĞU YERDE

(George Chambers'a)

Küllerin olduğu yere
gideceğim belki bir gün
ve orada annemin
ve babamın küllerinin
başucunda oturacağım
karanlıkta oturup
semender sobanın
küçük kırık
mika pencerelerinden

kömür ateşinin
harını izleyeceğim
sonra da soluğumu tutup
ifrazat kâsemi aşağıya
taşıyıp boşaltacağım avluya
sonra yeniden oturacağım
küllerin yanına
ve kaşıklanmaya çalışacağım
avuçlarımla
konuşabilsinler benle diye
ve anlatabilsinler bana diye
neler olduğunu
ben terk edildikten sonra

16.
KORKU

ÖLÜM DEĞİLDİR
KORKTUĞUMUZ
ÖLÜM
KORKUSUDUR

Kaynak: Raymond Federman, *Now Then: Auto...Bio...Graphic Poems*,
Freiburg: Klaus Isele Eggingen, 1972.

FERNANDO PESSOA

Çeviren: Cevat Çapan

“Ve düşünüyü kurarım o anlatılmaz yolculukların”

Portekiz'in 20. yüzyılda yetiştirdiği en önemli şairi olan Fernando Pessoa 1888'de Lizbon'da doğdu. 1893'te babası öldükten iki yıl sonra Portekiz'in Durban konsolosuyla evlenen annesiyle birlikte Güney Afrika'ya gitti ve on yedi yaşına kadar orada bir İngiliz okulunda öğrenim gördü. İlk şiirlerini İngilizce olarak yazan Pessoa, yüksek öğrenim için 1905'te Lizbon'a döndü. Bir yıl aradan sonra girdiği Lizbon Üniversitesi'nde edebiyat öğrenimine başladıysa da ertesi yıl başlayan öğrenci boykotu yüzünden öğrenimini yarıda bıraktı. Daha sonraki yıllarda geçimini değişik şirketlerin iş mektuplarını çevirerek kazandı. Bu arada şiir ve yazılarını değişik imzalarla Portekiz'in öncü dergilerinde yayımlamaya başladı. Ancak 1935'te, hemen hemen hiç tanınmayan ve çok az yayımlanmış bir şair olarak öldü. Oysa Pessoa yalnız kendi adıyla değil, Ricardo Reis, Alberto Caiero ve Alvaro de Campos adlarıyla da her biri kendine özgü bir dünyası ve biçemi olan özgün şiirler, Bernardo Soares imzasıyla düzyazı denemeler yazmıştı. Alvaro de Campos imzasıyla yazdığı *Denize Övgü* (Ode Maritima) Lizbon'da ancak iki sayı çıkan öncü Orpheu dergisinde 1915 yılında yayımlandı. Alvaro de Campos da kendisine usta seçtiği Alberto Caiero gibi düşsel, ama asıl yaratıcı Fernando Pessoa gibi gerçek bir şairdi. Pessoa onu Marinetti'nin ve Whitman'ın izinden giden fütürist bir şair olarak tasarlamış ve yaşamöyküsünü açıklarken onun Glasgow'da eğitim görmüş bir gemi mühendisi olduğunu da belirtmişti. Burada yalnızca başlangıç bölümünü sunduğumuz bu uzun şiiri bana daha ellili yılların sonunda tanıtan Teoman Aktürel'e teşekkür etmek isterim.

Rıhtımda kimsesiz, yapayalnız, bu yaz sabahı
Bakıyorum kumsalın kıyısından, bakıyorum Belirsizliğe,
Bakıyorum ve küçük, siyah parlak bir vapurun
Yaklaştığını görmekten mutluluk duyuyorum.
Uzakta, öyle açık seçik ve bildik ki kendince
Ardında kendi dumanından bir bayrak bırakıyor havaya.
Limana giriyor ve sabahı da birlikte getiriyor ve nehirde
Denizcilere özgü bir canlanma başlıyor,
Yelkenler açılıyor, çatanalar yaklaşıyor,
Rıhtıma bağlı gemilerin gerisinde motorlar gidip geliyor
Hafif bir rüzgâr çıkıyor.
Ama ruhumun gördüklerimle,
Limana giren vapurla ilgisi yok.
Çünkü o Uzaklıkla, Sabahla,
Bu An'ın denizle kaynaşan özüyle,
İçimde bir bulantı gibi kabaran tatlı hüznle,
Düşsel bir deniz tutmasının başlamasıyla birlikte.

Ruhumun olanca özgürlüğüyle bakıyorum uzaktaki o
vapura
Ve yavaşça bir dümen dönmeye başlıyor içimde.
Sabahları gözümün önünde kumsala doğru
Yaklaşan gemiler varışların ve kalkışların
Acı ve tatlı gizini birlikte getiriyorlar.
Uzak rıhtımların ve başka zamanların, başka limanlardaki
Benzer insanların anılarını getiriyorlar.
Gemilerin bu gelişleri, bütün bu demir alışlar
Ve –bunu kendi kanımın akışında hissediyorum–
Bilinçdışı simgeler, korkunç doğaötesi imalar
Bir zamanlar ben olan o insanı diriltmeye çalışıyorlar
bende...
Ah, bütün rıhtım taştan bir özlem kesiliyor
Ve gemi rıhtımdan ayrılıp

Gemiyle rıhtım arasında bir boşluk olduğu
Birden ortaya çıkınca,
Bilmem neden, yeni bir ürperti belirliyor içimde.
Doğan günün çarptığı ilk cam gibi
Kaygılarımın güneşinde ısıyan
Karanlık duygularla yoğun bir sis,
Ve bir başkasının anlaşılmaz bir biçimde
Benim olan anıları içinde buluyorum kendimi.

Ah, kim bilir, kim
Bir zamanlar, daha ben ben olmadan önce, benim de
Böyle bir limandan yola çıkıp çıkmadığımı, gün doğarken
Güneşin eğik ışınları altında, bir gemiyle
Bir başka limandan ayrılıp ayrılmadığımı?
Kim bilebilir, şimdi gördüğüm gibi
Benim için vaktinden önce aydınlanmış,
Tıpkı böyle, Zaman'ın ve Uzam'ın ötesinde,
Yarı uyuyan koca bir kentin,
Mantar gibi büyüyen felçli bir ticaret limanının
Üç beş kişi toplanmış rıhtımını geride bırakıp
bırakmadığımı?

Evet, bir rıhtım, somutlaşmış bir rıhtım
Gerçek, rıhtım gibi görünen, gerçekten bir rıhtım,
Bilmeden örnek aldığımız o Saltık Rıhtım,
Farkında olmadan düşleyip
Gerçek bir su kıyısında gerçek taştan yaptığımız
Kendi rıhtımlarımız
Ve yapıldıktan sonra hemen
Gerçek Şeyler, Ruhtan Şeyler, Taştan ve Ruhtan
Varlıklar
Diye anılırlar kökten duygularımızın belli anılarında,
Dış dünyada sanki bir kapı açılır da,
Hiçbir şey değişmeden
Her şeyin bambaşka olduğu zaman.

Ah, Ulus-Gemilerle ayrıldığımız o Büyük Rıhtım!
O Büyük İlk Rıhtım, ölümsüz ve kutsal!
Hangi limandan? Hangi sularda? Ve neden bunları
düşünüyorum ben?
Öbür rıhtımlar gibi, ama Bir ve Tek o Büyük Rıhtım.
Onlar gibi şafağın sessizliğinin sabahları,
Vinçlerin gıcirtısı, yük trenlerinin
Fabrika bacalarından tüten
Ve karanlık suların üzerinden geçen bir bulut gölgesi gibi
Parlayan kömür tozlarının kararttığı tabanı gizleyen
Kara bulut altında varışlarıyla patlayan.
Ah, sessizlik ve kaygıların renklendirdiği saatlerde
Nasıl bir giz ve anlamın özü gerili durur
Kutsal açıklanışını bulan esrikliğinde
Herhangi bir rıhtımdan o Rıhtıma köprü kurmayan!

Uyuyan sularda kara kara yansıyan rıhtım,
Gemilerdeki koşuşma,
Ah, gemiye binen yolcuların huzursuz ruhları,
Gelip geçen ve onlarla hiçbir şeyin sürmediği simgesel
kalabalık,
Çünkü gemi limana girdiğinde,
Gemide her zaman değişen bir şey vardır.

Ey sürekli kaçışlar, ayrılışlar ve esrikliği Değişikliğin!
Denizcilerin ve seferlerin ölümsüz ruhu!
Sularda yavaşça yansıyan tekneler
Gemi limandan ayrılırken!
Hayatın ruhu gibi yüzmek, ses gibi ayrılmak,
O anı titreyerek yaşamak üzerinde ölümsüz suların
Daha dolaysız günlere uyanmak Avrupa'daki günlerden,
Gizemli limanlar görmek denizlerin yalnızlığında,
Uzak burunları dönüp birden sınırsız manzaralardan
Sayısız şaşkın tepelere ulaşmak...

Ah o uzak kıyılar, uzaktan görünen rıhtımlar,
Sonra yaklaşan kıyılar, yakından görünen rıhtımlar.
Her ayrılışın ve her varışın gizi,
Denizcinin yaşadığı her saatte biraz daha çok duyduğu
O hüzünlü kararsızlığı ve anlaşılmağı
Bu olanaksız evrenin!
Uzak adaların nice engin denizlerinden geçerken
Geride bıraktığımız o uzak adaların kıyılarında,
Gemi yaklaştıkça evleri ve insanları büyüüp
Belirginleşen o limanlarda
Boğazımıza takılan o saçma hıçkırık.

Ah, o sabah serinliği limana varıldığında
Ve o sabah solgunluğu yola çıkarken
Barsaklarımızı buran
Ve korkuya benzer belirsiz bir duygu
-Uzaklaşmanın ve ayrılmanın atadan kalma korkusu,
Yeni bir şeylerle karşılaşmanın o atadan kalma anlaşılmaz
korkusu-
Hani tüylerimizi ürpertir ve bize acı çektirir
Ve bütün tedirgin gövdemiz
Ruhumuzmuş gibi,
Bütün bunları, başka bir şeymiş gibi, hissetmek için
anlaşılmaz bir istek duyar:
Herhangi bir şeye bir özlem-
Şaşkın bir yakınlık, kim bilir hangi belirsiz yurda?
Hangi kıyıya? Hangi gemiye? Hangi Rıhtıma?
O kadar ki, bu düşünce midemizi bulandırır
Ve yalnız büyük bir boşluk bırakır içimizde,
Denizde geçen zamanın boş doygunluğu,
Bıkkınlık ya da acı gibi belirsiz bir tedirginlik-
İnsan bir bilebilse bunun ne olduğunu...

Gene de biraz serin bu yaz sabahı.
Gecenin uyuşukluğu hâlâ sürüyor çıkan meltemde.
Yavaş yavaş hızlanıyor içimdeki volan.

Ve gemi, ben uzaktan yaklaştığını gördüğüm için değil,
Girmesi gerektiği için giriyor limana.

İmgelemimde şimdiden yakın ve görünebiliyor
Boydan boya, lombarlarının bütün çizgileriyle.
Ve her yanımda titremeye başlıyor, bütün gövdem ve derim,
Hiçbir gemiden çıkmayan ve içimdeki bir sesin
Bugün rıhtımda kendisini beklememi söylediği o yaratık
yüzünden.

Kıyıya yaklaşan gemiler,
Limandan ayrılan gemiler,
Uzaktan geçen gemiler,
(Sanki kimsesiz bir kıyıda seyrediyorum onları)
Bütün bu nerdeyse soyut gemiler seyir halindeyken,
Gidip gelen gemiler değil de,
Başka şeylermiş gibi duygulandırıyor beni.

Ve bu gemiler, yakından baktığınızda, binmeyecek
olsanız bile,
Aşağıdan, kayıklardan baktığınızda, o yüksek demir
duvarlar,
İçerden, kamaralara, salonlara, özel odalara bakarken,
Uçları göğe doğru yükselen direkleri seyredip
Halatların arasında sıçrarken, daracık merdivenlerden
inerken
Denizle karışık o yağlı madeni kokuyu solumak–
Yakından baktığınızda, hem başka, hem de aynıdır
gemiler,
Aynı özlemi, aynı susuzluğu duyururlar size, ama başka
bir biçimde.

Bütün bu denizcilik hayatı, denizcilikle ilgili her şey!
Kanıma girer denizin bütün bu ince ayartıcılığı
Ve düşünüyorum o anlatılmaz yolculukların.
Ah o uzak kıyılar ufukta alçalan!
Ah o burunlar, adalar, o kumsal kıyılar!

Denize özgü o yalnızlıklar, hani bazen Pasifik'e, nasılsa
okuldan kalma bir bilgiyle
Bunun en büyük okyanus olduğu düşüncesi sinirlerimizi
bozar.

Ve dünya da, her şeyin tadı da kupkuru bir çöle döner
içimizde!

Atlas Okyanusu'nun daha insanca, daha yumuşak uzanışı!
Denizlerin en gizemlisi, Hind Okyanusu!

Ey tatlı Akdeniz, kıyı bahçelerindeki beyaz heykellerin
Geniş caddelerine vuran dalgaları seyrettiği gizemsiz,
bildik deniz!

Bütün denizler, boğazlar, koylar, körfezler,
Bağrıma basmak isterdim hepinizi, kollarıma almak ve
ölmek!

Ve siz, denizle ilgili her şey, düşlerimin eski oyuncakları!
Bir düzen verin iç hayatıma benden habersiz!

Omurgalar, serenler ve yelkenler, dümenler ve halatlar,
Bacalar, pervaneler, flamalar ve gabya yelkenleri,
Dümen yelkesi ipleri, lombar ağızları, supaplar, yağ
karterleri,

Yığın yığın, dağ gibi dökülüyor içimden, kapağı açılan
Bir dolabın içindekiler nasıl dağılırsa yere!

Azgın arsızlığımın yağması olun siz,

İmgelem ağacımın meyvaları olun,

Şarkılarımin konusu, aklımin damarlarının kanı.

Sizin güzelliğinizin bağlarıyla bağlanayım dışımdaki
dünyaya

Metaforlar, imgeler, edebiyatla donatın beni

Çünkü, gerçekte, tam anlamıyla

Omurgası rüzgârda bir gemi benim duyarlığım,

İmgelemim yarı batık bir demir,

Tedirginliğim kırık bir kürek

Ve kıyıda kuruyan bir ağ sinirlerimin dokusu!

Rastgele bir siren sesi duyuluyor nehirden, tek bir siren,
Birden temelinden sarsılıyor ruhum
Ve giderek hızlanıyor içimdeki volan.

Ah, gemiler, yolculuklar bilinmeyen ülkesine
Falanca gemicinin, o eski dostun!
Az şey mi burada bizimle dolaşmış birinin
Pasifikte bir adanın açıklarında boğularak öldüğünü
bilmek!

Onunla dostluk eden bizler, haklı bir gururla
Ve belirsiz bir inançla, anlatacağız herkese
Daha derin bir anlamı olduğunu bütün bunların
Bulunduğu geminin kaybolmasından
Ve ciğerleri su aldığı için boğulmasından!

Ah vapurlar, şilepler ve yelkenli gemiler!
Yazık ki sayıları denizlerde giderek azalan yelkenliler!
Ben ki, çağdaş uygarlığa tutkunum ve bütün ruhumla
bağlıyım makinalara,
Ben mühendis, ben uyar, ben ki yabancı ülkelerde
okudum,
Yelkenli ve ahşap gemilerden başka gemi görmek
istemiyorum bir daha
Ve tanımak istemiyorum eski denizcilerin hayatından
başka bir hayat!
Çünkü salt Uzaklıktır eski denizler
Güncelliğin yükünden kurtulmuş Salt Uzaklık!
Ve ah, nasıl o daha güzel hayatı hatırlatıyor bana burada
her şey,
Daha yavaş yol alındığı için daha engin olan bu denizler.
Daha az bilgimiz olduğu için daha da gizemliler.

Uzaktaki her vapur bir yelkenlidir yakından
Şimdi uzakta görünen her gemi, yakından görünen bir
gemidir geçmişte.

Ufuktaki geminin görünmeyen tüm denizcileri
Görünen denizcileridir geçmişteki yelkenlilerin
Geçmişte yavaş giden yelkenlilerin tehlikeli
yolculuklarının,
Yelkenli ve ahşap gemilerin aylarca süren yolculuklarının.

HENRY REED

Çeviren: Coşkun Yerli

“Bu kenti düşündüm, uzun bir kış mevsimi...”

İngiliz şair, oyun yazarı, eleştirmen ve çevirmen Henry Reed 1914'te Birmingham'de doğdu. Babası bir tuğla fabrikasında işçi, annesi okuma-yazma bilmeyen bir ev kadınıydı. Lise çağındayken okulda Latince, kendi kendine Yunanca öğrendi. Burs kazanarak girdiği Birmingham Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra öğretmenlik yapmaya başladı. Serbest yazar olmak istiyordu, çok geçmeden öğretmenliği bıraktı. Bu tarihlerden başlayarak dergilerde şiirleri ve eleştirileri yayımlandı. Savaş öncesinde bir süre İtalya'da kaldı ve İtalyanca öğrendi. Zatürreeye yakalandığı için savaş sırasında askerliğini devlet haberalma okulunda yaptı. Bu görevi sırasında Japonca da öğrendi. 1946'da *A Map of Verona* (Verona Haritası) adlı kitabı çıktı. Daha sonra da sürekli şiir yayımlayan Reed, nedense bunları yeni bir kitapta toplamadı. *A Map of Verona*'yı da içeren tüm şiirleri, manzum radyo oyunları ve şiir çevirileri ölümünden sonra, 1991'de *Collected Poems* (Toplu Şiirler) adıyla yayımlandı. Şair, İtalyanca'dan (Leopardi, Montale, Ugo Betti), Yunanca'dan (Sophocles, Theocritus) ve Fransızca'dan (Balzac) çeviriler yaptı. Henry Reed 1986'da Londra'da öldü.

VERONA HARİTASI

*Quelle belle huere, quels bons bras me
rendent ces régions d'où viennent mes
sommeils et mes moindres mouvements?*

Verona haritası ölümünde; şu tuhaf küçük kent,
Irmakla kucaklanmış, çevresinden ve içinden,
Bu kenti düşündüm, uzun bir kış mevsimi
Dolandı durdu düşüncelerim sokaklarında haritanın.

Bükülüyor karşı yakada ırmak, kıyısında bir sayfiyenin,
Çözümlememiş bir gülüş, şimdi tanıdık bir ağızdaki;
Buralarda da, önceki kentlerin büyüleri:
Bir zamanlar Napoli çekmişti kendine beni.

Napoli'yi biliyorum artık, sokak, mahalle ve bahçe,
Caddeden bakınca adaların görünümü,
Capri ve Ischia, yaklaşan davul sesleri gibi–
Benim genç Napoli'm, nasıl unuturum seni.

Eski bir sayfaydın sen, alıştırması ıstırabın,
Düşerdi senin gölgelerin, çekilen acıların işaretleri,
Sevecenliğin, kösnünün, ve hemen ayrılışların resmi;
Hiç niyetim yok dalmaya seninle bir kez daha dertlere.

Anımsıyorum ama, senin de haritan önümdeydi,
Şimdi Verona'nın haritası gibi, suskun lambanın ışığında.
Düşündüm de, bu sokaklar, sabahları yürümek,
Bu bahçeler, geceleri gezinmek için miydi?

Boşunaydı öğrendiğimi sandığım her şey:
Mekân bildirir haritalar, zaman değil, ne söylerler
Bir binanın şaşırtıcı yüksekliğini, ne rengini,
Ne de, kalabalıkların yolları tuttuğu bir yeri.

Ne tuhaf bunları hatırlamak ve yakalamaya çalışmak,
Yılların derinliğinden fısıltılarını müziğin,
Unutulmuş kavrayışları, bulutlu, unutulmuş görüntüleri,
Yalnızca uçup giden sözlerde beliren.

Dalmak da tuhaftı, biri hakkında konuşmaya,
Ya da Juliet'in mezarını, eşmeleri ve karın
Parlak bir gülüşüyle yağdığını anlatan gezginlere
Merakla sorular sormak, baharın sonunda.

Avuntusu oldu onların anıları bu umut dolu kışın,
Dizginliyor konuşmaları beni, akamıyorum çünkü,
O coşkun ırmak gibi, seni sarıp kucaklamaya;
Oysa sen oradasın ve ben bir gün sana geleceğim.

Koyu bir karanlığa götürecek belki de tren beni
Ve senin, habersiz çiçeklendiğin yere bırakacak,
Ki orada bir yabancı girecek kapılarından ve yeni bir
Adanış hazır olacak, sana katılmak, peşinden koşmak için
her yerde.

Ilıktır flütler: yarının mağarasında müzik
Titrer ve biçimlendirir zihnini içerde müzisyenin,
Işıklar yanar birer birer ve yol boyunca devinir
kalabalıklar
Ve geride çağılayan ırmak belirir günbatımında.

Hangi güzel satte, hangi güzel kollarda*
Kavuşacağım o beldeye, o kente,
Düşlerimin en belirsiz devinimlerimin doğduğu?
Ve hangi güzel Silahlar* alıp götürecek onları!

* Sesdeş sözcük çifti: arms/Arms sözcükleri, kollar/Silahlar olarak çevril
di. (Ç.N.)

ORMAN

Kış'ın beyaz labirenti, Poseidon'un gücü,
Kutsal, aysız gece, girdaplanan sis
Yadsıyamazlar, geciktirebilirler o saati,
Karanlığın içinde sarılıp öpüştüğümüz.

Büyük buz kapandı üstüne her hayvanın, her kuşun,
Ve biz yatarken onun ılık kucaklayışıyla suskun,
Yumuşak çalkantılarını duyduğumuzda gecenin,
Gölgeler gördük yalnızca yerlerinde hışırdayan.

Yerlerini buldular, sessizce uzandılar ve sakindiler.
Egemendi gece görkemiyle, ürkütücü
Saatler geçti yollarından, orada,
Gündoğumunun buzul sessizliğinde,

Keskin ve sivri oklarıyla saf saf dizilmiş
Okçular bize görünene dek.

DIŞARDA VE İÇERDE

Anladım birden, sen evin hemen dışındasın.
Sustular arasında dolaştığın ağaçlar,
Körpe dal koparak uyardı bahçeyi,
Kuşlar kestiler şakımayı.
Ne için geldin ki? Huzur içinde mi geldin?
Şantaj için mi? Yoksa bilmek için mi, yalnızca?

Bakmak zorunda mıyım gün battıktan sonra,
Çimenlere, yola, pencere kenarına çekilmiş yataktan,
Bahçe duvarının üstünde göz kırpan cam kırığına,
Ay ışığında bir yumuşayıp, bir katılaştan gölgelere?
Yalnızım, ama bak, açtım kapıları,
Soğuk doluyor eve, rüzgâr doluyor.

Dört duvar içinde isyana hazır
Ve bu denli kırılğan ve bölünmüş bir ev
Kuşatılmaya dayanamaz. Açtım kapıları
Teslimiyet adına. Soğuk doluyor eve.
Kapılar açık. Neden içeri girmiyorsun?

KAPI VE PENCERE

Tam zamanında geldin sevgilim, uzanayım yüreğinin
yanına.

Uyanırken karanlıkta bu sabah, o gizemle yüzleştim,
Ki hepimizin başına gelebilir karanlık bir zamanda:
Baktım da, bildiğim gibi değildi oda,
Kapı daha uzak, pencere bir başka yöndeydi.

Evimiz değildi burası ve sen uzaktaydın.
Hasta uyandım, bir başka tutkuyla kuşatılmış,
Ölü, azap veren bir alevin buzlu çemberinde,
Geceyle tüketilmiş bir halde, kapıya ve pencereye baktım
Taştan bir yataktan, günün seni getirmesini bekleyerek.

Pencere güneşle aydınlandı şimdi, pırıl pırıl bir bahar
günü ötede,
Açıldı kapı; sonunda sen yanımdasın, artık gündüz;
Kovabilir misin bu donmuş ve acımasız geceyi,
Ne sevecen bir bakışın, ne uzun bir öpüşün
Dindiremeyeceği, görünmez acıların titreştiği?

SABAH

Bak sevgilim, duvara, buraya, bu Doğu resmine.
Ne dingin bir manzara, uyku da değil, uyanış da:
Ne ağacın, ne de altın dağın gölgeleri var,
Yansımasız duruyor kayıklar buz tutmuş gölde.
Boru çalınsa o vadilerde, yankısı bile duyulmaz.

Bak uzaklara, kımıld, ya da konuş, şarkı söyle:
İnler geçmişten sesler, ağzından dökülen sözlerin arasında,
Bakışınla benim ölü ben'lerim canlanıp güç kazanır,
Ve bin gölge gelir ardından nereye gitsen.

Devinimin senin bu. Altın bir sükût
Sessiz ve dipsiz, ve çok ötesinde onun;
Göz göze, dudak dudağa geldiğimizde,
Uzaniyoruz yan yana dinginliğinde sabahın.
Ve orada, bizden ötede, deviniyor güneş,
Kımıldıyor gölde kayık,
Avcılar bağıriyor.
Ve biz burda uzanmışız,
Doğu huzurumuz uyanıyor uykusundan,
Yankısız, gölgesiz ve yansımasız.

DUVAR

Bahçelerimizin buluştuğu yer
Bölünmemiştii bir sokakla,
İç içe çiçekler ve otlar okşar,
Doldururdu çiftte yabanılığımızı,
Dik bakışlı yaramazlar
Arasında başıboş oynardık
Hiçbirşeyden korkmadan.
Aylar yılları izledi böyle,
Ta ki, Haziranda bir gün
Öğleden sonra aşağılarda
Kırda omuz yüksekliğinde
Bir duvar bulana dek:
Donakaldık görünce onu,
Kesildi sesimiz soluğumuz.
Hep biliyorduk zaten,
Karanlık, görünmez, taştan bir elin
Kaygısız günlerimizin göklerinde

Dolaşıp, ezgiler kattığını melteme.
Yormadı ama bizi fazla,
Ordaydı, ona dokunalım diye.

Kırlar hâlâ yabanıl,
Ve orda burda uzlaşmaz
Sık çalılar kımıldar ve yayılır
Gölgelerinde duvarımızın,
Ve o değişir çiçeklerle
Mevsimden mevsime, saatten saate.
Bakın, nasıl donar çehresi
Kışın saydamlığında;
Yükselir buzlu müziği ve
Çınlar tınılı duru sesi çanların:
Düşünün, Baharda
Dayanırız duvara, konuşur,
Şarkı söyleriz, çıkar üstüne
Satranç oynarız yaz sessizliğinde.
Kesin bildiğimiz bir şey var:
İster sessizlik olsun, ister şarkılar, o hiç kımıldamaz.

YAŞAMLAR

Bir tarlayı hapsedemezsiniz.
Telle saramazsınız onu, bir yaz'ın güllerini
Kentte satmak için sardığınız gibi; onu
Hapsedemezsiniz, ya da öldüremezsiniz
Tamamen. Yalnızca yıldan yıla dereden
Soğuk ormanlara zorlarsınız
Ağır ısıltılarını buğdayın, bedeni
Zayıf düşene ve verim tükenene dek.
Ama asla ölmez tarla, üstünde
Bina da çıksanız, yakıp karartsanız,
Ya da çıplak topraklarında bin mahkûm
İşkân etseniz de. Bir tarlayı öldüremezsiniz.

Tarla, derenin altından kardeşlerine
Ulaşmak hakkına sahiptir.

Ormanları hapsedebilirsiniz ama.
Kuşatabilirsiniz onları başkaldırmış
Asi bir kalbi kuşatır gibi. Ormanları,
Her zaman hapsedebilirsiniz,
Tutuklarsınız onları kısıkvrak.
Tepelere, ya da vadilere kapatabilirsiniz,
Değiştirebilirsiniz çehrelerini, biçimlerini;

Kökünden koparıp kıyılarındaki fidanları,
Değiştirebilirsiniz ormanların beklentilerini,
Uydurabilirsiniz onları küçük özlemlerini
Kendi isteklerinize. Boyun eğerler
Yaşamlarını sona erdiren patikalara,
Geri çekerler ağaçlarını. Nerde olsunlar isterseniz,
Orda olurlar ve kabullenirler.
Ricat eder ormanlar, yaprak yaprak protestoları
Girdaplanarak yükselir üzüntülerle serin göklere,
Ölü, ya da ölen dualar gibi.

Ama, bir dereye ne yapabilirsiniz ki?
Genişletebilirsiniz, derinleştirebilirsiniz
Onu orada burda, ama yatağını değiştirseniz bile,
O kendi bildiğini okur hep. Ormantavukları
Derede çabucak boy atan sazlıklarda yuva yapar,
Saklanırlar; balıklar onunla beslenir,
Taşlar, taşların üstüne dereye yerleşir.
Dere her gün umursamadan bildirir
Nerde köpüklendiğini suyun.
Buruşturur göğü ve yaprağı, didişir onlarla.
Ne yaparsanız yapın, hakları vardır derenin,
Çünkü o daima sudur; karşıya geçeceksiniz,
Köprü yapacaksınız ve dere yukarı akmaz.

UZAKLIKLARI KESTİRMEK

Yalnızca ne kadar uzak olduğunu söylemek yetmez,
Söyleyiş biçimi de çok önemlidir. Uzaklık kestirme
Yetisini belki hiç edinemeyeceksiniz, ama en azından
Açık arazide rapor vermeyi öğrendiniz: orta kısım,
Sağ taraf ve, geçen Salı günü gördüğümüz gibi,
En azından şunu biliyorsunuz:

Haritalar zaman bildirirler, mekân değil, bugüne dek
Orduda bildiğimiz kadarıyla –nedeni, zaman yitirmeme
Zorunludur. Tekrar edelim, biliyorsunuz artık,
Üç çeşit ağaç var, yalnızca üç, çam ve kavak,
Bir de tepesi çalı gibi olanlar, ve son olarak,
Nesneler yalnızca nesne olarak görünürler.

Bir ambar görmüşsek, ona ambar denmeyecek, ya da,
Koyunların otladığı bir otlak gördük diyelim, uzakta.
Asla, kesin-emin olmayacağız. Şöyle rapor edeceğiz;
Saat beşte orta kısımda hayvan biçiminde bir düzine
Nesne görüldü; ama, ne yapın edin, sakın
O mıymıntılara koyun demeyin.

Eminim, bu oldukça açık, ve diyelim ki, örneğin,
Şu en arkadaki, uyuyan arkadaş, hadi bize söylesin,
Orda, batı yönünde ne gördüğünü ve uzaklığını,
İlk dikkat çektiği anda. Orda, batı yönünde,
Bu yaz günü kırlarda güneş ve gölgeler, mor ve altın
Renkli süslü giysiler gibi görünüyorlar.

Şu sakın beyaz evler sıcaklığın içinde birer serap gibi
titreşiyorlar,
Ve akça ağaçların altında bir adamla bir kadın
Zarif bir biçimde uzanmışlar yanyana. Ki, biz bunu şimdi
yalnızca
Sol tarafta bir dizi ev var ve birkaç adet kavağın altında

İnsan biçiminde iki şey sevişiyor gibi
Görünüyorlar, diye rapor edeceğiz.

İyi de, yanıt olarak, doğrusunu isterseniz,
Bu yalnızca orta-karar bir rapor; neden mi?
İki şey atladık ve bunlar çok önemli.
İnsanlara bakalım: hangi yöndeler,
Ve ne kadar uzaktalar, söyler misiniz? Ve unutmayın,
Aralarında kazılmış toprak da olabilirdi.

Aralarında kazılmış toprak olabilir; ve benim
Uzaklık kestirme yetim de olmayabilir; yalnızca
Benden o sevgililere olan uzaklığı söyleyebilirim:
(Herhalde, artık çoktan gitmişlerdir,)
Saat yedide evlerden kabaca bir uzaklıkla
Yaklaşık bir buçuk yıl kadar önce.

HERMANN BROCH

Çeviren: Ahmet Cemal

“Ey düşlerle sıırılsıklam, onlar kadar soğuk kader...”

Avusturyalı yazar Hermann Broch 1886'da doğdu. *Der Tod des Vergil*, (Vergilius'un Ölümü) ve *Die Schlafwandler* (Uyurgezerler) adlı yapıtlarıyla, 20. yüzyıl roman sanatının kurucularından sayılır. “Kader Ağıtları”, yazar tarafından başyapıtı sayılan *Vergilius'un Ölümü*'nün önemli çıkış noktalarından biri olmak üzere kaleme alınmıştır. Broch, kendi deyişıyla Rilke'nin “Duino Ağıtları”ndan da esinlendiği bu ağıtları, 1938 Mart'ında, Naziler tarafından hapse atıldığı sırada yazmıştır. “Kader Ağıtları”, Tanrı, kader ve ölüm kavramlarıyla felsefe yanı ağırıklı bir hesaplaşmayı yansıtır. Broch, 1951 yılında öldü.

KADER AĞITLARI

7.

Ey kader, bütün tanrıların önündedir ilerleyişin,
Öncesinin de öncesinde hazırlanmıştın bütün yaradılışın,
İlk başlangıçların çıplaklığısın sen, yalnızca
Kendine sadık, her şeye egemen ve buzdan bir kalıpsın.

Aynı bütünde hem yaratılan, hem de yaratan,
Aynı zamanda bilgi, yorum ve ne varsa olan,
Hem Tanrıya, hem de insanoğluna sinmiş çıplaklığın,
Buyruklarsın artık bütün yaratılmışlara.
Ve buyruğun üzerine kurtuldu tanrı
Kendi varolmayışından ve Babaya dönüştü,
Işığın adını çağırdı sessizliğin içinden,
Gece-Ananın rahminin ta derinliklerinden,
Seslendi başlangıçta ayırt edilemeyenlere adlarıyla,
Ve biçimlerin dünyasına gelmeleri için,
O zamana kadar biçimden yoksun olanlara.
Bir dil olup çıkmıştı artık o anda ilk-sessizliği
Evrenin, ve ilk-görüntüyü şarkıya çevirerek,
Senin sözünü söylemekte şimdi dünyalar.
Gelgelelim düşlerde, ey kader, almaktasın geri
Yeniden, vermiş olduklarını ve dönmektesin
Suskunluğunla eski çıplaklığına, korkunç bir biçimde
Her şeyi soyunukluğunda saklayarak,
Ve kristal bir kar tanesine dönüşmüş Tanrı, yağmakta
Şimdi ışık demetleriyle, düşlerin bomboş tapınaklarına.

8.

Ey düşlerle sıırıslıkam, onlar kadar soğuk kader, sen
Düşlerde verirsin kendini ele ve seninle düşler,
Büyükklüğüdür gerçeği içinde barındıran geçmişin,
Onları, yaratılmışların mahfazasına dönüştürürsün,
Senin aracılığıyla ve seninle etkin olsunlar diye,
Tüm zamanlardan öte; çünkü sen ne bir Önce, ne de

Bir Sonra tanırsın, değil mi ki
Gerçek, yalnızca sensin–
Boşlukta bir nehir gibidir yarattığın olaylar, ey sen,
Bütün biçimlerin kaynağı; dallanıp budaklanmış
Ve hep bir öze kavuşabilmenin beklentisiyle,
Dolanıp durur harekete geçirdiklerin, sessizliğiyle
Görkemli bir bütünün şimşekli bulutlarının arasında ve
senin

Yaratılsın dediğin evrenin gecesiyle ışığının kıyılarında;
Ama sen, birbirine karışan nehirlerinin boşluktaki
Akışıyla, birinden ötekine dönüşürsün; hep ışığa doğru
Akmaktır istencin –başarabiliyor musun?– oysa,
Neredeyse hedefini bilen kesişmesi akışındaki
Çokyönlülüğün, hangi noktada bir nehir ötekinin de
Varlığını şart kılıyorsa, işte ancak orada sergilersin
Bir büyük durağanlığı; dünya gerçeğinin tüm nesneleri
Ve adları, artık aynı örgüde ve bir bütüne çağrılıdır,
Seni yansıtınlar diye; kaderin damgasını taşır
Varlığın ilk biçimi,

Zaten gerçeğin de ilk yansımasıdır.
Düşler, düşleri doğurur, kesişir biri ötekiyle,
Düşlerde ben olursun, benim ermişliğimsin,
Benimle doğdun, doğmamış bir melek gibi,
Rastlantıların ötesinde, anlamın ve düzenin
Ne olduğunu bilen Oluş'un ta kendisi,
Benim varlığımın ve bilgimin görkemli kimliğisin.
Ey tanrılarüstü ve tanrıları kahredebilen kader,
Ey uçsuz bucaksız gerçeklik! Sonsuzluktur
Benim de çizgim seninleyken, ölümlü, ama düşlerinde
Tanrıları kahredebilen biri, değil mi ki ben de,
Sana varıp havalandığımda ışık demetleriyle,
Ve sarındıktan sonra çocukluğa.
Tanrılar mekânının ta kendisiyim.

9.
Ey kaçınılmaz olan! Sana kadar yükselmek miydi
Eylemim, yoksa senin derinliklerine yuvarlanmak mı?
Biçimin uçuşumu,
Yukarısının ve Aşağısının uçuşumu, düşlerin uçuşumu!
Kimse başaramaz düşlerde gülmeyi, gelgelelim
Ölmeyi de; bak, işte bunca yakındır gülmek, ölüme,
Ve bunca uzaktır ikisi de kaderden, o kader ki,
Ona hiçbir ölüm öğretememiştir gülmeyi,
Öylesine biçim kesilmiştir–
Ey kader, bu, senin kendini aldatışındır.
Bana gelince, ölümü ve ölüme alışkın,
Ölümün gülmeye zorladığı ben, başkaldırıyorum
Ve inanamıyorum sana. Düşlerin körlüğü ve bilinciyle,
Biliyorum senin de ölümünü ve sana da konmuş sınırı;
Yadsıdığın, düşlerin sınırındır.
Peki sen biliyor musun? Bu mudur senin de istediğin?
Senin buyruğun üzerine mi durdu bütün bu hareket?
Yoksa senden daha güçlü bir iradeye mi boyun eğdi?
Arkanda, senden daha büyük, daha kaçınılmaz, daha
Gizine varılamaz bir başka kader,
Birbirine eklenme bomboş biçimler,
Asla ulaşamayacak hiçlik ve yalnızca rastlantıyla
Karşılaştırılabilecek, doğurgan ölüm mü durmakta?
Rastlantıya dönüşür yasa diye ne varsa,
Bir uçuşuma düşüşe; Ve sen de ey kader,
Sen de sürüklenirsin, sona egemen rastlantıya
Kapılıp, kendi evreninde; ansızın duraklar
Bütün gelişme ve bilgi ağacının birbirini doğurmuş
Dalları, ansızın dağılıp gider yıkıma uğramış bir dilde,
Bir çözülmedir başlar her nesne ve her sözcükle,
Düzen, gerçek, ortaklık ve bütün – hepsi parçalanır,
Artık hepsi donmuştur bir yarım kalmışlıkta,
Gerçekliği ancak görünüşle sınırlı
Bir varoluşun karmaşasında.
Tamamlanmamış şeylerdir yarattıkların, sabredersin

Rastlantıya, dayanmak zorundasındır yıkıma,
Yarım kalmışlığa ve aldatmacalara ve yine
Sen, kendin de gerçekleşemeyen, hiçbir zaman
Sona varamadan donup kalmış biçim, sen,
Kaderin kaderi, benimle paylaşırsın
Yıkımla gelen ölümü, kristal kürede.

10.

Ey sen, biçimken ta kendisi olan her şeyi doğuran
ilk-biçimin,

Ölümlü olan, hem ölümlüler, hem de Tanrı için,
Sen, bir gerçekleştirmemişliği yaşayarak can verirken,
Ölüme yargılı, salt görünüşteki bütünü kargaşasında,
Sen, kurtarılamayan! Varsın yarım, bütünü
Yalanıyla oyalansın, kaçıp yeniden sığınmak istesin
Bir zamanlarki gece-ananın karanlık rahmine, dahası,
İsterse bir çığlığa dönüşsün, kendine görülmemiş bir
cüretle

Bütünlüğü ve çağıran Babanın gücünü yakıştır'sın;
Hiçbir şey kurtaramaz seni, ey kader, geri dönmekten
Hiçliğe; Kendi kaderinin sarhoşluğuyla bakınırsın
Bomboş çevrene; ve yürümekle bitirilmesi
Olanaksız, güzellikteki bomboş dönenceleli önlenemez
Dünyalar, hepsi seninle sarhoş
Bir de ölümle,
Çünkü biçim olmanın ötesindedir yaradılış,
Bir ayırt etme eylemidir,
Ayrılmasıdır kötünün İyiden, evet,
Yalnızca bu ayırt edebilmedir
Gerçek ölümsüzlük.

Sen, yalnızca biçim olduğuna göre,
Sen mi çağırdın Tanrıyı ve insanoğlunu gerçeğe,
Ayrım yapabilenler olarak, senin yerine
Sonrasız biçimleyebilsinler diye dünyayı:
Beni bunun için mi görevlendirip,
Yaratılmışlara kattın?

Sen, yetersizsin ve Kötü'nün aletisin yalnızca.
Yıkımlar aratarak sen olabilirsin ancak,
Sana da boyun eğdiren yıkımın ta kendisisin;
Bir bitkinlik var şimdi Tanrı katında,
İnsanoğlunun dünyası ise zayıf kalmış;
Her ikisi de senin eserin ve bir rastlantı.
Daha büyük bir kader bağlamında; Çağrılan ise,
Tıpkı senin gibi, yalnızca biçim, adını da
Çoktan yitirmiş, artık erişilmezlikte;
Ne dönüp bakıyor, ne de bir çağırışı duyuyor,
Geçip giden bir düş boyunca.

11.

Ne zaman, ah, ne zaman?
Ne zaman biçimden özgür kalabilmişti
Yaradılış? Ne zaman kaderden uzak?
Ama öyleydi bir zamanlar, düşleri yoktu,
Ne uyanıklıktı, ne de uykuydu,
Yalnızca bir an içindi varlığı, bir şarkıydı,
Gülümseyen, ama çağrılanmayan bir çağrıydı
Eşsiz sesi-
Bir zamanlar bir oğlan çocuğuydu;
Yaradılış, vardı bir zamanlar, yine
Bir zamanlarda olacak, ve kurtulacak
Mucizesine rastlantılardan.

ANDRÉ BRETON

Çeviren: Halil Gökhan

“Hizmetçi kadınlara yol vermek için yarılır kapılar”

André Breton 18 Şubat 1896'da Tinchebray'de doğdu. 1913'te öğrenimi sırasında “Monsieur Teste”'in yazarı Paul Valéry ile tanıştı. 1916'da sıhhiye birliğinde askere alındı. Aynı dönem için Rimbaud ve Apollinaire, daha ilerki dönemde ise Lautréamont. Breton'u büyülüyordu. Dada hareketiyle büyük çaplı ilgilendikten sonra Eluard, Aragon ve Soupault ile birlikte *Littérature* dergisini kurdu. Soupault ile, sürrealizmin kitabı sayılan *Manyetik Alanlar*'ı yazdı. 1924 yılında *Birinci Sürrealist Bildirge*'yi kaleme aldı ve yayımladı. Ertesi yıl *La Révolution Surréaliste* dergisinin yönetimini aldı. 1928 yılında *Nadja*'yı yayımladı. 1930 ve 1942 yıllarında ikinci ve üçüncü sürrealist bildirgeleri yayımladı. 1937'de *Çılgın Aşk*'ı çıkardıktan sonra, ertesini yıl Eluard Paris Uluslararası Sürrealizm Sergisi'ni açtı. *Fata Morgana* ve *Kara Mizah Antolojisi*'ni yayımladıktan sonra Vichy'nin vize sansürüyle karşılaştı. 1941'de Martinik üzerinden New York'a ulaşmayı başardı. Orada Marcel Duchamp ve birçok sürrealistle buluştu. 1943'te yaşamının sonuna kadar birlikte olduğu Elisa ile karşılaştı. 1946'da Fransa'ya döndü. 1952'de radyo konuşmaları yaptı ve *Entretiens* başlığı altında bu konuşmalar yayımlandı. 1960'ta “121'ler” deklerasyonuna imza attı. 1959 ve 1965 yıllarında Paris'te iki büyük uluslararası sürrealist sergi düzenledi. 28 eylül 1966'ya kadar, 70 yıl yaşadı.

TANRILAR KARŞILAŞTIRILDIĞINDA

Louis Aragon'a

“Geceyarısından önce iskelenin yanında.
“Saçı başı dağınık bir kadın izlerse seni önem verme.
“Gök’tür o. Yoktur ondan korkacak bir şeyin.
“Bir ağacın içinde büyük bir vazo olacak.
“Dökülmüş renklerin köyünde çan kulesi
“İşaret noktası olarak yarayacak işine. Hiç acele etme
“Hatırla. Eğreliotu filizlerini gökyüzüne fırlatan esmer
gayzer
“Selamlıyor seni.”

Bir balığın üç köşesine yapıştırılmış mektup
Şimdi geçiyordu varoşların ışığında
Bir hayvan eğiticisi tabelası gibi.

Öyle de olsa

Güzel kadın, kurban, mahalle adına
Küçük rezeda çiçeği demeti denilen kadın
Yalnız kendi için, bir acıma kesesinin aynı olan
Bir bulutu söküyordu.

Beyaz zırh da sonra

Evcil özenlerle ve başkalarıyla uğraşan
Hiç olmadığından daha çok canının istediğini yaparak
.....olmak zorunda olan kabuklu çocuk
Ama sessizlik.

Göğsünde öteden beri

Güzel bir vurdulu kırdılı romana yol açıyordu
Bir kor.

Köprü üstünde aynı saatte

Böyle oyalanıyordu dişli kedi başlı çiğ.
Gece, –ve kaybolmuş olacaktı yanılısamalar.

Akşam duasından dönen beyaz pederler işte
Üstlerinde yitmiş dev anahtarla birlikte
Boş çavuşlar işte; işten en sonunda onun mektubu
Dudağı ya da: yüreği Tanrı için bir guguk kuşu.

Fakat onun konuştuğu zamanda sadece bir duvar kalır
geriye

Bir mezarda karayel yelkeni gibi çarparak
Sonsuzluk bir kadın kol saati arıyor
Geceyarısından biraz önce iskelenin yanında.

NE HAZIRLIKLAR

Kırlarda kabaran dolaplar
Kayıyor sessizce sütten raylar üstünde
Devedikenlerini yuvarlayan gecenin dalgasıyla ayağa
kalkan
kızların saati geldi.

Çılgılığı
Boğazlarının çivilerini kalıba dökcek
Kakum ısırmasına karşı sertleşiyor kızlar.

İlgiden yoksun bütünüyle başka
bir düzenin olayları
söz etmeyin bana böğürtlen desenli
şu kendi kendine yırtılmaktan
Başka acelesi olmayan
duvar kâğıdından

Ot dilleriyle döğüşüyor çıt içinde
kara alevler

Uzakta bir dört nala
Şimşirde ve menekşede ağacında çınlamış
yeraltı yüküdür bu
Devrilir odada ne varsa

Tükeniyor, üstelik boz şarap olan tek birinde
kalay ölçeklerinin göz kamaştırıcı dizilmesi
Her zaman çok erkenden çırpıştırılmış uyluk tebeşir
tahta üstünde günün karışıklığında

İnsanlardan maden yatakları mırıldanmalardan
göller
Eski göz oyuklarından kolyesine ateş eden
düşünce
Onunla bir kez hepsi için bıraksınlar beni

Şeytan-sinekler görüyor bu tırnaklarda
Hayatın içinden getirilmiş
Çiğ elmasından mahallenin çekirdeklerini
Çalılıkta
Oluk oluk akan ağlardan fırlıyor gövde balıklar halinde
Yatağın çevresindeki havadan
Pahalı sapmanın jurnalcisi yarı açık yarı kapalı sabit
gözler

Poitiers, 9 Mayıs 1940

DÜNYA

Bayan Sekmeler'in sonunda
Sıkıştırılmış çiğ tanelerindendir aynalar
Konsol bir sarmaşık dalından yapılmıştır,
Ve halı yitip gider dalgalar gibi
Bayan Sekmeler'in salonunda
Çobanaldatan kuşunun yumurtalarında sunulur ay çayı
Perdeler kendine çeker karların erimesini
Ve karanlıkta sedefin içindeki tek bir
Parçada kaybolan perspektifte piyano
Bayan Sekmeler'in salonunda
Titrek yaprakların altında duran basık lambalar
Pangolin kabukları içinde şömineye takılırlar

Bayan Sekmeler zili çaldığında
Hizmetçi kadınlara yol vermek için yarılır
kapılar

İLK SAYDAMLAR

Nasıl istersen işte kurşunlar atılıyor bir kez
daha
İşte meydan okuyan bir edayla pencereye dayanan
mürekkepbalığı
Ve işte ışıldayan çirkef kafesini nereye açacağını
bilmeyen
Gözleri cebinde
Bembeyaz yörüngenin kuklası
Hindistan cevizi kokar kadınlar
Ve en önemli pastiller ağırlıyor kardeşlerini büyük
günlerde turnikeli elbisesini üstüne örten rüzgârı
Çılgın kılavuz düğmeli mandarin
Sayın Bay kâğıt parçaları evlerin tavanından tabanına
selamlıyorlar birbirlerini

New York

ŞÜPHELİDEN ÇOK

Ağır bir hastalığa yakalandı meşe ağaçları
Kuruyorlar, bir şerbet ışığı içinde güneş batarken
Bütün bir general kafaları sürüsünü
Saldıktan sonra

İÇİ

En büyük gösterişle hazırlanmış masa
Aşırı uzun
Beni hayatımın kadınından ayırıyor

Rüzgârın vuruşuyla yakası açılmış
Onu geride devrilmiş tutan her boyda
Camların olduğu yerde
Şöyle böyle görüyorum onu

Deri çarpması, bir ortalama gibi do majörde oturan 03.

27-28 Ekim 1951 gecesi

Ay limonundaki kirazı bitirdiği yerde doğar.

6-7 Şubat 1953 gecesi

Karışık ve sinirli imzaları takma ad olacak olan bir
gazeteyi birleştireceğiz öyleyse.

11-12 Mayıs 1953 gecesi

Eğer altın beyazı bizon gibi yaşarsanız, sakın altın
beyazı bizon kesimi yapmayın.

11-12 Nisan 1956 gecesi

DOUGLAS DUNN

Çeviren: Nazmi Ağıl

“Varınca, bana oranın pullarından yollamayı unutma”

Douglas Dunn 1942’de Renfrewshire, Inchinnan’da doğdu. 17 yaşında okulu bırakıp bir kütüphanede çalışmaya başladı. Daha sonra Hull Üniversitesi İngilizce Bölümü’nü bitirdi. Orada tanıdığı Philip Larkin’in önemli temsilcilerinden biri olduğu 50’li yılların şiir anlayışını başarıyla sürdürdü. Bir süre orada Larkin gibi kütüphaneci olarak çalıştıktan sonra İskoçya’ya döndü. Halen serbest yazar olarak yaşamını sürdürmektedir. Kısa hikâyeler ve TV oyunları da bulunan Dunn, Gregory Ödülü, Somerset Maugham Ödülü, Geoffrey Faber Anısı Ödülü ve 1985’te, çok önemli olan Whitbread Ödülünü kazanmıştır.

TERRY CADDESİ ERKEKLERİ

Gece gelip sabah erkenden ayrılırlar.
Ayak seslerini duyarım, bisiklet zincirlerinin
şıkırtısını,
Motosikletlerinin ani patlamalarını, yük arabalarının
sızlanmalarını.
Nasılsa yataktayımdır ya da perdeler çekilidir.

Bu eril görünmezlik onları tanrı yapar.
Bir çizmeler ve tulumlar panteonu.
Ama işten henüz döndüklerinde evde ya da
Pazarları görseniz onları, öyle yorgun ve bıkkındırlar

Ki iç rahatlığıyla bakamazsınız onlara uzun süre.
İçinizi sızlatır yüzlerini görmek, ya çok üzgün
ya çok neşeli.
Yemek kokusunu soluyup adımlarını hızlandırırlar.
Çocuklarını kucağa alır, şarkı söylerler onlara.

TERRY CADDESİ'NDEN BİR TAŞINMA

Gıcırtilı bir arabanın üstünde, ıvır zıvır eşya
Taşıyorlar iteleyerek, bir yastık, yatak arkalıkları,
fincanlar, halılar, sandalyeler.
Dört karton ciltli kovboy romanı. İhtiyaç fazlası Amerika
Askerî ceket giymiş iki delikanlı ıslık çala çala
Ablalarının eşyalarını taşıyorlar. Koca
Arkadan geliyor, omuzlarında yaramazlıklarından
Kurtulduğumuz için sevindiğimiz oğlu,
Ve işin ilginç yanı, bir çim biçme makinesini itekliyor.
Terry Caddesi'nde hiç çim yoktur. Kurtçuklar
Beton avlulardaki çatlaklardan tırmanıp gelirler ayışığında.
Bol şans diliyorum o adama. Çimen diliyorum.

MODERN AŞK

Mevsim yaz ve başkasına ait
Bir evdeyiz, bir masada oturmuş
Kiralanmış bir sessizliğin dakikalarının tadına varıyoruz,
Üst kattakiler gittiler. Güvercinler
On yaş altındakilere ve yatalaklara ninniler söylüyor,
Ağaç, çimenler üstüne silkeliyor gölgesini,
Güller öylesine dolaşiyor ihmalimin bakımsız bahçesinde.
Hayatlarımız kanat çırpıyor ve bundan daha iyi bir
Mutluluk beklentimiz yok, ne de aşk adına gösterilecek
Çok şey, sadece şimdiki halimiz, ya da bu akşamın hali,
İnsansız, sessiz ve evcimen bir aşk içinde
Yaşıyoruz, görünüşe bakılırsa başbaşa,
Bütün öbür hayatlar ağaçlara ve günüşiğine serilmiş,
Bir kedinin kendilerini ziyaret etmesini bekliyorlar.

MUM IŞIĞINDA AŞK

Deri böyle görünürdü iki yüz yıl önce
Mum ışığında erotik hasır üstüne yayıldığında
Tepe çiftliklerinde pencere kıyısına konan mum ışığı
Parlattığında pütürlü camı. Geleceği haberleyen alıçlar
Asılı çıplak çalı dallarında, hayretin tomurcuğu
Kırmızı, gece karıyla kaplı araziler üstünde
Yaylalar küme küme kış ışığına uzanırken.
Kutsal yüksekliklerinde
On sekizinci yüzyıl yıldızları.

Böyle olmalı, şekil değiştiren ateşin
Sabırsız çıplaklığı ve bizimki
Geniş yatakta. Akışkan bir canlılık
Cinsiyeti ortadan kaldırır ve nikâhlı bir şehveti
Tanımlar çalkanışı
Zamansız, türlerin yatak odasında–

Bir Pict gülümsemesi, bir ortaçağ öpücüğü,
Bir endüstrileşme öncesi kuraklığı, fısıldanan,
Bugüne ait yatağımızda.
Ateş üzerlerinde oynastıkça, şu öbeklenmiş köşe üzümüleri
Galip geliyorlar üstlerindeki sıvaya: Bereket tanrıçasının
şarabı,

Pompey bolluğu, söylentiler
Çok gerilerden, Floransa entrikalarının
Yankıları, Rönesans ayak sesleri holde,
Dedikoducuların kulak kabarttığı
Silinmez yankımaları kur yapmaların; ve bu Moskova
kürkleri
Naylondandılar yeniden şekil verene kadar ateş
Gelip geçici yazgılarına.

Duvara yansıyan ışıktan ve gölgeden Ledalar,
Satirlerin arasına dalmış eller, yatak odasında.
Bir mum ışığı dilsiz bir gevededir
Ve sinemaya benzer bir kitap: hayvan hikâyeleri mumu,
Tarih mumu, sarı metafor,
Şehvet ateşi. Perdeleri aç şimdi
Ve bir yıldız ekle ne yapıp ne ediyorsak ona
Geceyarısından sonra tek ülkemizde,
Herhangi bir yerimizde bize ait olan.

Başka kim Körfez'e bakıyor bu gece
Sevişme sonrası mahmurluğuyla? Mahalli Tristan,
Yerli İsolde ve Dido
Aenas'ı görür bir deniz feneri ışığında.
Beyaz yakalıklı Abelard Heloise'i gezdirir
Mezartaşları, porsuk ağaçları, selviler arasında.
Bir Orfik gece kuşu haykırır 'Aurydice'...
Aşk, kimsen onunla dokun yüreğime
Ve uyu, tarih, uyu.

KONGO'DAKİ SAVAŞ

Glasgow'da bir barda adamın biri
Görev yaptığı günleri anlatmıştı bana Kongo'daki
İrlanda birliğinde, Birleşmiş Milletler bayrağı altında.
'Sıcaktı' demişti 'sıcak ve ekvator havası.'

Terk edilmiş ve köpeklerle dolu bir köyden geçmişlerdi.
Havaya uçurulmuş bir evin yanından.
Bir kol, eliyle beraber, dikiliyordu yanmış kömür yığınları
arasında.
Kara derili elde bir zarf vardı, başparmak ve öbür
parmakları arasında.

Bir ele bir de elin tuttuğu mektuba bakmıştı İrlandalı
asker.
Çimento tozundan bir kabuk örtüyordu kolun üstündeki
kanı.
Zarfın bir köşesini yırtıp pulu almış,
Howth'taki yeğenine yollamıştı İrlanda'ya.

Arkadaşının sorusuna yanıt olarak
Başkasının mektubunu okumak doğru olmaz demişti
asker.
Etrafta kimseler görünmüyordu küçük kasabada
Köpekler, kuşlar, kırık bir sopa gibi duran kol ve ucunda bir
elden başka.

Bu elin bir adama ya da bir kadına mı
Ait olduğunu söyleyemedi, mektubu tutan elin,
başparmak ve öbür parmakları arasında.
Kara Anon'ın koluydu bu, Afrikalı,
Elinde bir mektupla, yeni alınmış, gönderilmemiş ya da.

Benim merak ettiğim, askerin Howth'taki yeğeni,
Zarftan yırtılan parçayı bir cımbızla
Buhar fışkıran bir çaydanlığın ağzına tutan ve pul,
Yenilenmiş ve kurumaya bırakılmış kurutma kâğıtları
arasına.

Uzak savaşların pul koleksiyoncusu bir oğlan Howth'da.
Saydam bir yapışkanlı kâğıdı yalayıp onunla
Bir pul daha ekleyen albümüne, sıcak ve ekvator
havasında,
O masum, hiçbir şeyden habersiz pul, tarihte bir başına.

Hangi kadın ya da erkek okudu onu, o mektubu?
Kim yazdı, kim yolladı?
Onca pul ve her biri pek çok değişik ülkeden,
Ve dayılarına ya da ağabeylerine hatırlatan çocuklar,
'Varınca, bana oranın pullarından yollamayı unutma.'

BEN BİR KAMERAMANIM

Onlar acı çeker ve ben yalnızca yüzeyde olanı çekerim.
Gerisi anlatılamaz, ötesindedir
Yitirilenin. Onlar olamazsın.
Seninle konuşsalar acı ne menem şeydir
Bir fikrin olurdu, gerçi tükürebilirler de üstüne.

Film yalnızca bir yansımasıdır
Yüzyılın eşi görülmemiş ıstırabının.
Bu yirminci yüzyıl hayırseverlik başlayalı.
Öfke günlük bir şey;
Caddelerden uzak tutan o bizi, seyirci kılan.

Filmin kendi başına söyleyeceği yoktur.
Sessiz bir harabesidir o
Biz yokken olan şeylerin, yardım etmek için artık
çok geç olan,

Ya acı çekerken yakalananların onurluluğu?
Yaralıyor beni. Gizliliklerini çaldım.
Genç arkadaşlar filmin dört dörtlük sanat eseri olacağını
düşünüyorlar.

Devrim yaratan bir kanıt olacağını.
Filmleri yanlış tahmin yapmayacak ve kaldırmayacak,
Dikenli telin ardında olanları çekecek onlar,
Bütün gerçekleri bilecekler her zaman ve üne
kavuşacaklar,

Politika yumuşatıyor her şeyi,
Gerçek yalnızca kurbanlarına ayan oluyor.
Kalan ne varsa fotoğraftan ibaret...bir belgesel
İçinde acı çekenlerin ve playboyaların ölüp gittiği,
Profesyonellik kisvesi altında gizleniyor hayat.

Hayat yalanların en büyüğünü söylüyor,
Ve bedelini kendi cebinden ödüyor.
Gerçek kutsal kabilelerin yaşadığı bir yer,
Ve Japonya'nın Almanya'nın bütün mercekleri
Odaklanmayı bilemezler onun üstüne.
Güzel sinekuşları gibi çerçeve üstünde titreşir durur
hayat.

Banyodan hep bomboş çıkan filmidir o.
Ressamın uygun şekilleri bulamadığı resim.
Denediğin her sözcüğe omuz silken şiir.
Kimselerin duymadığı müziktir.

KONSER

Yeryüzündeki son piyano
Çalınacak az sonra
Başka hiçbir mobilyası olmayan bir odada.
Döşemenin bazı bölümlerinde dikilmek imkânsız
“Delik” adı veriliyor bu bölümlere.

Kalan son temiz beyaz gömlek var piyanistin üzerinde.
Son kuyruklu smokin
Bazılarına yalan gelecek ama
Sponsorlarımız bir parça sabun buldular
Fillerini yıkaması için.
Fakat ayakkabıları yok,
Heyhat, zaten hiç ayakkabı kalmadı artık.

Ve oda insanlı dolu,
Eski dilde “delik” denen bölümlerin dışında.
Ama yerde oturanlar da var, “delik”lerde.
Başları döşeme tahtaları üstünde,
Yırtık pırtık pantolonlar, kadın bacakları arasından
bakıyorlar.

Geç gelenler dışarıya uzun çimenlere oturuyorlar,
Yüksükotları, düzlüğü boğan
Talihsizlerin eskimiş ağarmış kemikleriyle oynayan
Kalın sarmaşık kütükleri arasına.

İzleyicilerden yaşlı olanlar
Bach’ın eserlerini bekliyorlar,
Mozart’ın, Skrapin’in, Beethoven’in
Debussy’nin, Şopen’in, Liszt’in.
Onlar için yalnızca birer isim bunlar.
Düşündüren ya da bir başkası
Tarafından yazılmış şeyleri mırıldatan isimler.

Ve piyanist oturuyor,
Ve alkışlamaları gerektiğini hatırlıyor insanlar.
Yaşlı piyanist ağlıyor o zaman.
Çünkü bütün anımsayabildiği
“Üç Kör Sıçan.”

AŞK ŞİİRİ

Ben sende yaşıyorum, sen bende yaşıyorsun;
Birbirine musallat iki bahçeyiz;
Seni orada bulamıyorum bazen,
Yalnızca bırakıp gittiğin salıncak
Ya da en sevdiğim kitabın, güneş saatinin yanıbaşında.

GECE PENCERESİNDEN

Gece kâbuslarla çınlar.
Birbirine yapışık evlerde çocuklar ağlar,
Kendi horlamasında çürür gider bir adam,
Polisler sessiz adımlarla kapıları kontrol eder.
Ayak sesleri insanlara dönüşür sokak lambaları altında.
Sarhoşlar partilerden döner,
Boş şişe sesleriyle ve eski şarkılarla.
Genç kadınlar eve gelir
Ve beyaz yataklara girip kaybolurlar
Gecenin kıyısında.
Bütün pencereler açık bu sıcak gecede,
Ve uyku tutmayanlar, küçük kırmızı
Işıklar yandırıp ağızlarında, karanlıkta sigara içerek,
Evli geçen yıllarını sayarlar.

ADRIENNE RICH

Çeviren: Ayşe Nihal Akbulut

“Avucumda duyumsamak atardamarlarının yan an ışığını”

Adrienne Rich 1929'da Baltimore'da doğdu, Radcliffe Koleji'nde okudu. Bu okulu 1951'de bitirirken yayımladığı ilk şiir kitabı *A Change of World*'le W.H. Auden tarafından “Yale'in Genç Şairi” seçildi. 1950'lerde ve '60'larda insan hakları, daha sonra da kadın hakları sorunlarıyla ilgili etkinliklere katıldı. Savaşa karşı girişimlerde etkin bir barış sözcüsü olarak çalıştı. Şiirlerinde yurtseverliklerini kılıçlarıyla kanıtlamaya kalkışanlara karşı ezilenlerin. özgürlükleri kısıtlananların, her zaman bilimsedik tehlikelerle yüz yüze bırakılanların yanında yer aldı. Bütün dünyada, doğruluk ve sevginin şiire en zengin esin kaynağı olduğunu savundu. Gücünü, yılgınlığa düşmeleri için her türlü neden olduğu halde yılgınlığa düşmeyenlerden aldığını her fırsatta açıkladı. Yayımladığı on bir şiir kitabında siyasal bağımlılığını ince bir duyarlıkla bağdaştırmayı da başardı.

ÇOCUKLARIN YERİNE KÂĞIT YAKMASI

İçimdeki törel itkileri

varoluş yüzünden söze dökme

tehlikesi içindeyim.

–Daniel Berrigan, Baltimore’da duruşmada

1. Bilim adamı ve koleksiyoncu komşum dehşete kapılmış bir durumda bana telefon ediyor. Kendi oğluyla benimkinin, biri 11 öteki 12’sinde bu iki çocuğun, okulun son gününü arka bahçede matematik ders kitabını yaktıklarını söylüyor bana. Bir haftalığına oğlumun onların evine gitmesini, kendi oğlunun da kapıdan dışarı adım atmasını yasaklamış. “Bir kitabın yakılması” diyor, “içimde korkunç duygular uyandırıyor. Hitler geliyor aklıma; beni bir kitap yakma düşüncesinden daha çok altüst edecek pek az şey var.”.

Ardımda bir yerlerde: kitaplık, duvarları

yeşil Britannicalardan

Yine ararken

Dürer’in *Tüm Yapıları*’nda

MELANKOLİ’yi, bunalmış kadın

Herodot’taki timsahlar

Ölümler Kitabı

Jeanne d’Arc’ın Yargılanması, masmavi

bence, Onun rengi bu

ve kitabı çekip alıyorlar

hep onu düşünüyor muyum

bir evde sevgi ve korku

zorbanın bilgisi

biliyorum canını yakar insanın yanması

2. Bir sessizlik zamanı düşlemek
ya da bir iki sözcük
kimya ve müzik zamanı

kalçalarının üstündeki çukurlarda
geziniyor elim
ya da, *bedenin gibidir saç da*, dedin

upuzun bir sessizlik çağı

kurtuluş

bu dilden bu bir kesim kireçtaşı
ya da betonarmeden
bağnazlar ve tüccarlar
bu kıyıya boşaltılan yaban yeşili kil kırmızısı
bir zamanlar soluğunu
dumandan imlerle alıp veren
yelin süpürdüğü
zorbanın bilgisi
zorbanın dili bu

yine de seninle konuşmak için mecburum ona

3. İnsanlar yokluk çekiyor ve bu acıyla başetmek için
efendilik ve akıl gerek. Acıdan bazısı: dün gece çocuğun bi-
ri yemek yiyemedi: bir çocuk, satın almaya parası yoktu
çaldı: çocuklarımla karnını doyuracak param yok diyen
anayı duymak ve üstübaşı olmayan çocuğu görmek gözleri-
ni yaşartır.

(düzenle çatlak
dilde onarım
bu acıyla başetmek)

4. Uzayıp yatmışız çarşafın altına
seviştikten sonra, konuşuyoruz
yalnızlıktan
bir kitapta yatıştırılan
yeniden yaşanan bir kitapta
işte o sayfada
pıhtı ve çatlağı
görünür
acı çeken
bir insanın sözcükleri
çıplak bir sözcük
pıhtıya giren
bir el yakalayan
parmaklıklar arasından:

kurtuluşu

aramızda olanlar
yüzyıllardır olmakta
yazından biliyoruz bunu

hâlâ oluyor

cinsel kıskançlık
savrulan el
dövülen yatak

ağzın kupkuru
soluk soluğa durunca

kitaplar var hepsini anlatan
ve hepsi de boşuna

bir evin ardındaki koruluğa dalıyorsun
orada o yörede
bir tapınak buluyorsun

bin sekiz yüz yıl önce kurulmuş
bilmeden giriyorsun
neye girdiğini bilmeden

biz de böyleyiz işte

kimse bilmez neler olabileceğini
kitaplar her şeyi anlatsa da
yakın metinleri dedi Artaud

5. Gece geç vakit yazı makinesinin başında bir şeyler yazıyorum, bugünü düşünerek. Hepimiz ne iyi konuşuyoruz. Bir dil, haritasıdır başarısızlıklarımızın. Frederick Douglas Milton'dan daha katıksız bir İngilizce'yle yazdı. İnsanlar müthiş bir yokluk çekiyor. Yöntemlerimiz var ama kullanmıyoruz onları. Okuması yazması olmayan Jan bir tür köylü Fransızcası konuşurdu. Acıdan bazısı: gerçeği söylemek güçtür; Amerika bu işte; sana şimdi dokunamam. Amerika'da bir tek, şimdiki zamanımız var. Tehlikedeyim. Tehlikedesin. Bir kitabın yakılması içimde hiçbir duygu uyandırmıyor. Biliyorum canını yakar insanın yanması. Maryland, Catonsville'de napalım alevleri var. Yazı makinesi çok ısındı, ağzım yanıyor, sana dokunamam ve zorbanın dili bu.

1968

“TEHLİKEDEYİM-BEYEFENDİ-”¹

“Hafif çatlak”, Higginson'a göre, yaşarken,
sonradan ünlene karmakarışık deışkeleriyle,
istiflediğin gözalıcı ıvır zıvırdan bir savaş alanı şimdi artık
senin eski saç filen

Harvard'da güve yeniğı
ve kendin o anıtsal yapıtta

şiiirinin aslı taslağı hepsini kapsayan
sonuna dek belirsiz–
kimsin sen peki?

Bahçede uğraşan bir günlük zambaklarla
kadeh ayağı saplarını silip ovuşturan,
kâğıt gibi incelmış alnını ardında
bir nabız sanki atan düşüncen,

sen, kadın, eril
kararlılığıyla,
söz senin için
belirtiden öteydi–

bir varolma koşulu.
Bozulan bir dille vızıldayan hava
kulaklarında çınlayana dek
Yalan Beyanla

ve o hafif çatlak hallerinle seçtin
can şenliği olsun diye sessizliği,
ve seçtin sonunda çözümlemeyi her şeyi
kendi mantığıyla evinin sınırları içinde.

1964

1966

1 Emily Dickinson'ın birkaç şiirini yolladığı bir eleştirmen ve yayıncı olan
T.W. Higginson'a yazdığı bir mektuptan alıntı.

GÜÇ

Yaşamak
toprak çökeltisinde
tarihimizin

Bugün kazıp çıkardı bir kepçe
ufalanan bir toprak
keseği içinden
bir şişe
kehribar
kusursuz
yüzyıllık
ateşe devadır
ya da melankoliye
tonik bu
yeryüzünde yaşamak için
kışlarında bu iklimin

Bugün Marie Curie'yi okuyordum:
biliyordu herhalde düştüğünü
bu ışın derdine
bedenini yıllardır döven
bu elementten yayılan ışınlara
kendi eliyle bulduğu
Sanki bilmezden geldi sonuna dek
gözlerindeki kataraktın kaynağını
çatlak ve irinli derinin
parmak uçlarındaki
artık tutamamasıyla
ne bir test tüpünü ne bir kalemi

öldü
ünlü bir kadındı
bilmezden gelerek
yaralarını
bilmezden gelerek
yaralarının
gücüyle aynı kaynaktan geldiğini

1974

1978

YİRMİ BİR AŞK ŞİİRİ'NDEN

XI

Her doruk bir kraterdir. Yasası bu yanardağların,
onları dişil kılan sonsuz ve gözle görünür biçimde.
Derinliği olmayan, yanan çekirdeği olmayan, yükseklik yok
hasırdan tabanlarımız katılaştan püskürüklerde haşat
olsa da.

Seninle gitmek istiyorum her kutsal dağa
için için tüten üç ayaklı tahtındaki bilici gibi
keçiyolunu tırmanırken eline uzanmak
avucumda duyumsamak atardamarlarının yanan ışığını,
gözden kaçırmadan küçücük, kuyum gibi çiçeği,
bilinmedik ve adsız kalan bir adlandırana değin,
usul usul değişmekte olan kayaya tutunmuş–
bu ayrıntı, dışımızda kalan bizim ve kendimize getiren bizi
buradaydı bizden önce de, biliyordu hep
geleceğimizi ve görmekte şimdiden bizden öteleri.

(YÜZER GEZER ŞİİR, SAYISI YOK)

Bize ne olursa olsun, bedeninin senin
benimkini tutacak büyüyle-yumuşacık, kırılğan
sevişmen senin, yarı kıvrık ucu sanki
ormanların keman saplı eğrelti yaprağının
gümeçte yıkanmış az önce. Yollu, cömert bacakların,
arasında bütün yüzümün benim, durmadan yeniden
geldiği–
safılık ve bilgeliği dilimin oralarda bulduğu yerin–
meme uçlarının ağızımdaki kıvıl kıvıl doymak bitmeyen
oynaşı–
dokunuşun bana, kavrayan, koruyan, arayan
beni didik didik, güçlü dilin ve ipince parmakların
yıllardır hep seni beklediğim o yerlere uzanan
gül nemi mağaramın ta içine –ne olursa olsun, bu var.

KAYDA DÜŞÜLSÜN DİYE

Bulutlarla yıldızlar tutuşmadı bu kavgaya
dereler bilgi vermiyordu
dağ kustuyorsa bile içindeki ateşten taşları nehre
yan tuttuğundan değil
yaprağın altından belli belirsiz kayan yağmur damlası
bir politika gütmüyordu

ve eğer şurda burda bir evi
bastıysa geri tepen lağım artıkları
ya da içinde oturanları zehirlediyse
usuldan tüten dumanlarıyla, yıllar boyu
bu evler savaşa durduklarından değil
ne de şu teneke kaplı evler

korumayı yadsıdı denebilir
yersiz yurtsuz yaşlı kadınlarla başıboş çocukları
böyle bir başıboşluk politikası gütmedikleri gibi
ölmelerinden yana da değillerdi, yo, kentler değildi sorun
köprüler partizanca davranmıyordu
çevre yollarıysa yanıyordu ama nefretle değil

Kilometrelerce dikenli tel bile,
bir köşeye sinmiş gecekonduları kuşatan
istenmeyen zararsız bir
uzaklıkta gözden ırak tutmak için
tahtalar bile yıllar yılı
soğurup duran onca insan sesini

onca kusmuğu, gözyaşını
usul usul içine işleyen kanı
bunun için atmadı kendini ortaya
Ne ağaçlar tahta olmaya can atıyordu
ne de dikenler gönüllüydü eti yırtmaya
Bir göz at çevrendeki her şeye

ve sor bakalım kimin imzası
vurulmuş bir damga gibi buyruklara, izlerini yaptı
taslaklarının köşelerine değin sürebildiğin
Sor bakalım körcahil, koca göbekli
kadınlar nerdeydi, sarhoşlarla deliler,
en çok korktukların: sor sen kendin nerdeydin.

1983

ERIK STINUS

Çeviren: Murat Alpar

“Kaç kişi olursak olalım yalnızız yine”

Erik Stinus 1934 yılında, Danimarka'nın Vordingborg kentinde doğdu. Aynı kentte liseyi bitirdikten sonra, dünyayı görüp tanımak için, Karaçi, Bombay, Kolombo, Madras, Rangun, Kalküta ve Bangladeş'e dek uzanan, uzun bir yolculuğa çıktı. Bu yolculuktan geri döndüğünde, Kopenhag'da öğretmen okuluna girdi; öğrenimini bitirir bitirmez de yeni bir yolculuğa çıktı: Türkiye, Suriye, Ürdün, Irak, İran, Pakistan ve Hindistan bu kez gezip gördüğü ülkeler arasındaydı. Daha sonraları da çeşitli yolculuklara çıkan Stinus, İskandinav ülkeleri, Yunanistan, İspanya, Portekiz, Polonya, Romanya, Yugoslavya, Güney Afrika, Tanzanya, Kenya, Uganda, Kafkasya, Özbekistan, Sibirya, Moğolistan, Vietnam, Kamboçya, Venezuela, Peru, Nikaragua, Şili ve bütün Batı Avrupa ülkelerinde bulundu.

İlk şiirleri 1954'te yayımlanmaya başlayan Stinus, kısa sürede, yalnızca kendi şiirleriyle değil, şiir çevirileriyle de tanındı. Bu arada, hem Türk dostlarının yardımı, hem İngilizce ile Almanca çeviriler aracılığıyla, Danimarkacaya yaptığı çevirilerle Nâzım Hikmet'i Danimarka'da tanıttığını da özellikle belirtmemiz gerekir. Bu çeviriler, 1974 ile 1982'de yayımlanan iki kitapta toplanmıştır.

Erik Stinus, tam anlamıyla, yeryüzünü kendisine yurt edinmiş bir ozandır. Uzun soluklu anlatı şiirlerindeki destansı yaklaşım, Nâzım Hikmet ile Pablo Neruda'yı anımsatır. Şiirlerinde, kendi kişisel sorunlarından neredeyse hiç söz etmez. Rodezyalı taş pamuğu madeni işçisi, Şilili kunduracı, Portekizli orman işçisi, Vietnamlı pirinç ekicisi, Çinli taşımacı, Hintli iplik fabrikası işçisi gibi, yazılan tarihin

ele almadığı sıradan insanların yaşantıları ile deneyimleri, Stinus'un şiirlerinde işlenen başlıca konulardandır. Bütünüyle ele alınırsa, Stinus'un şiiri için, yeryüzüne ve yaşama duyulan bağlılık ve sorumluluğun şiiridir, diyebiliriz.

Kendi yapıtları ve çevirileriyle çeşitli ödüller kazanan Erik Stinus, bugüne dek, öykü, roman ve gezi kitaplarının yanı sıra 19 şiir kitabı yayımlamıştır.

IŞIK OL

İninden çıkıyor gün
sesleri adlandırıyor
Köpek Dalga Köpüğü Baykuş

OVADA

Eve dönmekte sarışın sesler tarlanın üzerinden
Tek bir ağaç toplamış gökteki kuşları
Paslanmış, dünyayı bölen bıçak

İri çingiraklarını çalıyor bir at
ürküntüyle geceye karşı.

ÇATIDAKİ ADAMLAR

çatıda dengede durmaya çalışan o adamlar ne casus
ne de ellerinde silah var. Ne papa, ne bir kral,
ne bir devlet adamı bu kente konuk olup onur verecek
bugün

ara sıra aktarılması gerekir kiremitlerin, saçaklarla
çatallı televizyon-boynuzlarının onarılması gerekir

yoksa o adamlar senin güzelliğin gibi bir güzelliği,
fısıldaştığımız sözcükler gibi sözcükleri
düşte görüp dans ederek bulutlardan çıkıp gelen
göksel uyurgezerler midir?

AŞEVİNDE

Gözlerine bakıyordu, bakıyordum
ellerine. Parlamaktaydı gözlerin
bir başka türlü. Ellerindeyse
yeni bir kararlılık. Öyle çok şey
veriyordun ki bana kendinden,
bu yenilenmiş benliğinden,
mutluluk duyuyordum, karnım acıktı.
Çok az yiyorsun, diyecek oldum,
dayanacak güç ister savaş.
Bak ben nasıl ayakta kaldım
hep boğuşmama karşın. Ama bakmadın,
baktın mı yoksa? Sormadın
sana en çok söylemek istediğimi.
Adını bile anmadın o eski öykünün,
bir şey söylemedin onun üstüne. Bense
öyle kaptırmıştım ki kendimi yeni öyküne,
zedelenmedi bundan seni dinlemenin tadı.
Burdayız diyordu ayaklarıyla baldırların
bize özgü o eski dilde. Dediler: Yalnız mısınız?
Evet, dedik, yalnızız birlikte,
kaç kişi olursak olalım yalnızız yine.

ÖZELLİKLE PAZAR GÜNLERİ

Özellikle Pazar günleri
neye inanacağımı bilemiyorum.

Gerçekten de deniz yalnızca
kendi gövdesine mi ilgi gösterir–
kara mor midyelere,
saydam denizanalarına,
daha tüylenmemiş çıplak kanatlı

civcivlere dönüşen yumurtalara
varlığı büsbütün ilgisiz midir?

Görmez mi deniz,
ayrımına varmaz mı hiçbir şeyin?

Ya şu yükte ağır gazete
kötüye kullanılmış bir ağaç değil mi—
canlı olsa, ayakta olsa o ağaç,
şu sayfalarda yazılı olandan
daha çok şey anlatmaz mıydı yeller üstüne böcekler
üstüne, bizler üstüne?

Ya şu çanlar, şu kilise çanları
Tanrı'da hangi duyguları uyandırırılar—

mutlu eder miydi O'nu çanların sesi,
Avrupa yayılma çağına girdi gireli
rengini hep gizlemek zorunda kalan,
o zavallı gemicilerden birini
aşka gelip de gelişigüzel
çalmaya başlasaydı onları?

ŞİLİ ON BEŞİNCİ KIŞINDA

Düşlerimizi çiziyoruz duvarlara.
Hiç acelemiz yok – gün ışığında:
bütün renkler haklarını almalı,
bütünüyle yazılmalı şiir, her sözcüğüyle
başlangıçtan geleceğe kadar;
nasıl ki mutfaktaki soğan, patates,
fasulye ve ekmeğin gücü ve tadı,
bölgedeki en karanlık köşelerden
bir araya getirecektir çocukları;

o kadar acı ektirmesin diye
kurdukları düşler,
biraz ısınsınlar diye ateşin yanında
ve ilk şeftalinin iek açtığı,
küstüm-otlarının
Çekinmeden güneşi yansıttıkları gün
koşarlarken sokaklarda,
bahçelerde, tarlalarda
artık kimse yenemesin diye onları.

BARINACAK BİR YER

Kayalıklardaki karanlık kapının önünde,
ne yolcudan haber ne mektup gelen
o yolculuğa hazır onurlu bir ozan gibi
semeliydim sözcüklerimi:
Unut beni!

Yazdığımşa şu: Anımsa biraz, elim, yanıtlamak için
alay ederek zaman istediğın soruyu
ve uzaktan bir acı gibi bize değın türküyü.

Umut doluyum, çünkü komşum beni avutan iyi bir komşu:
her şey düzelir, kıştan sonra bahar gelir. Bense üzgünüm,
her seferinde çünkü meşgul çıkıyor telefon,
aylar geçmiş yazılalı
bana ulaşan mektuplar...

Gittikçe sık yağıyor kar. Geçiyoruz bir ormandan:
Ağrılarını unutmağa çalışan ellilik anam;
ölmüş kardeşimin çocuğu ve senle ben:
hırsızlama bir an, aydın yorumcuları
gözlerimizdeki imlerin.

Ağırlaşıyor ayaklar dizboyu karda. Bırakıyorum kolunu
anamın,
çocuğu omuzlarıma kaldırmak için, bırakıyorum elini.
Çabuk büyümeli babasız bir oğlan,
uzgörülü olmayı öğrenmeli.

Gözlerimi kamaştırıyor kar. Omuzumdan indiriyorum
çocuğu,
sizin için ayaklarımla yol açıyorum karda.
Birden duyumsuyorum arkamdaki boşluğu,
dönüp bakıyorum, yoksunuz, sizi görmek isteği
sarıyor beni. Ama kar yüklü gergin dallar altından
ortaya çıktığınızda, üç erkenci kuş gibi,
el sallayıp haykırıyorsunuz bana: Kaç, kurtar kendini!

Taşımacı karısı da,
kimi liderler için tek umudun,
bulutların arkasındaki
nerdeyse dokunabilecekleri
o barışta olduğunu
sezecekleri için
Çin ülkesi bugün en yakın ülkedir.

Haziran 1989

VICTOR SEGALEN

Çeviren: Nuriye Yiğitler

“Sessizlik içinde sesle dinlen ve dönme sese sessizlikten”

1878 yılında doğdu ve erken sayılabilecek bir yaşta 1919 yılında öldü. Yaşamı sona erdiğinde şiir yapısının doruğundaydı. Marcel Raymond'un deyimiy-le “yeni bir Fransız üslubu” oluşturmak yolunda, yapıtı büyük bir çaba içindeydi. Kendi kuşağının birçok yazarı gibi, Mallarmé'nin ve simgeci poeti-kanın uç deneyimlerinin mirasçısı olan Segalen, edebiyatta yapıyı, sürekliliği ve güveni içeren yapıt içinde, kesikli durumların baş döndürücü deneyi-mini sürdürmek, yaşamı ve dünyayı çok ince bir iç-selliğin içine yerleştirmek, söze dayalı ve estetik denemeleri, bilincin bütün sorunlarına ve etiğin ge-reklerine bağlamak istemişti.

Segalen'in yapıtı, düşsel ve gerçek arasında açılan bir tartışmadır ve bu tartışma, yolculuklarla örülü yaşamında düşseli ve gerçeği yüz yüze getirir. Onun en uzak yolculuğu Çin'dir. Segalen'da dil hayranlık uyandırır ve sanat kaygısı şiirin basımsal kompozisyonuna kadar dayanır. Ama sözcükler birer nesne haline asla dönüşmezler. Sözcükler, ki-mi zaman kaligrafik bir uygulamaya, kimi zaman da coğrafi ve içsel bir güzergâha açılırlar. Bu, ger-çek dünyada yolcunun başını alıp yollara düşmesi-dir, kendine özgü dünyasında ruhun serüvenidir. Segalen'a göre şair, mucit değildir, kendi buluşla-rının ustasıdır. O her şeyden önce dikilitaşların ya-zılarını çözen, boyanmış ipek kumaşları gözler önüne seren ve her gün yolculuk günlüğünü tutan kişidir.

1912-1914 yılları arasında yazdığı *Stèles*'in (Dikili-taşlar) girişinde, Doğu yolculuğunda Çin'de karşı-laştığı taşları şöyle anlatıyor Segalen:

“Yükseğe dikilmiş taşın masalarla sınırlanmış aralardır, dikilitaşlar. Diiz cephelerini Çin göğür:e yerleştirirler. İnsan hazırlıksız yakalanır onları: Yol kenarlarında, tapınakların avlularında, mezarların önünde. Bir olayı, bir niyeti, bir varlığı işaret ederek kendi yüzleri önünde durmaya zorlarlar. İmparatorluğun yıkık dökük salınımları içinde, durulmuşluğu bir tek onlar temsil eder.”

DOĞUYA DÖNMÜŞ TAŞLAR

ONA YARANMAK İÇİN

Yaranmak için ona, gönlümce yaşadım. Gücümün
son kertesindeyken bile arıyorum
ona yaranma yolunu.

İpekleri yırtmaya bayılır o: Yüz arşın cıfcaflı kumaş
vereceğim ona. Bu çılgılık o kadar yeni değil artık.
Sever şarabın dökülmesini, sarhoş olduklarını görmeyi
insanların: oysa yeterince keskin değil şarap, bu
buharlar döndürmüyor artık başını.

*

Yaranmak için ona, yıpranmış ruhumu uzatacağım;
yırtılıp parmaklarının arasına gıcırdayacak.
Ve dökeceğim kanımı, tulumdaki içki gibi
Bir gülüş o zaman uzanacak bana.

LÜTUF DİLEKÇESİ

Gülümsemen, bakman için yalvaracaklar,
terk edildiğin de olacak ve genç kız olarak
armağanları geri çevirdiğin de;
Dilediğini söylemen için yalvaracaklar,
özlemini duyduğun süsler, kırmızı
gecelikler, şiirler, türküler ve özveriler...

*

O aşağılık adam –dilenmekten utanan ben– yalnızca
görünmeni,
senden kopmayan biçimini, dans eden bir kuş örneği
içine yerleştiğin tavrı isterim senden.
Ya da biçimlenmemiş sesini ya da saçlarındaki o mavi
parıltıyı. Oysa ruhun Bilge'ye göre on binlerce kez
daha ağır,

Ruhunu içine gizle iyice, şaşırtıcı genç
güzel kız, sesini çıkarma.

ARZULU TAŞ

Yüksek tepeler meydan okudu ağırlığına. Oraya
ulaşmasan bile öfkeye kapılma: Bakışlarıyla
hiç tırmandın mı oraya?

Esnek yol uzanıyor yürüyüşünün altında. Adımlarınla
köprülerini, kulelerini, mola yerlerini
saymasan bile – gönlünce çiğniyorsun onu.

Masum kız çeliyor sevgini. Çıplak, sessiz, savunmasız hiç
görmesen bile onu – istediğin gibi seyret.

*

Şunu diksene Düşünen Arzu'ya; dağı sende
yüksek, yolu senden uzakta yapsa bile.
Gönülsüz de olsa yatırır masum kızı dudaklarının altına.

BATIYA DÖNMÜŞ TAŞLAR

MOĞOL SAÇISI

Burada onu canlı ele geçirdik. Çok çırpındı
bu yüzden hizmet ettik ona: Ölürken Prensine
hizmet etmeyi yeğ tutacak.

Diz arkalarından kestik; Kollarını sallıyordu
gayretini kanıtlamak için. Kollarını
kestik: Yine de ona bağlılığını haykırıyordu.

Kulaklarına kadar yırttık ağzını: Gözleriyle anlattı
bağlılığını
her zaman.

*

Alçakça oymayalım gözlerini, ama saygıyla
keserek başını, yiğitlerin kırmızlarını ve o saçığı akıtalım:
Yeniden doğduğunda, Çen-Huo-Çang, evimizde doğma
onurunu
bağışla bize.

ÇELEBİLİK

Kavganın ardından boyun eğiyorum o geleneğe:
Saygınlıktan
yana aşağısın, ne kadar galip olsan da
şeref kupasını sun ona (utkunu kibarca göstermek için).
Gelsin o zaman savaş ve kavga ve kavgadan sonra da yüce
gönüllülük: Söz veriyorum kibar olacağıma.
Oysa boynuzu ılık şarapla doldurarak –o içeceğinden dolayı–
boşaltacağım ruhumun dipsiz kuyusuna.
Yüce gönüllüce, kibar bir gülüşün tatlı dalgalarını.

YOLUN KIYISINDAKİ TAŞLAR

İYİ YOLCUYA ÖĞÜTLER

Yolun sonundaki kent ve kent boyunca uzanan
yol: Birden birini seçme de dönüp
gelenle ötekini seç.
Bakışını çevreleyen, yıkan, içine alan dağ, yuvarlak
ovanın açığa
çıkardığı. Kayalardan ve basamaklardan atlamayı sev, ama
ayaklarını iyi bastığın döşeme taşlarını okşa.
Sessizlik içinde sesle dinlen ve dönme sese sessizlikten.
Yalnızca elinden gelirse, yalnız kalabilirsen, kimi zaman
boşalt kendini kalabalıklara.
Yurt seçmekten kaçın. Sürekli bir erdemin erdemine
inanma sakın:

Boz onu, insanı yakan ve ısırın ve hatta çirkinliğe bir
zevk
katan keskin bir baharatla.
Böylece, durmadan, yanılmadan, yularsız, ahırsız,
onursuz, zahmetsiz, ölümsüz sevinçlerin
ulaşamazsın hiç, dost.
Ama ulaşırsın, büyük farklılık ırmağının esriklerle dolu
köpüklerine.

KÖTÜ ZANAATKÂRLAR

Tanrı'nın yirmi sekiz evinde onlar;
hiç ipek dokumamış yaldızlı Mekik;
Boynunda ip, arabasını çekemeyen
yaldızlı Boğa;
On binlerce Ağ, tavşanların başına geçirmek için bir güzel
yapılmış, ama onları yakalayamamış;
Elemeyen Kalbur; yağı bile ölçmeyen,
işe yaramaz Kaşık!
Ve yeryüzünün zanaatkârlar halkı, suçluyor yalancılık
ve hiçlikle tanrıları.
Şair, ışık saçtıklarını söylüyor onların.

YOKLUĞUN ÖVGÜSÜ VE GÜCÜ

Orada olmayı, ansızın çıkıp gelivermeyi, giyinik ya da
çıplak
görünmeyi, kişiliğimin gözle görünür ağırlığıyla ve
etkilemeyi
savamıyorum kesinlikle.
Ne sesimle yargıcılara, ne acımasız bir bakışla
başkaldıranlara,
ne de başları, tırnaklara asacak bir hareketle
yanıt vermeyi, suçlu bakanlara.

Şaşırtıcı gücüyle egemen oluyorum yokluğum. Durmadan
gidip
gelen ayak izlerimle dolu yalnızca, ışık geçirmez geçitlerle
örülmüş iki yüz altmış sekiz sarayım.
Ve müzik çalınır gölgesinin onuruna; subaylar selam
verir boş
tahtıma; değer biçer kadınların, tenezzül etmediğim
gecelerin
saygınlığına.
Görünmezlikleriyle tanımazdan gelinmeyen olağanüstü
yaratıklara denk olduğundan – hiçbir silah hiçbir zehir
işlemez bana.

RUHUN YOLUNDAKİ TAŞ

Ufki, garip bir kitabe: İkişer ikişer, sağdan sola değil de
tersinden okunabilen sekiz büyük harf
üstelik.
Tersine çevrilmiş sekiz büyük harf. Gelip geçenler
bağırıyor:
“Oymacının cahilliği! Tanrısal gülünçlük ya da!” ve
görmeden
takılıp kalmıyorlar.

*

Sizler, ey sizler, kendinizi vurmayacak mısınız açığa?
Bu ters
sekiz büyük işaret gömüte dönüştü ve RUHUN
YOLUNU

belirtiyor

–canlılara yol gösterdikleri yok.
Göğüslerdeki tatlı havadan saparak, taşa gömülüyorlarsa
ışktan
kaçarak, dalıyorlarsa koyu
derinliklere,

Açıkça, boşluğun arkasından okunmak için – ölünün
gözlerinin
değişmez biçimde ilerlediği yolları olmayan
yerdir burası.

YASAK MOR ŞEHİR

Pekin'in hayalinde kurulmuş, Kuzey'in
başkenti, en soğuşundan daha soğuk, en sığağından
daha sıcak
bir iklimde.

Çevrede dükkânlar, iğreti yatakları, yemlikleri,
süprüntüleriyle
herkese açık han.

Geri çekilmiş mağrur kale duvarı, zorlu surları, burçları, iyi
savunmak için köşeli şatolarıyla Kadın Fatih.

Pek az insana güzel, açık bir dostluk sunan
o kırmızı duvarın ortasında.

Ama saraylar, lotus çiçekleri, durgun sular, haremağaları ve
porselenlerle dolu, yeraltındaki yüce fabrika – yasak mor
şehrimdir benim.

*

Betimlemiyor, teslim etmiyorum onu; bilinmeyen yollarıyla
giriyorum oraya.

O hizmetkâr sürüde tek başıma, tek başıma ve yalnız, garip
bir erkek olarak, geri çekildiğimi kanıtlamıyorum:

Dostlarım

onlardan biri imparatorluğu düşünmeye kalkarsa.

SEMİH EL-KASIM

Çeviren: Metin Fındıkçı

“Bu zehirli çağ kilitlendi çevremizde”

Filistin'in önde gelen şairlerinden Semih el-Kasım 1939'da Ürdün'de Zarka'da doğdu. Hayfa'da gazetecilik yapan şair aynı zamanda yayıncılık yapmakta ve Filistin Halk sanatları Merkezi'ni yönetmektedir. Otuza yakın şiir kitabı olan Semih el-Kasım'ın özyaşamöyküsel bir romanı, bir oyunu ve bir günlüğü yayımlanmıştır.

USLANDIK

Sıcak sıfırın altında
Dönmüş Allah'ın gözleri fosfora
Yalnızlık korku veriyor ayazlı günlerde
Bilinen.. sıfırın altında
Komşudan sonra devriye polisi şaşırır
Düşer pencereme
Vuran, hurma yaprakların hışırtısı
(Görüp duyduğumu hiçbir zaman
Söylemem boyun bükerim polisin yaptığına)
Sıcak sıfırın altında
Düşüyor daha alıştık bu kapı vuruşlarına
Alıştık yapılan vahşete
Kapı vuruşları, iniyor derece
Kapı vuruşları!
İdam iskelesinden sesleniyor cellat
Ey ensemin kökleri dayan!

ÖLÜM KAPILARINA “MUNTEHE” YAZILDI:

Eğildi okun kabzı, yok!
Eğildi okun kabzı, kısıladı
Ey sevgili söz veriyoruz.

Sana sürünür kırbaçlanan etimiz
Fetih tanklarının zincirleriyle
Yığılan bu piç zamanda paslı
Ey sevgili yüreğim ve yüreğin
Kanın ışığı yaseminin kurşunundan
Ey sevgili görün bana
Bekleyişimdedir “RECA” sevgili
Tuhaf ayinlerle güzel okunur miladımız

Ey sevgili görün bana
Gelmelisin-bedenin kefensiz
Gelmelisin okul elbiselerinle
Omuzlarda
Vatanın gülleri tomurcuklandı kanından

Eğildi okun kabzı? yok!
Eğildi okun kabzı, kısaldı
Ey sevgili söz veriyoruuuz!

FİLİSTİN KANIYLA YAZILDI “MUNTEHE”

Fetih tankların zincirleri öğretti bana
Adını öğretti
Ve adın “MUNTEHE”
Jenin’in koyulaşan sütünde
Ve gerekirse ölümün koynunda
Ayaklanacak yoldaşlar.

Eğildi okun kabzı? yok!
Eğildi okun kabzı, kısaldı
Söz verdiğimiz günde
Nereye gideceksin ey “MUNTEHE”
Nereye gideceksin?

Sen gidemezsin
Ey kanı emilen gelin ve yasemin
Yakınında olacaksın nağme söyleyen güvercinlerin
Arapların ve güneşin ışığı olacaksın
Yarın bizimle ağlayacaksın.

Sen gidemezsin
Jenin’de okul olacaksın
Ve adı “MUNTEHE” olacak.

Reca: Filistin şehitliği Reca Ameş

GİDİŞİ ANMAK

Günlerden bir günde ben de öldüreceğim
cebimde ezeceğim katili
anmak için gidişi
bir kez de selamı
bir kez bulut ve yağmuru
bir kez de
sevincin yolunu
rica ediyorum senden parçalanan andıklarım için
ey aziz katilim
git rica ediyorum senden...

GARİP SELAM

Ne zaman dönsem bir cenaze töreninden
garip bir hüznün çöker omuzlarıma
ilan ederim uzun bir hüznü
esen kâbus yetişir peşimden
sorarım gizli yalana:
Ey tatlı garip güzel garip
zamanı mı kestir benim gibi güzel ellerden?
Kopardın mı insanları benim gibi dostlardan?
Garipliğimde güzel hüznün görünür uzunca
yüreğime boğucu his çöker
güvercinler mırıldanarak çalı toplar
lekelenince tüyleri kanla

EKMEK

Yak ateşini bedenimde ve ruhumda
Derin yaramda yıka beni kanımla
Kuru, kurumuş buğday (güneşim)
Ben ekmeği dişlerimle kırarım mezbahanda...

BÜYÜLEYİCİ SEVGİ

Tek istediğim şimdi
şimdi bir bütün olmak
Bu zehirli çağ kilitlendi çevremizde
Ve bütün çağlar zehirli başlayacak
Sen büzülme korkudan
Hançerle kesecekler
yakacaklar yatakları
Kaşlarının arasından vuracaklar büzülme
Denizler örtünecek çoğalacak kulluk

Tek isteğim şimdi
ey sözleriyle aldatan
Kutsal ve övgü dolu kitap
Çatlamış çıplak büzülme
Cenk hançeri ve tesbihler arasında
Deniz dibindeki çıplak büzülme
Büzülme yalnız kumunla, yalnız çakıllarınla
Ey toprağı cimri halk
Ey savaştan ve öldürülen halk
Ey kurban edilen vatan!

GÖRECEKLER BENİ GÖRÜYORLAR

Bir uzunca göründük, sahrada
Öldürülenleri bize bağladılar öldürülenleri
Sahrada düşmanlar yedi
içti azıcık dinlendiler mi?
Ey kanım kanım ey eskiyen aziz
Yüreğimden başka yere akma
Cesur ve coşkun kanım
Beni sonsuza dek götüreceksin
Durmasın çığlığı ağzımın
okuldan kalma tembellikle

Alıştılar görmeye beni, görüyorlar
yüzleri, yolları, güneşi ve tarlayı
Sahrada
Biz uzunca göründük!!

... VE ANCAK

– Görüyor musun coştular öldürüldüğün gecede ey
yavrum?
– Güzel coştular... ve ancak
Hüzün benim ve ölümün arasında, anılanlardan sonra
Türkülerim ve öğütlerim rüzgâr ve güneşten sonra
Zorla alınan kitaptan sonra, bugün
Düğün töreninden sonra
Hüzün benim ve ölümün arasında
Dünya ve yaşamın!..

DOĞA

saatlerce durup
dinlendiler küçük kumsalda
uyudular
sabah kumdan temizlediler ayaklarını
orada –doğada ey atamın halkı–
öldüler...

BARDHYL LONDO

Çeviren: Eray Canberk

“Zamanın rüzgârı solduracak dudaklarını”

Arnavut şair Bardhyl Londo 1948’de Permet’te doğdu. Ortaöğrenimini doğduğu şehirde tamamladı. Yükseköğrenimini Tiran Üniversitesi Tarih ve Dilbilim Fakültesi Arnavut Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde yaptı. Şimdi *Drita* adlı edebiyat dergisinde çalışmaktadır. Şiir kitaplarından bazıları şunlardır: *Silah Atışı ve Gül*, *Sokakta Değil*, *Takvimi Açmak İster misin?*

“UZAKLIK” KELİMESİ

Kan ter içinde girdim küçük otele
ve hemen çantamı açtım yerleşmek için.
Değince elim çamaşırların beyazına
dokunuyormuş gibi oldum senin eline.

Yatağa uzandığımda boylu boyunca,
burda, uzakta, senden uzakta,
elin, tıpkı bir güvercin gibi, gelip kondu
göz kapaklarımın üstüne ve yavaşça daldım uykuya.

Şimdi anladım
“uzaklık” kelimesinin
neden bu kadar yabancı olduğuna aşka.

SU BİRİKİNTİLERİ, KIRILMIŞ BİR AYNANIN PARÇALARI GİBİ

Su birikintileri, kırılmış bir aynanın parçaları gibi,
ışık yansıtır, tarlalarda, sonbaharda.
Başımda kavak yelleri estiği çağda, hayrandım
ve ilk şiirlerimden birini adamıştım onlara.

Aya dizeler döktürdüm,
birikintilerde yıkanan aya,
dizeler, rüzgâr yeleli, su içen
yabanıl atlara benzeyen bulutlara.

Ama bugün, şurda burda,
kurdun ayak izlerini andıran birikintileri gördükçe,
birikintiler ve yüreğimi bunaltan köylünün
kederi için bir şiir yazaydım keşke derim.

Ovadaki bütün bu küçük birikintiler
akıntılı bir hastalığın belirtisi gibidirler,
altında, buğday soğuktan titrer,
altında, yeşermeyi bekler buğday.

Ceketimi çıkarmaya ve bedenimle
ovayı, çamura ve taşları ısıtmaya hazırım,
yeter ki sofralarda ve şiirlerde
buğdayın insancıl sevinci dalgalansın.

SAZIN SÖYLEDİĞİ

Geveleyedursun yaşlı Avrupa
Ay için baladlar, konçertolar ve sonatlar,
Kanayan ezgiler koşturuyordu
Benim tellerimin üstünde, ıstırapın demiryolları
üstündeki gibi.

Yüreğimin uçurumuna yuvarlanıp gidiyordu
Göllerin sevecenliği, yüceliği dağların;
Yaralı bir kuş gibi tellerim ses veriyordu
Yokluğun bataklığında, ağırlığı altında felaketin.

Ama asla merhamet dilemedim
Canavarlardan, asla uzatmadım onlara elimi,
Yüreğimde, üstünde tellerimin,
Özgürlük boy attı, güzel ve kurşun işlemez.

Koştum savaşa, insanlarla birlikte,
Onların kılıçlarıyla yan yana,
Toprağa düşenlerin yerine oğulları kavırıyordu beni,
Kadınlar yardımına koşuyordu, oğullar toprağa düşünce.

Yüz kere toprağa düştüm savaşta,
Ve tutup kaldırdılar beni yüz kere,
Fırtınalara söz geçirdi sesim,
Sesim süzölüp uçtu uçurumların üstüne.

GECE YARISI SOKAKLAR

Susun!
Sokaklar soluklansın bir an için.
Kuzeyden güneye,
doğudan batıya
gerinen
yorgun sokaklar.
Bir çöpçü süpürür sokakları,
sanki ovup
uzun uzun okşar gibi sırtlarını.

Susun!
Ağaçlar yeşermiş bir ninni mırıldanır.
Ay şurda, tıpkı bir köz.
Erken sabahın çiğı
düşer yavaşça
sokakların omuzlarına.

Susun!
Sokaklar bütün günün yükünü taşıdılar sırtlarında,
ağına kadar dolu otobüsleri,
seni,
beni.
Sevdalıların ayakları altında, bir çocuk gülüşüyle
gülümsediler,
neşeleri söndü bir cenaze arabası geçerken.

Susun!
bir günün tasasızlığı,
bir anın acısı,
az şey mi bütün bunlar.

Bütün gözeneklerinden ter fışkırdı,
görevli bir memur
ezerken adımlarıyla kaldırım taşlarını.

... Ve işte, hemen gün doğmadan önce
şöyle bir dalıp uyuklarlar.
İkinci kattan, bir pencereden,
bir gece lambasının ışığı
düşer kaldırıma, tatlı bir düş gibi.

Susun!
Sen de sus kalemim, sen de, eğer
bir türkü yazamıyorsan, çalışıp didinen
bu sokaklara armağan etmeye değer.

TANRIÇA

Umursamadığında savaşın fırtınalarını
ya da yarasını bir damla suyla serinlettiğinde,
bir tek düşünce çekiçliyordu kafasını:
Tanrıça-kadın, Tanrıça-heykel.

İllyryalı kadınları görmüştü
kör edici aydınlığında güneşin altında,
genç gelinleri Çeşmede raksederlerken,
Arslanlı Kapı'da tutarlarken silahlarını.

Çetin bir savaşa girdiğinde her kere,
kılıç elde vatanını savunduktan sonra,
mermeri yontmak için
gidip oturuyordu zeytinlerin gölgesine.

Böyle doğdu Tanrıça, bir güzellik,
Tanrıça-kadın, Tanrıça-heykel,
çayırlar ve sularla çevrilmiş
Butrint'in İlyrya toprağında.

Kasırgalar esiyordu memleketimizin üstünde,
çekip gidiyor, sonra geri geliyordu istilacılar,
insanları öldürüyor, boğazlıyorlardı çocukları,
ama seni, Tanrıça, yere seremediler.

Ve burçlar ve kaleler
düşüğünde toprağa, paramparça olduğunda,
İlyryalıların yüreği
senin kusursuz imgenin beşiği oluyordu.

Sen doğan güneşe eştin,
deniz gibi sonsuzdun sen;
kim ki seni yerle bir etmek istedi
yığılıp kaldı ayaklarının dibine.

Yüzyıllar geçti. Her şeyi örttü tozlar,
savaşları, adları ve tarihleri;
ama sen, Tanrıça, genç kaldın,
güzel kaldın, fırtınada bir şimşek örneği.

Sesinde esrarlı bir yan yoktu,
hiç de tanrısal değildi sözlerin,
Tanrıça, bakışın bir ışık parıltısıydı
bir ana yüreğinden kaynaklanan, bir bacı yüreğinden.

Günlerden bir gün, kıyılarımıza
kargaşanın tohumlarını ekti savaşın dalgaları.
İnsanların kaçırıldığı zamandı,
heykellerin taşınıp götürüldüğü zaman.

Bir zındanı andıran, kalın perdelerle örtülü,
bir yerde, bir müzeye kapatmak için
aysız bir gecede seni de çaldılar
ve gecelerin en karanlığıydı o gece.

Gizli özleminle şimdi sen yapıyalsın,
sonsuz kadar kederli bir gök altında,
çevrende meraklı ziyaretçiler
ve ancak koruyuculuk eden rehberler var.

Gezginler donup kalıyor önünde,
güzelliğin keskin bir bıçaktır,
Tanrıça, senin sessizliğinin yankısı
canlı bir suçlamadır.

Seni öldürmüş olduğunu sananları,
senin kargaşanın kızı olduğunu düşünenleri,
güzelliğinle yak Tanrıça,
mermerden intikamınla ez onları.

Dostlarımın yüreği senin sihirli imgeni
bir beşikteki gibi sallıyor,
güneşle birlikte doğan
ve herkes işitsin di daha güçlü konuşan imgeni.

ROZA

Roza'nın yüreği bir mayıs çayıdır.
yol kenarına sıralanmış kavaklar
imgesidir vücudunun.

Roza'yı seviyorum.

Zamanın rüzgârı solduracak dudaklarını,
yanaklarının mermerini
çatlatacak çizgilerin seli.

Roza'yı seviyorum.

**Aşkımdindirecek onun susuzluğunu
hep mayısı yaşayan yüreğinde.**

SAVAŞÇININ PORTRESİ

**Bu adam göğsüne on kurşundan fazlasını yiyecekti de
ölmeyecekti bundan.**

**Bir kayanın üstündeki yarıkları andıran yaralarının
üstünde,
torunlarının elleri güvercinler gibi gezinecekler.**

**Bu adam kafasına on kurşundan fazlasını yiyecekti de
ölmeyecekti bundan.**

**Dudaklarında, dağların arasındaki bir uçurumdaki gibi,
yüzyılların şarkısı sellercesine akacaktı korkusuz.**

**Kuşkusuz bu adam, bütün toplama kamplarının
kırbaçlarına,**

**Nazi fırınlarının boğucu sıcağına aldırmayacaktı,
bilincimize nakşetmek için ve on çivi gibi on yarasını
kinimize,**

**sabah akşam bize,
“İnsanlar, unutmayın!” demek için.**

EAVAN BOLAND

Çeviren: Coşkun Yerli

“Biz hep geç kalırsız zaten”

İrlandalı şair Eavan Boland, 1944'te Dublin'de doğdu. İrlanda'da, Londra'da ve New York'ta eğitim gördü. Kocasını romancı Kevin Casey ve iki kızı ile birlikte Dublin'de yaşıyor. Şiir kitapları: *The Journey* (1987, Gezi), *Soho Square* (1988, Soho Meydanı), *Last and Always* (1988, En Son ve Her Zaman), *Selected Poems* (1989, Seçilmiş Şiirler) ve *Outside History* (1989, Dışarının Tarihi).

DAĞ ZAMANI

Zaman gölgesizdir orada; sabahlar yalnızca
yeni birer büyüdürler, alıçların olgunlaşmasını

seyretme zamanıdır kadın için yalnızca;
adam içinse, az ötede balık tutma zamanı.

Ardından, yalnızca karanlık kalacak
öpülen dudaklarda ve el içinde tutulan elde;

bir dal; bir ırmak; sessizliğe ve uykuya
döndüklerinde, sözcükler yitecek. Oysa,

dağdan ayrıldıklarında adamın anımsadığı
üvezler olacak: lekeli ve kırmızı. Kadın,

balığın tutulunca birden çizdiği yayı düşünecek–
pırıltısı gün ışığından çalınmış, kayanın üstünde.

BABAMIN MASASINDA DURAN FOTOĞRAF

Herhangi bir
yaz akşamı olabilir.

Güneşbahçesindeki
kanepeyi ısıtmış.
Ardıç kuşları
yaban elmasının
dibine düşenlere
ulaşmaya çalışıyor.

Kadın, yaralanmış gibi
boğazını tutmuş.

Yavruağı gabardin
bir elbise giymiş,
eteğinin ucundaki dantel,
botlarının hemen üstünde,

kolları açık, dönmüş,
patikadan gelen
adama doğru. Gülüyor.
Bahçe yanık bir
sessizlikle doluyor.

Konuşma durmuş.
Limonata sürahisinin
içinde tıngırdayan
kaşık artık suskun.

Çalıya dönmüş lavanta
ne bir koku,
ne de patiska bulacak.

ÇOCUKLUĞUN GECELERİ

Annemin bir çorba tası vardı–

İçine diş diş sarımsak,
kemikler, arpacık soğanları, etli omurlar
ve alabalık kafaları konurdu.

Açılınca pencerenin perdesi,
bahçede, oğulotlarının ötesinde,
buğular arasından görünürdü
kediler.

Sıçrayan. Kızışan.

Hepsi kalçalı ve çizgili. Duvarın üstünde
ve azgın, bahçeyi de azgınlaştırırlardı–
çalışan şimşirler budanır ve duvara
tırmanmış azgın asma dikkatle ayıklanırdı.

Biz yaz gecesi çıktım onlara gittim.
Baktım. Yanıt verdi gözleri–

ama, tarlaların, ya da lahanaların,
ekilen sebzelerin değil,
yeşim soğukluğunun ve o bildiğim
ürpertinin rengindelerdi–

bir ninni kadar kolay anlaşılır ve
kavranması güç ritimle ortaya çıkan,
unutulmayan izlerle suçlanan

o gecelerinde çocukluğun, bir oda dolusu
solukla, savaş zamanı yorganlarının altında.

Dışarda tiz çiftleşme çığlıkları.

SÜRGÜNDE

O kış ve ertesi kış bize gelen, anneme
demir sobayı doldurması için yardım
eden ve çaydan sonra tahta askıya
çamaşılarımızı asan Alman kızlar

İngilizce bilmezlerdi, Fransızca anlamazlardı.
Yıkılmış bir kentten gelirlerdi, hızla konuşurlardı
ikisi kendi dillerinde: acı, köktenci bir bütündü
hecelerinde ve nasıl bir yaralanmışlık duygusuyla dil

köşeleri dönerdi, incitilmemiş bir krallık için–
tepeden tırnağa yükselen, kıvrılan, öldüren ve
hızla dönen– ben hiç anlamazdım. Benim için
bunlar yalnızca akşamın, soğuğun ve İrlanda

karanlığının sesleriydiler ve sürekliydiler
yinelemelerde: leylak ağacında çisenti, arka
kapıda her zamanki günbatımı, korktuğum
tenekeçiler, ayakta durduğum taş döşeli mutfakta

giysileri kalkan yapıp ateşe sokulan kedi, bezler
var kolalanacak belki ve sobanın üstünde bir
çaydanlık duruyor ve kendimi görüyorum, dört
yaşındayım, bakıyorum ve bu müziği dinliyorum–

gırtlaktan, can yakan– şimdi duyduğum gibi, kırk yıl
sonra ve ilk duyduğum yerden uzakta, bataklık kırların
ve şeker-akçaağaçlarının eldiven tenli renklerinde.
Kışın başında bu New England kasabasında gönlüm

Güney’le dolu: yumuşak ıslaklık, aydınlık ve o erkenci
karanlıklar suikastçının bileğini güçlendiriyor ve yarayı
gizliyor. Burada, bu yakıcı havada, konuşmam asla
şifa bulmayacak. Ve bulmasını da istemiyorum.

BİZ SAVAŞTA TARAFSIZDIK

Bu ılık sonyazda içeri alınacak ne çok
şey var. Merdiven yaban elmasına dayalı.
Sera, en iyi İrlanda domatesleriyle dolu.
Armutlar olgunlaşıyor.

Kocan akşam yemekte sıkkın, üç parmağını
kırırıp, “ded-ded” diye el sallamayla yeni öğrenen
bebeğe bakacak zamanı yok. Durum çok ciddi,
diyor. Korktuğumuz şey olabilir bu.

İğneye bir pul geçiriyorsun. Tek düğümlü
İpliğin dibine doğru, ısıltılı bir bilmece
gibi dizilmiş öbürlerinin üstüne indiriyorsun.
Sonra bir tane, bir tane daha.

Yeşil ve sarı bezelyeler yükselsin,
yaban elmasını ve duvara dayalı
mürdüm renkli patalyayı aşsın:
onun içine dikmeyeceksin ki.

Serin odanın rafları güneye
bakıyor. Raf raf armutlar dizili,
daha sert hepsi, sararacaklar,
sonra da kızaracaklar.

Onun dışında bırakacaksın onları.
Yumuşayacaklar ve tepeden başlayıp
çürüyecekler, hepsi bir akşamda. Işık
kullanacaksın, onları şaşırtmak için.

Kahvaltı masasında bir kentin tehdit altında
olduğunu bildiren başlıkların yanbaşında
acı rezeneyle peyniri karıştırıyorsun. Kahve
fincanı önünde, âşık oluyorsun. Ardından,

ay ışıklı ırmakta dolaştın ve
eğilip aşağıya baktın. Işıl ışıl
bir çember dönüyor iğnenin
ucunda, saten suda aynı istekleri

ısrarla İrlanda denizinin dalgaları
üstünde de sürdüren ay bu, ve açılan
her tuz penceresi akikten havalar
açıyor önünde, toplanan meyvelerle

yaptığın ilk reçellerin renkleriyle işlersin
onu. Kavanozları kilerden pencere
kenarına çıkar, onları görebileceğin
yere: kış mücevherleri onlar.

Kocan gelir geceleyin, savaşı anlatır.
Beklersin smokinini giysin diye
Parti bu gece.
Sokaklar sessiz. Dublin huzur içinde.

Konuşmalar hep ölüm üstüne, ama sen
ilk soran adamın elinden tutup kalkıyorsun.
Fokstrot, çift adım, hızlı adım,
dans ediyorsun

müziğe uyarak. Yoksunluklar
ışılıyor butlarında ve geçmiş
ve gelecek kovulmuş ve zorlanmış,
vals zamanı, belinin aşağılarında.

HAYALET ÖYKÜLERİ

Yıllar önce Amerika'da Cadılar Bayramını
kutlamıştık. Anoraklarımızı, eldivenlerimizi
giymiş, dışarı çıkmıştık

Iowa'nın üstündeki ayı seyretmeye
Hava kararmadan önce

araç parkında ve bizim apartmanın
oyun alanında dolaşmıştım.

Her sundurmada, her kapı eşiğinde
mumlar titreşiyordu
içi oyuk balkabaklarının içinde
tatil öncesi akşamı, günbatımında. Biz

yabancıydık
orada. Bizim ılık yanan odalarımızın
yoldan nasıl göründüğünü anımsıyorum:

o kırılğanlıkla.

DIŞARININ TARİHİ

Dışarıda birileri olur hep. O yıldızların–
İrlanda’da bir Ocak ayının o demirden
ipuçlarının– ışıkları,

acılarımızdan binlerce yıl önce
oluştular: dışarının tarihidir onlar,
onlar hep dışarının tarihi oldular.

uzaklıklarını koruyorlar. Altlarında
kendinizi insan olarak duyumsayacağınız
ve ölümsüz olduğunuzu anlayacağınız
bir görünüm olan

bir yer var.

Ve ikisinin arasında seçim yapılacak
bir zaman. Ben seçimimi yaptım:

o tarlalardan, o ırmaklardan,
ölülerin gökleri olarak pıhtılaştıran
o yollardan bana yalnızca şimdi ulaşan
o azabın bir parçası olmak için,
söylenden çıkıp tarihe taşınıyorum.

Ne denli yavaş ölüyorlar,
bir yanlarında diz çöküp, kulaklarına
fısıldarken. Çok geç kalmışız.
Biz hep geç kalırız zaten.

BİZ HEP GEÇ KALIRIZ ZATEN

İki bölümlüdür
bellek.

Birincisi, gelir ziyaret eder:

Şimdi bile, o kahvede oturan âşıkları
gördüğüm gibi. Kız ağlıyor.

New England'da kahvaltı saati,
kış. Kızın arkasına, pencereden
bembeyaz çamlar görünüyor.

Yeni kar yağıyor ve eskisi
dallarda dengesini yitirip
dökülüyor yere, yenisinin
üstüne eklenerek. Sonra,

yeniden oynanıyor her şey. Bu
hep oluyor. İtip kahveyi kenara,
ayağa kalkıyor, kıza yürüyorum.
İşte, yüzü kıpkırmızı
boynuna kadar ve yanıyor.

Elimi kaldırıyorum. Ağaçları
işaret ediyorum ona, sürüp giden
şeylerden duyduğumuz acılara
sırt çevirip bu güzelliklere dönmemiz
gerektiğini gösteriyorum.
Ve o, beni görmüyor bile.

GECEYARISI ÇİÇEKLERİ

Ağır ağır iniyorum merdivenleri,
Ev sessiz, içeriye tıkabasa sıcak ve uyku dolmuş.
Mutfakta her şey kımıltısız.
Belirgin birşey, bir ay bile yok söz edilecek.

Her gün dağılabılırdım paradokslar içinde,
ya da, taşranın kara dikenli kışı
dedikleri şeyle,
elmalar çiçeklendiğinde dolu yağdığı zaman.

Düğmeyi çeviriyorum ve bahçe ışıkla büyüyor.
Tüm bir yazın çabası bir anda! Yüzümü cama
dayıyorum. Leylakların, küpelerin gölgeleri;
kara kuşüzümünün karanlık imgesi:

apansızlığın küçük yandaşları, ışığın kıyısında
nasıl da somurtkanlar.
Yağmur istemiyorlar; kökleri yok.
Elimi uzatıyorum; yok oluyorlar.

Çocukken burnumun dibine bir aslanağzı
uzatılmıştı. Bak, demişti bir ses,
işte bu senin saçının rengi. Ve oradaydı başım,
birinin ellerinde biçimlenen mücevher.

AK ALIÇ ÇİÇEKLERİ BATI İRLANDA'NIN

İki mevsim arası bir zamanda
çıktım batıya doğru arabayla yola.
Geride kaldı sayfiye bahçeleri.
Çim biçme makineleri. Kısa söyleşiler.

Alçak gökler altında, öksürükotu
öbekleri arasından akıp, atlantik
ışığının sert utangaçlığını kuşandım.

Sonra canım, kollarımı keskin kokulu
çiçeklerle doldurmak istedi, uzaktan
bakılınca o fildişi renkli yamacın
bir parçası olayım, dedim. Ama,

biliyordum ve hiç unutmadım
alıçlara dokunmama geleneğini.
Eve sokmamalı bu ak çiçekleri
beladan uzak olmak için –belki
çocuklar ölür, ya da benekli danalar
nedensiz ateşleniyor diye. Ve böylece

terk ettim o tepeleri
heyecan içinde, bir su akıcılığıyla
ve su gibi toprağı yeniden tanımlama
gücüyle, Özgürce, görünmeden–
balık tutanlara,
Mayıs günbatımının belirsiz ışıklarında
yolunu şaşırılmış gezginlere–
o yörelerde konuşulan biricik dil gibi.

MICHAEL HULSE

Çeviren: Cevat Çapan

“Dümen suyunun ak öpükleri hiç kararmayacakmış gibi”

Günümüz İngiliz şairlerinden Michael Hulse 1955'te Stokeon-Trent'te doğdu. St. Andrews Üniversitesi'nde Alman Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten sonra Erlangen-Nürnberg, Eichstatt ve Köln üniversitelerinde İngiliz Edebiyatı dersleri verdi. Birçok İngiliz ve Amerikan dergilerinde eleştiri yazıları yayımlanan Michael Hulse; Goethe, Jacob Wassermann, Luise Rinscr, Botho Strauss ve Elfriede Jelinek gibi klasik ve modern Alman yazarlarından çeviriler yaptı. *Knowing and Forgetting* (1981), *Propaganda* (1985) ve *Eating Strawberries in the Necropolis* (1991) adlı şiir kitaplarıyla çeşitli ödüller alan şair, 1993'te İngiliz Kültür Heyeti'nin İstanbul'da düzenlediği bir şiir çevirisi seminerine Carol Ann Duffy, Michele Roberts ve Susan Bassnett'le birlikte katılarak Türk şair ve çevirmenlerinin ortak çalışmalarıyla Türkçeden İngilizceye ve İngilizceden Türkçeye yapılan çevirilere katkıda bulundu. Bir süre Türkiye'de bulunan Michael Hulse Ankara'da, İzmir'de ve İstanbul'da çeşitli üniversitelerde ve İngiliz Kültür Heyeti'nde Modern İngiliz Şiiri üstüne konferanslar verdi.

RAFFLES OTELİ

Singapur

Diyelim, sömürgecinin biri boğazı hızla geçip
bir balıkçı köyü gördü. Sonra bir şehre vardı.

Diyelim, gelecek afyon ticaretiydi,
çay ticareti, limanda geçit törenleri,

gizli dernekler, Collyer Rıhtımı'nda çekçekler,
sokaklarda gösteriler. Diyelim, bir Ermeni
satın aldı müflis bir albayın
çay salonu işlettiği bir villayı
ve beyaz bir otele çevirdi, sıra sıra sütunlar,
yasemin ıtırları, palmiyeler, kamış perdeler,
ve avlusunda piyanoda valsler çalınan
bir yer: saf kızla çapkın herifin evliliği.

Ve insanlar ölürlerken Somme'da ve Passhendaale'de
(yavaşça) ilk kokteyli çalkalıyordu bir barmen.
General Percival piposunu tütürüp
savsaklarken Singapur'un kara savunmasıyla ilgili

önlem almayı, Japonlar bisikletleriyle
iniyorlardı yarımadadan aşağı. Çünkü
bir baştan çıkarmadır tarih:
verandada kokteyl, sonra akşam yemeği

saat sekizde ve saygılı nefreti garsonların.
Yağmurdan sonra hava açık gene. Yıldızlar
birer delik çivit rengi gökte.
Bir İngiliz lorduyla leydisi gaydaların

"Kahraman İskoçya"yı çaldığı özel bir şölene
buyur ediyorlar konuklarını. Adada son öldürülen
kaplanın bیلardo masasının altında vurulduğunu
söylüyorlar bir Avustralyalı yemin ederek.

Budala imparatorluk bu. Havuzda yüzerken gece yarısı
babamı düşünüyorum. Bir caz orkestrası çalıyor
barda. Savaşın sonra Raffles Alanı'nda
bir tekstil şirketinde çalışmıyormuş babam

ve bir gün şoförü erkenden gelip onu uyarmış
ve acele İngilizlerin silahlanarak kapalı pancurlar
arkasında korkularını belli etmeden
bekledikleri bir villaya götürmüştü;

bütün o gözü dönük öğleden sonra ve bütün gece
fısıldaşarak, palmyenin yaprağı kıpırdayacak mı
diye dikkat kesildikleri, tıpkı şimdi masum havada
saksafonun karanlık soluyuşunda titrediği gibi.

SIĞINMACILAR

Bütün gece, karanlıktan sersemlemiş, uykunun
cenaze arabasını sürüyordum ölüm düşlerinin içinden
ve sabahleyin uyandığımda, bir savaş fotoğrafına
girmiş gibiyim sanki:

karşıdan

sürülmüş ve verimsiz bir tarlanın kesekleri içinden
düşe kalka üç kadın geliyor bana doğru,
siyahlar içinde, kamburu çıkmış yaşlı bir kadınla kızları
boğuşup duruyorlar sığınmacı yüklerinin altında,
rastgele bir adım atmaya çalışarak karıklar üzerinden.
Çok fazla taşıdıkları eşya. Yükleri fazla hantal.
Er geç bir şeyleri bırakmak zorunda kalacaklar.
Bavulları ve sepetleriyle boğuşmalarını seyrediyorum;
geride bıraktıkları çiftlik evi gibi, her dakikasını
hatırladıkları yanan günün içinde
bir geçit arıyorlar kendilerine,
bombalanmış geçmişin dumanı bir leke bırakmıyor
göklerin külrengi kayıtsızlığında.

Acaba

gelip geçecekler mi yanımdan? Hiçbir şey söylemeden?
Nereye gidecekler? Ve bir mevsim olacak mı
birilerinin tarladaki tohumun yeşerdiğini gören?

4 MART 1844'TE TARNAST'TA ÖLEN GOTTLOB FABIAN'A

Brandenburg'da, Vormarz'da
benimkinden altı demir kuşak önce
kanın ve toprağın ötesinde
bir yeldeğirmeni işletiyordun Tarnast'ta.

O hantal değirmenini biliyorum,
uysal ve sağlam, ahşap ve beyaz,
Brandenburg ovaları üstünde
kendini usulca rüzgâra bırakan.

Taşlarını tanıyorum, öğüten taşlarını,
ince olan her şeyin ilkesini.
Senin dikkatini biliyorum, bakışını,
sabrını ve göğünü:
aynı yeldeğirmeninin dönmeyen
kanatlarıyız biz, adsız bir rüzgâra asılı,
havadan koparılmış bir soluk,
yeniden havaya dönüşen.

DİKKAT KESİLMEK

Pencerenin önünde
durmuş, kürek çeken

üç İtalyan
kadınını seyrediyorum,

sallanan, yanayatan
sandalın içinde, kahkahaları
geliyor kulağıma, kabının
doğal biçimini alan

su gibi. Gitme.
Bir göz at.

Sence de
şu parlak kırmızı,

kloş etekli hoppa kız
Zelda Fitzgerald'a benzemiyor mu?

El sallardım ona,
iki elim de senin

bluzunun düğmelerini
çözmüyor olsa.

ALLEN CURNOW'A

Gölde günün son ışıkları
ve geminin dümen suyu

gümüş bir titreşim

içinde: evet, her an
sonu gelebilir dünyanın
ve her şey bitebilir (her

halde) ama sen önce
bir nefes çekeceksindir pipondan
ve yeni bir öykü anlatacaksındır

güzel güzel, sessizce dikkat kesilip
gözlerini kısarak ve Leviathan'ı
yakalamış bir insan gibi

mutlu yüzünü buruşturarak:
konuşman, bir dostla
açık kırlarda yürürken

sonunda sert taşlardan örülü
bir duvarı geçip birden
denizle yüzyüze gelmek gibi birşey.

ama yazarken güvenle
o büyük suya bırakıyorsun kendini
ve yolculuğunu özdeşleştiriyorsun

gemiyle, dümen suyunun
ak köpükleri
hiç kararmayacakmış gibi.

OTTO RENÉ CASTILLO

Çeviren: Gürhan Uçkan

“Yaşıyorsam, direniyorum”

Otto René Castillo’yu, çevirmeni Gürhan Uçkan şöyle tanıtıyor:

“*Yarın* dergisini anımsıyor musunuz. Ankara’da çıkan, bir ara tirajı 8-9 bine ulaşan gençlik dergisini? Güzel şeyler yapılabileceğine olan inancın bir avuç genç tarafından –Nicanor Parra’nın deyişiyle– ‘ak kâğıda geçirilişini’. Bu şiirleri orada yayımlamıştık yıllar önce... Victor Jara’yı, Nicanor Parra’yı, Violeta Parra’yı ve birçoklarıyla birlikte Guatemalalı ozan, hep o genç kalacak devrimci Otto René Castillo’yu ilk kez Türkçeye kazandırmıştık. Darbeler yaşanmıştı, darbe korkusu vardı. 1936-1967 yılları arasına sığan kısacık, ama anlamlı ömrün ozanı Castillo, bugüne de uyuyor. Öylesine uyuyor ki, gidip gelip dizelerini okumadan edemiyorum. Bugün birçok ülkede, birçok ezilen insan, sonsuza dek genç kalacak bu ozanın dizelerini dillerinden düşürmüyorlar...

POLİTİKADAN UZAK AYDINLAR

Memleketimin basit insanları
soracaklar bir gün
politikadan uzak aydınlara:

soracaklar,
memleket ince ve yalnız
bir alev gibi sönerken
ne yaptınız diye...

Giydiklerini değil,
yemekten sonraki siestalarını*
anlamsız tartışmalarını
para kazanma yollarını
Yunan mitolojisini
kimse sormayacak onlara;
nasıl olduysa aralarından biri
korkak ölümüne karar verip
tiksendirdiyse onları
bunu da sormayacaklar;
anlamsız kaçışlarını içinde büyüdükleri
eksiksiz yalanları
sormayacaklar...

Günü gelince o basit insanlar, politikadan uzak aydınların
kitaplarında, şiirlerinde
hiç yer almamış olanlar,
ama her gün onlara
süt ve ekmek,
yumurta ve tortilla** ile gelenler,
onların giysilerini dikip
arabalarını sürenler,
köpeklerine ve bahçelerine bakıp
evlerinde uşaklık yapanlar,
soracaklar:

Ne yaptınız diyecekler
yanarken yoksullar
çıkarken canlar?

Sevgili vatanımın
politikadan uzak aydınları,
yok verecek yanıtınız!

Sessizliğin akbabası
sökecek ciğerlerinizi,
kendi rezilliğiniz
kemirecek içinizi.

Utançtan dilinizi yutup
susacaksınız...

* Öğle yemeğinden sonraki uyku.

** Güney Amerika halkına özgü ince ekmek, gözleme.

YARIN HESAP SORULURKEN

Henüz doğmamış ama
onurlu bir yüzle doğacakları
şimdiden belli olanlar
hesap sorduklarında yarın,
bizim gibi çok yanmışlar
kazanmış olmanın onuruyla
oradan uzaklaşacaklar.

Zamanından önde gitmenin bedelidir
bir insanın kendinden çok şey vermesi

Ama güzel şey
yaşamı sevmek
henüz doğmamışların
gözleriyle görmek

Ve eşsiz bir şey
zaferi içinde duymak
soğuk ve karanlıkken bile
yaşamak

DOYUM

Tüm yaşamını
inandığı uğraşa veren için
en mutlu sondur bir gün,
“biz insana inandık
biz yaşama inandık
insanla yaşam
terk etmedi bizi”
demek.

Hele kazanan halk ise
ölümsüz örnekler verildiyse...

Yaşamın bir bölümünü değil
tümünü vermişlerse...

İnsan ancak böyle insan olur:
Sabah-akşam kavgasını vererek
insan olmanın...

O zaman açar halk
en derin ırmaklarını
ve sunar onlara
en soğuk sularını.

Parlak nokta gibidirler
durdukları yerde
birer sıcak yürektirler...

EN ACI GÜNLERDE BİLE

Gecenin derinliklerinde yiter
karanlığa inen duvarlar

Düşünceli gölgeler kaplar onları
Sokaklar, sarhoşlar, yapılar,
Kendinden kaçanlar...
Kanayan bir kırık şişe

Serseri bir kâğıt parçası
Çimenlere işleyen başıboş biri
-iyi giyimli çocuklar
yarın orada oynayacaklar-

kara bir demiri çeker gibi
birinin sesi geliyor uzaktan.
Asfalt, kör kaldırım, uyuyan hava
karanlık, soğuk, polis, yine soğuk,
daha daha polis.
Sokaklar, sokak kadınları, sarhoşlar.

İstatistiklere göre
seksen polis düşüyor
Guatemala'da her doktora.

Anla artık ülkemin yoksulluğunu,
acılarını, çaresizliğini...
Ne zaman dersem: Ekmek
Diyorlar
Sus!
Ne zaman desem: Özgürlük!
Diyorlar
Geber!

Ama ben ne susuyorum
ne de ölüyorum:
yaşıyorum
ve
direniyorum
Baştakileri
İşte bu çıldırtıyor.
Çünkü ben yaşıyorsam
direniyorum
direniyorsam
şafağa uzanıyorum.
Böyle doğar zafer güneşi
en acı günlerde bile.

BERTOLT BRECHT

Çeviren: Teoman Aktürel - Sibel Arslan

Bertolt Brecht (1898-1956) yüzyılımızın en büyük tiyatro adamlarındandır. Liseden sonra bir süre tıp öğrenimi gördü. Genç yaşlarından başlayarak, kendini tümüyle edebiyata ve tiyatroya verdi. İlk oyunu *Baal*'i 1918 yılında kaleme aldı. Berline yerleştikten sonra, dramaturg olarak ünlü tiyatro yönetmeni Max Reinhardt'ın yanında çalıştı. Dışavurumcu akım doğrultusunda yazdığı ilk dönem oyunlarının ardından, kendi epik tiyatro anlayışını kurama dönüştürmeye başladı. Yeni dramaturji anlayışının oluşmasında, bir süre birlikte çalıştığı Erwin Piscator'un etkisi de büyük oldu. II. Dünya Savaşı'nın ardından Doğu Berlin'e yerleştikten sonra kurduğu *Berliner Ensemble* adlı tiyatro topluluğuyla dünya çapında üne kavuştu. Oyunlarının dışında şiirler, öyküler, romanlar ve kuramsal yazılar da kaleme aldı. Kitapta yer alan ikinci bölümdeki şiirler Brecht'in *Üç Asker* adlı çocuk kitabından.

Çeviren: Teoman Aktürel

“Yok olacak işsizliğimiz, işsizlik sırası size gelince”

HOLLYWOOD

Her sabah kazanmak için ekmeğimi
Yalan pazarına giderim

Tepeden tırnağa umut
Satıcıların arasına yerleşirim

DUMAN

Göl kıyısında ağaçlar altında bir evcik
Duman tüter bacasından
Tütmeseydi o duman
Nice avuntusuz kalırdı kim bilir
Ev ağaçlar ve göl

ÇİÇEK BAHÇESİ

Göl yamacında çamların kavakların orda
Duvar çalılıklar ortasında bir bahçe
Ustaca düzenlenmiş, her ay çiçek açar
Çiçeksiz kalmaz Mart’tan Ekim’e dek

Kimi sabahlar –pek sık olmasa da– otururum orada
Özenirim, öyle olsam derim ben de
Koyabilsem ortaya hep iyi yanlarımı
Ama iyi olmuş, ama kötü hava

TARLASINA İLGİLENİR KÖYLÜ

Tarlasına ilgilenir köylü
Hayvanına bakar vergisini öder
Az işçi kullansın diye çocuk yapar
Bir de süt fiyatını kollar
Köyü sevdiklerini söyler kentliler
Sağlam güçlü köy dölünü
Köylüler ulusların temelidir derler

Köyü sevdiklerini söyler kentliler
Sağlam güçlü köy dölünü
Köylüler ulusların temelidir derler
Tarlasına ilgilenir köylü
Hayvanına bakar vergisini öder

Az işçi kullansın diye çocuk yapar
Bir de süt fiyatını kollar

ŞU İŞSİZLİK

İşsizlik, Sayın Baylar,
dikenli bir sorundur.
İlk fırsatta n'olur,
ele alalım onu, başlasın
tartışmalar.
Hazırız buna! Ne zaman isterseniz?
Çünkü bırakmadı ulusta dirlik düzenlik
şu işsizlik...

Şu işsizlik olgusu
Akıl almaz bir konu;
üstelik, zararlı mı zararlı;
konuya el atmanın zamanı!
Anlatılamaz bir konu
Diye kimse gösteremez onu,

sıkıcı bir açıklama olur bu;
Kolay değil dile getirmek.

Oysa kesinkes gerekli
halk yığınlarının güveni,
gönlümüzce davranabilmeliyiz;
çünkü bu kargaşa çağında,
şafak atar çoğunda;
bırakır mı dirlik düzenlik
böylesi bir işsizlik.

Bu görüşte değilsiniz siz,
öyle mi?
Bu bizce daha iyi!
Sonu demektir tarihin bu düşünce,
gider geldiği gibi.

Size kalsın düşünceniz! Yok olacak
işsizliğimiz, anca
işsizlik sırası
size gelince...

İNEK SAĞAN OYUNCU KIZ ŞÖYLE DER

Hoşgeldiniz saygıdeğer izleyiciler: Biliyorsunuz
yaşamak zorlaştı artık.
Yine de az az ışımakta günümüz.
Atı alan Üsküdar'ı geçti demiyelim
gülmeyenlere:
Bir güldürü oyunu deneyelim
gülsünler diye.
Sizlerden dileğimiz: Şakayı
İlaç tartar gibi tartmamak,
Patates tartar gibi örneğin kantara vurmak;
biraz da

Baltayı sağı sola sallamak.
Bu akşam sunacağımız gösteri
Miadı dolmuş kişilerin serüveni:
Estatium posseossar, Yani Türkçesi
bir çiftlik ağası.
Bilirsiniz: Boğazına düşkün, işe yaramaz
Birisi.
Kalmışsa yeryüzünde böyleleri
Çevreye zararlıdır direnmeleri.
Güzel, mutlu topraklar üstünde
Sıkılmadan dolaştığını göreceksiniz.
Tümünü göstermeye yetmezse gücümüz,
Şu sözcüklerle yetininiz:
Şangur şungur süt bakraçları bir Fin çiftliğinde
Gecesiz yaz ayları, ılık esintiler içinde.
Pembe, mor köyler horozla uyanır, ayakta;
Dumanlar tüter bacalardan erken sularda.
Bütün bunlar var aslında
Puntilalı Bay'ın oyununda!

TİYATRO ŞİİRLERİ

Bu bölümdeki şiirleri çevirenler: Teoman Aktürel-Cevat Çapan

OYUN YAZARININ TÜRKÜSÜ

Oyun-yazarıym Görüklerimi
Sererim önünüze İnsanlık pazarlarında
İnsanlığın kaç a alınıp satıldığını gördüm
Bunu gösteririm ben oyun-yazarı

Nasıl girerler birbirlerine odalarına kafalarındaki
düzenlerle
Ya ellerinde sopalar ya da ceplerinde para
Sokaklarda nasıl beklerler
Nasıl tuzaklar kurarlar birbirlerine

Umut dolu
Nasıl sözleşirler
Nasıl dayanışırılar
Nasıl sevişirler
Nasıl korurlar yağmalarını
Nasıl yerler
Bütün bunları gösteririm

Birbirlerini nasıl çağırırlar onu anlatırım
Ananın oğluna ne dediğini
Yükümlülüğün yüklenenlerden neler sorduğunu
Karının kocasına nasıl karşılık verdiğini
Bütün yalvarmaları bütün buyurmaları
Dilenmeleri yanıltmaları
Yalanları bilmezlikleri
Kazanmaları yaralamaları
Hepsini anlatırım bunların
Tiplerin yaklaştığını görürüm
Depremlerin ilerlediğini
Dağlar görürüm yol ortalarında
Yatağına sığmayan ırmakları
Ama tiplerin başlarında şapkaları vardır
Depremlerin cebinde para
Dağlar makinelerde gelir
Coşkun ırmaklar da polisleri denetler

II

Gördüklerimi nasıl göstereceğimi öğrenmek için
Başka insanların başka çağların örneklerine dönerim
O çağların yönetimini deneyip
İşime yarayanı aldım
Bir iki oyun uyarladım
Derebeyliği büyük örneklerini
İngilizlerden inceledim: yeryüzünü
Daha özgür gelişmeleri için elverişli ülke sayan o varlıklı
kişileri

Aktöreye düşkün İspanyolları
Aileyi kentlerdeki çok-renkli yaşamları anlatan
Hintlileri ince duyu ustaları Çinlileri
İnceledim.

İŞIKLAR

Işıkçı-başı
Aydınlat biraz sahnemizi
Biz yazarlarla oyuncular
Nasıl sunarız yeryüzüne görüntüleri
Yarı-karanlıkta
Alacakaranlık uyutur kişiyi
Oysa bize bakanların gözleri iyice açık olmalı
Onlar gerçekten uyanık olmalı
Varsın aydınlıkta kursunlar düşlerini
Işıklarla aylarla
Gösterebiliriz geceyi
Günün değişik bölümlerini de
Belirtebiliriz oyunumuzla
Ne ışıkların erişebileceği
Ne de kırların kapsayabileceği
Dizeler yazmıştır bize Koca Elizabeth Ozanı
Dök bütün ışığını üstümüze
Öfkeli köylü köyünde oturmuş gibi
Kurulsun sahneye

ESKİYİ VE YENİYİ ARAYIN

Satırlarınızı okurken
Deneyerek bir bir
Şaşırtılara açık
Yeniye ve eskiyi arayın
Çağımız ve çocuklarımızın çağı

Yeninin eskiye karşı
Savaşının çağıdır
Öğretmene ağır gelen bilgi yükünü
Ananın ustaca paylaşması
Yenidir bu yüzden de
Yeni olarak verilmelidir
Savaş günleri işçilerinin
Bildirileri almaktan çekinmeleri
Yapraklarca basılı bilgiden
Korkmaları eskidir bu yüzden de
Eski olarak verilmelidir
Halk arasında bir söz vardır
Yeni ay eski ayı bütün bir gece boyunca
Uyutur kollarında
Utangacın durumsamaları
Yeniye muştular
Gösterin tellim
Nelerin kalıp
Nelerin geldiğini
Toplum katları arasında
Yeninin eskiye karşı savaşı
Öfkeyle doludur yüreği
Öğretmenin aydınlatma isteğini
Öz kardeşi anlamaz da
El dediğin kadın duyar
Kişilerin bütün duyuşlarıyla eylemlerinde
Yeniye ve eskiyi arayın
Küçük satıcı Yiğit Ana'nın umutları
Ölüm dağıtır çocuklarına
Ama kızının yoğun savaş korkusu
Yeniye bağlı
Uyarıcı davulun
Çalarken duyduğu umutsuzluk
Güm güm inletmesi her yanı
Herkesi yardıma koşması
Kıvançla doldurmalı yüreklerimizi

Anasının bunlardan
Bir şey öğrenememesi
Sizleri acılara boğmalı
Satırlarımızı okurken
Deneyerek bir bir
Şaşırtılara açık
Yeni'den sevinin
Eski'den de yerinin.

Çeviren: Sibel Arslan

“Ne Çok insan vardı her şeye evet ve amin diyen”

ÜÇ ASKER

Çoğunluk için savaş müthişti
Ama artık sona ermişti
Ve acılarla dönüldü eve
Ve savaşın faturası başlandı ödenmeye.
Barıştan söz ediyordu başkaları çoktandır
Hâlâ Flandern'de olanlar
Her şeyden habersiz deniz kıyısında
Üç asker ve bir top bir dağın yamacında
Çavuş öldüğünde anladılar dördüncü yılda
Ve çavuş emir veren tek kişiydi onlara.
Delik deşik edilmişti telefonsa
Ve topların şamatasıyla
Duymadılar çanların çaldığını
Yoksa mutlaka korkarlardı.
Ateş ettikleri için onlara
Verilemezdi hiçbir ceza.
Çünkü dört yıl geçmişti
İnsanların ne olduğunu öğrenmişlerdi

Ve gördükleri her şeye ateş etmişlerdi.
Bu yüzden yanlarına yanaşamıyordu kimse
Hemen hiç kimse!
Çünkü yerleri doldurulamazdı yeterince.
Bu üç asker böylece
Dünya savaşının içinde
Bunu isteyip istemediklerini kimse sormamıştı onlara
Aslında ne yapacaklarını da bilmiyorlardı orda!
Dördüncü yıla varıldığında
Bu zenginler savaşının da
Açıkça vardılar ayrımına
Zenginlerin daha zengin olmasına yaradığını
Ve bu savaşı zenginlerin başlattığını.
Üçü de epeydir kendilerinden utanmayı bırakmışlardı
Ve herhangi bir şeye kızmayı
Ama artık başlamışlardı kendilerinden nefret etmeye
İzin verdikleri için böyle bir duruma düşürülmelerine.
Ve fark ettiklerinde düşmanın sessiz kaldığını
Ters yöne çevirdiler toplarını
Ve yönelttiler toplarını böylece
Kendi ülkelerinin üzerine.
Çünkü herkesi, işleri oluruna bırakan herkesi
Topa tutmaya karar vermişlerdi
Ve sesini çıkarmaya cesaret edemeyen
Ne çok insan vardı her şeye evet ve amin diyen
Ve bunların hepsi öldürülmeliydi ki
Anlaşılsın dünyada ne olup bittiği.
Ve böylece bu üçü
Katliamı sürdürdüler.

ÜÇ ASKER VE ZENGİNLER

Zenginler oturup güzel evlerinde
Bağırdılar savaş bitti diye.
Tabii ki bu doğru değildi:

Savaş kâğıt üzerinde bitmişti
Ama tıpkı savaştaymışçasına
Ölüyordu insanlar sinekler gibi kolayca
Ve bu insanlar yaşlı değillerdi
Görünürdü ölüm tüm yüzleriyle. Gerçi
Ölüm her zaman yoksullar içindi
Ama bilmiyordu onlar bunun ne anlama geldiğini.
Hep o üç askerdi onları karşılayanlar.
Çünkü ne yaparlarsa yapsınlar
Her şeyi oluruna bıraktıklarında
Karşılarına üç asker çıkıyordu silahlarıyla.
Öyle ki artık hiçbir şey bilmiyorlardı.
“Açlık Bela ve Hastalık”tı bu üç askerin adı.
Yoksulluk dev boyutlardaydı.
Günün birinde yoksul insanların sevgili tanrısına
Bir komisyon geldi.
Oturdu rahatça bugün de olduğu gibi
Zengin insanların masalarına
Ve yenirken balıklar çorbalarla
Komisyondaki insanlar tanrıya dua etti
Yoksulluğa dur demesi için dünyadaki.
Görmeliydiniz nasıl olduğunu
Şaka değildi bu!
Zengin insanların yüzü soldu.
Bitirmemişti bardağındakini tanrı.
Ve tanrı evine çağırıp zengin insanları
Onlara bir öneride bulundu.
Uzaklaştırmalıydı bu dünyadan yoksulluğu.
Üzüntüyle sordu zenginler: “Yoksulluk uzaklaştırılmalı mı?
Uzaklaştırılmalı!”
Tabii ki düşündüler (düşünüp taşındılar)
Bunun hiçbir şeye mâl olmayacağını sandılar
Ve faturayı gördüler.
Hemen bir araya geldiler
Ve şöyle dediler birbirlerine bakarak:
“Ne yazık ki gerekli bu yoksulluğa katlanmak

(Gene düşünüp taşınmalıydı) Ne yazık ki
Ücretleri düşürmek için bu sefalet gerekli.”

GÖRÜNMEZ ADAMLAR

Yani artık bu üç adam görünmez oldu.
Ama bu demek değildir ki: cinayetler son buldu
Tepeden tırnağa şeffaftı artık onlar
Onlara bakılınca görülüyordu arkalarında olanlar
Yani arkalarında görülüyordu haksızlıklar tüm danyadaki
İnsanların nasıl acı çektikleri ve sömürüldükleri
(Kendileri görünmüyorlardı ama
Benziyorlardı tıpkı güçlü bir otomobil farına)
Arkalarından donmuş bir çocuk görülüyordu
Ve ayağını kaybetmiş bir adam duruyordu
Ayağını bir makinaya kaptıran
Çok hızlı çalışmak zorunda kaldığından
Görülüyordu bu kent için fazla yaşlı olduğundan
Bir başka adam işsiz kalan
Yoksul bir gündelikçi toprağı kazan
Ve bir ev köpeğinden daha kötü yaşayan
Bir duvarcı evler yapan
Ama kendi evi olmayan
Bir marangoz, para girsin diye başkalarının cebine
Çatı yapan evlere
Üç askeri kimse görmüyordu ama
Bir cam gibi şeffaftılar ya
Dünyadaki haksızlıklar görünüyordu arkalarından
Varlıkları unutuluyordu an be an / zaman zaman
Ve rahat yaşayanlar bol parayla
Unutuyorlardı dünyadaki haksızlıkları hızla
Ama endişelendi üç asker de
Haksızlıkların ara sıra görünmesine.
İşleri oluruna bırakan herkesi
Öldürmeye karar vermişlerdi.

Karar verdiler büyük bir kesinlikle
Ama sevgili tanrının karşısına geldiler
Ve başka bir öneri getirdiler:
“Yoksulluğu kaldıramazsın ortadan
Yoksa oluruz paramızdan
Ve istemeyiz bunu duymak bile
Biz sana başka bir şey öneriyoruz yine de:
Yoksulluk kalsın olduğu yerde
Onun kökünü kazıyamazsın sen bile
Ama görünmez kıl onu bari.”
Yani yoksulluk yine sürecekti eskisi gibi
Ama görünmeyecekti ortalıkta.
Tanrı her şeyi anladı da:
“Değilmi ki yok edemem yoksulluğu
Öyleyse ben de gözlerden gizlerim onu”
Ve o andan itibaren, ki bu doğru
Artık yoksulluk görünmez oldu.
Zenginlerin ve onların tanrısının böyle yapması
Şu gerçeği kanıtlardı:
Şehirlerimizde elektriğe rağmen
Göremez oldu insanlar yoksulluğu tamamen.

ÜÇ ASKER VE MAKİNİST

Akşam olmuştu tren istasyonunda
Hareket etti bir tren perondan bu sırada
Kapalıydı kapıları. O anda başladı kar yağmaya
Bindi trene üç yolcu daha
Kapalı kapılardan girip içeri
Ateşçilerin kömür attığı yere dek ilerledi
Kimseye birşey sormadan vagonlar boyunca
Sonunda yerleşti kömür vagonuna
Bu doğru, kimse görmedi onları orda
Gerçekten de görünmez olmuşlardı ya.
Yolculuğun onuncu saatine geldiklerinde

İçlerinden biri baktı saatine
Ve asık bir suratla
Baktı öndeki makineyi kullanana
Ve diğer ikisine şöyle dedi:
“On saat oldu. Tam düşündüğümüz gibi.”
Ve başladı ateşçi kömür atmaya yeniden
O sırada bir ses dedi gaipen
Ter içinde kalan adama:
“Oğlum ne kadar sürecektir bu yolculuk daha?”
Ve aynı anda birisi de
Vurmuştu makinistin ense köküne
Adamın gözleri karardı bir anda
Makineyi taktı yarım hıza
Taştan bir şey görmüştü orda
Bu bir duvar olabilirdi olsa olsa
O anda hemen çalıştı bağırmaya
Tren hızla çarpmıştı duvara
Raydan çıkmıştı tren bu kez de
Yolculuğa devam edemezdi artık kimse
Yarıldı makinistin kafası
O anda duydu bir sesin bağırıldığını:
“Bu kadar uzun yolculuk eden ister oraya varmayı”
Kim bağıırıyordu acaba? / Tahmin edebilirsiniz bunu
kolayca:
Askerlerden birinin sesiydi bu da
Bu üç askerin böyle yapmaları
Şu gerçeği kanıtlardı:
Makinistler sürerse treni uzun bir zaman
Elbette çıkarırlar onu raydan

ÜÇ ASKER VE KONUT SORUNU

Toptan tüfekten daha fazla ölüyordu insanlar
Çok daha fazla, kötü binalarda yaşayanlar.
Bunlar öyle binalardı ki, birçok konut vardı içinde.

Bilirdi bunu çocuklar bile
Ve bunların içinde bir sürü konut vardı ki
Kiralari cebe atabilsin diye ev sahibi.
Ve karanlık küçücük odalarda
Yaşıyordu bir yığın insan bir arada.
Tıkış tikiştılar, üst üste
Ve rahat bir soluk bile alamıyorlardı
Ama çok kişi o evlerde kalmalıydı
Ev sahibi onların parasını atabilsin diye cebine.
Günlerden bir gün, aylardan mayıstı
Gördüler de koca bir taş yığını
Geçerken ordan üç asker
Ve “İçeri girelim” dediler.
Ve başladılar tırmanmaya dar merdivenleri
Çatırdayan ve göçen merdivenleri
Ve baktılar karanlık deliklerden içeriye
Ve dediler: “Kanun kaçaklarından başka oturamaz
burada kimse”.
Ve gördüler içerde bir kalabalık: kadın, erkek, çoluk çocuk
Ve bir odada birçok insan olduğunu
Ve öfkeden küplere bindiler
Ve herkesi duvarın dibine dizdiler
Ve ateş açtılar acımasızca
Ve öldürdüler hepsini ve bağırdılar onlara:
“Büyük küçük herkes oturan böyle bir yerde
Öldürülmeyi istiyor demektir bizce.”
Böyle evlere girmiş olan herkesi
Üç asker anında yere seriverdi.
Yani onları vuruyorlardı ciğerlerinden
Ve böylece onları evden
Zorluyorlardı çıkmaya dışarı
Ve de çoktan dışarı çıkmış olanları.
Ama bu üçünün böyle yapmaları
Şu gerçeği kanıtlardı:
Nerde olursa olsun böyle evlerde
Büyük bir ölümcüllük hüküm sürer hepsinde.

MIGUEL HERNÁNDEZ

Çevirenler: Ayşe Nihal Akbulut - Rafael Carpintero
Ortega

“Sığmıyor yüreğim içime.”

Bir çobanın oğlu olan İspanyol şairi Miguel Hernández (1910-1942) Antonio Machado ile Ramon Jimenez'in desteğiyle İspanya İç Savaşı'nın çıktığı yıllarda şiir yayımlamaya başlamıştı. İç savaş yıllarında olgunlaşan şair, Franco yönetimi tarafından tutuklanınca, hapiste karısı ve hiç görmediği oğlu için şiirler yazmaya başladı. Hernández'in yalın bir dille ve yoğun bir duygululukla yazdığı bu şiirler ölümünden on yıl sonra yayımlanan bir kitapta bir araya getirildi. Ancak en başarılı şiirlerinin yayımlanması için İspanya'da daha özgür bir dönemin başlaması gerekti.

Bu yazı, M. Hernández'in *Bu Halkın Havası* (1937) adlı şiir kitabının başında yer alır:

Bu kitabı Vicente Aleixandre'ye adıyorum.

Vicente, tüm insanlar içinde, ozan doğan bizleri, ozan yapan yine tüm bu insanların yanbaşındaki yaşamımız olmuştur. Halkın kucak açtığı gitarların pınarından doğup çıkmışız biz. Ölen her ozan, zamanın başlangıcından beri, hiçlikten çıkıp dönüp dolaşarak açık yüreklerimize ulaşan bu aracı kendinden sonrakinin ellerine sanki bir kalıtı devredercesine bırakır. Bugün biz ikimiz, bizden önceki iki ozanın gölgesi önünden yükseliyoruz. Yarın bizim gölgemiz önünde yükselecek iki yeni ozan. Dayanağımız hep aynı kaynak olacak: Toprağımız. Bizim yazgımız halkımızın ellerindedir. Ancak bu onurlu ellere sığar, ozandan çağlayarak akan onurlu kan. Bu elleri lekelemeye kalkışanlar, bu kanın saygınlığını gölgelemeye kalkanlar, halka ve şiire kıyan, güvenini kötüye kullanan ve onları ele verenlerdir;

kimse onların elinden tutup aklamaya yeltenmeyecektir: Bunlar kendi pislikleri içinde körleşmeye bırakılacaklardır.

Senin de benim de seslerimiz aynı pınarından fışkırıyor. Kendi gitarımda özlediklerimi seninkinde buluyorum. Pablo Neruda ile sen bana silinemez şiir örnekleri sundunuz ve halk, köklerinin olanca gücüyle uzandığı bu halk, özlemlerimi ve gitarımın tellerini, soylu devinimlerinin ılık esintisiyle besler ve büyütür. Biz ozanlar halkın havasıyız. Esinlerimizle onun içine işlemek için doğarız; gözlerini ve duygularını en güzelim tepelere yöneltmek için. Bugün, tutku, yaşam ve ölümün bugünü hepimizi kapıp sürükler halka doğru; seni, beni, birçoğumuzu. Halk, her yeni çağın eşiğinde kulakları kırıste ve gönülleri tetikte durmuş ozanlarını bekler.

HAVALARI BU HALKIN SÜRÜKLER BENİ

Havaları bu halkın sürükler beni,
havaları bu halkın kapıp götürür,
bin parçaya bölüp savurur yüreğimi
bağırma dolar bu havalar.

Boyun eğer sığırlar cezaya,
kudretsiz ve yenik kabullenirler;
aslanlar baş kaldırır oysa
bir de üstelik
cezalandırır ve ötekileri
gümbür gümbür pençeleriyle.

Böyle sığırların halkından değilim ben,
ben maden yataklarını aslanların.
dar geçitlerini kartalların ve
sıradağlarını, gururunu boynuzlarında
taşıyan boğaların tuttuğu
bir halkın çocuğuyum.
Sığırları barındırmadı hiç
bu İspanya bozkırları.

Kim bu soydan gelene
boyunduruk takmaya kalkışmış?
Kim gem vurabilmiş fırtınaya?
Kim, ama kim şimşegi
tutsak alabilmi ; kafesleyerek?

Yiğit Asturyalı,
çelik zırhlı taştan Basklı,
neşeyle taşkın Valensiyalı,
yüce gönüllü Kastilyalı,
toprak gibi işlenmiş ve
kanat sanki dolmuş havayla;
şimşekten Endülüslü
gitarlar arasında doğup

örslerde dövölmüş
gözyaşı sellerinde boğulmuş:

Extremaduralı dersen çavdar,
Galiçyalı yağmur ve erinç,
sarsılmaz Katalan,
soylu Aragon,
dinamittir Mursiyalı
meyvelerin bereketi,
Leon ile Navarralı açlığın,
terin ve baltanın sahibi,
madenlerin beyi
emeğın efendisi,
sayısız yüce soydan gelen
insanlar, siz
yaşamdan ölüme gidersiniz,
hiçlikten hiçliğe gidersiniz:
Vurmak istiyorlar sizi boyunduruğa
soysuzlar ve alçaklar;
boyundurukları bırakın
paralansın kendi sırtlarında.

Sığırların günü batmakta ufukta
doğmakta yepyeni bir gün.

Utanç gömleğini giymiş,
üstlerine sinmiş ağıl kokusu
ile ölür sığırlar.
Oysa kartalların, aslanların ve
boğaların kurumla çalım
yakışır üstüne.
Ve ardından bu üçünün
ne bulanır gökyüzü
ne solar ışığı.
Gitgide arttıkça
can çekişmesi sığırların

acınası sefaleti,
çoğalacaktır artık tüm yaradılış
erkek soyundan.

Öleceksem bırakın
başım dimdik öleyim.

Ölürüm, belki yirmi kez ölürüm
ağzım otlarla bir
dişlerim sıkılı
çenem kenetlenmiş kararım.

Türküler çağırarak beklerim
Ölümümü ben
Hani vardır ya;
Durmadan şakıyan bülbüller,
Tüfeklerin üstünde ve
Savaşın tam ortasında.

Gözlerim, göz değil, gözlerin yoksa,
iki yapayalnız karınca yuvası,
ve ellerim, avuçlamak, ellerin yoksa
tutam tutam acı veren diken.

Tatlı çan kuleleri yükselten içimde,
kırmızı dudakların olmadan benimkiler yok,
sensiz düşüncelerim devedikenleri doğuran
ve rezeneleri kavuran çile yolu.

Sözlerinin vurgusu olmasa neye yarar kulaklarım,
yıldız olup düşmesen önüme hangi kutba sapar yolum,
ve ilgin olmasa erkekliğinden bile yitirir sesim.

Düşerim ardına kokularının, esen yelinde
senin, ve izlerinin unutulmuş imgesinde,
seninle başlayış, sevgilim, bende biten.

El rayo que no cesa (1934-36)

GÖRÜNDÜĞÜ GİBİDİR DÜNYA

Göründüğü gibidir dünya
sergilenmiş beş duyumun
ve seninkilerin önünde,
benimkilerin kıyıları olan.
Değil bizimkisi
ötekilerin dünyası:
Aynısı değil.
Ben yatağıysam suyun,
seninle ırmağız ikimiz
derinleştikçe daha
usul ve kıpırtısız görünen.
Görüntüleri yaşamın:
aynı anda ulaşır ikimize
ve kendimizi bırakmış bulur bizi,
ikimiz birden aynı ritme.
Ama her şey bizim
kendi çılgınlığımızdan doğar.
Hava, onu soluyan
yüreğimin büyüklüğünde
ve güneş sanki ona
meydan okuduğum ışık gibi.
Gözümüz görmeden kimseyi
hep karanlık hep gönülsüz
yalnızca içimize çevirdik bakışı
en içerdeğini görmeye.
Çaba ve aşk gerektiriyor
seni böyle benimle görmek;
nasıl birlikteyse suyla kum
hep birarada, öyle görünmek.
Ne kimse beni gerçekten görecektir
ne de kimse benim gördüğüme benzeyecek.
Göründüğümüzden bir fazlasıyız,
düşünebildiklerimizden bir eksik.
Başımıza gelenlerden biri

fark edilmeden gelir geçer.
Ne kimse gördü bizi, ne de biz
kimseyi, görmeyen gözlerimizle.

SIĞMIYOR YÜREĞİM İÇİME

Bugün kendini bilmez bir haldeyim,
bugün kederlerimle baş başayım,
bugün dostluk yok,
bugün içim yüreğimi kökünden söküp
ayaklar altına fırlatma hevesiyle dolu.

Bugün yeni baştan yeşeriyor kupkuru diken
bugün ağıt yakma günü benim krallığımda
bugün çöker yüreğime umutsuzluk
kurşun gibi tükenmiş.

Yıldızlarımla barışık değilim.
Bıçaklara sevgiyle bakarak
ellerde ararım ölümümü,
ve bir dost eli gibi anarım o baltayı
ve en yüksek kuleler düşer aklıma
huzurla düşmek için ölüme.

Nedendir diye bilmese, bilmem neden,
yüreğim son bir mektup yazardı
işte şurama çökmüş bir mektup,
yüreğimden yapardım bir mürekkep hokkası,
hıçkırık, veda ve armağanlardan bir çeşme,
ve bir hoşçakal çekerdim dünyaya.

Lanetledi ay daha doğarken beni.
Tek bir acı var içimde acılardan
olanca sevinç bir yana, bu bir yana.

Bir aşk yüzünden iki elim böğrümde
ve kolum kanadım kırık
görmez misin okunur ağzımdan
bunca düş kırıklığı
gözlerimse başka hikâye?

Daha da bileniyorum düşündükçe:
Kesip atmalı bu acıyı, ama hangi makasla?

Dün, yarın, bugün
acılara gönülmüş her yandan
yüreğim, melankolik bir balık kavanozu,
ölümü şakıyan bülbülleri acısı.

Sıgmıyor yüreğim içe

Bugün artık yüreğim tükensin
ki ben en yürekli insanların,
bir o kadar da acılısı

Bilmem neden, bilemem neden, nasıl
bağışlarım kendimden yaşamı ya da günü?

AĞIZ

Ağzımı alıp götüren ağız.
Beni alıp götürdün sen ağız:
Ta uzaklardan çıkıp gelirsin
Işınlarla aydınlatmaya beni:
ecelerime kızıl ve ak
bir parıltı saçan şafak.
Ağızlarla dolup taşan ağız:
Kuşlarla dolu bir kuş.

Kanatlarını ırpan türkü
bir aşağı bir yukarı.
pcklerle indirgenmiş ölüm
susuzluğuna usulca ölmenin,
iki koca kanat ırpışıyla
vurursun kendini otlara
st dudağıın gök
tekiyse yer olur.

Glgelerde dneneren öpücük:
savrularak gelen öpücük
en dipteki mezardan
en tepedeki yıldıza.
O yıldız ki kapar ağızını
senin, dilin tutulur.
Bir gökçe gl göz
kapaklarını titreştirene değin.

Geleceğe, ne sokakları ne kırları
başıboş bırakan delikanlı ve
kızların geleceğine
ulaşacak bir pck.
Ağızsız gömülmüş ne kadar
ağız varsa çıkaralım topraktan.

Onlar için içiyorum ağızından,
Onlar gibiler için kaldırıp kadehimi
içiyorum ağızından, sevda dolu
şarap kadehlerinin üstüne devrilenler için.
Bugün artık bunlar birer anı yalnızca,
uzaklarda kalmış ve buruk öpücükler.

Senin ağızına gömüp gizliyorum yaşamımı
boşluklardan fısıltılar alınıyor
kulağıma, ve sonsuzluk sanki
stme devriliyormuş gibi geliyor.

Yeniden öpmeliyim seni,
yeni baştan bir daha. Kayıyorum boşluğa
düşüyorum, bir yandan yüzyıllar
dipsiz çukurlarına gömülürken
sevdalı öpücüklerin ateşli karları gibi.

Diliyle en parlak günü
ağartıp yerden çıkaran ağzısın. Üç sözcük,
üç ateş kalıtın senin:
yaşam, ölüm, sevdâ. Oracıkta duruyor
yazılı üçü de dudaklarının üstünde.

Çıkageldi üç yarayla
Sevdâ yarası
Ölüm yarası
Yaşam yarası

Üç yarayla gelir
Yaşam yarası
Sevdâ yarası
Ölüm yarası

Üç yarayla ben
Yaşam yarası
Ölüm yarası
Sevdâ yarası

SON TÜRÜKÜ

Boyalıdır, boş değil;
boyalıdır benim evim
boyalı engin tutkularla
bahtsızlığın rengine.

Sürüklenip dönecek
kapıldığı ağıttan
hırakılmış masası,
bözulmuş yatağıyla.

Öpücükler çiçeklenecek
yastıkların üstünde.
Ve bedenleri kuşatacak
çarşafı koskoca bir
gece sarmaşığı, mis kokulu.

Nefretin gitgide ferî kaçır
pencerenin dışında.
Yumuşacık incek üstümüze pençe.

CRAIG RAINE

Çeviren: Coşkun Yerli

“Bu küçücük dünyanın tarihini öğrenmek için...”

İngiliz şair Craig Raine, (d. 1944) 1979’da yayımlanan *Mir Marslı Eve Kartpostal Yolluyor* adlı şiir kitabının çarpıcı yenilikleriyle ödül aldı ve bu özellikler “Mars Şiiri” deyimini ile adlandırıldı. Tuhaf ama sevimli bir imge dünyası ve buruk bir alaycı ton ile niteleyebileceğimiz bu kapalı şiir, pek çok İngiliz şairin hoşuna gitti ve bazıları Marslı Şairler diye adlandırıldılar. Raine, 1984’te yayımladığı, aşağıdaki şiirlerin de yer aldığı *Varsıl* adlı kitabında da öncülüğünü sürdürdü, ama kapalılığı biraz aralayarak: Üç bölümlü kitabın ikinci bölümünde, “Gümüş Bir Levha” adlı düzyazıda ilginç bir insan olan babasını, annesini ve çocukluğunun geçtiği yoksul taşra kasabasını anlatarak okuru şiirin kaynaklarına götürdü.

İLK DERS

Geri döndüm. Ama güçlü adam
kaydı gitti parmaklarımdan
ve anahtar dönmedi yuvasında.

Bir denizkestanesi var
dilimin altında her nasılsa.
Ve ağladım parlayan

game, sözcüklerin
verdiği zevklere ve çöken
ve çökmekte olan sessizliğe.

Eşiğin çok bilenmiş
Bir bıçak gibi aşındığı yerde
bekliyorum girmek için.

Düşünerek, şunu düşünerek:
Bir veliaht nasıl traş bıçağı
ve Cadbury Gevreği için

kuyruğa girer ve sayar
bozuk paralarını?
Ki bir zamanlar ormanın,

deri, nemli alanların sahibi
ve bıçakların ve kıvılcım
damlalarının bileycisiydi o.

Alayları, apoletlere
konan kelebekleri
ve altın söğüt salkımlarını

hatırlayarak, sırtında kirli
bir yelekle uyur şimdi o,
gün sona erdiğinde.

DÜZ ŞARKI

Karısında şerit kurt,
ya da yumurtalık kisti
olan o masajcı ile
çay falına bakan

babam vardı evde. Ben
kanapenin ardına sinmiş, yalnızca
bir paça dublesi ve koyu kırmızı
bir pabuç görebiliyordum:

helaya gitmek için, saatler önce,
soyunmuştum üstümü,
Bay Campbell de geldi sonra.
Annem mutfak kapısını kapadı

sıkıca, iyi bir Katolik olarak,
iki spiritualisti küçümseyerek.
En iyi fincanımızı düşledim
babamın kocaman avuçlarında:

çember etekli bir kadın,
zarif rustik bir sap,
Typhoo hiyeroglifleri, ve
Bayan Campbell'in yazgısı,

annemin çok üzüldüğü.
Babamın ruhu çağırdı
ve dinledi, bir yerlerden,
karışık, anlaşılmaz sözleri:

başka bir sevgi dünyasına
göçüyordu biri.
Neden daha önce anlamadım,
özleneceğini söyleyen

kadının ince sesini,
babamın ters dönmüş gözlerini
ve bay Campbell'in kötü bir
vantriloğunki gibi açık duran ağzını?

MODERN KILIKTA

Bir çift karatavuk
didişiyor güllerin içinde,
bir iki çiçek

yitiriyor kellesini,
bebeklerin savaş alanı
olmuş ezik çimenler.

Bir çocuk budanmış
dallarına tırmanmış
soy ağacının,

oğul toplayacak bizden,
bir yerdekilerse çiçeklenen
kirazı arıyoruz,

o solgun önceliğiyle
yüreklerimize egemen
yüzünü bulana dek.

Sir Walter Raleigh
sürüklüyor atkısını
çamurlu bahçede,

minyatür çoraplar ve
vatkalı pantolonla
tam boy bir Hilliard'da.

Öküz kuyruğu çorbasına
batmış kaytan bıyıkları
nasıl kıvrık yukarı,

hissettiriyor ama, belki de,
farklı bir ayrıcalığın
gelecekteki bir an'ını,

çakılı halde yüksek koltuğa,
işkenceye bağlanmış gibi,
üstüne artıklar atılmış sanki.

Bu küçücük dünyanın
tarihini öğrenmek için
ne çok keşif gezisi:

bostanda toprağı
eşelemesini görüyorum,
ve ilk kez düşlemesini

patatesin nimetlerini,
onun o günkü haline bakıp,
ya da fışkın ve kazıklarla

bir köy kurmasını,
taştan bir çemberle
zekice korunmuş.

İyi de, nerden
buldu getirdi
o izmariti?

Yağmur ve rüzgâr.
Gün çözülüyor.
Bir solucanın uzun uzun

engizisyonunu seyrediyorum,
içeriye giriyorum sonra,
ve yemek odasında, yerde,

resim kancalarından oluşan
dağınık bir armada görüyorum,
plili yüksek bir yakanın kalıntıları

duruyor bira bardağımda,
Sylvia Plath'in Ariel'i
boğulmuş banyo küvetinde.

Diz kyorum başımı yıkarken
ikinci kez durulama için
ve saraylıyı oynuyorum:

minik kültür incileri
ışıltılar saçıyor
bir tür görkemle.

Ve işte ben de yazarıyım
bu harmanyeli sahnenin,
nlkl kucağımda,

oynuyorum rolm
sözlerimi yineleyen
iki kişilik seyirciye.

KENTLİ

Masamın üstünde etiketler,
ya da pırasa örnekleri duruyor,
güneşte ağarmışlar ve
sulama kovanının ağzı gibi

püsküllerinin peşindeler.
Ötede ve aşağıda,
uzakta gözden yiten bir taksi
ürperiyor ışıklarda:

gagasının üstünde
turuncu bir yumrukla
parlayan bir ormantavuşu
kanadının altına

bir yolcu alıyor.
Dışarı çıkıyorum ve karşımda
boynuzluların şapka askılığı
köşedeki pencere çıkıntısında,

ve kulak veriyorum (çok yaşa!)
fren hapşırımlarına.
Benim *Caran d'Ache*'larım süsen uçları gibi keskin,

ve dört yüzlü eğe
pasa bulanmış:
Pisi balığının incelenmesi,
bir Japon usta tarafından,

orka sıraları kanıyor şiddetle.
Büroda çalışacağıma,
ağız arıyorum övülmek için
ve kulaklarıma birer

kurşunkalem takıyorum
biraz da şeytanca,
ya da Richard Crookback gibi
telefonu beceriksizce

sıkıştırıyorum çeneme,
Bir at! Bir at! diye bağıyorum,
Bir ata karşılık krallığım!
ama kendi kendime,

NAPOLYON YURTTAŞLAR YASASI

“Acayip görüşleri olan şu yaşlı Sammler! O,
Aydınlanma’nın yükselen tutkusunu anlamıştı
– Özgürlük, Kardeşlik, Eşitlik, Cinsellik!”

Saul Below: *Bay Sammler’in Gezegeni*

Üç renkli bir bayrak
anlatıyor, kaçamadan
dağlarındaki şiddetten,
ve güvercinler biçimlendiriyor
bir dükün zemine taş gibi
yerleşmesinden önceki

granit sersemliğini,
Balıkpazarında
İspanya’dan yağma mallar:

kilolarca kestane
ve öfkeli flamenkosunu
oynayan bir çocuk.

Biraz etine dolgun,
Buonaparte’ım ben
cüzdanına el konmuş,

şu kaçısbilimcinin
Rousseau’yu Beabourg Meydanı’nda
resmedişini seyrediyorum,

yine senin sabahlığının
yerlerde sürüklenen
krem rengini düşlerken.

Göbekten elenip,
belinden bağlanmış
Semerkant'ın peltek ipeği.

Yay nasıl tutmuş
soluğunu, hazır bayılmaya,
kendi kendini bağışlayarak...

Ama ben bir avukat düşündüm,
kısır bir dava özeti sunan,
teypte kaseti aceleyle silen,

ve alaycı: aygır kışnemeleriyle
yarı yarıya dolmuş metro,
kurul üyesinin Mercedes'inin cam silecekleri

bir kuşun kopmuş dili gibi,
ve nasıl mutlu oluyorum
sen kapıda orman perisi
suretinde görünüp yitince,

ben sürgünde Ovidius'muşum
Tristra'yı yazıyormuşum ve
o parlak, özlenen, kaslı kumsal
için üzülyormuşum gibi yaparken.

SAYFADAKİ SÖZCÜKLER

Eşyasız yatak odasında
çenebağı gibi bir tele
bağlı bir beyaz teneke

saklar kafasının içinde
çiçeklerin ve tohumlarını
dökmeyen kırılğan

çimlerin görüntüsünü.
Kundak bezleri,
hâlâ keskin izleri

çamaşırlarının,
koparıyorsun küpeleri
yemiş gibi bir bir ve

kendini yatağa
atıyorsun, zonklayan
kulak memeleriyle.

ANNE SEXTON

Çeviren: Nazmi Ağıl

“Bir rüyada asla seksen yaşında değildir insan”

Anne Sexton (1928-1974) Massachusetts'in Newton kasabasında doğdu. Çocukluğunda fotoğraf modelliği yapan Sexton daha sonra bir caz topluluğunda çalıştı. Evlenip çocuk sahibi olduktan sonra geçirdiği ruhsal bunalımlar üzerine doktorunun önerisiyle şiir yazmaya başladı. Hayatındaki olaylardan esinlenerek "gizdeş yaşantı şiiri" adı verilen türde şiirler yazdı. Bir süre Robert Lowell'in Boston Üniversitesi'ndeki şiir seminerlerine de katılan Sexton aynı üniversitede "yaratıcı yazarlık" dersleri verdi. Son döneminde, özellikle de *Transformations* adlı kitabında, yergi özelliği taşıyan şiirler yazdı. Sürekli doktor gözetiminde yaşamasına karşın alkol bağımlılığı ve ruhsal bunalımlar sonunda 1974'te intihar etti. *Toplu Şiirleri* 1981'de yayımlandı.

MÜZİK YÜZEREK DÖNÜYOR BANA

Bir dakika bayım. Ev ne yanda?
Işığı söndürdüler
Ve karanlık kımıldıyor köşede.
Hiç işaret direği yok bu odada,
seksenin üstünde dört bayan,
hepsinin altları bağlı.
La la la, ah müzik yüzerek dönüyor bana
ve beni buraya bıraktıkları akşam
çaldıkları ezgiyi hissedebiliyorum,
buraya, bir tepenin üstündeki bu özel kuruma.

Canlandırın gözünüzde. Bir radyo çalışıyordu
ve herkes çıldırmıştı burada.
Sevdim bunu ve dans ettim döne döne.
Müzik duyular üstüne dökülüyor
ve komik bir şekilde
benim gördüklerimden fazlasını görüyor müzik.
Daha iyi anımsıyor yani:
Buradaki ilk geceyi anımsıyor.
Boğazı sıkılmış Kasım soğuğu vardı:
yıldızlar bile bağlanmışlardı gökte
ve çok parlaktı ay
parmaklıklardan sızıp geçiyordu
delmek için beynimi bir şarkıyla.
Unuttum kalanını.

Sabah sekizde bu sandalyeye bağlıyorlar beni
ve yolu gösterecek hiçbir işaret yok.
Yalnızca radyo kendi başına çalan
ve benden daha fazlasını anımsayan
şarkı. Ah, la la la,
bu müzik yüzerek dönüyor bana.
Döne döne dans etmişim geldiğim gece
ve korkmuyordum.
Bayım?

O NEDİR?

O içeri girmeden daha
mutfak pencereynden izlemiştim onu,
yeni bir balon gibi şişmesini izlemiş,
sönmesini izlemiştim ve sonra bölünmesini,
tanıdık bir şey gibi, şey gibi—
yarılmış bir armut ya da ayın iki yarısı,
ya da ak tabaklar hiçbir yerde yüzen
ya da tombul eller yazın havada sallanan
bir bilek veya diz gibi kıvrılana kadar.
Sonra kapıma geldi. Artık burada yaşıyor.
Ve elbet: Yumuşak bir ses, o fok balığının kulağı kadar
yumuşak.

Biçimden biçime geçerken yakalanan ve sonra bana
dönen.

Anababalar nasıl çağırır bilirsiniz
tatlı plajlardan her yerde. İçeri gel içeri gel,
ve nasıl suyun altına daldığınız duymamak için
sesi, ya da onlardan biri nasıl dokunurdu holde
geceleyin: hışırtı ve deri
tanıyamadığınız ama duyduğunuz, güçlü
şamarı dalgaların ve horlayan köpek. Burada
şimdi, yetişkinlik çağımda yakalanıp geri alınmış
zamandan—

gerçekten unuttuğumuz resim: ayaklarımızın üstünde
sallanan

istiridyeler

ya da bir kaşığın sallanışı çorbada. Kulağına batan
kıymıklar kadar gerçek. Araladığımız ses
yarım bir çan. Ve dışarda geçip gidiyor arabalar kenar
semt caddesinde

ve oradalar ve gerçekler.

Başka nedir bu, bu karmaşık şekli havanın?
beni çağıran, seni çağıran?

ZİL ÇALMAK

Zilleri işte böyle
çalıyorlar Akıl Hastanesinde
ve işte zilci bayan
her Salı sabahı gelip
bize müzik dersi veriyor
ve görevliler bizi katılmaya zorladığından
ve bizler içgüdüyle hareket ettiğimizden.
yanlış kovanda yakalanmış arılar gibi.
biz deli hanımlar halkasıyız
akıl hastanesinin salonunda oturup
gülümseyen bize gülümseyen
ve hepimizin eline birer zil veren kadına.
Zili tutan elimi
işaret ederek. E bemol diyen,
ve işte bu yanımdaki gri elbise,
sızlanıp duran sanki özel
bir şeymiş gibi yaşlanmak, yaşlanmak,
işte bu da küçük kambur çatlak kız
öbür yanımda
dudağındaki saçları toplamakla uğraşan,
bütün gün dudağındaki saçları toplamakla uğraşan,
ve ziller gerçekten böyle çınlıyor işte,
sorunsuz ve temiz
kullanılabilir bir mutfak gibi,
ve işte hep yanıt veriyor zilim
beni işaret edip E bemol
diyene bayanı yanıtlayan elime;
ve bir ilerleme kaydetmemiş olmamıza rağmen
dağılın diyorlar. Dağılıyoruz biz de.

DERİSİNİN YOSUNU

Eski Arabistan'da genç kızlar sıklıkla kabile tanrıçalarına kurban olarak, ölmüş babalarının yanına diri diri gömülürlerdi...

– Harold Feldman, “Çöl Çocukları”

Psychoanalytic and the Psychoanalytic Review
Güz 1958

Önemli olan
gülümsemek ve kıpırtısız durmaktı,
onun yanına uzanmak
ve dinlenmek bir zaman,
üst üste katlanmak
ipekmişiz gibi,
batarak uzaklaşmak annenin gözlerinden
ve konuşmamak.
Karanlık oda aldı bizi
bir mağara gibi, bir ağız
ya da içerde bir karın gibi.
Solğumu tuttum
ve işte babam,
başparmakları, kocaman kafası,
dişleri, bir tarla ya da bir şal gibi
büyüyen saçları.
Derisinin üstündeki yosunların yanına uzandım
garip hissedene kadar. Kız kardeşlerim
asla bilmeyecekler kendimden geçerek.
Allah görmeyecekmiş gibi davranıp,
babama nasıl yaşlı bir fıstık ağacına
sarılır gibi sarıldığımı.

ANIMSIYORUM

Ağustos'un birinden önce
vınlamaya başlamıştı.
Gözle görülmez böcekler, çimen
kenevir gibi sert ve
renksizdi –kum ne kadar
renkliyse o kadar,
Haziran'ın yirmisinden beri
hiçbir şey geçirmiyorduk
çıplak ayaklarımıza ve bazen
senin çalar saatini kurmayı
unutuyorduk, bazı geceler
jelatinli bardakta ılık ve sek
içiyorduk cinimizi güneş
kırmızı bir resim şapka gibi
yiterek gözden ve saçımı
bir kurdeleyle arkada
topladığım bir gün,
tıpkı Püriten hanımlara benzediğimi
söylemiştin ve en çok aklımda kalan
odana açılan kapının
açıldığıda odama.

TANRIYLA KONUŞAN ELENOR BOYLAN İÇİN

Tanrının sesi kahverengi,
bira kadar yumuşak ve dolu.
Annemden daha güzel olan Elenor
durup konuşuyor mutfakta
ve sigaralarını bir zehir gibi içime çekiyorum.
Üstünde limon rengi omuzları açık elbisesiyle
dikilip yumurta tabaklarını yıkamaktan parlamış
ıslak ellerini sallayarak konuşuyor Tanrı'yla.
Anlatıyor O'na! Konuşmak için görmesi gerekmeyen
bir sarhoş gibi anlatıyor.

Diline geldiği gibi ama dostça.
Tanrı tavan kadar yakın.
Kimse bilemez ama
O'nun bir yüzü olduğunu sanmıyorum.
Ben altı buçuğumdayken vardı bir yüzü.
Şimdi geniş, gökleri kaplıyor
dinlenen kocaman bir deniz anası gibi.
Sekiz yaşındayken ölülerin balonlar
gibi durduğunu sanırdım yukarda.
Şimdi sandalyem bir korkuluk kadar çıplak
ve dışarda bir koro sanki yaz sinekleri.
Elenor, hazır burdayken söyle O'na...
Ah Elenor, Elenor,
söyle O'na ölüm seni harcamadan daha.

KİBAR BEY: BU KORULAR

*Çünkü bir kimsenin bu dünyada kaybolması için
gözleri yumuk olarak yalnızca bir kez kendi
etrafında döndürülmesi yeterlidir... Ancak
kaybolduğumuz zaman... kendimizi bulmaya başlarız.
-Thoreau, Walden*

Kibar Bey: Sekiz on yaşındayken oynadığımız,
eski bir oyun bu.
Arka sırada Adada, aşağı Maine'de
Ağustos sonu, soğuk sisin esip geldiği zamanlar
okyanustan içerilere, Dingley Dell
ve büyükbabanın kulübesi arasındaki orman
bembeyaz ve garip bir yere dönüştüğünde.
Her çam ağacı bilmediğimiz bir
kutuptu sanki: sanki gün geceye dönmüştü
ve yarasalar uçuşuyordu güneşin yüzünde. Bir hileydi
kaybolduğumuzu düşünmek bir kez kendi çevremizde
dönünce:

karganın borusu ötüyordu karanlıklarda,
akşam yemeği hiç gelmeyecekti, uzaktaki
çanlı şamandıradan gelen kıyamet mesajı sahilin
dadın gitti diyordu işte. Ah matmazel,
kayık devrildi. O zaman öldün sen.
Gözlerin sıkıca kapalı, etrafında dön bir kez, kafanda bu
düşünceyle.

Kibar Bey: Kayboldum ve aynı senin gibi
iki kez döndüğüm gözlerim mühürlü
koru beyazdı ve gece aklım
böyle garip şeyler gördü, duyulmamış ve gerçekdışı.
Ve gözlerimi açınca, korkuyorum elbet
bakmaya—toplumun aşağıladığı bu içe dönük bakış—
yine de bu koruları tarıyor ve kendimden daha kötü
bir şey bulamıyorum, üzümler ve dikenler arasında
yakalanmış.

ELIZABETH GİTTİ

1
Gerçek ölümün yuvasında yatıyordun.
Kımıldayan başına dokunan
Sinirli parmaklarımın izleri ötesinde:
Yaşlı derin kırışıyordu, ciğerlerinin nefesi
Bir bebeğinki kadar kısaydı son kez
Başını kaldırıp baktığında
Şefkatli yatak üzerinde sallanan yüzüme.
Ve bağırdın bir ara, bırak gideyim, bırak gideyim.

Son ölümünün tabutunda yatıyordun.
Ama sen değildin, son anda sen değildin.
Onun yanaklarını doldurdular, dedim;
Bu çamurdan el, bu Elizabeth maskesi
Gerçek değil. Saten
Ve süetinin içinden bu soğuk yatağın.
Bağırdı bir şey, bırak gideyim, bırak gideyim.

Küllerini verdiler bana ve kemik parçalarını.
 Su kabağından testiler gibi şıkırdayan.
 Fırınlarının kutsadığı taşlar gibi şıkırdayan.
 Büyülerin katedralinde bekledim seni
 Ve yaşayanların ülkesinde bekledim seni.
 Mırıltılarla bağırma bastığım testiyle kıpırtısız.
 Bağırduğında bir şey, bırak gideyim, bırak gideyim.

Fırlatıp attım ben de son kemik parçalarını
 Ve bakışlarını özleyen çığlığımı duydum.
 Elma yüzün, kollarının yetimhanesi.
 Ağustos kokusu derinin. Sonra giysilerini karıştırdım
 Ve bıraktığın aşkları. Elizabeth,
 Elizabeth, sen yitip gidinceye kadar.

KÜRTAJ

Doğması gereken biri
 öldü

Tam yeryüzü ağzını buruşturur,
 tomurcuklar patlarken yumrularından,
 pabuçlarımı değişip, güneye sürdüm arabamı.

Mavi Dağlar geçiyordu yukarda.
 Pensilvanya orada bitimsiz bir kamburdu,
 pastel boya bir kedi gibi tepesinde yeşil saçlarıyla,

gömülmüş yolları çamaşır tahtasında oluklardı sanki:
 doğrusu kötü bir niyetle çatırdıyordu toprak,
 kara bir oluk içinden kömür akıyordu.

Doğması gereken biri
 öldü

frenk soğanları gibi diken diken ve sertti çimen,
ve ben ne zaman yarılacak diye merak ediyordum yer,
ve ben kırılğan şeylerin nasıl hayatta kaldığını
merak ediyordum:

yukarda, Pensilvanya'da, küçük bir adamla buluştum.
Rumpelstilskin değil, hiç değil, hiç...
aşkın başlattığı şişliği o aldı.
Kuzeye döndüm, gökyüzü bile incelmmişti
hiçbir yere bakmayan yüksekte bir pencere gibi.
Yol dümdüz bir teneke levhaydı sanki.

Doğması gereken biri
öldü

Evet, kadın, böyle bir mantık
yitime götürür ölüm olmadan. Ya da söyle, ne demek
istiyorsan.
seni korkak... kanadığım bu bebek.

İHTİYAR

İğnelerden korkuyorum.
Muşamba çarşaflardan ve tüplerden bıktım.
Usandım tanımadığım yüzlerden
ve sanırım şimdi başlıyor ölüm.
Ölüm bir rüya gibi başlar,
içinde birçok eşya ve ablamın kahkahaları olan.
Küçüğüz, yürüyoruz
ve yaban mersinleri topluyoruz
yol boyu ta Damariscotta'ya kadar.
Ah Susan, diye çığlık attı ablam,
yeni yeleşini lekeledin.
Damaktaki tat–
ağzım öyle doluydu ki
tatlı mersin şerbeti taşıyordu

ta Damariscotta'ya kadar.
ne yapıyorsunuz? Beni rahat bırak!
Görmüyor musun rüyadayım?
Bir rüyada asla seksen yaşında değildir insan.

GÖSTA ÅGREN

Çeviren: Kemal Özüdoğru

*“Eğer uzun beklenmişse / karşılaşma bir
vedalaşmadır”*

Gösta Ågren 1936'da Finlandiya'da (Ostrobothnia) doğdu. Tüm üyeleri edebiyatla iç içe olan Fin İsveçlisi bir ailenin çocuğudur. İlerici ve mücadeleci bir insan olarak tanınan Gösta Ågren, ünü ülkesinin sınırlarını aşmış önemli bir şairdir. Otuzdan fazla şiir kitabının yazarı olan şair, 1989 yılında Finlandiya'nın en büyük yazın ödülü olan “Finlandiya Ödülü”nü kazanmıştır. Şiirlerinden seçmeler *A Valley in the Midst of Violence* (Şiddetin Ortasında Bir Vadi) başlığı altında David McDuff tarafından İngilizce'ye çevrilmiştir. Okuyacağınız “Orfe'nin Dönüşü” adlı uzun şiiri, bir üçlünün son kitabı olan *Hid* (Buraya Gelmek) adlı kitabından çevrilmişti..

ORFE’NİN DÖNÜŞÜ

Hiçbir şair yok olmaya,
anlamsız ve yöntemsiz
kalmaya dayanamaz. Ona
ölçü ve uyak gerekir. Gerçekten
kanundurlar şiirleri. O daima
günleri anımsatan
yeraltı dünyasından, geri döner.

Yürüyüş başladığında
karanlık onun etrafındaki
çığlıkları gizler. Güneş
sadece siyah bir armacılık,
taştan gökyüzünde
onun gözleri kamaşmadan
gördüğü, sadece bir oyuktur.

O öyle yürüyüşün,
görünmeyen, hareketsiz çitinin içinden
bir ufuktan öbürüne yürür.
Ara sıra bir bilinç
kasırgası
yol boyunca gider ki,
kalacak olan budur.

Karşılaştığı figürler
gölgelerdir olabilecek olan
her şeyin bu olduğunu hatırlayan.
Parçalanmış rüya dediklerimiz
İçinde daima hür olduğumuz, daima
nefes aldığımız yegâne ortamdır, fakat
kaybedilmiş kaybolana vermeyenler
ona hiçbir zaman
ulaşamazlar. O cümle kapısını

geçer, ve onun görünmeyen
upuzun kolu boyunca devam eder. Cümle kapısı
hiç bitmez; o bekler
Alacakaranlık karanlığa
kadar genişler, artık o tehdit değil
herkes için derinliktir. Orfe şiirin yalnız çocuğuna benzer.
O korkar. Belki hiç
tehlike yoktur. O zaman
ona karşı bir önlem de bulunmaz.

Demek bundan başka
bir şey yoktur.

Onun için o korkar,
gülümsemeler karanlıkta
parıldamaya başlarken,
ona yavaşça yaklaşan bir
bıçak sürüsü. O onlardan
kurtulmak için onları
karşılama gerektiğini bilir. Biz böylece
bütün kaçamadığımız şeylerden kaçırız:
üstüne vararak onların.

Boşuna isimleri sorarız.
Sadece mit cevap verebilir.
Özel olan çok
geneldir. Orfe uçuşan iblisler
sürüsünün içinden koşar
ki, onu yaratan gerçekliğin en içteki,
atomdan küçük parçacığının adını
bir bilim adamının titreyen eli
günün birinde yazacaktır: Boşluk
Şimdi o vücudunun
karanlığında var olan
tüm bilinç tarafından tehdit edilir.

Onlar ona kendilerine
vurdukları kadar nefretle, sanki
onun imgesi içlerindeymiş gibi
vururlar. O tahammül
yoluyla kaçır. Çünkü o
şiiirlerini yazmalıdır. Onları
sadece öyle susturabilir. En sonunda
yeraltı dünyasında
yol kenarında yalnız yatarken
ebediyyen ayağı kalkır
sanki orada yatan figürü terk ediyordur,
ve yürümeye
devam eder, devam eder.

Sözsüz sonbahar rüzgârı
insanların kederini
sözcüklere döker. Onlar onu
kendileri yapamazlar, çünkü var olmak
keder verir, hepimizin içindeki boşluk
bizi işkence etmeye ve edilmeye zorlar,
öyle şiddetle varolmamız için ki
varolmamız kederi örtsün. Orfe
umarsız düşmanı görür,
ve kendi maruz kaldığı vuruşlardan kurtulmak için,
ona vurur.

Böylece o, onların mahkûmu olur.
Kuzey rüzgârının içinden yürümek
bıçak ucunun donmuş atomlarının
arasına girmek gibidir.
O umarsız sesin
ismi nedir? O buz içinde
bağırmanın, çağırmanın sesin?
Aşk? Hayır, aşk hiç umarsız
değildir. O her şeyi kendi içine emen
kocaman bir banyo süngeridir ve böylece

fark edilmeden, her şey haline gelir. İsmine
kenetlenmiş kişi hayatı sadece
öndən nefret ederek
kabul edebilir. Orfe
umarsızdır, fakat o
Orfe'dir, ve Güneş
dağ yüzeyine çarparken
o İsa'yla karşılaşır, burada
ve şimdi bir fukara
ki onun görevi insanları
kendilerinin farkına varmaktan kurtarmaktır
başka hiçbir şeyin kurtaramayacağı. İyilik
ki onun içine onun sefaleti onları
zorlar başka bir şeyin mümkün
olduğunu gösterir mesela içinde
onun olmadığı
boş bir yeri. Öylece
gerçekler merhametin örtüsüne
sarılabilir. Yırtık, pırtık
figürler yavaşça ileriye
yürürler, tüm olarak kör
bir hâkim gibi. Fakat Orfe bilir
ki iyilik acının sadece
bir kısmıdır, ve onlar birbirlerini
tek bir kelime söylemeden
geçerler
güneş ateş gibi parıldarken
çağların üzerinden.
Onun ayak sesleri sessizlikte yansıyan
monoton bir temadır,
aynı çemberde dönüp duran. Devam
etmek için zayıflık gerekir.
Kalbi direnç göstermeden çarpar,
fakat Orfe kendisi güçlüdür. O
döner.

Kimdir o, bir görünen
ve kaybolan Orfe'nin karanlığının
derinliklerinde

Şimdi Orfe onu bilir: O bir
masaldır, ki hiçbir anlatıcı
onu evcilleştiremez. Sevdği
figürü
Orfe kendisi yontmuştur.

Sadece o
gerçekleşirse, Orfe hürriyete
kavuşabilir. Eğer uzun beklenmişse
karşılaşma bir vedalaşmadır.
Gece toplumu örter
ve yıldızları açığa çıkarır.
Hatta yeraltı dünyasında bile
ki onun yıldızsız gecesi
Orfe'nin beynini kuşatır,
yorgunluk şükranı
gelişebilir. Bu yüzden
karşılaştığı ender insan sürüsü
bir manzara gibi sakindir
fakat inatçı bir şekilde ve kendisinin
mekanik bir seri kopyesi gibi, orfe
zıt yönde ilerler.
Cümle kapısının bulutlardan kemeri
ve çam ağacından sütunları
görünmez. Görünenler sadece bulutlar
ve çamlardır. O realite denilen
ispatlanmamış teoriye
doğru köye yürür, orada
yüzler ona karanlıktaki
fenerler gibi dönerler. O ne
düşündüğü hakkında bir

şiiir düşünür: Bu insanlar
köyün içinden uzun
quygusuz gölgelerini sürüyerek
geçiyorlar. Şimdi onlar
tekrar bugünkü işin
sonucunu bilirler: Bir daha ki
günün bekleyen işi. Dayanmak,
dayanmak için kuvvet kazanmaya
bir çaredir. Öyle

O düşünür ve bu nedenle
bağırılmaz, ki yeraltı dünyasında
uzun yürümüş olan
her şeyi reddetmekten başka bir şey
yapamaz, reddetmeyi gösteren
manasız işaret dahil.
Onun yerine şiiir
şöyle biter: O eve gelir

Kulübede hava hareketsizdir
Birbirini yavaşça izleyen
hareketlerle anne patates soyar.
Bu hareketsizlik
fakirlik ve hastalık mıdır?

Hayır, fakat anneyi
kederden, yaşama olanağımızdan
söylenmemiş şarkı
bunaltır.

O şarkı suskun bir
çocuk gibi inler. O zordur
çünkü keder aşk gerektirir,
göğsümüzdeki o kocaman
eli kimse kadere indirgeyemez.

Akşamın siyah, sallanan
ağaçları yavaşça ilerleyen sürülerin
boynuzlarıdır. Hepsi merhametsizce
gezer

Orfe kederin şarkısını
söyler.

GIACOMO LEOPARDI

Çeviren: Necdet Adabağ

“Estikçe tozlu rüzgârlar dalga dalga”

Ünlü İtalyan şairi Giacomo Leopardi 1798’de Recanati’de doğdu. Soylu bir ailenin çocuğu olan Leopardi dindar ve katı bir anneyle ilgisiz bir babanın yarattığı sağlıksız bir ortamda büyüdü. Erken yaşta babasının zengin kitaplığından yararlanarak edebiyat ve sanat kültürünü zenginleştirdi. Felsefe, bilim ve din konularında araştırmalar yaptı. İçer dönük kişiliği, karamsarlığı ve umutsuzluğu şiirlerine de yansıyan Leopardi, Recanati’nin boğuntulu havasından kurtulmak için sık sık İtalya’nın başka kentlerine yolculuklar yaptı. Sonunda temelli yerleştiği Napoli’de bir kolera salgınında 1837’de öldü.

Özlem, aşk, karamsarlık ve umutsuzluk duygularını dile getiren lirik şiirleri *I canti* (Şarkılar) adlı kitapta toplanmıştır. Ayrıca düzyazılarını içeren *Zibaldone* adlı yapıtı da ünlüdür.

SONSUZLUK

Hoşlanırım oldum olası bu ıssız tepeden,
bu çitten, birçok yerinden en uzaktaki
ufkun görüntüsünü yok eden gözümden.
Ama durup bakarken ardındaki bitmez
tükenmez boşluklara, insanötesi sessizlik,
sınırsız huzura; dalıp giderim düş
dünyama; duracak gibi olur kalbim orada.
Ne ki, duyar duymaz hışırtı sesini
yaprakların rüzgârda, ölçerim o sonsuz
sessizliği bu sese oranla: Bir yandan
ölümsüzlük gelir aklıma, bir yandan ölü
mevsimler; yaşanmakta olan güncel ve
ardından onun yankısı. Dalarken bu
sonsuzluğa düşüncelerim, keyif alırım bu
denizde, batan gemide olmaktan.

AY'A

Ey sevimli, uysal, ay, anımsıyorum,
bir yıl önce bugün, bu tepenin üstünden
izlemiştim seni, gene yüreğim ellerimde.
Tıpkı bugün gibi sarkmışım aydınlatarak
gökyüzünden, şurdaki ormanın üstüne.
Ama puslu ve titrek görünüyordun
gözlerime, gözyaşlarımdan ötürü,
kirpiklerimde. Çileydi yaşamım çünkü,
ve gene öyle; ödün vermiyor ki tavrından
yaşam. Ey sevimli ay, anımsamak
gene de güzel, yapmak muhasebesini
acılı yılların. Ne kadar sevimlidir
bir bilsen! hüznü olsa da geçmiş,
sürse de acılar daha, anımsamak geçmiş
gençlik çağında: Dolu dolu umuda dönük
yıllar, oysa yaşadıklarımız kısa.

SAPPHO'NUN SON TÜRKÜSÜ

Suskun gece, kaybolan ayın el değmemiş
ışığı; ve sen, görünürsün sarp kayalığın
stndeki sessiz ormandan günün habercisi;
ey gözlerime tatlı ve doyurucu gelen bir
zamanların görüntüsü; tanıyana kadar aşk
ve yazgıyı; gülmüyor artık hiçbir tatlı manzara
umutsuz duygularıma. Alışılmadık bir sevinç
kaplıyor iimizi tozun dumana karıştığı
tarlalarda, dingin havalarda estike tozlu
rüzgârlar dalga dalga. Ve Jüpiter'in ağır arabası
başımızın üstünde grlerken parçalar
bulutlarla kaplı kapkaranlık havayı baştan başa,
Bize keyif veriyor dağlarda başboş dolaşmak
bulutlar arasında, derin vadilerde; korkuya
kapılmış sürülerin kaçışlarını izlemek
upuzun uzanan ovalarda; ya da dinlemek
kabarmış ırmağın uğultusunu belli belirsiz
kıyısında ve ürkütücü taşkınlığını dalgaların.

stndeki rt güzel, ey tanrıs al gök,
sen de güzelsin ey buğulu toprak; ama
ne yazık, vermemiş bu güzellikten bir
parça gökler ve acımasız yazgı Sappho'ya.
Ey doğa, senin mağrur krallığına boyun
eğdim tıpkı değersiz ve can sıkıcı bir konuk
ve aşağılanan bir sevgili gibi; gönlümü ve
gözlerimi çevirdim güzel şekillerini senin
boşuna yalvararak.

Glmyor bana iekli, aydınlık tarlalar
ve doğu kapısından sabah güneşi;
selamlamıyor beni renk renk kuşların cıvıltısı;
hıştırtısı kayın ağaçlarının;
ve salkım söğütlerin gölgesinin düştüğü yere
aydınlık sularını yayan berrak dere çeker

kıvrımlı dalgalarını iğrenerek,
kıyısında tutunamayıp kayan
ayağımdan ve hızla dalar kokulu tarlalara.

Ne suç işledim, ne büyük hatam oldu ki,
daha doğmadan önce, gökler düşman kesildi;
yazgı astı suratını bana?

Ne idi günahım daha çocuk yaşımda,
yaşamın kötülüklerden uzak çağında;
öyle ki yaşamımın demir ipliği,
gençlikten ve albenisinden yoksun,
takıldı iğine katı yürekli Parca'nın.

Neler söylüyorsun;
ağızdan çıkanı kulağın duysun:
Gizli bir güç güder olayları yazgının
belirlediği; giz dolu her şey; ıstırabımızın
dışında. Ağlamak için doğduk,
bir üvey evlat gibi; nedeni tanrıların
aklında gizli. Ey arzuları, umutları
ilk gençlik yıllarının!

Ne ki, dış görünüşe, güzellere sonsuz
bir iktidar verdi Babamız insanlar içinde;
ister yiğit olsun, ister usta liriyle, türküsüyle;
parıldamıyor erdem çirkin bedende.

Öleceğiz. Çirkin kılıfımızı yeryüzünde
bırakarak; çıplak ruhumuz Dite'ye
sığınacak; ve insanlara körü körüne yazı
yazanın insafsız hatasını silip düzeltecek.
Boşu boşuna bir sevgi beni sana bağlayan;
sonsuz bir bağlılık ve boş bir çılgınlık,
karşılıksız bir arzudan doğan. Ama sen
mutlu yaşa! Mutlu yaşadıysa yeryüzünde
eğer ölümlü doğanlar. Düşmedi payıma
tatlı içkisinden Jüpiter'in sürahisinde
kıskançlıkla saklı tuttuğu, öldükten sonra

düşleri ve imgeleri çocukluğumun. Ne çabuk geçiyor neşeli günlerimiz. Hastalık, yaşlılık alıyor yerini ve gölgesi soğuk ölümün. İşte, tatlı yanılsamalar ve bunca palmiyeden bir tek Tartarus bana kalıyor. Ve soylu ruhum, yeraltındaki kraliçe, cehennem karanlığı ve suskun kıyıların malı oluyor.

YALNIZ SERÇE

Yalnız serçe, eski kulenin tepesinden şarkılarınla ulaşırsın kırlara, sabahtan akşama; yankılanır sesin bu vadide. Işıldar yerde, gökte ilkbahar, coşku içindedir kırlarda; duygulanır insan derinden bakınca. Duyarsın sürüleri melerken; sığırlar böğürürken; kuşların cıvıltısını yarış içinde; sayamazsın attıkları turları sınırsız gökyüzünde, kutlarken neşe içinde sürekli en güzel çağlarını. Sen oysa bir kenarda düşünceli, izlersin olup biteni; yoldaşın yok; uçmaya gönlün hiç yok; umurunda değil eğlence, aldırımıyorsun oyuna; şarkı söylüyor ve geçiniyorsun böylece en güzel günlerini yılın ve ömrünün

Ahh! ne kadar çok benziyor yaşam tarzın yaşam tarzıma! Zevk ve eğlence, gençliğin keyif verici yoldaşları; aşk tutkusu, ateşli yıllarda ayrılmaz parçan; ilerlemiş yaşında insanın aradığı, acı çektiği anımsadıkça; umurumda değil;

bilmem ne olduklarını; dahası,
nerdeyse kaçıyorum onlardan;
yalnız ve yabancı gibi doğduğum yerlere;
geçiriyorum yaşamımın ilkbaharını.
Yerini artık akşama bırakan bugün,
bayram günüdür töreye göre yöremizde;
duyarsın çan seslerini berrak havada,
ve uzaklardan yankılanarak
gelen top atışlarını, küme küme evler
arasından. Bayram giysileri içinde yöre
çocukları; çıkarlar evlerinden, dağlırlar
kasabanın yollarına;
bakarlar, bakışlırlar birbirlerine göz ucuyla;
coşkulanır yürekleri.
Bense yalnızım kırlara açılan bu uzak
köşemde; bir başka zamana erteledim
tüm zevkleri, oyunları; dingin havada
yayılmakta olan bakışlarıma çarpan Güneş:
“Mutlu gençlik yıllarına son” demektedir sanki,
uzaktaki tepelerin arkasında yitip giderken.

Sen, tek başına kalmış küçük kuş,
gelince akşamı yaşamının, sana armağanı
yıldızların; üzüntün olmayacak böyle
yaşamış olmaktan ötürü.
Çünkü doğanın ürünü, senin ve senin
gibilerin beklentileri.
Bana gelince, iğrendiğim yaşlılık eşiğini
atlamak zorunda kalırsam eğer bir gün
gözlerim bir başka gönüle kör kör
baktığında ve bomboş görüldüğünde
bana dünya ve gelecek günler daha sıkıcı
ve karanlık şimdikinden, ne işime yarayacak ki
bu dileğim? Yıllarım? Benliğim? Eyvah!
Pişmanlık içinde ve sık sık,
geriye döneceğim, ama çaresiz, geçmişiyi arayarak.

FIRTINADAN SONRAKİ DİNGİNLİK

Fırtına geçti;

Duyuyorum şenlik yapıyor kuşlar;
saklandığı yerden yola çıkan tavuk
gıdıklamasını sürdürüyor. Bak,
bulutlar dağılmaya başladı bile
dağların bulunduğu yerden, batıdan;
sisten, dumandan kurtulmuş kırlar;
vadideki ırmak, suları berrak.

Herkes keyfinde ve gürültü yeniden
her köşede; işinde herkes gücünde.
Emekçi, dükkânının eşiğinde, koklar
nemli havayı; aracı gereci elinde,
işinde kullandığı; mırıldanır içinden
gelen ezgileri. Kadınlar sokakta,
toplamaya çıkmışlar yarışarak
aralarında, yeni yağın yağmurdan
arta kalanı. Bahçevan gelmiş,
her günkü gibi, bağılıyor sokak sokak;
bak, güneş açmış ve gülümsüyor
evlerde, balkonlarda. Pencere, kepenk ve
pancurları açmakta hizmetçiler.
Uzaktan, ana yoldan gelen çingirak
sesleri, ve yeniden yola koyulan yolcunun
arabası, gıcirtısı geliyor kulağıma.

Gönüller şenleniyor.

Yaşam hiç böyle tatlı, hiç iç açıcı
oldu mu şimdiki gibi?

Böylesine işine dalmış, gördünüz mü,
siz, hiç, insanı? Böylesine etkin ya da
girdiğini yeni girişimlere?

Ne zaman böylesine uzak kaldı
acılarından? Boş bir sevinçtir,
geçmiş korkuların ürünü;

acıdan doğar bu tatlı yaşam
korkuyla sarsıldı bir an, korktu
ölümünden her insan;
yaşamdan iğreneni bile. Buz kesmiş,
suskun ve solgun insanlar
terlediler yürek çarpıntısı içinde;
şimşeğin, bulutların, rüzgârın
bizlere aldırıldığını görünce.

Ey ince ruhlu doğa,
bunlar senin bize armağanların;
bunlar birer zevktir senin biz
ölümlülere sunduğun; acıyı yenmek
bizim için bir zevk. Sen acı dağıtırsın
bolca; acı kendiliğinden ürer; büyük
bir kazançtır, oysa, bu zevk, mucize gibi,
azıcık, kimi zaman, acıdan doğan.
Ey Tanrıların sevgilisi insanlık! Kimi
acılardan fırsat bulursan eğer
bir parça, mutlu olacaksın; ancak
gerçek mutluluğu ölümle bulacaksın,
ölüm acılarını sardığı zaman.

ALOYSIUS BERTRAND

Çeviren: Nuriye Yiğitler

“Öteki yüzü parlıyor yalnız bir gözünü kırpmış
Ay’ın”

Gaspard de la Nuit, 34 yaşında veremden ölen genç şair, romantik Aloysius Bertrand’ın, ölümünden bir yıl sonra, 1842’de Sainte-Beuve ve Bertrand’ın dostu David d’Angers’in katkısıyla basılan nesir-şiir kitabının adıydı.

Bertrand’ın tek kitabı sayılan, yaşamı boyunca titizlikle üstüne düştüğü ve Rembrandt ve Calot’nun desenleriyle bezediği *Gaspard de la Nuit*, Sainte-Beuve’ün ateşli önsözüne karşın yirmi nüshadan fazla satamamıştı.

Baudelaire, kendisini büyüleyen *Gaspard la Nuit*’yi en az yirmi kez okuduktan sonra, “bunun benzeri bir şey denemek ve modern yaşamın veya daha çok bir modern yaşamın betimlemesine girişmek” için *Spleen de Paris*’i yazdı.

Bertrand’ın “yeni bir düzyazı tarzı oluşturmak” amacıyla kaleme aldığı *Gaspard de la Nuit* için, Michel Manoll şöyle yazıyor:

“XII. ve XIII. yüzyılların şeytanlıklarından ve cennetinden yayılan büyücülüklerin serpiştirildiği bir kitap, Gaspard de la Nuit. Korkunç bir cehennem başkentinde yolunu yitirmiş Hristiyan sanatının ahlaki anti-tezini buluyoruz bu kitapta.

Az buçuk teatral ve trajikle yoğrulmuş bir fonda, büyücüler, astrologlar, ruhçağırıcılar, simyacılar, dinden dönmüş keşişler, avurtları çökmüş vaizler, cüzzamlılar ve vebalılar kendini gösteriyor. Bu kuşkusuz, Aloysius Bertrand’ın, dolaylarında kötülük ruhunun nöbete durduğu katedrallerde gözler önüne serdiği ‘dev ve fantastik bir ortaçağ’.”

SCARBO

*Yatağın altına, ocağa, sandığın içine baktı–Kimse yok.
Nereden süzülüp nereden sızıttığını
anlayamadı onun.*

Hoffmann, Gece Masalları

Ah! Defalarca işittim, onu gördüm, Scarbo'yu, gece yarısı
Ay
gökte sarı
arılarla beneklenmiş gökmavisi bir sancakta gümüş bir
para gibi
parlarken!

Yüklüğümün gölgesinde kikirdediğini ve tırnağını
yatağımın ipek
perdelerinde gıcırdattığını işittim defalarca!

Döşemeden indiğini, bir büyücü kadının örekesinden
fırlayan bir iğ
gibi odada tek ayak üstünde fır fır dönüp durduğunu
gördüm

defalarca.

Bayılıp gittiğini mi sanıyordum acaba o anda? Ay ile
benim aramda
büyüyordu cüce, Gotik bir katedralin çan kulesi sivri
başlığında
sallanan altın bir çingirak gibi!

Ama vücudu morarıyordu çok geçmeden, bir mum gibi
yarısaydam; yüzü
bir idare lambasının mumu gibi sararıp soluyor
– ve ansızın soluveriyordu.

DARAĞACI

O darağacının çevresinde gördüğüm kımıldayan şey ne?
FAUST

Kükreyen gece yeli mi işittiğim yoksa darağacının çatal
dalına asılmış birinin iniltisi miydi?

Yosunun ve ormanın acıyıp da barındırdığı yalnız
sarmaşığın içine büzülmüş öten bir cırcırböceği miydi?

Zafer çığlıklarına sağır olan o kulakların çevresinde korno
çalarak avlanan bir sinek miydi bu?

Uçarken sarsak sarsak, saçsız kafatasından kanlı bir saç teli
koparan bir domuzlan böceği miydi?

O boğazlanmış boyna kravat olsun diye yarım arşın bezi
işleyen bir örümcek miydi yoksa?

Ufukta, bir kentin surlarında çınlayan çan ve batan
güneşin

kızarttığı

asılmış birinin okşamasıdır bu.

ÖLÜ AT

Mezar kazıcısı: – Düğme yapmanız için kemik satmak
istiyorum size.

Le Pialey: – Kemik satmak istiyordum size süslemek için
hançerlerinizin sapını.

Silah Mağazası

Kent çöplüğü! ve solda, yonca ve tırfıl çayırının altında bir
mezarlığın
gömütleri; sağda bir darağacı, gelen geçenden sadaka
isteyen bir çolak gibi asılı kalmış.

*

İlerdeki dün öldürülmüş, parça parça etmiş etlerini
kurtlar, bir at gezintisini kırmızı kurdelelerle süslemek
istemiş gibi.

*

Gökyüzünde soluklaşınca ay her gece, bir büyücü binip
bu hayvan iskeletine, topuğunun sivri kemikleriyle
mahmuzlayarak uçup gidecek göğе oyulmuş
sağrılarından oluşan orgda esecek karayel.

*

Bu suskun saatte sonsuz dinlenme alanındaki bir çukura
bakmış olsa uykusuz bir göz, kapanırdı hemen yıldızlarda
bir hayalet göreceğinden korkarak.

*

Öteki yüzü parlıyor yalnız bir gözünü kırpmış Ay'ın;
yüzen bir şamdan gibi, bir su birikintisinden su içen
serseri, sıska bir köpeğі aydınlatmak için.

WOLGAST KALESİ

– Nereye gidiyorsunuz? Kimsiniz?

– General Lord'a bir mektup getiriyorum.

Walter Scott, Woodstock

Ne kadar sakın ve görkemli, Oder üzerindeki beyaz kale;
oysa toplar

bütün mazgallardan kente ve savaş alanına kükrüyor ve
karayılanlar
ıslık çalarak uzatıyor dillerini bakır renkli suların
üzerinden.

Wolgast'ın, kenar mahallelerinin ve ırmağın her iki
kıyısının efendisi

olmuş Prusya kralının askerleri; oysa Alman
imparatorunun iki başlı kartalı kalenin bayrağının
kırımlarında kanat uçlarını sallıyor hâlâ.

Altmış ateşli ağzını söndürüyor kale birden geceyle
birlikte.

Meşaleler yanıyor taş yuvalarında, burçların üstünde
koşuyor,
kuleleri ve surları aydınlatıyor; bir boru inliyor
mazgallarda
kıyamet borusu benzeri.

Gizli kale kapısı açılıveriyor o anda, askerin biri kayığa
atlıyor
ve kürek çekiyor kampa, kıyıya yanaşiyor. “Yüzbaşı
Beaudoin öldürüldü,”
diyor; “sınırdaki Oderberg’de oturan karısına yollanması
için
cesedinin, izin istiyoruz; ceset suya salındıktan üç gün
sonra, teslim olma anlaşmasını imzalarız.”

İç i sofularla dolu tabut gibi uzun, üç katlı bir kayak
kaleden ayrıldı
ertesi gün öğle vakti, kent ve kale yedi top ateş iyle
selamladı onu.

Sallanıyordu kentin çanları, bu hü zünlü görü nüme
koştu tüm çevre

köyleri; Oder üzerindeki tepelerde yeldeğ irmenlerinin
kanatları
kımıldıs ızdı oysa.

BİR SAVAŞTAN SONRAKİ GECE

Ve iş e koyulacak kargalar.
Victor Hugo

I
Kolunda alaybozanı, paltosuna sarınmış bir nöbetçi
geziniyor sur boyunca. Karanlık mazgalların aras ından
bakıyor dikkatle düş man kampına arada bir.

II

Ateş yakıyor su dolu hendeklerin kıyısında, hava karanlık,
orman gürültülü; dumanı ırmağa doğru sürüklüyor,
sancakların

kıvrımları

arasında iniliyor mırıl mırıl rüzgâr.

III

Yankılanmıyor hiçbir boru, ocak taşlarının çevresinde
yinelenmiyor
hiçbir savaş türküsü; çadırlarda lambalar yakılmış elinde
kılıcıyla ölüp gitmiş yüzbaşının başucunda.

IV

Oysa çadırların üstünden seller gibi akıyor yağmur;
uyuşup kalmış
nöbetçiyi donduran rüzgâr, savaş alanını saran kurtların
ulumaları,
her şey yeryüzünde ve gökte olağandışı bir şeylerin
olduğunu bildiriyor.

V

Çadırdaki yatağında rahatça dinlenen sen, şunu aklından
hiç çıkarma;
bugün kılıç bir parça daha ileri girseydi, yüreğin delinecekti
nerdeyse, hep aklında tut bunu.

VI

İlk sırada cesaretle ölen silah arkadaşların, canlarıyla
ödediler
zaferi ve çok geçmeden kendilerini unutacak olanların
hayatlarını.

VII

Kanlı bir savaşıa girişilmişti, yitirilmiş ya da kazanılmış olsa bile şu anda sakin her şey, oysa pek çok yiğit uyanmayacak bir daha uykusundan ya da gökyüzünde açacak gözlerini.

ROD McKUEN

Çeviren: Zülal Başpınar

“Bulutlar yankıları değildir meleklerin”

Amerikalı şair, bestekâr, oyuncu Rod McKuen 1933'te California'da doğdu. California, Nevada, Washington ve Oregon eyaletlerinde büyüdü. Amerika'da en fazla kitabı satılan şair unvanını almadan önce işçilik, kovboyluk, radyoda diskjokeylik, gazetecilik yaptı. Kore savaşı sırasında psikolojik savaş biriminde metin yazarlığı yaptı. Savaş sonrası, arkadaşlarının da teşvikiyle San Francisco'da Purple Onion'da “show”lara çıkmaya başladı. O sıralarda dikkati çekip, Universal Stüdyoları tarafından aktör olarak işe alındı. Daha sonraki yıllarda McKuen, New York'a yerleşip “The CBS Workshop” isimli dizinin müziğini yazdı ve yönetti. Klasik eserler kadar şarkı da besteleyen sanatçının besteleri Frank Sinatra, Petula Clark, Glenn Yarbrough, Claudette Colbert gibi ünlü yorumcular tarafından seslendirildi. Başlıca kitapları arasında *Stanyan Street and Other Sorrows*, *Listen to the Warm* ve *In the Someone's Shadow* isimli kitaplarını “best seller” olanlar arasında sayabiliriz.

ILIK MELTEMİ DİNLE

1

Gözlerinin

beni bulmasını beklerken
şöyleydi yaşamım sana nasıl demeli?

Sürüklenip gidiyordum,
hiçbir yere.

Tutulmuş gibi
belki güneşe,
kumsaldaki deniz arslanlarına
kükrerken geri.

Suyun üzerinden kaydırıyordum taşları,
ama akıllıydım yapmayacak kadar kumdan şatoları.
Benim şatolarım öte yakasındaydı denizin,
ya da hâlâ saklıydı içinde zihnimin.

Kumsalda yığınla bar vardı,
yığınla insan.
Bazen küçücük odalardı sahilim.
Yine de sürüklenip gidiyordum işte.

Koyarken başımı yastıklara;
dışarıyı gözlerken kirli camlarda;
gülümserken kırık dökük yataklarda;
öperken asansörleri–
dönüşüp fırtına kuşlarına;
gecelein beni kurtaracağını mı düşündüm ne?

Bazen de gözyaşı döktüm.
Benim için.

Sevdiğim gördüğüm her güzel yüzü.
Kalabalıkta bana takılan her sevecen gözü.
Sürüklenip gidiyordum işte.
Ben, senden önce.

2
Taze aşkım, usulca yaklaş bana.
Sevgiyle yoğur beni.
Bana hafifçe dokunan ellere;
yumuşacık bir sese
ve saat dokuzdan sonra yanan mum alevine
ihtiyacım var.

O kadar çoktu ki bunu anlamayan.

Bari sen, ürkek gözlerinde gördüğüm o sevgiyi
bana ver, tümüyle.

Ama, yavaş yavaş.
Lütfen.

4
Dost rüzgârlara ait bildiklerim
denizlerden geldi,
pupayelken kayarken sularda,
hiçbir yere,
yaparken her limanı evim.

Gel, sana dostça yerler göstereyim,
gizli mabetler, yalnız benim gittiğim.

Yürüdüğüm kumsal, kimsesiz.
Bir ağaç, benim ağacım.
Gel, beraber rüzgân bile seyredebiliriz biz.

7

Dokunuyoruz.

Senin omzun benimkine,
benimki seninkine.

Daha fazlası olamaz ki,
varken kuklalar bizi seyreden,
vitrindeki.

Adımıımı, adımına yaraştırıyorum,
sanki sana daha çok yaklaşıyorum.

Sevgi gibi kokuyorsun.

Sevgi kokusu olmalı bu

çünkü duyduğum
benim için taptaze ve kıymetli.

O zaman bir seyyahınkine benziyor
ufacık bir yürüyüş şehrin sokaklarında yaptığımız.

Kendi sevgi tatilimiz bizden ırak bıraktığımız.

Yine de bizi almadan uzaklaşamadığımız.

Gülümsetiyor ve büyülüyor beni
senin her söylediğin.

8

Bulutlar yanakları değildir meleklerin, biliyorsun,
sadece buluttur onlar.

dostça bazen,

emin olamazsın ki hiçbir zaman.

Eğer uzunca kollarım olsaydı,

iterdim onları uzaklara,

ya da başka suları gölgelettirirdim onlara.

Ne yazık ki insanım sadece,

istekleri ve arzuları

çoklukla elde edemeyecekleri olan.

Bulunması en zoru arayan.

Çok uzun zaman geçti üstünden,
bir şeyler öğrendik yaşamın kendisinden.
İyi günlerini kendin yaratacaksın,
minik zamanları alıp büyüklerine katacaksın,
güzellerini saklayıp kötülerine sayacaksın.

Asla itemedim uzaklara bulutları kendim.
Lütfen bana yardım etsen.

11

Vakit, öğle sonrası
gölgeler toplanıyor ömür boyu
yaşadığımız an, gecedен önce, günden sonra arası.

Beyaz evler limana bakıyor,
tepeden
bir şeyler olmasını bekler gibi
ve demirlemiş duruyor bütün tekneler.

Sert bir rüzgâr vuruyor.
Aslında, kendi kendimize evimizde
sımsıcak olabiliriz.
Daha fazla bakamam artık
barın arkasındaki aynada
yüzünün yansıyan aksine.

Seninle yalnız kalmak istiyorum
Bedenim bedeninle konuşsun diliyorum,
yavaşça.
öyle ki, yalnız sen duyabilesin.
Bu yer hâlâ saklamağ oynayabilenler içinmiş.
Desene evimizde gibiymişiz.

13

Bak, dinle.
Gönlümün kapılarını kolayca açmıyorum diye
af dileycek değilim senden.

Ben neysem oyum.
Asma suratını, daha fazlasını bekleyemezsin benden.
Ama faydası olur belki;
elmalı çöreklerin,
sıcacık ellerin,
bir de, yanımdan her geçtiğinde yavaşça,
beni mutlu eden kedinin.

Gülümserim sana kış aylarında,
anlarsan beni.
Bezerim odalarını elden geldiğince güllerle,
dövmezsən beni sözcüklerle
ve eğer yatakta
sırtını dönmezsən geri...

14
Nasıl emin olabilirsin her şeyden?
Gelgitlerle dolu yaşamın kendisinden.

Dün rüzgâr usul usul sallıyordu başakları,
yarın nasılsa çıkacak kökünden ağaçları.
Deniz güvenlice evine getirdiği kadar,
gemicisini, kayalara da çarpar.

Seviyorum denizi,
ama bu ondan daha az korkmam için
sebeplere değil ki.

Seni de seviyorum,
ama ne olduğunu,
neler hissettiğini her zaman bilemiyorum.

Göz kapaklarının ardına sinip,
senin gözbebeklerinle kendimi izlemek;
ya da dudaklarında kendimi okumak;
ve ağzından dökülen her söze tutunmak istiyorum.

İşte inanır ve güvenirim
o zaman belki.

Ama şimdi,
çatık kaşlarının ardında kalıyorum;
veya çok gülünce sen,
korkuyla doluyorum
ve çıkacak fırtınayı bekliyorum.

O YİNE GELİYOR

İşte o yeniden geliyor, gülümsüyor, başını dik tutuyor.
Dünyayı elinin tersiyle savurup, soğukkanlıyı oynuyor.
Yüzünde gülümseme, sanki hiç ürkmemişçesine
kalabalıklardan,
hiç kazık yememişçesine soytarılardan.

Düşün bir kez onlarcasını, yanıtları asla bilmeyen.
Düşün bir kez onlarcasını, her zaman her şeye değmez
diyen.

Yine de soranlar oluyor sebepleri, isteyen,
bilinmeyi öğrenmeyi ve cesaretle denemeyi.

Böyle bir insan çıkar karşımıza zaman zaman.
Ama o da ya şimdi buradadır, ya da çıkıp gider dünyadan.

BİR ÇOCUK GİBİ

Tıpkı bir çocuk gibi oturdum güneşli göğün altında
ve koşup giderken yanımdan oynadım dakikalarla.
Tıpkı bir çocuk gibi, yaşamış hüznün nedir bilmeden,
bakıp durdum göklere yarını aceleye getirmeden.
Bulutlar geçiyordu art arda yanımdan.
Bir ses geldi sanki o uzun yolla çıkanlardan,

gençlik, diyorlardı, sonsuza dek sürebilir,
ama büyüyemez bir gül yalnızlıktan.

Tıpkı bir çocuk gibi sessizce dinlerdim
günü yakalamaya çalışan gecenin yumuşak sesini
sen belirinceye kadar biriken karanlıkta.

O zaman anlamamış mıydık çaylak yıllarımızın artık
gittiğini.

Gidiyor işte bulutlar artık ufkumuzdan,
biraz daha buradalar, sonra bize selam gönderecekler
sonsuzluktan

ve hiçliğin uzak yakasında kalan çocuk
kapamadan kapılarını zaman, koşmalı çabuk.

Öyleyse, tut elimi, gidelim şimdi çocuklar gibi
yalnız, gürüldeyen kalabalık arasından.
Tut elimi, şimdi haber soralım çocuklar gibi
kaybettiğimiz küçük bulutlarımızdan.

W.H. AUDEN

Çeviren: M. Bayazıt

“kuzeyimdi o benim, Güneyim, Doğum, Batım”

Wystan Hugh Auden 21 Şubat 1909'da York'ta doğdu. Oxford'da öğrenim gördükten sonra bir yıl Berlin'in fakir bir semtinde yaşadı. Burada Brecht'in etkisinde kaldı. Christopher Isherwood ile birlikte oyunlar, seyahat ve savaş kitapları yazdı. 1930'larda solun kahramanı olarak ün kazandı; 1939'da İngiltere'den ayrılıp, Amerika'da yaşamaya başladı, 1946 yılında Amerikan vatandaşı oldu. Yaz aylarını Avrupa'da Ischia Adası'nda ve Avusturya'da geçirdi. Oxford'da şiir profesörlüğü yaptı. 29 Eylül 1973'te Viyana'da öldü. W.H. Auden, Yeats ve Eliot ile birlikte İngiliz şiirinin yüzyılımızdaki en büyük şairlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

SÖYLE BANA AŞK NEDİR?

Kimi der aşk küçük bir çocuktur,
Kimine göre o bir kuştur,
Kimi dünyayı o döndürür der,
Kimi ise buna güler,
Sorunca kapı komşuma
Gerçeği bilirmiş gibi duran,
Karısı çok öfkелendi,
Olmaz öyle şey dedi.

Pijamaya mı benzer aşk,
Ya da otel yemeğine mi?
Kokusu lamayı mı anımsatır,
Ya da ferahlık verici mi?
Dokununca çit gibi dikenli mi?
Ya da yumuşak mı kuştüyü gibi?
Uçları düz mü sivri midir?
Söyle bana aşk nedir?

Esrarlı cümlelerdir
Tarih kitaplarında,
Çok sık sözü edilir
Açık deniz vapurlarında.
İntiharları anlatırken
Onun adı verilir,
Tren tarifelerinin arkasına
O çiziktirilir.

Havlar mı aç köpek gibi,
Ya da bando gibi gürlер mi?
Sesi testereye mi benzer,
Ya da piyano gibi midir?
Şarkıları karıştırır mı partileri?
Yalnız klasikleri mi sever?
Susar mı istenince sessizlik?
Söyle bana aşk nedir?

Çardakta aradım onu
Hiç gelmemişti oraya,
Thames nehrine baktım,
Brighton'ın güzel havasına,
Bilmiyorum kuş seslerinde mi?
Ya da lalenin sözlerinde mi?
Kümeste değildi ama,
Yatağın altında mı?

Garip midir yüz ifadesi?
Salıncakta içi mi geçer?
Vaktini yarışlarda mı harcar
Ya da kemaniyla mı oynar?
Paraya dair görüşleri mi var?
Aklında hep vatan sevgisi mi?
Öyküleri kaba ama eğlenceli mi?
Söyle bana aşk nedir?

Haber vermeden mi gelecek?
Burnumu karıştırırken?
Sabah kapıma mı vuracak?
Otobüste ayağıma mı basacak?
Hava değişir gibi mi gelecek?
Nazik mi kaba mı selam verecek?
Bütün hayatımı mı değiştirecek?
Söyle bana aşk nedir?

Ocak 1938

CENAZE AĞITI

Durdurun saatleri, telefonu kapatın,
Köpeğe kemik verin, boşuna havlamasın,
Piyanoyu susturup hafif davul sesiyle
Getirin tabutunu, yaşlılarla birlikte.

Uçaklar tepemizde inleyerek dönsünler,
Göklere işlesinler O öldü haberini,
Kumruların boynuna ipek fiyonklar takın,
Siyah eldiven giysin trafik polisleri.

Kuzeyimdi o benim, Güneyim, Doğum, Batım,
Hafta içi günlerim, hafta sonum Pazarım,
Öğlenim, geceyarım, konuşmam, şarkılarım;
Aşk sürececek sanırdım: Yanıldım.

Yıldızlara gerek yok, söndürün birer birer;
Ayı sarıp kaldırın, güneşi parçalayın;
Süpürün ormanları, denizleri boşaltın;
Hiçbir şeyden fayda yok, her şey boşuna artık.

Nisan 1936

SIR ÇÖZÜLDÜ SONUNDA

Sır çözüldü sonunda, her zaman olduğu gibi,
Hazır bu harika öykü arkadaşına anlatmaya;
Dil arzusuna kavuştu çay fincanlarımızda;
Sakin sular derin akar, ateşsiz duman olmaz.

Barajdaki cesedin, çimdeki hayaletin,
Danstaki hanımların, sarhoşların ardında,
Yorgunluğun altında, migrenin, iç çekmenin,
Hep başka bir öykü var, göze çarptandan öte.

Manastır duvarında birden yükselen seste,
Mürver kokularında, avcı resimlerinde,
Oyunda, el sıkmada, öksürükte, öpüşte
Hep meşum bir sır vardır, bilinmeyen bir neden.

Nisan 1936

NEDİR O SES

Nedir o ses kulağı titreten
Gümbür gümbür vadiden?
Kızıl askerler canım,
Askerlerdir gelen.

Nedir o ılık gözümü alan
Uzak mesafeden parlayan?
Silahlardaki güneş canım,
Yavaş yavaş yol alan.

Ne yapıyorlar o takımlarla
Ne yapıyorlar sabah sabah?
Manevralarını canım,
Ya da bizi uyarıyorlar.

Neden yoldan ayrıldılar,
Nereye dönüyorlar birden?
Belki emir aldılar canım,
Diz çökmek de neden?

Doktorda durmadılara mı?
Atlarına gem vurmadılara mı?
Yaralı değiller ki canım
Bu askerlerin hiçbiri.

Papazı mı istiyor onlar,
Beyaz saçlı papazı mı?
Yo, kapısını geçtiler canım,
Ona hiç uğramadılar.

Yakındaki çiftçi olmalı,
O çok kurnaz çiftçi mi?
Geçtiler çiftliği canım,
Koşuyorlar şimdi.

Nereye gidiyorsun? Burada benimle kal.
Yalan mıydı ettiğın yeminler?
Yo, seni sevmeye söz verdim canım,
Ama şimdi ayrılmam gerek.

Kilidi kırıp açtılar,
Kapıya döndüler onlar,
Çizmeleri dövüyor yeri,
Alev alev yanıyor gözleri.

Ekim 1932

LORAND GASPAR

Çeviren: Halil Gökhan

“Çıgıllıklardan ve gıcırıtlardan ördüm seni”

Lorand Gaspar 1925 yılında Doğu Transilvanya’da doğdu. 1943 yılında Budapeşte’te yükseköğrenime yazıldıysa da bu fazla sürmedi. Sovyet ordularının sınıra yanaşmasıyla öğrenimi yarıda kaldı. 1945’te Paris’e geldi ve birçok işe girip çıktı. Sanatla bilim arasında sentez kurabilen ruh yapısıyla tıbbi seçti ve doktor oldu. 1954’te Beyrut’a yerleşmek ve doktorluk yapmak zorunda kaldı. Daha sonraları Şam, Halep, Ürdün, Sina ve Kudüs’te yaşadı ve mesleğini sürdürdü. İlk kitabı olan *Le Quatrième état de la matière* 1966 yılında Gallimard Yayınevi’nin “Collection poésie” dizisinde yayımlandı.

Gaspar, şu sıralar Tunus’ta yaşıyor ve Charles Nicolle Hastanesi’nde doktorluk yapıyor.

Gaspar’a göre şiir, bir yanıt olmaktan uzakta:

“Şiir, insanın ya da dünyanın bir sorusuna yanıt değildir. Onun yaptığı sadece sorgulamayı ağırlaştırmak, dibini eşelemektir. Şiirin en doyumsuz anı, belki de sorunun etkinliğinin –köktenliği, çıplaklığı, yadsınmaz ilerleyişiyle– hiçbir yanıtı beklenmeyecek kadar olduğu andır. Daha da ötesi, bütünü yanıklar, onun sessizliğini açığa vurur. Bu tavrın açtığı gedik açıklamaları siler. Birbirinden ayrılmış, uygun bir biçimde belli bir yere oturtulmuş, karşı cephele arasında gitgellere yol açan değerler, bir açıklık anında nehir coşkısına kapılır giderler.”

(...) (*Approche de la parole*)

İŞİĞİN BİLGİSİ

Ateş aldı ırmaklarımız!
Bir kuş perdahlıyor bazen ışığı–
vakit geç burda.
Gidiyoruz şeylerin öteki ucundan
gecenin aydınlık yüzünü aramaya.

Enginlik delisi sabahlar biliyorum
çölün ve denizin–
yüzleri yeniden döken kımiltı
kullanıyor kalıntılarını.
Akciğer alevli hayat manastırı
dumanlı öğle koyuluğunda–
balıklara, yosunlara öğretiyoruz
havanın rengini ve insanın tarihini
akşama güldürmek için onları, korkunç ahtapotların
opak mürekkebinde

gözlerine yerleşmeye gelen bu çok serin sabah
kırılgan porselenlerle hâlâ dolu gözlerine
gözenekli gün
uzun, tüylü öpmesi onun
geceleyin bir yerlerde kalmış bütün bu gövde.

Oynuyor ışık kuşların dar gövdelerinde
seslerin kırıştığı ve deriyi keşfettiği sert
hava hareketlerinde kuşların kadınların gözleri

ölümün, uykunun ağır adamları,
sırtlarında gece kamburlaşmış bakıyorlar
hiçliğin yırtığı bu halkalar su üstünde
ve ateşten camekânlar orada kuşkusuz–

tünemiş kuşların ak çeperleri
gelişigüzel taşillar günün katmanlarında
geçişlerimizin boyalı suları
dipler sarsılıyor hâlâ–

kanat salınımları
deri altındaki çabuk girdaplar
yanık yanaklar
uzanırız sisli kumsallara

soluk çeliğin yumuşak örtüleri
bu ışığın yamaçlarında ayıklanmış ellerimiz–
ve parmaklarımız alay eder
hafif dev çarklarla
yaşamın en içindeki evde
biri gelir oraya
çelik
sessizlik
sırlar.

Sesler kabarcıkların döşeme taşlarında ışığın.
Yankılarımızın tülünü delip geçen
beyazda gözlerini kırpmadın bütün gece.
Yüzeyler mesafeler sofuluklar
toz haline gelir günler arenada
ve bakış
ve dans–

Çığlıklardan ve gıcırıtlardan ördüm seni
topraktan çıkardım yavaşça
toprağa gömdüm yine seni.

Deniz mineralinin
kör edici yavaşlığı
zamanda uzun delinmiş yolculuklar
bir bitki içinde bulmak kendini, bir tüylü olarak

gecelelerinin serinliği
önünde durduğumuz ve kendimizden geçtiğimiz kapılar.

Ölmüş olmanın
şaşkın bakışları gibi
yoluyormuş gibi esrik kuşlar
kendi tüylerini
çok seçikti davranışlarımız
şaşırtmamak için
gölge ağırlıklarını.

Gölüşün gözkapaklarını bilmediğı kadar uzak.
Uçan kuşların uzun ötüşlerinden çıkarılmış
belleksiz şeylerin akışkan mektubu
sözlerin unutulduğu olabilir yüz­süz günlerde.

Dünyanın sonunda orada
orada güneşler
gecelerin şişirdiğı ağız
orada ufuklar
tutkunun yabancı ipeğı

ağırbaşlı dünya
hiç kimsenin hakarete uğramadığı iğrenç olmadığı
düşüyor bıçak
tavanlarda yürüyor günler
bakır rengi barsaklarda.

Siyaha boyanmış liman
iki ya da üç gemi var çok beyaz
gecenin bulunmadığı
pencereler gözlerdeki
saklanmış adaların düşlediğı

Beyazlayıncaya kadar tüketilmiş onca gece ey
bir ömür penceresi vardı bizlerin de

biri sevincinden bağırmıştı–
sessizlik liman akşam üzeri
iki yada üç gemi çok beyaz
gecenin bulunmadığı–

Beni sevsinler istiyordum–
ışık şenliklerinin şaşmaz dilencisi
külrengiyle ve sövgülerle aşınmış.
Onca sancımadan
sivri köşelerdir bu candan bana kalan–

şimdi gündüz
çıplak gözler
ve birisi
benim bilgiler tavanımı yeniden boyadı
ve oraya bakmıyorum artık–

yağmur yağıyor güneş altında
evler ve ağaçlar daha ağır eskisinden
daha ağır, toprakla nerededir biliyorum
gözler boşalınca
boşluk geçtiği görülür arasından.

GENNADİ AYGİ

Çeviren: Azer Yaran

“...kanlı dallar içinden / süzülüyorsunuz ışığa doğru”

Avrupa'nın en doğu ucunda yerleşik ufak Çuvaş halkına mensup, ama Rus dilinde yazan Gennadi Aygi genellikle Avrupa yazınlarında örneği görülebilen öncü bir şiirin yaratıcısı. Bir köy öğretmeninin oğlu. Erken yaşta Moskova'ya geldi. *Fransız Şairleri Antolojisi*'ni Çuvaşçaya çevirisinden Aygi'ye 1972 yılında Fransız Akademisi ödülü verildi. Şairin Çuvaşçada ve dünya dillerinde çok sayıda kitabı çıktı. Rusça olarak ilk kez Paris'te 1982'de yayımlandı. Rusya'da Rusça yayımlanması 1991 ve 1992 yıllarına rastlıyor.

Gennadi Aygi, türlü sanatsal yaratı biçimlerinin, şiirin, resim ve müziğin olanaklarını uyumlandıran olağandışı bir şiirsel tarzda çalışıyor. İmgelerde anlam bağlarının genişliğiyle birlikte nadir bir çağrışımsallık, düşünce ve duygularda ve bunların nüanslarında zenginlik, Aygi'nin yenilikçi şiirini zamanımızın ilginç yazınsal olguları sırasına yerleştiriyor. Sözcüklerin büyüünden özelce yararlandığı şiirlerinin dokusunda varoluşun çetin sadeliği ve yalın gerilimi duyulur. Şair, kendi şiir uğraşı için şöyle diyor: “‘Yazıyorum’ demek, benim için, ‘Ben varım’ ya da ‘Ben henüz varım’ demeye eş.”

ÖZSEL

ben mutlak
erişeceğim dudaklarımla
onun engin bakışına değin

ve o zaman şaşacağım zerrede atan damarlara
gözlerinin altında onun
ve anlayacağım ki damarların duruluğundan
ve onların cisimsizliğinden
böyle aydınlık ve böyle sancılı
zerrede irkilen bu gözler

ve seveceğim onu ellerimle de dudaklarımla da
ve suskuyla da ve düşle ve caddeleriyle benim şiirlerimin
ve yalanla – devletler için
ve gerçeikle – yaşam için

ve platformlarıyla bütün garların
garlarda son defa seyredeceğim
kaynar kara sırtlarını
lokomotiflerin hangar avlularında

terk ederken onu
dizilerine ve sığınaklarına
ufak korkunç Sibiry kentsinin
ve ondan uzaklaşırken sonsuzca

insan mezbahasına doğru
benim çağımın

YOL

Bizi hiç kimse sevmediği zaman
başlarız
sevmeye annelerimizi

Bize hiç kimse yazmadığı zaman
anımsarız
eski dostlarımızı

Ve sözcükleri söyleriz artık sadece
susku bize ürkünç geldiği
devinimlerse tehlikeli olduğu için

Sonunda – rastlantısal bakımsız parklarda
ağlarınız acıklı borularından
acıklı orkestraların

SESSİZLİK

Sanılır
kanlı dallar içinden
süzülüyorsunuz ışığa doğru.

Ve düşler bile burada benziyor
ağına sinirlerin.

Neylersiniz, bizler yer üzerinde
insanlar olmayı oynuyoruz.

Orasıysa–
sığınağı bulutların
ve geçitleri
Tanrının düşlerinin,
ve bizim sessizliğimiz, ki bozulmuş tarafımızdan,

dipte bir yerde
sessizliğimizi görülür
ve işitilir kılmamızla.

Ve burada konuşuyoruz seslerle
ve görülüyoruz ayırtılarla,
ama hiç kimse işitmeyecek
bizim asıl seslerimizi,

ve, dönüşüp en katıksız renge,
biz bilmeyeceğiz birbirimizi.

BULUTLAR

Bu
sahipsiz köyde
acıklı çaputlar tarabalarda
adeta sahipsizdiler.

Ve asılıydı yukarılarında sahipsiz bulutlar,

ve orada – ilanlar raşitik ve yabancıl
çocukların çocukluğuna dair;

ve Hun ve İskit kadınlarını
çıplaklığına dair musiki;

buradaysa, şilte üzerinde, gözlerin gürümünde,
bir yerde yöresinde ıslak kirpiklerin,
biri ölüyordu ve ağlıyordu,

ta ki anlayıncaya değin
ben sonuncu defada,

onun annem olduğunu.

ÖLÜM

Yazmasını çözmeksizin başından
annem ölüyor,
ve ilk ve son defa
ben ağlıyorum acınası görünümünden
onun ev dokuması giysisinin.

Oy, nasıl ıssız karlar,
katmanları, düzlemiş gibi
dün geçen iblisin kanatları,

oy, nasıl varıl kürtünler,
sanılır yığınların altlarında–
dağları durur putçu

kurbansunuların.

Kar taneleriyse
hep taşımakta ve taşımakta yeryüzüne
Tanrının hiyerogliflerini...

ÇOCUKLUK

Sarı su
sığır ahırında–
uzak, soğuk, önsel,

ve orada, davul değneklerince,
son nedir bilmiyor
abeceleri yabancı çocukların.

oy Samansapı, Yonga, Camkırığı,
oy Düzenli İskit Rüzgârları,
ve, sanılır karnaval kavgası mahzenlerde,
Kâğıt, Kâğıt, Kâğıt,

oy samansaplarının miçoları,
oy parmaklar üzerinde ıslak harfler!

**BURADA ŞİMDİ DE – HAKKEDİYOR GİBİ,
YALNIZCA BENİ AMA, SİZİ DEĞİL!
HAKKEDİYOR – GÖRÜNÜMLER VE GİYSİLER
ARASINDAN VE TIRNAKLARI ARASINDAN
KUŞLARIN!**

İnek toynakları – parıltılı, inanılmaz,
bir şeyler – bir koy girişinden,
bir şeyler – bir balodan,

ve apansız, takırdayan raylarca,
parıltılı, engin, amansız
sarmalayan bizi ortaklar–
kollar, bacılar, boyunlar, anneler!

Uyanırız yine, uyanırız,
yine uykuya dalar ve geçer gideriz

değil dün, değil bugün, değil yarın, n–n–n,n,n!–

**ÇOCUK BAĞIRIŞLARI İÇİNDEN,
ISLAK HARFLER ARASINDAN,
GÖRÜNÜMLER VE GİYSİLER ARASINDAN
VE TIRMAKLARI ARASINDAN KUŞLARIN!**

KÜÇÜK KIZA REQUIEM

kollar boyunca şirinler şirini
kirpikler boyunca vedalar vedası
ve bir kuşça ara durakta
daracık terk edilmiş ve durdurulmuş

sonra belirmesiz duvarlar vardı
geçti kış ve sürdüler
orada ki örtülü her şey
hem ıssız savaşı giysilerin ve ormanın
hem uzamı bizim yer alamayacağımız suretin

**VE İŞTE – İNSAN YARDIMI YOK, SAHİCİ
VE ÇOK UZAK–
VARDI, MİM DEMEDEN GEÇTİ
YANKISIZ: “VARDI! VARDI!”**

henüz haykırıyorlar şarkı söylüyor ve ışıyorlar
bahçeler içinde tüm köyde
uzak yabancılar

altın noktaları gibi kumsalda

ve uzanıyorlar şimdi karanlıkta
dinmiş gölgelerin dizileri
yalın onlar susan ben gibi
tanımayan sizler gibi
artık karanlıkta bulunanları

ÇOCUKLUKTA SABAH

e, ırgalanıyordu, e,
ilktir şöyle duru
hem ısıldıyordu kendisiz
hem daracık, bir başına

yükseliyordu: kırsal!
yalın, küçük denizkızı!

ve zambak vardı, vardı ikinci hece gibi –
ayazın çıtırtısı üzerine,–
pırıldayan, ıslak yüzeyden,

– tırmıklar! – deyip dile geleceğim, – tırmıklar!

soğuktan
ve elin üzerinde–
ilktir bir kesik izi

ve bu ağlayış otlar arasında:
tanrıya geri sunuldum yeniden!

ve seril kardeş, benim meleğim tan öncesinde!-
daha o zamandan tasarlanmıştı,

açıklasın diye,
ve uzaklaşsın diye,
ve bu öz kalsın diye:

tırmıklar... deyip dile geleceğim – tırmıklar...

KIŞ ÖNCESİNDE REQUIEM

E. L. Pasternak'ın anısına

uğurlarım ve kalırım dilsiz bir koro gibi
tanrısal uzayda tüm gün öngösterilmiş ben
devinimleriyle aydın bir kış gününün
sanılır baca kurumlarıyla yan yana

zamansa kendi başına yaratılıyor
uçuşuyor salınmış dünya yüzeyinde kar
manastır kapılarının girişlerinde
ve şimdi bir dış destekmişçe görünüyor
gelip geçenler olması zorunluğu

çağın düzeyiyse artık doğrulanmıştır
ve çehreyi sessizliğe doğru döndürmeyi
gerektiriyor şanın düzeyi

ve bir kitap değil ama tutkuların atlası
ıssızda masa üstünde baki korunmuş

yıl ise kurumlar gibi değiyor evlere
eski çağda orada sanki kitaplar parçalanmıştır
ve her bir sayfa ister
kesim ve kırım çizgilerini kendine geri
benim yenlerimin arasından soğuktur yanda pencere
ve ardındaysa
kar yığınları giriş kapısı evin

SANDRO PENNA

Çeviren: Kemal Atakay

“...apansız gelen özgürlüğü anımsamak...”

Sandro Penna 1906'da Perugia'da doğdu. Yirmi üç yaşına kadar orada yaşadktan sonra Roma'ya yerleşti. Hayatını kazanmak için çeşitli işlerde çalıştı. Ama ciddiye aldığı tek uğraşı şiirdi. Penna'nın yazdıklarıyla ilk ilgilenen Umberto Saba oldu ve Penna onun desteğiyle ilk şiirlerini 1937'de yayımladı. 1970'te Garzanti Yayınevi Penna'nın *Bütün Şiirleri*'ni yayımladığında daha önce dört şiir kitabı çıkmıştı. Pier Paolo Pasolini'ye göre Penna, İtalya'da döneminin en büyük lirik şairiydi. Değeri geç anlaşılan Penna'nın “Pagutta” ve “Viareggio” ödüllerini alması yaşama koşullarını bir ölçüde rahatlatıyorsa da şairin son yılları sağlık sorunlarıyla uğraşmakla geçti. Son yapıtı *Il viaggiatore insonne* (Uykusuz Yolcu) 1976'da, ölümünden bir yıl önce Natalia Ginzburg ve Giovanni Raboni'nin önsözüyle yayımlandı.

Milano'ya varıyordum. Bir çocuktu
varoşlardan birinin duvarına oturmuş
o günün son güneşi altında
o tedirgin varışı selamlayan.

AHLAKÇILAR

Size zincirlerden kurulu görünen dünya
tümüyle derin uyumlardan örülüdür.

Yaşam... şafak vakti bir trendeki
hüzünlü uyanışı anımsamaktır: dışarıdaki
belli belirsiz ışığı görmek: bitkin bedende
keskin havanın bkir, buruk hüznünü
duymak.

Ama apansız gelen özgürlüğü
anımsamak daha hoş: yanımda
genç bir denizci: niformasının
mavisi ile beyazı ve dışarıda
rengiyle dipdiri bir deniz.

Uçsuz bucaksız gecede
yitip gidiyor yıldızlar.
Bir acı kaplıyor içimi:
Güzel şeylere duyulan bir sevgi.

Gidiyoruz, gidiyoruz umutsuzluk içinde
hâlâ yan yanayız derin
ve hafif ve kadifemsi gecesinde yazın.

EDEBİYAT

Nehrin öte yanından bir ezgisi sarhoş
gençlerin, temmuz akşamında.
Ben karanlık ve boş, koltuğumda.
Hölderlin'dim... Rimbaud'yum zamanında.

Bekleme odalarının sıcaklığı, soğukluğu.
Dünya belirgin bir düş gibi görünüyordu gözüme,
her günkü yaşam bir söylence

Bu yağmur değiştiriyor beni. Ama bilmiyorum
nasıl yeniden doğacağımı. Eski
masumlugum yitti. (Şimdi keyifli bir güneşe
bağırışlarını dinliyorum çocukların.)

Ama şimdi acı yağmuru olacak

.....

Deniz köpüğü arasında kara duman
gözlerin, bir gezi ve yalnızlık
düşüne karışmış, sevgilim.

Hoş sesi çanların.
hoş dumanı çorbanın.
Mutlu sirk çadırı güneşte.
Sevgilim, sevgilim, seninle mi çingene?

EROTICA

Sımsıkı sarıldığım bu vücutta (ve bana sarılan!)
çamur ve yıldız kokusu var.
Bense bilmiyorum şimdi kimin boyadığını
yıldızları (çok derin bir oyun) benim için
kızıla.

Ağzımdan öp beni, son yaz.
Çok uzağa gitmeyeceğini söyle bana.
Aşkla dön omuzlarında,
yersiz olmaz yükün bir daha.

Akşam oluyor. Bir ten bir kır
kokusu duyuyorum. Ve günüm aşkla doluyor.

Rüzgâr örtse bile
ilkbaharı, insanlar
şarkı söylüyor gecede.

Ben yatağımdan dinliyorum ezgiyi. Bir yana
bırakıyorum “İsa’nın Yaşamı”nı. O ezgiyle tutuşuyorum.

Bir deniz ki sonsuz mavi.
Bir deniz ki sonsuz sakın.
Yüreğimde sanki bir sevinç
çılgılığı. Ve her şey sakın.

Aydınlık percerenin ardında
bir çocuk uyuyorsa eğer, bir yaz gecesi,
ve bir düş göreceksen...

Hızla geçiyor bir tren

ve uzağa gidiyor.

Deniz önceki gibi.

Uykuyla uyanıklık arası düş görüyorum bir süre daha.
Gün müş doğmuş? Yoldan bir balıkçının
ışığı, sıcak sesi.
Onu yanıtlayan uykulu bir ses.

Duyuların şahlanışı – yelkenlerle,
dışarıda, rüzgârda? – Ben düş görüyorum bir süre daha.

Yalnız bırakmışlardı beni
kırdı, ince bir
yağmurun altında, yalnız.
Sessiz, şaşkın
bana bakıyordu
çıplak kavaklar: suçumun
acısını çekiyorlardı: açıkça
bilememenin suçu...

Ve ıslak toprak
ve yüksek kara dağlar
rüzgârları susturuyordu. Sanki
kötü bir tanrı
tek bir hareketle
her şeyi taşlaştırmışçasına.

Ve yağmur o taşları yıkıyordu.

Aşkımıza tutkuyla yağmur yağdı
bütün yaz. O yüzden güzelleşti
rengi, kırların.

Ara sıra yolda yürürken
aydınlık bir pencerenin yanında
bir ad söylemek gelmemiş midir
içinden, ey gece?
Yalnızca sessizliğin yanıt verirdi.
Ama hep eskisi gibi parlardı yıldızlar.
Ve kalbim yalnızca benim için çarpardı.

Uykuya dalıp yaşamak isterim
yaşamın tatlı gürültüsü içinde.

MARIA LUISA SPAZIANI

Çeviren: Işıl Saatçioğlu

“Burukluğu kıracak sen olabilirdin yalnız”

Montale'nin Albert Camus'ye 1954'te yazdığı bir mektupta “İtalya'nın tek kadın yazarıdır, belki de ülkenin tarihinde, kendisine şair diyebilme hakkına sahip tek şair” diye tanımladığı, Torino doğumlu Maria Luisa Spaziani İtalya'nın en beğenilen kadın şairlerindendir. İlk kitabıyla Mondadori şairleri arasına girmeyi başarmış, şiirleri on altı dile çevrilmiş, antoloji ve kitap halinde, ünlü dergilerde dünyanın birçok ülkesinde yayımlanmıştır. En son çıkan antoloji *Jardin d'été Palais d'Hiver* adıyla, Mercure de France'dan, Patrice D. Angeli'nin çevirisi ve Yves Bonnefoy'nın önsözüyle Fransa'da, 1994'te yayımlanmıştır. Tiyatro metinlerinin yanı sıra Fransızca, İngilizce ve Almancadan çevirileri ünlüdür. Çevirdiği yazarlar arasında Racine, Goethe, Yourcenar, Tournier, Shakespeare, Sand, Gide, Moffet, Cocteau'yu sayabiliriz. Ayrıca, Dino Campana'nın *Canti orfici* adlı eserini Fransızcaya çevirmiş, keskin eleştirel yeteneğini öne çıkaran giriş yazılarıyla bu yazarları İtalyan okuruna sunmuştur. Halen Messina Üniversitesi'nde Fransız Dili ve Edebiyatı öğretim üyeliği yapmakta ve Roma'da yaşamaktadır.

Le acque del Sabato, 1954

AY Kİ KIŞIN

Ay ki kışın nardan
doğru, ağır
süzülür camdan
hızlı, hırsız, hep kaçak,
gitmek üzre uykumun
üzerine. Tül gibi, gözyaşından
buğudur, sarar seni
ve saat, çalmak üzeredir...

Uzakta,

kıyıların ardında
med cezir, ölümüne
yoran bizi, yücelten
ve aşağılayan cılız mevsimlerin
ötesinde son handa
sen, altın levha, çevresinde
biriken yüzleri, ışığında birer birer
yeniden göreceğim, duruyor
sofranın üstündeki lamba,
mutlu, yanacaksın.
Ve ışık: kof, hain girdap, siliyor beni.

Gong, 1962

TUTSAKLIK

Bellek, çiçek veren tutsaklık,
yirmi yıl mı, kırk yıl mı sürecek
gölge oyununda oyalanmak?
Koklarım seni, köpek gibi eşelerim

giyer, tersyüz, çıkarırım eldiven gibi
köşelerin sipsivri, semavî pırıltıyla
güllerden yağmursun beni boğan,
attığım demirsin, ip merdiven uzamda,
burunsallık ve düdük ve sıtma.
Çöle inen serin hava,
çölsün sen, havasız gökyüzünde.

Utilità della memoria, 1966

RESİMDEKİ ATEŞ

Pisa'lı bir kadın için (1959)

Yaz da sönüp gidecek, görkemli,
tavusun gözleriyle tutuşan kuyruk,
kel telekler hapishane
kafesini örecek.

Sızlandıkça borular
fundalığın (ebediyen elveda) ve yükseklerin
çağrısını duyacağım,
ve gözlerim, sabit bakacak
sırtımdan, korkunun ötesine.

I
Neftî küf, kurak, bir kapıdan
ötekine ürüyor hızla
mobilya, halı, eskil yuva
kapladı kaplayacak.

Kıpırtı yok orada, ne çığlık.
Kükredi yangın, her şey suskun şimdi,
hava ölüyse, alev de ölümlüdür.

II

Alıp verdiğimizize paha biçilmez ki.
Deha, umut, gece, iman harcadım
kurmak için aydınlık köprüyü.

Geri dönsem diyorum, varamam ki sana.
Horlanmanın gür otuna– ya yılan, ya lâğım–
takılıyor adımım.

III

Hayatım *tabula rasa* bundan böyle
O yerde, gülün çiçek verdiği
diken çitli bir çkur iniyor derinlere.

Kötüye kök salan iyi yok.
İstedğin, geveze guguk kuşu,
yuva kurmak başkasının yıkıntısı üstüne.

IV

Düşündüm de, mimozasın, koku
ve renk, hayat veren çölüme.
Kırılığandım, neşeli, hayat dolu.

Çöl çiçeğisin. İğrenç kökün
duvarı okşar sanki. Çatlak kollar
ve her şey mütevazı, unufak parçalanır.

V

Quantum est spatium diei durmadan seni düşünürüm,
ama hayır, kazanmak yok bu muhasebede
Boynun bükülür akşamları, yorgun ısırğanotu.

On dört temmuzda ay
ne beyazdı anımsar mısın? Bağışla, söylenmemiş farz et,
Benim içinde yalnız buhurun güzelim kokusu

VI

O karnaval gecesi. Pencereye bitişik
gölgede beni anlıyor muydun? Ağzımda
güvercinler bulanık, soyut birer aydı

Merhamet dilemiştim senden. Kuyunun dibindeki
cüz zamliya salınan ipi bile düşledim.
İmanım vardı mucizeye... Hissetmiş miydin?

VII

Yüzünü dolunyaza dönerken bostan
geldi mektubun. Görkemli
salkımlar arasında oluyordu şeftali.

Senden gelen hırçın dalga kopardı aldı benden:
çiçek, meyve, deha, sevda ve imanımı.
Ve durağan zaman, ölü kan misali.

VIII

Kumrularla uyanırdım Torino'da.
Ey seher, o neşeli sıçrayış ve serüven!
Turkuvaz opal arası sema, ağır

ağır solardı devasa katedral camı.
Şimdi uyanmak korkunç. Yağlı ip oldukça
belki bu son sabahımdır.

IX

Labirentten çıkmaya çalışırken
dağları seyredirdim, kitapları aralar,
güzelliğın kaçak gölgesini yakalardım.

Burukluğu kıracak sen olabilirdin yalnız
ama merhemsin sen ve balta. Kalan her şey
hareketsiz ve dünya, resimdeki ateş.

X

Eskil maskelerle geçişimiz:

Hiç mi geçmez aklından Palmira'nın ecesi?

Emily, Sappho, Buckingham, Jehanne,

Gaspara, Hamlet, Katherine, Anna.

Şenlik söndü, benim şaşmaz hedefim:

Öfke, azap, gölgeler peş peşe.

BELLEĞİN YARARI

Gün gün üzre, ağır ağır yitirdiğim

ne varsa ötekiler kazanacak.

Duyuları dipdiri, ürpererek

meyvenin ham etini dişleyip

haz, sarsıntı duyacaklar şafakta

bir parmak altın hava, olur da dokunursa.

Her şeyi hatırlıyorum ben, Tanrı'ya şükür ki

hafızam genç, güçlü.

Bir kıvılcım için iki tahta parçasını

ter içinde birbirine sürterken

iyice hatırlamaz mı Robinson Crusoe

Londra'da, kendisine aitliği tartışmasız,

asır asır içinde, bin ginelik hazinenin

beklediği çekmeceli dolabı?

Transito can catene, 1977

BİR YANDAN YAZIYORUM

Hayat kısa sanat uzun, pekâlâ,

kısa olabilir sanat, ve bu ışık örgüsü

yıldızdan yıldıza sürebilir

ararken limanını düğüm düğüm.

Biliyorum: yüz yıldan fazla oldu yaşadığım,
durmuşum kulenin tepesinde, günden güne
mesihin gelişini tarıyorum.
Nereden gelecek, kimdir, bilmiyorum,
bildiğim gece çöktüğünde
dönendiğim lambanın çevresinde, ve yazıyorum
bir yandan, durmadan yazıyorum, maksat elim ısınsın.
Bir gün bir müslüman peygamber çıkageldi
ve acı, tuhaf bir şey söyledi;
dedi ki: tam burada, bu başıboş kâğıtlarda
in kurmuş mesihim...

Geometria del disordine, 1981

KÖYÜN DELİSİ

Mektubunu alaycılığın
tükürüğüyle mühürler şair.
Ne yer ne gök, eliyle dokunamaz:
okurun kodu yoktur.

Ahmağın biri dener.
Köyün delisi, müntehir,
son peygamberdir. Kuru yaprakları
savurur havada basiretli rüzgâr.

La stella del libero arbitrio, 1986

KUM TANESİ

Il granello di sabbia

Kum tanesi, çöl başlar.
Su zerresiyle hayat.
Bir yarın bir yarın bir yarın bir yarın bir yarın,
Milyarların elindedir tesbih.

Geceleyin bir yarın bir yarına eklenir,
doğmak ve dağılmak, ölüm, topu topu yirmi dört saat-
genç ölmek, kimi zaman tükenmeden,
paşanın unuttuğu
erken solan odalık.

Dürbünün giderek daralan boruları
günler ve günler, sonunda iç içe kapanır.
Nehir, kuyruklu yıldız, bulut, sancak, şimşek,
şimşek ve cennet kuşu, mercek usulca değer geçer.

Dünya yüzünde bir yarın
bir yarının ikizi olmamış ki.
Dünlerse dizi dizi, unufak, birbirine karışır:
gri, külhan içinde, kazanılmaz
günlerdir, öğütmeye bırakılmış.

MONTALE İÇİN

12 Eylül 1981

Silinir silinmez gelirsin, türlü biçimlerde,
falsetto bilgelik, sis, pür neşe,
titreşir toy, eskil hurma
tuhaf suların bemolünde.

Kaybın büyük utanç, bildiri
içimdeki enlemleri altüst eden,
uzanan geleceğe, karınca yuvaları,
pitosfer ve fırtına, sürükleyen-

Mümkün mü yitirsin adımını
erişilmez sırrın mirasçısı?
Mürekkkepbalığının makbul yeri kemiktir.
Gerisi ahçıların.

Torri di vedetta, 1992

ROLLER DEĞİŞİRSE

Anahtar hep göçebe.
Kilit sabit.

Deli divane anahtarım,
dönenen kelebek
kapının çevresinde.

Yolculuklar, maksat seni görmemek ve düşünmek
ve belki daha iyi sevmek.

Anahtar hep çingene
Sabittir kilit.

AHMAD ŞAMLU

Çeviren: Zahra Afshar

“...ve bakışlar umutsuzluğun sınırında buluşuyorlar”

Ahmad Şamlu 12 Aralık 1925'te Tahran'da doğdu; ilk ve ortaöğrenimini subay olan babasının görevi dolayısıyla İran'ın değişik yerlerinde tamamladı. II. Dünya Savaşı sırasında müttefiklerin ülkesini bir üs olarak kullanmalarına ve daha sonra da Şah'a karşı güttüğü politika yüzünden tutuklandı ve kitaplarının yayımlanması yasaklandı. 1976-1979 yılları arasında sürgünde yaşadı. 1979 devriminden sonra ülkesine döndüyse de, yeni yönetimle görüşleri ters düştü. Furuğ Ferruhzad ve Sohrab Sepehri gibi çağdaş İran şairlerinin ölümlerinden sonra yaşayan en ünlü İran şairi sayılan Şamlu da onlar gibi yenilikçi akımın başarılı bir temsilcisidir. Şiirlerinde doğa betimlemeleri ve folklorik öğeler büyük bir ustalıkla kullanılmıştır. Ahmad Şamlu'nun devrimden önce yayımladığı dokuz şiir kitabı vardır. Ayrıca Batı dillerinden birçok roman, oyun ve şiir çevirmiştir. Devrimden sonraki baskı ve sansür yüzünden yayımlanmış kitabı yoktur.

KAFESTEN

Bakışımın ulaşabildiği son sınırdaki
her taraftan
duvarlar
yüksek,
duvarlar
umutsuzluk gibi
yüksek.

Her duvarın ardında
mutluluk mu
mutlu insan mı
yoksa kıskançlık mı var?

Ki manzaralar
böylece ter örgülerle kaplanmış?

Ki duvarlar ve bakışlar
umutsuzluğun sınırlarında
buluşuyorlar?
Ve kristal
bir zindan mı
gökyüzü?

SİS

Çöl baştan başa sis içinde,
köyün ışıkları gizli.
Sıcak bir dalga akıyor
çölün kanında.
Çöl yorgun,
suskun,
soluğu kesilmiş,
sayıklıyor ancak sislerin içinde

her yanından
ter döküyor usulca

*

“Çöl baştan başa sis içinde.
(Kendi kendine düşünüyor yoldan geçen biri)
“Köyün köpekleri suskun.
“Gizlice eve varıyorum sis içinde.
Golku’nun haberi yok.
Birdenbire kapının eşiğinde görecekt beni.
gözlerinde bir damla gözyaşı,
dudaklarında gülümseme,
“Çöl baştan başa sis içinde, diyecek,
Kendi kendime düşünüyorum:
Sis sabaha kadar sürseydi,
yiğit erkekler
gizlendikleri yerden çıkıp
görmeye gelirlerdi sevdiklerini.

*

Çöl
baştan başa
sis içinde.
Köyün ışıkları gizli,
sıcak bir dalga akıyor
çölün kanında.

Çöl
yorgun, suskun, soluğu kesilmiş,
sayıklıyor sıcak sislerin içinde,
ter döküyor her yanından...

Seni bulmak için
dağların eteğinde ağlıyorum,
denizin ve otların
eşiğinde.

Seni bulmak için
rüzgârın yollarında ağlıyorum,
mevsimlerin dört yolunda,
bulutlu gökyüzünü çevreleyen
şu kırık camın önünde.

*

Resmini görmek için
bu boş defterin yaprakları
ne zamana kadar,
ne zamana kadar
çevrilecek?

*

Rüzgârın başkaldırışını kabullenmek
ve ölümün kardeşi olan
aşkı,—

ölümsüzlük
sırrını

sana söyledi.

İşte bu yüzden hazine oldun:
öyle imrenilesi bir hazine ki,
toprağı sahiplenme
bu yüzden güzelleşti!

*

Adın gökyüzünün alnından geçen seherdir

–Adın kutlu olsun!–

Ve biz hâlâ

yineliyoruz

geceyi

gündüzü

ve şimdiki zamanı...

KARANLIK ŞARKI

Sabahın külrengi ufkunda

süvari

sessizce duruyor

ve atının uzun yelesi

rüzgârda savruluyor.

Tanrım, Tanrım!

Tehlike saati çalınca,

Atlılar

Böyle durmamalılar.

*

Yanmış çitlerin yanında

Genç kız

sessiz, kımıldamadan duruyor

ve ince eteği

rüzgârda dalgalanıyor.

Tanrım, Tanrım!

Kızlar böyle susmamalılar

erkekler yaşlanırken

umutsuz ve yorgun.

İÇİMİZDEKİ SOĞUKLUK

Tek korkum
aşkın bir sığınağa dönüşmesiydi;
uçuş değil,
bir kaçış olmasıydı.

Ey aşk, ey aşk!
Mavi yüzün görünmüyor.

*

Artık aşk
içimizdeki soğuklukta
alevin coşkusu değil,
sadece yaramızın sızısına
uyuşturucu bir merhem.

Ey aşk, ey aşk!
Kızıl yüzün görünmüyor.

*

Hayalin üzerine
karanlık, tozlu avuntu
ve ortalıktan kaçmak için
bir köşeye çekilmek.

Mavinin huzuruna
karanlık
Ve erguvanın üzerine
yeşil yaprakçık.

Ey aşk, ey aşk!
Tanıdık yüzün
görünmüyor.

ESKİZ

Gece,
çoktan söylemiş
şarkısını
kanlı hançeresiyle.

Deniz,
sakin, soğuk oturuyor,
bir dal
ormanın karanlığında
ışığa doğru
haykırıyor.

CHRISTIAN MORGENSTERN

Çeviren: Hilmi Tezgör

“Şiir yazmak, her zaman, belleğin iadesidir”

1871 yılında ressam bir babanın oğlu olarak Münih’te doğan Christian Morgenstern, çocukluk yıllarını tabiatla iç içe geçirdi. Yarıda bıraktığı askerî öğreniminin ardından ekonomi okudu. On altı yaşından itibaren, edebiyat ve şiir, yaşantısına iyice girmişti. Felsefeyle de ilgilenen Morgenstern, Nietzsche ve Schopenhauer’i önemsiyordu. İlk kitabı *In Phanta’s Schloss* (Phanta’nın Sarayında) 1895’te çıktı. Ibsen’in çevirileri için Norveç’e gitti ve Ibsen’le tanıştı. Şiirin yanı sıra düzyazıları da olan Morgenstern, bolca çeviri de yaptı. 1908’de evlenen ve 1910’da ciğerlerinden hastalanan şair, 1914’te Meran’da öldü.

YERYÜZÜNDEKİ ACI

Bizim hepimizde çoğu zaman eksik olan şey, yeryüzündeki gerçek acının, derinden ve sürekli olarak bilincinde olmaktır. Aksi takdirde bizler, bir yanda yakınmalarımız, öte yanda şükran duygularımızla, kendi yaşantımızın küçük zavallılığını unuturduk.

ALTIN ARMAĞAN

Kendini tanıma, altın
armağan,
eşsiz, gençleştirici kuvvet!
Ah, benim olduğun sürece,
parıldar ruhum
dağılmadan.

Daha derin, daha gerçek
yaparsın sana
sahip olanı;
aynı zamanda etkilersin
dünyayı tanımanın
parlakça
onu ışımasını.

HAFIZANIN CENNETİ

Şiir yazmak, her zaman, belleğin iadesidir. Fakat bellek, tek başına bile şiirsel, sanatsal olarak derleyici ve seçicidir.

İTİRAF

Bugün senin için bir çift çiçek koparmadım, sana onların
– yaşamlarını beraberimde getirmek için.

DÜŞLER ORMANI

Kuşun gözleri
kapanıyor,
uykuya dalıyor
ağacının üstünde.
Orman değişiyor
rüyasında
ve derinleşiyor, bayram havasında.
Sessiz olan ay
yükseliyor.

Küçük kuş ötüyor
yorgun.
Tüm ormanda tek yaprak
kııldamıyor.
Uzaktan duyuluyor, uzakta
yıldızların korosu.

ÇINARLAR

Yüksek çınarlar diyorlar ki: Üzgün değiliz biz, ne de sevinçli; biz *dayanıklı*ız.

DAHA FAZLA SEVGİ, DAHA FAZLA GÜZELLİK

Sevgiyle bakılan her şey güzeldir aslında. Kim dünyayı daha çok severse, o daha güzel bulacaktır.

ACI

Benim en kötü deneyimim şudur: Acı çoğu insanı büyütmez, aksine küçültür.

VATAN

Tüm insan gürültüsünden sonra
ve susuzluktan
sende, sevilen yürek, dinlenmek,
göğsümü göğsüne yaslayarak,
sen benim vatanımsın şimdi!

Sessiz görkemiyle parlıyor
gökkubbe
gözlerimizin karanlık göllerinde,
hayatın yalın alevi
tanımıyor hiçbir oluş ve bitişi.

HAYATIN SURETİ

Eğer kendime bir ev yapacak olursam, onu, ortasında büyük bir ağaç olan bir avlu çevrelemeli. Benim için dünyanın ve hayatın, ağaçtan daha güzel bir sureti yoktur. Onun önünde düşüneceğim günlerce, onun önünde ve onun üzerine...

ÜRPERME

Şimdi buradasın, sonra
orada.
Şimdi yakındasın, sonra
uzakta.
Kavrayabiliyor musun? Ve
bir süre için
gideriz birlikte sonsuza
kadar- oraya. Ve
ne kaldı?..
Gel, kapa gözlerini ve
sev beni!

İLK KAR

Gümüş grilerin içinden
çıkıyor bir geyik, uzun ve ince
kış ormanında, adım adım
kolluyor etrafını
dikkatlice.
Yürek çoktan Sen diyor,
ağız is hâlâ Siz.

YARATICILAR VE YARARCILAR

Hayat, çiçekleri ve arıları döller. Çiçekler, onlar yaratıcı
ruhlardır; arılar ise diğer. Çiçeklerden bal toplar onlar.

GEVEZE

İster kişiliğiyle olsun, ister bilgisiyle, bana bir şeyler vere-
bilen herkesi severim. Benim tüm nefretim gevezelerdir.

PANKART

İstemiyorum
insandan vazgeçmeyi.

İstemiyor aşk şarkım
yüzünün bir çizgisinden
başka bir şeyi.

KURTARICI SEVGİ

Sevilen nesneye sahip olmayı özleyen sevgiden de büyü-
ğü vardır: Sevilen ruhu kurtarmak isteyen sevgidir bu.

AZ OLANI KORU

Doğanın ve insanın zalimliğini bir kez tanımış olan, otları çiğneme gibi küçük şeylerde bile koruyucu olmaya gayret eder.

PORTOFİNO

Portofino, küçük liman
ilkbaharda rastlaştığımız.

Orada bir efsane gibi gizlice
Umulmadık bir mutluluğun serpildiği.

Mutluluk ve acı? Kim ister
bilmeyi?
Kopup sürüklendim savunmasızca,

birleşen veya ayrılan,
mutluluk veren ya da acıtan.

Portofino, küçük liman,
ilkbaharda rastlaştığımız.

Sen, benim yazgımda olan,
pahalı bir toprak gibi
sonsuz dek kalacak olan.

BİRİ VE HEPSİ

Büyüktür sevgim
şu koca dünya gibi
ve hiçbir şey değildir dışında,
nasıl güneş her şeyi

ısıtıp, ısıyorsa
öyle yapar benim dünyam da!

Çimen yoktur orada,
taş yoktur,
içinde sevgimin olmadığı,
ne birazcık hava
ne de su,
onun içine çekmediği!

Hayvan yoktur orada
bir sivrisinekten
bir insana kadar,
kaptırmadığım gönlümün
içinde
barınabileceği!

Geniştir sevgim
şu benim ruhum gibi,
her şey dinlenir orada,
bütün hepsi, hepsi,
yalnızım ben,
ve hiçbir şey değildir dışımda!

DİZ

Bir diz geçiyor dünyadan
tek başına.
Bir diz bu, başka bir şey değil!
Ne bir ağaç! Ne bir
çadır!
Bir diz bu, başka bir şey değil.

Savaşta bir keresinde
bir adam
vurulmuştu çok yerinden.
Diz yalnızca sağlam
kalmıştı–
kutsal bir şeymiş gibi.

O zamandan beri dünyada
tek başına.
Bir diz bu, başka bir şey değil.
Ne bir ağaç, ne bir çadır.
Bir diz bu, başka bir şey değil.

SENSİZ OLGUNLAŞMA

Her şey oluyor ve yerini buluyor,
bekleyebilmeye mecburuz yalnızca
ve mutluluğun
olgunlaşmasına
yılları ve yoları cömertçe
harcamaya.

Ta ki bir gün
tanelerin olgun kokusunu duyasın
ve işe koyulup
tüm hasatı
derin depolarına
doldurasın.

CHRISTOPHER MIDDLETON

Çeviren: Cevat Çapan

*“Rüzgârla aydınlığın içinden savrulmuşlar /
Sevgililer gibi”*

1926'da doğan Christopher Middleton, Londra Üniversitesi (King's College) Alman Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi olarak uzun yıllar çalıştıktan sonra Texas Üniversitesi'ne geçti. 1962'de *torse 3* adıyla yayımladığı şiir kitabı edebiyat çevrelerinde olumlu karşılanmıştı. Michael Hamburger'le birlikte hazırladığı *Modern Alman Şiiri Antolojisi*, türünün en başarılı örneklerinden biri sayılmaktadır. Kendi şiirlerinde de Alman, Fransız ve Amerikan şiirinin izleri görülür. Son yıllarda Türkiye'ye tatil için gelen Middleton, buranın tarih ve coğrafyasından da esinlenerek şiirler yazmıştır.

KIR ÇİÇEKLERİ

Sesler gibi

Hiçbir zaman suda yetişmezler;

Her şey kimsenin görmediği bir yerde başlamış.

Sıcaklığın da yardımı olmuş; çamur hız vermiş,

Daha baştan tohumlar hayvan derilerinde uçsuz bucaksız

Baş döndürücü uzaklıklara yol almış, ya da

Rüzgârla aydınlığın içinden savrulmuşlar

Sevgililer gibi.

Biz tarla fareleriyken

Serin yerlere yerleşmişler, ilgi çekmeden;

Kan kızıışmış,

Arılar yemiş onları, kertenkeleler ve iyi ki

Örümcekler hoşlanıyor onlardan. Atların sağrılarında

Oradan oraya gitmişler. Hâlâ ağaçlara sıçrayan

Kaplanlar ve bizler, hiç anlayamamışız

Hangi garip, adları bilinmeyen

Kokulara bürünmüş olduklarını.

Işıltılı kitaplıklardan uzakta

Üflenmiş cam vazolar;

Ama bak,

Yol kenarlarında da var onlar. Ellerimizde birer şarkı

Bizimle geliyorlar. Bir tutku

Onları toplayın diyor bize, böylece

Günün ilk ağartısına uyarak duruyoruz; sonra arabayı

Ve sürüp örtüleri üstümüze çekiyoruz

Ve sevişiyoruz onları hissederek,

Yetiştikleri uzak kırları, karanlıklarını.

LENTO

Nerdeyse uyanamayacak durumda olmak
Bir örümcek ağının gölgesini görmek
Uykulu uykulu onunla ilgilenmek

Gölgenin etkin olduğuna dikkat etmek
Onun yinelenen devinimine şaşmak
Zaman zaman bu devinimin değiştiğini düşünmek

Buna okyanus demek
Ve odada yaşadığını hissetmek
Boylu boyunca uzanıp yatmak odadaki altın ışıқта

Avludaki tabak çanak şangırtısını duymak
Örümcek ağının gölgesini unutmak
Kapıyı açıp tabaklara yönelmek

Açlık hissetmek
Açlığının ayrıcalıklı olduğunu anlamak
Kollarını kaldırmak

Bir eline bıçak almak
Öbür eline bir çatal
Mermer masa üzerindeki damarları incelemek

Tabağındaki kızarmış okyanusa hayran olmak
Bir tabak örümcek pastası yemek
Belirsiz beyaz şarabı yudumlamak

İSTANBUL'DA TAŞ ANIT

Ölü adam bir karpuzu gösteriyor
Karpuzdan koca bir dilim ısırılmış
Adam, elinde toprak bir kâse, aslında
Karpuzu değil, çıplak sakiyi gösteriyor
Ve konuşmak istermiş gibi sakalını oynatıyor

Oysa kâse taştan yapılmış
Adamın baktığı karpuz da taş
Pekâlâ üç çeyrek bir ay da olabilir bu
Günün ya da gecenin saatini gösteren
Adamın ömrünün hangi köşesinde öldüğünü

Ne bir köşe ne de bir kırıksıklık sakide
Gene de sizi ürpertmek için biri parlatmış elini kolunu
Her an daldırabilir elindeki testi
O büyük taştan şarap küpüne

Ve dimdik bir kadın elinde bir mısır koçanı tutuyor
Taştan karpuz dilimi ayı gösteren adamın arkasında
Sağ elini siper ediyor mısır koçanı üstündeki taştan havaya
Usluca korumak ister gibi elinde tuttuğu şeyi
Ya da taş onu iğ eğirirken öyle yakalamış sanki
Demek ki mısır koçanı değil bir iğmiş elinde tuttuğu

Lüferler hâlâ kaynaşırken bu Haliç'te
Bir tazı kuyruğunu sallıyor ölü adamın yatağı altında
Öyle karşılamak istemiş gibi evine dönen sahibini
Diyelim, artık gölgeler aşınıyor, dedi adam
Oysa bir parçam asılı kaldı benim iğ durmuş olsa da
Yalnız köpek görmüş adamın isteksizlikten bitkinliğini
Bilinen taş nesneyi ve karpuz biçimindeki ayı

CHARLOTTE'UN BALADI

Marat'yı öldüreceği bıçağı almadan önce,
Süslü bir şapka almıştı Charlotte Corday.

On üç santimlik bıçağı bir hırdavatçıdan aldı;
Yeşil kurdelelerle süslü şapkası siyahtı.

Bir hırdavatçıdan aldı on üç santimlik bıçağı,
O sokak zorbasını öldürmeye kararlı.

Bu işi usulünce yapmak için almıştı şapkayı,
Normandiyalı bir Mona Lisa gülümseyişiyle.

Düşünün bir, sahneyi gözünüzde canlandırırdığınızda–
O ılık banyo suyuna eğilmek zorunda kaldığında,

Ya şapka düşecek olursa gözlerinin üstüne
Tam bıçağı kavrayıp saplayacağı anda

Görüşünü engelleyecek biçimde?
Ya da bıçağı saplamadan

Çenesinin altından kayıp suya düşerse...
Marat'yla Charlotte kahkahalar atarken.

Charlotte'un üslup kaygısı önledi bunu;
O tarih adına yapması gerekeni yaptı.

Giysisinin içinden bıçağını çıkardı – bir darbe,
Bıçak, gerektiği gibi, saplandı Marat'nın gövdesine.

Sonra sorular. Charlotte “tek başına” yapmıştı bu işi.
“Kararlı” ve “kadınca”. Suç ortakları? Hiç kimse.

Gerekçesi? Dostlar, dedi, öbür canavarları
Korkutmak için öldürdüm o canavarı.

Marat, senin gibi alçak, kinci, çığırktan
Numaracılar hâlâ kandırıyorlar açları.

Ağzı kalabalık bağnazlar şehit sayıyorlar seni.
Ya Charlotte'un şapkası suya düşseydi.

Oysa Charlotte daha sonra bir arabayla
Giyotine götürülürken görülecekti.

Arabanın arkasında şarkı söyleyenlerin sesleri,
Kısık, tiz sesler, şarkıları çok sürmeyen.

Charlotte'un üstündeki giysi bütün hatlarını
Gösteriyordu, şapkası yoktu. Acaba neden?

Sırılsıklam olmuştu boşanan yağmurdan,
Kuşkusuz onu arıtmak için günahlarından.

Kimin sesleriydi duyulan? Dediklerine göre, el ele
Şarkı söyleyip dans etmiş küçük kızlar Charlotte Corday
için.

ÖLÇÜM

Su boyunca gidiyor
tedirgin
uzun saçları omuzlarına dökülmüş

ayaklarının kemerleri
soyulmuş zeytin kökleri, öyle ince,
küçük hava oyukları açıyor kumda

Ona doğru tırmanıyor
hiçbir şey bilmeyen deniz
o genç biçim, havai, elleri her zaman serin
nasıl tanıyorum onu

bazen, İonia, hızla geçerek
tepelerinden
düşünebileceğimizin ötesinde
bir ölçüm bu, on binlerce kilometre
gitmemiz gerek varmak için o kırık yontulara

YAŞLI TURİST REHBERİ - ÇEVİRMENİ

Rumlardan kalma bir ev var, diyor, Mustafapaşa'da,
Dönenen taş bir merdivenle inilir alttaki
Mahzene. Birkaç basamakla onun altındaki mahzene
İnince de, gizli bir kapı açılır. İşte şimdi
Söylenecek başka şeyler de olmalı, bana kalırsa.

Sanırım, mavi bir güneş ve tam bir sessizlik
Örtüyor, diyor, buradaki yerel tanrıyı:
İkinci mahzenin altındaki üçüncü mahzende
Çile çeken bir İsa duruyor tek başına, yüzündeki
İlk boya silinmemiş. Bu yüz, diyor rehber,
Evle ilgili bütün anıları aydınlatıyor mu,
Bir ömür için, bir kez oraya vardın mı,
İşte bu belli değil.

Sonra ne diyordu? Orada rastlantı sonucu,
Yitik bir vadi bulmuşlar önceki yaz.
Külâh biçimli kiliselerde mühürlü mezarlar varmış,
Define dolu. Dokunabilenlere, sunağın üstünde
Kurumuş bir somun ekmek, ucu kıvrılmış bir çarık,
Belli ki her birine
Fareler bile burun kıvrırmış.

Bakın, diyor, gidilmemesi gereken
Birçok yer var. Düş kırıklığına uğramak
İstemez bellek. Gene de, diyor, hiçbir şey,
Hiçbir şey durduramaz sizi gitmek istemekten.

Vadiyi anlatıyor sonra, oradaki pırıl pırıl dere
Bir salkımsöğütten öbürüne nasıl şakıyarak
Uçarmış kuşlar: Halk arasında cennetkuşu diye
Bilinen mavi kanatlı, pembe boyunlu, en çok da
Öğle saatinde, tek başına kaldığı zaman duyulan
O kuşa rastlanabilirmiş orada.

Sanırım öyle dedi. O belirgin yerel şivesiyle
Şimdi de şunları söylüyor:
Hiç kopmamalısın buradan ve bu andan,
Sımsıkı sarılmalısın iki elinle, diyor:
Varsın o mahzen çağırsın seni, çıktığın uzun yol gibi,
Varsın vadi izlesin gözlerini nereye çevirdiğini
Ve aklından çıkmasın gördüğün bu yer ve şimdiki
zaman.

İşte bu sorunun özü. Ama dur, neler söylüyorum ben
Uzak bir ülkede çıkan savaşa ilgili...
Evinde saklamış o ünlü yayı?

Yedi kez duydum onun dilinde başkasından
Aktarılan bir sözü belirten o soneki,
Söyleyenin kuşku duyarak söylemesi söylediğini,
Çok önemli şeyler başka türlü de
Olmuş olabilirdi.

Evet, diyor,
Evet, gece yarısından sonraki insanların ülkesi burası;
Pek az insan anlayabilmiştir bir yürek atışından
duyulan zevki
Gün doğarken, ilk ve son olarak, yayılan ışıık
İlmiklerinin akılda attığı düğümleri,
Bir kızın çıplak sırtında yılan gibi kıvrılan örgüleri.
Görülmesi gerekeni görmek için aşağı indiğimizde,
Kolayca kayboluyor düğümlerle örgüler;
O zaman öğreniyoruz ne kadar az anladığımızı.

Ama biz inerken sanırım şöyle diyordu;
Allah yok etsin hepimizin içindeki kederi.

EEVA-LIISA MANNER

Çeviren: Kemal Özüdoğru

“Kayık hazır / ne kürek gerek, ne de rüzgâr”

1995 Temmuz’unda ölen Eeva-Liisa Manner (d. 1921), Paavo Haavikko (d. 1931) ile beraber Finlandiya’nın en ünlü iki şairinden biridir. Kendisi aynı zamanda çok iyi bir dramaturg ve çevirmendi. İngilizceden, Almancadan, Yunancadan, İspanyolcadan, İsveççeden ve Çinceye önemli çeviriler yapmıştır. Yazdığı ondan fazla şiir kitabının arasında *Orfiset Laulut* (1960, Orfenin Şarkısı), *Fahrenheit 121* (1968) ve *Kuollet Vedet* (1972, Ölü Sular) çok sayıda yabancı dile çevrilmiştir. 1956 yılında yayımladığı *Tama Matka* (Bu Yolculuk) isimli şiir kitabı 50’li yıllarda modern Fin şiirini etkileyen en önemli kaynak olmuştur. Çok sayıda yazın ödülünün sahibi olan Eeva-Liisa Manner yaşamını Finlandiya’nın Tampere kentinde ve İspanya’da sürdürmüştür.

RUHLAR HER YERDE

Ruhlar her yerde.

Ağacı kesersen ruhunu evsiz bırakırsın.

Ya da o senin evine taşınır ve oraya keder getirir,
uğultularla doldurur başını.

SANDIM Kİ...

Sandım ki girişe bir mektup atılmış
fakat o sadece ayışığıydı.

Döşemeden ışık topladım.

Ne kadar da hafifti ayın mektubu,
ve her şey değildi, demir gibi, ta orada.

İHTİYAR...

İhtiyar karşıma nehir kıyısında çıktı,
bileğinde kopmuş bir ip

Ay onun içinden, bedeninin içinden parlıyordu
gölgenin yüreği lambanın fitili gibi titriyordu
ve ihtiyar elini başımın üzerine koydu:

Kayık hazır

ne kürek gerek, ne de rüzgâr

SİN RİYAL

Sonradan tekrar tekrar batmış köprüden rüya gördüm
Suyun içinden ak renkte parıldadı
ve ihtiyar boş ağları çekti
daima boş ağları
suyun altında kar kapının yakınında

BURADA GÜN DAİMA SOLAR...

Burada gün daima solar, daima kar ışıldar...
yazın bile. Dünyanın içi erimez
Ve bilisiz göl demirin gözü gibi bakar.

GÖRDÜKTEN SONRA...

Gördükten sonra bu dünyanın sefaletini
ölüleri kıskanmaya başladı
ağaca taşındı onu büyüleyen,
ve ağacın uzayında yolculuğuna devam etti.

Dallarda patikalar, antik köyler
sessizlik, mühürlenmiş evler
her evde kocaman bir kuş:
her ne ise aşırı büyümüş yaratıklar uykunun odalarına

Kaçınarak kuşların kehanetinden kapıdan geçti,
ve tekrar kapıdan geçti.
Uzaktan bir havlama duyuldu, köpeğin biri durmaksızın
yankılara dönüşüyordu. O sesler de kesildi.
Sessiz ağacın daha da derinliklerine yayıldı.
Onu artık hiçbir şey etkilemiyordu, haritada yürüyormuş
gibiydi.

Sadece fısıltılar titreşiyordu
ve onlar da anılardı
(*murmure d'ulivi saraceni murmure*)

ZAMAN

Zaman nehirden karşıya geçmez
benim bütün zamanım bu kıyıda
Öbüründe ev kül olmuş ve erimiş saat:
Anının değişmezliği.

BİRİ...

Biri bıçakla ateşi körüklüyor.
Biri külde mektup yakıyor.
Biri şişte yürek çeviriyor.
Rüzgâr bacada soluyor, alevler donuklaşıyor.
Alacakaranlığın üçüncü bölgesi, akşam,
ve küreğin sesi su yüzeyinden yaklaşıyor.

AY...

Ay gece yarısı yükselir
ve araştırır dünyayı sanki bir mağaraymış gibi.
Suç işlenmiş,
bıçak eşikte!

Kırmızı ay yükselir
ve araştırır bütün kuyuları.
Suç işlenmiş,
kan var kuyuda.

Ay karanlık yanını döner
Hiçbir şey olmamış.
Sadece gece ve gölün gözü
ve kurdun saati ve adımı

ve eşikte bir balık
ve yaralanmış bir meşe ağacı
kanın taşı ve örtülmüş bir kuyu
ve demirin hipnozu

ESRARENGİZ ÇIĞLIK

Esrarengiz çığlık ormanın içinde
köy uykuya daldığında
Belli belirsiz esrarengiz çığlık
sanki bir çocuk ağlaması.
Kapıyı aç. Dinle. Sessizlik.
Kapıyı kapat. Yeniden başlar o.
Karanlıkta kaybolan kim?
Kim atılmış dışarıya?
Kim boğuluyor nerede?
Uzun esrarlı bir çığlık,
sanki belleğin çığlığı veya bir gölge ya da bir yankı
su boyunca.

GÖLGELER

O arkası bana dönük duruyordu
ve ben onu tanımadım
yavaşça dönünceye kadar
ve ışık onu ikiye böldü.
Elbisesinden kül silkeledi
bütün zaman kendisi de küle dönüşerek,
dumanın figürü yok olana kadar,
ışığa erişmiş gölgeleri gibi
Hiroşima'nın köprüsünde.

AURİGA

Bahçede uzun zaman oturdum,
çiçek ancak şimdi açtı.
Ben içerken fincanda taç yaprakları vardı.
Ellerimde sonbahar ışığını hissediyorum.

Ve aynı anda akşam, karanlığın çakışını yayılışını
görüyorum. Auriga aydınlatılmış yolda sürüyor,
yıldızlar parlıyor ve sönüyor,
yoksa tüm onlar dünyanın esnemeleri miydi,
astronomların gökyüzüne çizdiği
fazla geç, her zamanki gibi?

*(Auriga: Yarış arabası sürücüsü, Perseus ve Gemini arasında
bir takımyıldız.)*

GÜNÜN BAĞLARI

Günler yükselirler, düşerler
yapraklar gibi,
yaprakların ağırlıksız gölgeleri,

hızlı, dilsiz, aynadaki gibi
koşan kız,
öbür kıza doğru dans eden,

ve onlar birlikte geçip gidiyorlar,
günler, çocuklar ya da uçurtmalar gibi
günlerin parlak bağları

ASİMİLASYON

Sana yolu göstereceğim
gittiğim

eğer gelirsen
eğer gelirsen bir gün
aramaya beni

görüyor musun her şey nasıl da biraz kayıyor her saniye
daha basitleşiyor ve ilkelleşiyor
(çocukların çizdiği resimler
ya da ilkel hayvanlar gibi: ruhun alfabesi)

daha sıcak bir yere geliyorsun
yumuşak ve donuk
fakat o zaman ben artık ben değilim,

ormanım.

EĞER

Eğer doğruysa, ki gittiğim zaman
tek başına gitmem gerekmiyor
sen benimle geleceksin, diğer bir atı süreceksin,
ki onun tüyleri toprak rengi parıldıyor mehtapta
(kendi de yarı toprak, yarı rüzgâr)

Eğer söz verdiğin doğru ise, eğer
çitin kapısını sürersen: o sistir
(orada çimen eğilmez, rüzgârgülü dönmez)

hemen gitmek istiyorum
hemen seni istiyorum.

ÇİT KAPISININ ARKASINDA

Çit tutmuş at çit kapısının arkasında
çayıra sisi soluyor.
Onun silueti titreşiyor, gözden kayboluyor,
o şimdi çayırdaki bir buluttur;
galiba buralı değil.

SİS ATLARI

Ağaçlar çıplak
Sonbahar
sis atlarını nehire götürüyor.

Köpekler havlıyor uzakta, uzakta.
Küçük at arabası dar çit kapısından geliyor,
tek başına, sürücüsüz, ve kayboluyor.

Denir ki hayalet öyle at sürer
eğer yürek demir meşesinin altında uyursa
Fakat hayaletler sadece hatıralardır

Gece erken geliyor.
Kış yakın
sanki bir kuyu, derin ve soğuk.

JACQUES PRÉVERT

Çeviren: Teoman Aktürel

*“Dökülen kanları nereye gider, dövülenlerin... /
ayaklar altına alınanların”*

Savaşlar, devrimler ve petrol yüzyılıının başında, 1900’da doğan Fransız şairi Jacques Prévert 1977’de öldü.

Janine Prévert ile Adrnaud Laster 1981 ilkyazında şairin yayımlanmış ve yayımlanmamış yazılarından derlenen bir yapıtını çıkardılar gün ışığına: *Soleil de Nuit* (Gece Güneşi, Gallimard Yayınları, Paris, 1981). Söz konusu kitap 1936’dan 1977’ye değin uzanan epeyce geniş bir dönemi kapsıyor. Kitabın başlangıcında şairin şu dizeleri yer alıyor: “*Ardımda değil yaşamım / Ne önümde / Ne günümüzde / Yaşamım içinde.*” Ayrıca Lyon’da, açılışını şairin kardeşi Pierre Prévert’in yaptığı bir “Jacques Prévert Sergisi” düzenlenmişti. Bu büyük sergide şairin damgasını vurduğu sayısız filmin fotoğrafları ile senaryoları ve ‘söyleşimleri’ gösteriliyordu. Jacques Prévert, kitabında Miro’dan, Labisse’den, Magritte’den, Picasso’dan, Léger’den, Desnos’dan Adrienne Monier’den söz açarken şu doğal gerçeği anımsıyor: “Gençken çok daha az sayıda insanın öldüğünü görüyor kişi, ama şimdi biliyor ki kendisi de dizelgededir.” Nitekim bir şiirinde “*İnsan gecenin ortasında / Birden uyanıveriyor / Sıkıntı bürüyor içini / Ve istese de istemese de dinliyor / Bunalımın sessiz uğultusunu / Gürültü etmeyen gürültüyü / Gecenin büyük kabuğunda / Ölüme karşı uluyan sessizliği*” dile getiriyor şair. Dünyanın en çok okunan, dinlenen şairlerinden biri olan Jacques Prévert önceleri gerçeküstücü şiir akımının üyesiydi. 1926-1930 yıllarında kimler yoktu ki bu akımda, bu yeni şiir anlayışında? Max Jacob, Cendrars, Réverdy, Superville, Tzara, Valery, Claudel, Breton,

Soupault, Aragon, Eluard, Saint-John Perse vb... 1938 yılının yenileştirme deviniminde iki şair ileri fırlar: Jacques Prévert ile René Char. Eluard'ın "görsünler diye verin" ("donner a voir") şiir anlayışı etkinliğini yitirir. Görmekten çok bakmak önem kazanır. Şairler kameranın yaptığı işi yapmaya başlamışlardır da diyebilirsiniz. Şairlerin ilintilerini, öbür sanatçılarla ortak özelliklerini bulmak isterseniz ressamalara, yontuculara, ezgicilere başvuramayacaksınız artık, fotoğrafçılarla, sinemacılarla ilgileneceksiniz.

Yalana dolana, haksızlığa, eğriliğe, ikiyüzlülüğe, özellikle savaşa karşı korkunç öfke duyan Jacques Prévert (I. Dünya Savaşı'nda asker olarak İstanbul'da da bulunmuştu. II. Dünya Savaşı'na. Ceza-yir savaşına, Vietnam savaşına tanık olmuştu) sağlıklı, sevinçli, herkesin karnının doyabildiği umutlu bir dünya özlüyor, her türlü baskıya ve zorbalığa karşı çıkıyordu.

Senaryosunu yazdığı filmlerden birinin adının *Cennetin Çocukları* olması bir raslantı değildi elbet. Söz oyunlarına bol bol yer verdiği şiirlerinde özgürlük, doğruluk, mutluluk izleklerini günlük konuşma diliyle işliyordu. Kadın erkek yediden yetmişe herkesin sevebileceği, tadına varabileceği, paylaşabileceği şiirler kaleme almıştır Prévert. Şarkılarda, filmlerde, okul kitaplarında karşılaşabilinir onunla. Türk şiirinde epeyce yankılanmıştır sesi. Birçok Türk şairi Jacques Prévert'in şiirleriyle ilgilenmiş, onları Türkçeye aktarmıştır.

SEVİŞEN ÇOCUKLAR

Sevişen çocuklar ayakta öpüşüyorlar
Kapıları önünde gecenin
Gelen geçenler parmaklarıyla gösteriyorlar
Ama aldırın kim
Kendi dünyalarında sevişenler
Gölgeleri titriyor yalnız
Gecenin içinde
Kuduruyor gelen geçenler
Sinirleri kıskançlıkları gülmeleri istekleri ayaklanıyor
Bir dokuncaları yok kimseye sevişen çocukların
Başka ülkelerde onlar gecenin çok ötesinde
Çok yüksekliğinde gündüzün
İlk aşklarının göz kamaştırıcı aydınlığında

PAZAR

Gobelins Caddesi'nde dizi dizi ağaçlar arasında
Elimden tutmuş götürüyor beni bir mermer yontu
Bugün pazar sinemalar ağzına dek dolu
Dallardaki kuşlar dikmişler gözlerini insanlara
Öpüyor beni yontu ama kimsenin gördüğü yok
Bizi parmağıyla gösteren kör çocuğu saymazsak

YAZILI ÖDEV

Napolyon daha delikanlı pek sıska
Bir topçu subayıydı
İmparator oldu neden sonra
Çok geçmeden bir göbek bir sürü de ülke edindi

Öldüğü gün
Yine göbeği vardı var olmasına
Ama kendisi epeyce küçülmüştü

KIŞLANIN DIŞINDA ÖZGÜR

Kalpağımı kafese
Kuşu kafama koydum dışarı çıktım
Ne o? dedi komutan sokakta
Selam vermek yok mu artık?
Hayır, dedi kuş;
Selam vermek yok artık.
Bağışlayın, dedi komutan:
Ben var sanıyordum da.
Aldırmayın canım, dedi kuş,
Her insan yanılabilir.

KAN TÜRKÜSÜ

Büyük kan birikintileri var dünyada
bu dökülen kanın tümü nereye gider
yeryüzü mü içer içip de başı mı döner
öyleyse garip bir baş dönmesidir bu
öylesine bilgece... öylesine tekdüze
Yoo başı maşı döndüğü yok yeryüzünün
yeryüzü tersine dönmüyor
küçük el arabasını mevsimleri itiyor düzenle
yağmuru... karı
doluyu... güzel havayı
hiç mi hiç esrik değil yeryüzü
arada bir o da gücün
göz yumuyor püskürmesine ufak bir yanardağın
Dönüyor yeryüzü
dönüyor ağaçlarıyla... bahçeleriyle... evleriyle
büyük kan birikintileriyle dönüyor
bütün canlılar birlikte dönüyorlar kanıyorlar
Boş veriyor
dönüyor yeryüzü
bütün canlılar ulumaya başlıyorlar

vızgeliyor ona
dönüyor
dönüyor durmadan
kan da durmadan akıyor
Bu dökülen kan nereye gider
öldürülenlerin kanı... savaşların kanı
yoksulluğun kanı
cezaevlerinde işkence edilenlerin
ana babaların rahatça işkence ettikleri çocukların kanı
ya hücrelerde başları kanayanların
ya çatı işçisinin
damdan düşen işçinin kanı
yeni doğan çocukla... yeni çocukla gelen
dalga dalga akan kan
ana bağıır... çocuk ağlar
kan akar... dünya döner
yeryüzü durmadan döner
kan durmadan akar
Dövülenlerin... ayaklar altına alınanların
dökülen kanları nereye gider
kendini öldürenlerin... kurşuna dizilenlerin... cezaya
çarptırılanların kanı
ya pisi pisine kazara ölenlerin kanı
Sokakta yürürken bir adam
tüm kanı içinde
bir bakıyorsunuz ölüvermiş
bütün kanı yerlerde
ötekiler yok ediyorlar kanı
kaldırıyorlar herifi
ama kan inatçı
ölünün olduğu yerde
neden sonra kapkara
biraz kan fışkırır daha
pıhtılaşmış kan
yaşamın pası... gövdelerin pası
süt gibi kesilen kan

süt gibi bozulurken
bozulurken yeryüzü gibi
yeryüzü gibi dönerken
sütüyle... öküzleriyle
yaşayanlarıyla... ölüleriyle
ağaçlarıyla... yaşayanlarıyla... evleriyle dönüyor yeryüzü
evlenmeleriyle
cenazeleriyle
kalıntılarıyla
yığınlarıyla
dönüyor... dönüyor... dönüyor yeryüzü
büyük kan ırmaklarıyla

BARBARA

Anımsa Barbara
Yağmur yağıyordu o gün Brest'te durmadan
Yürüyordun gülümseyerek yağmur altında
Şaşkın hayran sıırıslıklam
Anımsa Barbara
Siam sokağında rastladım sana
Yağmur yağıyordu Brest'te durmadan
Gülümsüyordun
Gülümsüyordum
Tanımıyordum seni
Anımsa yine de anımsa o günü
Unutma
Saçağın altına sığınmış bir adam

Adını ünledi
Barbara
Seğirttin ona doğru yağmur altında
Şaşkın hayran sıırıslıklam
Atıldın kollarına
Anımsa bunu Barbara

Sen diyorum diye de bana kızma
Sen diyorum bütün sevdiklerime
Ancak bir kez görmüşsem bile
Sen diyorum bütün sevişenlere
Tanımasam bile

Anımsa Barbara
Unutma
O yumuşak mutlu yağmuru
Mutlu yüzüne yağan
O mutlu kente yağan
Denize yağan
Tersaneye yağan
Ouessant gemisine yağan yağmuru

Ah Barbara
Ne hıyarlıktır savaş
N'oldun şimdi sen
O demir o çelik o kan yağmuru altında
Ya o adam n'oldu seni yürekten kucaklayan
Öldü mü kaldı mı
N'oldu

Ah Barbara
Yağmur yağıyor yine Brest'e durmadan
Eskiden nasıl yağıyorduydu öyle
Ama artık bildiğin gibi değil bura yok oldu her şey
Yıkık bitik bir yas yağmuru şimdi yağan
Demir çelik kan fırtınası bile değil
İtler gibi kuyruğunu titreten
Bulutlar yalnız bulutlar
Brest'te sular boyunca yitip giden itler
Çürümek için gidiyor uzaklara
Hiçbir şey kalmayan Brest'ten
Çooooook uzaklara

AŞK

Aşk

Öyle keskin

Öyle ince

Öyle umutsuz

Aşk

Gün gibi güzel

Hava gibi de kötü

Kötü havada

Aşk öyle gerçek

Aşk öyle güzel

Öyle mutlu

Öyle sevinçli

Öyle iğneleyici

Karanlıkta korkudan titreyen bir çocuk gibi

Rahat bir adam gibi gecenin ortasında

Öyle kendine güvenli

Başkalarını korkutan

Konuşturan

Solduran aşk

Gözetlenmiş aşk

Gözetliyorduk onları çünkü

Dehşetlenmiş yaralanmış ayaklar altına alınmış tüketilmiş

Hiç sayılmış unutulmuş aşk

Dehşetli yaraladık ayaklar altına aldık tükettik

Hiç saydık unuttuk aşkı çünkü

Aşk tümüyle

Yine öylesine diri

Güneşli hepten

Senin aşkın

Benim aşkım

Bir vakitlerin aşkı

Hep yeni olan hani

Hiç değişmeyen

Bitki denli gerçek

Kuş denli titrek
Yaz denli sıcak yaz denli diri
Gidebilirdik ikimiz
Gelebilirdik
Unutabilirdik
Uyuyabilirdik sonra
Uyanabilirdik acınabilirdik yaşlanabilirdik
Uyuyabilirdik yine
Düşleyebilirdik ölümü
Uyanabilirdik gülümseyebilirdik gülebilirdik
Gençleşebilirdik de
Orda kalsın aşkımız
Keçi gibi inatçı
İstek gibi oynak
Bellek gibi zorba
Üzüntüler gibi budala
Anı gibi tatlı
Mermer gibi soğuk
Gün gibi güzel
Çocuk gibi çıtkırıldım
Gülümseyerek bakıyor
Bize söylüyor bir şey demeksizin
Titreye titreye dinliyorum
Sesleniyorum sonra
Senin için
Benim için
Yalvarırım sana
Senin için benim için bütün sevişenler için
Bütün sevişler için
Evet aşka sesleniyorum
Senin için benim için
Tanımadıklarım için
Kal orda
Kımıldama
Gitme
Sevişen bizler

Unuttuk seni
Sen unutma bizi
Senden başka nemiz kalmıştı yeryüzünde
Bırakma bizi soğumayalım
Çok daha ötelerde
Nerde olursa
Anımsat bize hep yaşadığımızı
Çok daha sonra bir korunun bir kuytusundan
Bellek ormanından
Fırla birden
Uzat bize elini
Kurtar bizi

WILLIAM BLAKE

Çeviren: Selahattin Özpalabıyıklar

*“...bu kara vücutlar ve bu güneş yanığı yüz / Bir bulut
ve gölgeli bir ormandır sadece”*

Yaşadığı dönemde değeri ve önemi anlaşılmayan İngiliz şair, ressam, oyma sanatçısı ve mistik William Blake (1757-1827) orta halli bir çorapçının oğluydu. Yazdığı şiirleri resimlerle süslüyordu. Öğrenimini kendi olanaklarıyla gerçekleştiren bu özgün şair *Songs of Innocence* (Masumiyet Şarkıları, 1789) ve *Songs of Experience* (Olgunluk Şarkıları, 1794) adlı kitaplarıyla yalın ve kolay anlaşılır şiirlerin en parlak örneklerini verdi. Blake'in önemi 20. yüzyılda T. S. Eliot ve çağdaşları tarafından anlaşıldı ve köktenci görüşleri daha nesnel bir açıdan değerlendirildi.

SUNUŞ

Kaval çalarak ıssız vadiler iniyordum,
Kavalımda neşeli şarkılar çala çala,
Bir bulut üstünde bir çocuk gördüm,
Ve o şöyle dedi gülerek bana:

“Bana bir şarkı çal bir Kuzu için.”
Ben de bir şarkı çaldım neşeyle.
“Kavalcı o şarkıyı gene çalsana—”
Ben de çaldım, ağladı işitince.

“At elinden kavalını o mutlu kavalını,
Neşeli şarkılarını kendin söyle sen.”
Böylece söyledim aynı şarkıyı
O işitme sevinciyle ağlarken.

“Kavalcı şimdi artık otur sen
Bir kitap yaz, herkes okuyabilsin—”
Böylece kayboldu gözlerimin önünden.
Ve ben içi boş bir kamış kopardım,

Ve bir köylü kalemi yaptım.
Ve boyadım temiz suyu,
Ve mutlu şarkılarımı yazdım
Neşelendirmek için her çocuğu.

KUZU

Küçük Kuzu seni kim yarattı?
Bilir misin seni kim yarattı?
Kim hayat verdi, ırmak kıyılarında
Ve çayırlarda yiyecek sundu sana;
Sana sevinç giysisini kim verdi,
Tüylü parlak yumuşacık giysiyi;

Sana kim verdi bütün vadileri
Şenlendiren böyle tatlı bir sesi:
Küçük Kuzu seni kim yarattı?
Bilir misin seni kim yarattı?

Küçük Kuzu söyleyeceğim sana,
Küçük Kuzu söyleyeceğim sana:
Senin adınla bilinir kendi de,
Çünkü bir Kuzu der o da kendine:
O alçakgönüllü, yumuşak huylu,
O küçücük bir çocuk oldu.
Ben bir çocuğum, kuzusun sen de,
Onun adıyla biliniriz ikimiz de.
Küçük Kuzu Tanrı seni kutsasın.
Küçük Kuzu Tanrı seni kutsasın.

KÜÇÜK SİYAH OĞLAN

Anam beni güneyin yabanında doğurdu,
Ve benim rengim kara, ama ah! beyaz ruhum.
Bir melek gibi beyazdır İngiliz çocuğu:
ama ben karayım, sanki hiç ışık almamışım.

Anam bana bir ağacın altında öğretti
Ve günün sıcaklığında otururken orada,
Beni kucağına alıp öptü okşadı, sevdi,
Ve doğuyu göstererek başladı anlatmaya:

“Şu doğan güneşe bak: Tanrı orada yaşar,
Ve ışığını verir, ve sıcaklığını verir. Ve
Çiçekler ve ağaçlar ve hayvanlar ve insanlar
Sabah rahatlık alır, öğleyin neşe.

Ve dünyada küçücük bir yere konulduk biz,
Sevgi ışınlarına dayanmayı öğrenelim diye,
Ve bu kara vücutlar ve bu güneş yanığı yüz,
Bir bulut ve gölgeli bir ormandır sadece.

Çünkü ruhlarımız o sığağa dayanmayı öğrenince
Bulut ortadan kalkacak; ve duyacağız onun sesini,
'Çıkın ormandan sevgim ve kaygım,' diyecek bize,
'Neşelenin altın çadırımın etrafında kuzular gibi.'"

Böyle dedi benim anam ve öptü sarılıp bana,
Ben de küçük İngiliz çocuğuna diyorum ki şimdi:
Ben kara o beyaz buluttan kurtulunca, ve etrafında
Neşeliyken Tanrı'nın çadırının kuzular gibi:

Onu sıcaktan ben koruyacağım o babamızın
Dizine neşeyle yaslanmaya katlanana dek.
Ve sonra durup gümüş saçını okşayacağım,
Ve onun gibi olacağım, o zaman beni sevecek.

BAŞKASININ KEDERİ ÜZERİNE

Başkasının derdini görürüm de,
Durabilir miyim dertlenmeden ben de?
Kederini görüp de başka birinin
Teselli aramadan yapabilir miyim?

Görüp de dökülen bir gözyaşını,
Paylaşılmış duymaz mıyım tasamı?
Bir baba çocuğunun ağladığını görüp de
Kalabilir mi dolmadan kederle?

Bir anne oturup dinleyebilir mi
Bir yavrunun korkusunu, inleyişini?
Hayır asla olamaz.
Asla asla olamaz.

Ya hepimize gülümseyen o,
Duyup karatavuğun küçücük kederini,
Küçük kuşun derdini kaygısını,
Yavruların taşıdığı derdi—

Oturmaz mı yuvanın yanı başında,
Merhamet doldurup göğüslerine,
Oturmaz mı beşiğin yanı başında,
Yaş döküp yavrusunun ağlayışına?

Gece gündüz oturmaz mı,
Silerek hepimizin gözyaşlarını?
Ah! hayır asla olmaz.
Asla asla olamaz.

Herkese verir o kendi neşesini.
O küçük bir çocuk olur.
Bir insan olur kederli.
O da hisseder kederi.

Düşünme ah edebileceğini,
Ve yaradanının yanında olmadığını,
Gözyaşı dökebileceğini düşünme,
Ve yaratıcın yakında değil sanma.

Ah! bize verir o kendi neşesini,
Ki yok edebilsin dertlerimizi;
Derdimiz silinip gidene kadar
Yanımızda oturup bizimle ağlar.

BİR BEŞİK ŞARKISI

Tatlı düşler oluşturan bir gölge,
Sevgili yavrumun başı üstünde.
Tatlı düşleri latif akıntıların,
Işınlarla mutlu sessiz ve dalgın.

Tatlı uyku yumuşacık havlarla,
Bir çocuk tacı dokur kaşların.
Tatlı uyku nazik Melek, süzül sen
Benim mutlu çocuğumun üstünden.

Tatlı gülüşler siz geceleyin
Süzülün mutluluğun üstünde benim.
Tatlı gülüşler, Anne gülüşleri,
Rahatlatır bitmek bilmez geceyi.

Tatlı iniltiler, kumru gibi iç çekişler,
Gözlerinden uykuyu sürmesinler.
Tatlı iniltiler, daha tatlı gülüşler,
Rahatlatır kumru gibi iç çekişleri.

Uyu mutlu bebek, uyu,
Cümle mahlukat gülüyor, uyudu.
Uyu uyu, mutlu uyu sen,
Başucunda annen ağlarken.

Tatlı bebek seçebiliyorum ben,
Kutsal imgeyi yüz çizgilerinden.
Tatlı bebek bir zaman için
Senin gibi yatıp ağlardı yaratıcın,

Ağlardı küçük bir çocukken benim için,
Senin için ve herkes için.
Sen hep görüyorsun onun yüzünü,
Sana gülümseyen o göksel yüzü;

Sana gülümseyen, bana, herkese
Küçücük bir çocuk olan vaktiyle,
Çocuk gülüşleri onun gülüşleridir,
Yeri göğü barışa doğru yöneltir.

KUTSAL İMGE

Merhamet Şefkat Barış ve Sevgi'ye
Dua eder herkes sıkıntılı vaktinde:
Ve yöneltirler şükürlerini
Bu latif erdemlere.

Çünkü Merhamet Şefkat Barış ve Sevgi
Aziz babamız Tanrı'dır:
Ve Merhamet Şefkat Barış ve Sevgi
Onun çocuğu ve kaygısı insandır.

Çünkü insan kalbi var Merhamet'in
Şefkat'in insan yüzü:
Ve Sevgi'nin, kutsal insan sureti,
Ve Barış'ın, insan giysisi.

Demek ki dua eden her insan,
Her iklimde, sıkıntılı vaktinde,
Kutsal insan suretine dua eder
Merhamet Şefkat Barış ve Sevgi'ye.

Ve herkes sevmelidir insan suretini,
Putperest, Türk ya da Yahudi.
Merhamet, Sevgi ve Şefkat'in yaşadığı yer
Tanrı'nın da yaşadığı yerdir çünkü.

KUTSAL PERŞEMBE

Bir Kutsal Perşembe günüydü, tertemizdi masum yüzleri,
İki iki yürüyordu çocuklar, kırmızı mavi, yeşil giyimli;
Önde kır başlı kavaslar yürüyordu ellerinde kar gibi ak
asalar,
St. Paul'un yüksek kubbesine kadar Thames'in suları gibi
aktılar.

Ah Londra şehrinin bu çiçekleri ne bol görünüyordı;
Grup grup oturmuşlardı, kendiliklerinden ışıık
saçıyorlardı.

Kalabalıkların uğultusu vardı ama kuzuların kalabalığının,
Masum ellerini göğ'e kaldıran binlerce küçük oğlan ve
kızın.

Şimdi güçlü bir rüzgâr gibi yükseltiyorlar göğ'e şarkı sesini,
Ya da cennet sıraları arasında uyumlu gök gürültüleri
gibi.

Altlarında yaşlı adamlar oturuyor, yoksulların bilge
hamileri,

O halde aziz tutun şefkati, yoksa kapınızdan kovarsınız
bir meleğ'i.

GECE

Güneş alçalıyor batıda,
Akşam yıldızı parlıyor.
Kuşlar sessizler yuvalarında,
Ben de kendi yuvamı aramalıyım.
Ay, bir çiçek gibi sanki,
Göğün yüksek kameriyesinde,
Sessiz bir tatlılık içinde
Oturmuş gülüyor gecede.

Elveda, sürülerin keyifle gezindiğ'i,
Yeşil tarlalar ve mutlu korular;
Kuzuların otladığı yerde şimdi,
Sessiz hareketlerle meleklerin ayakları parlar;
Görülmeden rahmet döker
Ve durmaksızın neşe verirler,
Ve gonca ve çiçeğ'e,
Ve her uyuyan göğ'se.

Her düşüncesiz yuvaya uğrarlar,
Sıcacık örtüldüğü kuşların;
Onları sıkıntıdan korumak için,
İnine giderler her hayvanın.
Ağlayan birini görürlerse,
Uykuda olması gerektiği halde,
Başına uyku yağdırırlar,
Yatağının başında otururlar.

Kurtlar ve kaplanlar av derdine düştüğünde
Merhametle durup ağlarlar;
Onların susuzluklarını gidermeye
Ve koyunlardan uzak tutmaya çalışırlar.
Ama onlar öfkeyle saldırırsa;
Melekler olanca ihtiyatla,
Her biri yumuşak bir ruh alır,
Vâris olunacak yeni dünyalar.

Ve kızıl gözlerinden aslanın
Gözyaşları akacaktır altın:
Ve acıyarak, şefkat sesleriyle,
Dolaşacak sürünün çevresinde:
Diyecektir, “Onun uysallığı gazabı,
Ve hastalığı onun şifası,
Sürer götürür bizim
Ölümsüz günümüzden.

“Ve şimdi senin yanında meleyen kuzu,
Yatıp uyuyabilirim; düşünebilirim ya da
Senin adını taşımış olan onu,
Ardında otlayabilirim ağlaya ağlaya.
Çünkü hayat ırmağında yıkanmış,
Parlak yelem altın gibi
Parlayacak ebediyen,
Sürüye gözcülük ettikçe ben.”

BACA TEMİZLEYİCİ

Annem öldüğünde çok küçüktüm ben,
Ve babam sattı beni dilimden
Ancak ına sözü çıkabilirken. Bu yüzden işte
Bacanızı temizler ve uyurum is içinde.

Küçük Tom Dacre var ya, ağlamıştı kuzu sırtı gibi
Kıvr kıvr saçları kesilirken, ben de dedim ki,
“Şşşt Tom boş ver, çünkü kafan çıplak kaldığında,
Bilirsin kurum zarar veremez beyaz saçına.”

Ve böylece sakinleşti, ve tam o gece
Tom uyurken öyle bir hayal görmüş ki,
Dick, Joe, Ned ve Jack binlerce temizleyici
Kapkara tabutlara konmuş hepsi.

Bir Melek gelmiş elinde parlak bir anahtarla,
Ve tabutları açıp hepsini serbest bırakmış. Sonra
Yeşil bir düzlükten aşağı güle oynaya koşmuşlar,
Bir ırmakta yıkanmış ve Güneş'te parlamışlar.

Sonra çıplak ve beyaz, bırakıp bütün çantaları arkada,
Bulutların üzerine yükselmiş, eğlenmişler rüzgârda.
Ve Melek Tom'a iyi bir çocuk olursa, Tanrı'nın ona
Baba olacağını söylemiş, ve neşe gerekmeyeceğini Tom'a.

Ve sonra Tom uyanmış, biz de karanlıkta kalkıp
İşe gittik çantalarımızı fırçalarımızı alıp.
Sabah soğuktu ama Tom mutlu ve sıcaktı, demek ki
Sıkntıdan korkmasına gerek yok kimsenin, yaparsa
görevini.

GUILLEVIC

Çeviren: Halil Gökhan

“Çember / en iyi yüzdür / şiir için”

Yaşayan en büyük Fransız şairlerindendir. Crnac'ta 1907 yılında doğdu. Çok erken yaşta çalışma hayatına atıldı. Savaştan sonra Ekonomi Bakanlığı'nda çalıştı. Bu görev, şiiri üzerinde belirleyici bir etki bıraktı. 1942'de ilk kitabı *Terraqué*'yi yayımladı. 1980 yılında Afganistan'ın Ruslarca işgalinden sonra Komünist Parti'den ayrıldı. 1960 yılından günümüze kadar 17 kitabı daha yayımlandı. Uzun süre Mallarmé Akademisi başkanlığını yürüttü. Hölderlin ve Trakl'ı Fransızcaya çevirdi. Sunulan şiirler, Guillevic'in “Şiir” altbaşlığıyla 1991'de Gallimard'dan yayımladığı *Art Poétique* (Şiir Sanatı) kitabından seçmelerden oluşuyor. *Art Poétique*, Guillevic'in en önemli saydığı yapıtlarından biri.

ŞİİR SANATI

(...)

Sen
Sen bakarsın kargaya

İlgilenirsin onun
Pencerenin önünde
Saman saplarında ne yaptığıyla

Hiçbir şey
Zorlamaz onu
Bakmaz senin yazmana.

Sarmaşık gibiyimdir ben:
Severim tırmanmayı,

Ama yapışacak
Gövdem, duvarım yoktur benim.

Yine de tırmanmak gerek bana
O halde ne yapmalı?

Tırmanıyorum,
Kendime bile olsa.

Kolay değil
Bir duvar olmak,

Yapayalnız
İki evin arasında.

Zaman zaman
Rüzgâr bir kuştur.

Duvar sadece yazabilir
Gökyüzüne, ıhlamurağacına,

Ama o bilir,
Temelini içine katarak yazdığını.

Aydan asla
Kurtulamayız.

Boş yere bakarız ona
Resmini yapar, üstünü yazarız,

Onunla konuşur,
Okşamaya çalışırız,

Sırt çeviririz boş yere
Söver sayarız,

Burda olduğunda
Sütünü döker bize,

Olmadığındaysa,
Eksilir bizden sütü

Ne oluyor sana?

Sözler varıyor yanına,
Cümle parçaları.

Bırak çene çalsın için ve dinle
Kendini ve dal git daha derinlere.

Bak sözcüklerin arkasına,
Çöz bu yumağı.

Düşle kendini,
Yaşanmış ve yaşanacak
Yılları

Ya kırlangıç?

Gidip gelir, döner, yeniden
Gelir, gagası açık, kuşku yok ki
Avinin peşinde.

Bağırır arada bir
Dinlenir az.

Güvercin daha az hareketlidir,
Hareketsiz kalır bir dalın üstünde,

Bekler ki yükselsin ondan
Bir kugurdama.

(...)

Bilmediğimi sandığım şey,
Belleğimde olmayan şeydir,

Daha sıklıkla,
Şiirlerimde yazdığımdır.

Böyle asla kurtulamayacak mısın?

Bir şiir daha,
Bir daha,

Bu fikir sıkar beni
Ve deli eder aynı zamanda.

Bu sonsuzluk gereksinimi
Çalkalar denizi.

Ama bir keresinde eğer
Durduysan gerçekten,

Bir çukur olacaktın
İki dalga arasında.

Daha uzaklara gidecek miyiz?
Daha gidiyor muyuz
Şeylerin kalbinde?

Senin: Tamam oldu, diyeceğin yere.
Sadece suçortaklığının
Bulunduğu yerde,

Herkesi beğenme
Gereksinimi olarak,

Sonunda
Beşinci boyuta ulaşılan yerde,

Irmağın korkuya kapıldığı
Okyanusun bittiği yere.

Sahip olmayacak,
Benim şiirim,
Bombaların gücüne.

Yaşadığını ve açan
Bir çiçek gibi yaşadığını
Hissetmesine yardım edecek herkese

Çiçeği gördüğü kadar
Kendini görmesine.

Toprak hizasında
Söyle solomu

Bahçenin köşesindeki
O olmayı istediğim

Karahindiba gibi.

Kimi müzikler gibi
Şarkı söyletir şiir sessizliğe,

Dokununcaya kadar
Sürükler bir başka sessizliğe,

Daha da sessizlik.

(...)

Her şiirin

Kendi red,
Gölge dozu vardır.

Yine de şiir
Dönüktür açık olana.

Ve işgal ettiği gölge altında
Görünür ve ışıldar bir güneş.

Saltanat süren bir güneş.

Düşüş değildir her şey,

Sonsuza iniş,
Daha çok ya da az.

Şiirin içinde,
Şiirli yükseliş,
Kanıt olarak.

Guguk kuşu var
Şiirinin içinde.

Sıkça söz etmiştin
Ondan

Hatırlayalım peki
Yaşayalım onunla

Tüm mevsimleri geride bırakan
Bir ilkbaharı.

Övmeyeceksin.

Göklere çıkarmak

Övdüğünden kopmak
Ayrılmak demektir.

Çünkü içerden övgüler düzülmez,
Dışardan düzülür elbet.

Susacak, konuşacaksın
Bir şeye karşı,
Ya da onun yokluğuna,

Okşayacaksın onu,
Ona okşatacaksın.

Okşanmayı reddetme
Gücü yoktur
Bulutun bile.

(...)

Çember
En iyi yüzdür
Şiir için.

Garip:
Çember dediğimde
Geniş bir fundalık görüyorum

Ve bilmeye çalışıyorum
Ne vardır
Ortasında.

Kımıldamadan
O geniş fundalıkta
Beliren

Hayali çember
Olmaya salıyorum kendimi.

Şöhret için yazıyorum,
Şöhret için yazıyorum aynı zamanda,

Verilen için değil,
Kendime verdiğim için.

Kendime şunu demenin şöhreti:
Bir şiir yaptım,

Ben, Hölderlin'in dediği gibi,
Başardım şiiri.

(...)

Dinliyorum.
Ve dinlemiyorum.

İşitiyorum
Ve işitmiyorum.

Bensiz oluyor her şey
Ve benimle yine de

Ben burada kimim
Ve her yerdeyim biraz da,

Karışmışım,
Bilmediğim bütün o yazgılara.

Sessizliği konuşmak
İsterdim.

Merkezden söz eder
Sessizlik.

Onlardır
Benim gereksindiğim.

(...)

Ağaç
Kök salıyor toprakta.

Şiir kök salıyor
Olduğunun içinde.

Ne çeker
Bir hektarlık ova?

O Şimdi Őenin için
Ondan Şiire gelen ne varsa
O kadar çeker.

Kendini koymuyorsun
Gökmavinin hizasına.

Kozaların yanına
Daha çok –ve Őenin gibileri.

Cezayir menekŐesi mi–

Gökyüzü mü–

Kaynak mı–

Ağaç mı–

Taş mı–

Göl mü–

Tırnaklar mı–

mı–

Tutmaya yarayan parasın
Sen her zaman.

(...)

CLAUDE ESTEBAN

Çeviren: Hüseyin Baş

“Yas yıllarıydı onlar, ama / yasın rengi de tadı da yoktur”

Çağdaş Fransız şairleri arasında özgün bir yere sahip olan Claude Esteban, uzun yıllardan bu yana Sorbonne’da İspanyol edebiyatı dersleri vermektedir. 1974-1981 yılları arasında *Argile* dergisini, bugün ise Flammarion Yayınevi’nin şiir bölümünü yöneten Esteban’ın 1968-1991 yılları arasında yayımlanan ve aralarında *La Saison dévastée*, *Orange Export* ve şair Emmanuel Hocquard’ın İspanyolcadan çevirdiği *L’insomnie*’nin de yer aldığı 13’ü aşkın yayımlanmış şiir kitabı var. Esteban, ayrıca çok sayıda deneme ve düzyazı eserinin yanı sıra Latin dünyasının Octavio Paz, Jorge Luis Borges, Francisco de Quevedo gibi ustalarından yaptığı çevirilerle de tanınıyor.

Fransızcadan çevrilen aşağıdaki şiirler, Claude Esteban’ın 1993’te Fourbis Yayınevi’nce yayımlanan *Sept Jour D’Hier* (Dünün Yedi Günü) adını taşıyan şiir kitabının 21 şiirden oluşan ilk üç bölümünün tamamını kapsıyor.

I AKŞAMA DOĞRU, UZAK BAKIŞLARIYLA

9

Düşen bir taç yaprağı
ve yumuşaklığı sözcüğün
güneş
burada üstünde masanın
hepsi bensiz başladılar yeniden
benden habersiz
ve kan fışkırdı
gün ışığı sanki
çok uzakta
içinde dışarının.

10

Yaşam
kuşku ve umutsuzluk yazılı
ve bu yaşam
yiyip bitiriyor bedeni ve
bedenin gizini
her zaman olduğu gibi
ve zaman dakikaların çarpımında öte
bir şey değil, açık
kitabın aynı sayfasında
kapkara.

11

Bedenden koparılmış
sabah parçaları
sonra
sıcaklık artıyor
yükseliyor ağıza ve
dişlerin arasında
kovuyor eski korkuyu,
konuşmayı, tüketmeyi ölümü

ve sabah, parça parça da olsa
siliyor her Şeyi.

12

Gerektiği üzere, orada
acilde ve
sözcükler dil altında katı,
düşünmek olanları
bir akşam, tek bir akşam
akıp giden zaman,
yok olan an,
bu çığlık ve orada değilim ben
yolla bir olmak gerekirdi ve
alının üstünde taşlar.

13

Uyandığında aynı gözler
daha yaşlanmış bellek
bazen
bir canlanış ruhun içinden
sonra
ölüm denen soysuz tür gelir
dans eder kafanın içinde
ve evet, der
evet hiçliğe, evet ürkünç olana
evet her zaman.

14

Zaman olmadı
yeterince
sanıldı bir dakikanın
yeteceği
bir el kol üstünde
düşünümedi bittiği
bir yerlerde yazılmıştı
belki de bir kitapta hiç okunmayan

bir kadından, bir erkekten,
bir bahçeden söz eden.

15

Bir kez, bir kez daha
yaklaşıyorum duvara doğru
sesleniyorum sana
anımsadığım adını
haykırıyorum bir sözcük sadece
gelen güneş sıcaklığından yoksun
ev ve ev kapanıyor yeniden
döneceğim gene
bulmak için seni rahatlatan
sözcüğü.

II

BİR KAPI, KAPANMAYAN

19

Kopan bir parça
belirsiz bir delik kafada
ve bütün kan, bütün sıvısı aşkın
akıp giden,
durdurun onu
yapın ne yaparsanız
yarın, birazdan olası bu
duracak, deyin ve bırakın bizi
önemi yok bu kanın
bir yerlerde akan.

20

gördüm bu kadını
küçüktü çarşafının içinde
sonra gittiğini, ama yeterli
değildi bu
çiçekleri gördüm, deliği, .

indirilen sandığı, ama yeterli
değil bu
çevredeki tüm yağmuru gördüm
ve ben sessizce düşen
toprak gibi, ormana.

21

Yaşamak isterdim
karıncalar gibi, toprağın içinde
yiyerek toprağı, saydamsız ve
geleceğı olmayan ve ben
burada da bir melek gibi
yaşamak isterdim günün tüm ağırlığının
üstünden geçen yavaşça
tüm isteklerden arınmış ve ben
melektim ve karıncalar
anlamsız ve ışıltılı ve siyah.

22

Dedim ki, ben ölümüm, ama
belki yalandı söylediğim
ya da değildi, öylesine kötüydüm ki,
daha iyiydi toprağın içinde
kaybolup gitmek
günler daha da yükselecekti
dedim ki, ben sağırım ama tüm
gürültüler delip geçerler beni
daha iyiydi böylesi, çünkü ölüm
bir boş odadır ve insan ordadır.

23

Cehennem yok, kuşkusuz,
gidip görmek için
orada eğer gölgeler kalıcıysa
eğer tanrının biri onların
seslerini, dökülen kanı sahipleniyorsa,

taşların ayağa kalkması için
başvurulacak merci bile yoksa
ve dün verilen söz unutuluyorsa
dönüp gelmeli yeniden, sadece
bir an için olsa bile.

24

Ve kapının ardında hiçbir şey
yok ya da daha doğrusu
hiçin maddesi, her şeyi boğan
bir karanlık ve atladığımda eşiği
beni karşılayan hiçti. Ve ben içimdeki
bu düşüşü seviyordum
sonsuzluk içinde, daha yumuşak
daha belirsiz, öyle ki acı çekmek orada
kapının yanında dikilmek
anlamındadır sadece, bilmeden.

25

Yas yıllarıydı onlar, ama
yasın rengi de tadı da yoktur
onunla yürüdük,
olabilirlik içinde
engelsiz, bir duvar önünde
çekmemiz gerekirdi
acıyı
yastı soluk aldığımız
hava gibi
geciken.

SANKİ TOZ PARÇASI SÖZ EDİLEN

29

Bekliyor muyum, kapıya karşı
bekleyen ben miyim, o ya da ben
önünde olan, karşılamak için, yalın,

sadece eller ve kapı ve o,
gece şimdi, desin,
yağmur yağıyor, ama
kalacağını söylesin ve
masa orada bütünyle hazır
ve ben önünde,
sabırsız.

30

Bilmeden, aldım kitabı meleğin
ellerinden ve okuyamadığım için
yedim
ve önce dilimin üstünde bir bal
tadı gibi
ve tatlandı tüm sözcükler sonunda
sonra tükettiğimde son cümleyi,
işte o zaman acıyla doldu yüreğim
ve melek vazgeçti gülümsemekten
sonsuz dek.

31

Yaşamın, ölümün
aynı
tıpkı bir kılıç gibi, ertelemesiz,
dinlenmesiz
adını bizim koyduğumuz
mutsuzluk
tastamam ve eksiksiz
karanlığın önünde ve sen
dünyalı, inatçı, yaşamın, ölümün
sarmaş dolaş.

32

Sanki toz parçası
sözü edilen ve duvarda
artık varolmayan bu imge,

ama bedenin kendi yasaları var
ve düştüğünde, toprakta
bir delik açar,
sonra çıkagelir böcekler,
yumuşak et paramparça, buzla dolu
gözler ve bu çılgın savaş
sanki sürdürmek için varlığı.

33
Ölünsün istemiyorum çevremde
ve bu kışın usulca yükseldiğini,
hareketlerin, bakışların silindiğini
görmemek için harcanan korkunç
bir çaba gibi,
hiçbir şeyin kımıltısız, öylece
orada kaldığını yineleyen
sözcükler gibi
öylesine
sadece hazır bulunmak için.

34
Bazen başkalarıydı geçenler,
görmüyorlardı bizi, ama
gölgeleri, onlar ayrımında olmadan
uygundu, bir tanrı barınıyordu
orada, daha da yücelten onları,
yenileyen yıldızların izinde,
bazen sadece ikimiz
ve sonra tek başına
ve sonra zaman
her şeyi engelleyen.

35
Bitecek her şey, yarına dek
kapatıyoruz kapıyı, diyecekler
sıkı çalıştık ikimiz uzun zamandır

sen ve ben onlara her şeyin orada,
evde olduğunu söyleyeceğiz
eşyalar, yansımaları
eşyaların ve başkaları
koruyacak onları
çünkü pencerenin ardında
vakit çok geç.

ROGER McGOUGH

Çeviren: Coşkun Yerli

“Tanrı görünmez kuşkusuz şiirlerde”

İngiliz şair Roger McGough, Liverpool’da doğdu, Haul Üniversitesi’ni bitirdi. 60’lı yılların ortalarından başlayarak geliştirdiği muzip, buruk, eleştirel şiirinin özgün çizgisini günümüze dek sürdürdü. Onu aşkın kitabından seçtiklerini iki kitapta topladı: *Selected Poems I-II* (1967-1987). McGough halen Londra’da yaşıyor.

KARŞILIKLI DANS

Kuzey Fransa'da, Flanders ovalarında
Yeni çıkan bir dansla eğleniyor herkes
Sizi mutlu ediyor, soluksuz bırakıyor
Ölüm Dansı koymuşlar dansın adını

Herkes sıra oluyor
Herkes keyifli
Hopluyoruz hepimiz
1-2-3 havalara

Titremek için tasarlanmış dans
Bu dans hardal kadril'i
Yalnız erkekler için –kızlar yok
Çünkü burda eşiniz süngünüz

Bakın dansçılar nasıl eğilip koşuyorlar
Topun ritmine ayak uydurarak
Çevirin eşinizi sekerek yandan
Çevrenizde gümbür gümbür bombalar

Eşiniz onurunuz, siz dört köşe olunuz
Koklayınız havada yanık kokularını
Dikenli tellerin üstünden aşayım derken
Kurumaya serilmiş çarşaf gibi adamlar

Eğer düşer iseniz, sakın unutmayınız
Alacaktır birisi mutlaka yerinizi
“Yaşlı askerler ölmez...
... Yalnızca genç askerler.”

Havanlar patırdarken Flanders ovalarında
Son çıkan bir çığgınlıkla keyifli herkes
Hâkilere bürünmüş dansçılar soluksuz kalıyor
Görkemli Ölüm Dansıyla
Görkemli Ölüm Dansıyla.

(A Mersey Sound, 1967)

TANIMAK

Siz Şimdi bu Stephen mi diyorsunuz?

Peki, bakalım yleyse,

o mu, değil mi, anlayalım.

A, ama bir yanlışlık var. Salar,

siz de görüyorsunuz, simsiyah.

Oysa Stephen kumral...

Ne dediniz? Patlama mı?

Tabii, tabii. Yanmış. Samalıyorum.

Düşünmem gerekirdi. Peki, devam edelim.

Yüzünü, yüzünü m sormuştum?

Bu kavrulmuş, soyulmuş

bereli tahta maske nasıl

bir çocuğun yüzü olabilir?

Kazağına bir şey olmamış, aslında,

bu sanki onun kazağı gibi.

Ama emin olmak lazım.

İzci kemeri. Evet, bu onun.

Daha bir hafta bile olmadı o delikleri

delmesinden bu yana. Bu yaşta

Çocuklar üstüne başına nasıl

dikkat ederler bilirsiniz. Neredeyse

Stephen diyeceğim. Ama emin

olmak lazım. Hiç kuşku kalmamalı.

Hiç umut olmamalı.

Ceplerini, ceplerini boşaltır mısınız?

Mendil mi? Herkesin cebinden çıkabilir.

Yeterince kirli. Sigara mı?

A, bu Stephen olamaz ama. İmesine

izin vermiyorum, anlıyor musunuz?

Bana hiç karşı gelmez. Babasına.

Ama bu onun kalemtıraşı. Tamam, bu onun.
Ve, bu da onun anahtarlığı,
dedesi ona önceki gece armağan etmişti.
Evet, bu Stephen olmalı.

Ne oldu, biliyorum sanırım,
.....sigara konusunda.
Kuşkusuz, paketi büyük çocuklardan
biri için taşıyordu.
Evet, evet.
Bu bizim oğlumuz.
Oğlumuz Stephen.

(Waving at Trains, 1982)

BİR ÖĞLE VAKTİ

Yolda bir anneyle çocuğuna
çarpmamak için
otobüs birden durunca,
karşımda oturan yeşil şapkalı genç bayan
savruluverdi üstüme
ve ben, fırsatları kaçırmayan biri olarak,
onu sevmeye başladım.

Önce direndi,
daha sabahın körü diyerek,
hem de kahvaltı üstüne.
Zaten itici bulmuştu beni.
Ama ben ona nükleer savaşın başladığını,
bu öğle vakti dünyanın sonuna geldiğimizi
söyler söylemez,
yeşil şapkasını çıkardı, biletini cebine koydu
ve tatbikata o da katıldı.

Otobüstekiler,
ki çok insan vardı,
sarsılmış ve şaşırmış
ve hoşlanmış ve huzursuzlaşmışlardı.
Ama bu öğle vakti dünyanın sonuna geldiğimiz
sözü ortada dolaşınca,
gururlarını biletleriyle birlikte
koyup ceplerine
başladılar sevişmeye.

Hatta biletçi bile,
kendisini dışlanmış hissedip,
tırmandı dışardan sürücü koltuğuna
ve sürücüyle bir tür ilişkiye girdi.

O gece
otobüsle eve dönerken
hepimiz biraz utanıyorduk.
Özellikle de ben ve yeşil şapkalı genç bayan.
Ve başladık hepimiz
başka başka sözlerle
ne kadar aceleci ve budalaca
davrandığımızı söylemeye.
Ama sonra, her zaman için
delikanlı bir adam olduğumdan,
ayağa kalktım ve ne yazık ki dedim,
artık her öğle vakti dünyanın sonuna gelemeyeceğiz,
ya da gelmişiz gibi davranamayacağız.
Ve ardından, olanlar oldu...

Çarpışır gibi birden
hepimiz eş değiştirdik
ve çok geçmeden sarsıldı otobüs
terbiyesizce şeyler yapan naftalin beyazı bedenlerle.

Ve ertesi gün
ve her gün
Her otobüste
Her sokakta
Her kentte
Her ülkede

insanlar
dünyanın sonu gelmiş gibi yaptılar.
Ama gelmedi.
Geldi sayılırsa da bir bakıma.

(*A Mersey Sound, 1967*)

ALEVLENEN MEYVELER (YA DA ŞAIRİN EĞLENDİRİCİ OLARAK ROLÜ)

Akşam yemekte masa tutuştu.
Hiç kimse aldırmadı olanlara
ve söyleşinin ucundan alev almasını
umursamadan, sürdürdük yemek yemeyi.

Dumandan ve bayılan
garsonlardan habersiz,
konular Auden'den
Zefirelli'ye atladı. Dikkatim
dağılmıştı ama, biraz da,
görgü kurallarından nasipsiz biri olduğumdan
gerginleştim ve eriyen çatal bıçaklardan rahatsız oldum.

Bir kaşığı soru işareti
biçimine sokuyordum ki,
başladı Chablis şarapları akıp
köpürmeye. Ayağa kalktım,
evde havagazı açık kaldı gibi bir şeyler geveledim
ve yüzüm kızararak sıvıştım
halının yumuşak tabanını aşıp.

Şangır şungur porselenlerin üstünden
vah vahlar, tüh tühler duyuluyordu.

Dışarda bir taksi yakaladım
en yakın otobüs durağına gitmek için.
O sırada, masadakiler
alevlenen meyvelerle oyalanıyorlardı
ve Şairin Eğlendirici Olarak Rolünü tartışıyorlardı,
çatı tepelerine çöktüğü zaman.

(Holiday on Death Row, 1979)

MUAYENE

(TOTLEY BARTON, DEVON'DAKİ ARVON VAKFI'NDA
YAZILMIŞTIR.)

“Evet doktor ne düşünüyorsunuz?”

Şiiri benden aldı ve muayene etti.

“Hımm...”

Saat duvarda sinirli sinirli tıkırdıyordu.

“Başlangıç olarak bu çıkmalı.”

Soğuk parmağını şiirin yüreğine dürttü.

“Ama burda bir kesme gerekli.”

Bak bu fena değil.

Ama burası zayıf, kuvvetlendirmek gerek.”

Doktor durdu...

“Ama durak yerleri iyi olmamış, korkarım.

Yapacak pek bir şey yok.”

Avuçlarım terledi.

Burnu yırt at ve yeniden yaz, benim sana önerim.

Ve çıkarken lütfen sıradaki hastayı yollar mısın?”

Elyazmalarımı toparlayıp çıktım.

Dışarda gökten dizeler, kıt'alar yağıyordu.

Kalabalık bir güldesteye bindim ve doğru eve gittim.

Sonunda, hiçbir zaman yayınlanmayacağımı anladım
Ve tüm zamanların en büyük tanınmamış şairlerinden
biri olarak kalacağımı.
Renkli basın bile yazdıklarımı geri çeviriyordu.
Karar verdim, bu işi bırakacaktım.

Aşırı dozda lirizm alarak
Son huzura erişmeyi beklerken
Odayı birden Koşuk Ekibi bastı
Ardında Şiir Polisiyle birlikte.

(Waving at Trains, 1982)

BEN ÖLDÜĞÜM ZAMAN

“Ben öldüğüm zaman,” diye asla başlayamam bir şiire,
Yaşayan pek çok şairin yaptığı gibi,
Jokey Son Arzu ve onlar geçip gittikten sonra
Yapacağımız şeylerin hiç bitmeyen yinelenmesi,

Yiğitçe bir şey. “Meraklanmamalıyım
Ertesi Sabah,” diye yazılmış acıyla kıvranarak.
Gecelerin cam domino taşı şıkırtısı
Gürültüleriyle çınlıyor kafanın içi hâlâ.

Yazanın belki de şiirden çok daha uzun
Yaşayabileceği korkusu mahmuzluyor
O hayaletin harflere çivilenmesini,
Bir tür ateist duaya girişilmesini.

Tanrı görünmez kuşkusuz şiirlerde,
Günümüz şairleri elyazması
Ücretleriyle ve tabutlarının parlak
Döşemesiyle çok ilgilendiklerinden.

Ya da küllerin savrulması, kedilerin beslenmesi,
Boşandıkları eşlerinin vurulmasıyla. Bu arada,
Temiz, düzenli bir çekmecedeki dürüst Vasiyetname
Açılır eski aile avukatının tanıklığında

Ve hayran olduğum şairler, kendi çürümemizi
Yansıtan kusurlu şiirler yayınlamış iseler de,
“Ben öldüğüm zaman,” diye asla başlayamam bir şiire.
Yazgı’yı ayartsa da, Yazgı ona boyun eğse de.

(Waving at Trains, 1982)

TRENLERE EL SALLAYAN

Trenlere el sallayan insanlar
Makiniste mi, trenin kendisine mi el sallarlar?
Yoksa, trenlere el sallayan insanlar
Yolculara mı el sallarlar? Hızla atılan o yabancılar,
Tanımayan, akıp giden o yüzler?

El sallanmasından hoşlandığımızı sanıyor olmalılar.
Çocuklar öyle sanıyorlardır belki de, ve ara sıra
Bir kompartımanda bir başına seyahat eden yolcunun
Kendisi de gizliden trenlere el sallayan biri olabilir.
Ama çoğumuz pek üstünde durmayız bunun.

Kaçık gözüyle bile bakar bazıları onlara.
Bir tarlada dikilmiş, sırttan birileri.
Onlara boş vermemiz, boş bakan yüzlerimiz,
Hatta dil çıkarmalarımız, el işaretlerimiz
Üç mil daha sürüklenir üstünde rayların.

Devam ederler sonra yürümelerine
Ayrılıp kötülüğün yolundan. Ferahlayarak
Ve sevdiklerinin geri döndüğüne dair

O yanlış inançtan sıyrılarak.
Hiç tersi olmamıştır çünkü bunun.

Tanrı gibi, bir bakıma. Bir başka gün
Bir başka evren. Hep bir yerlerde.
Ve arta kalan, birkaç inanan,
Dikilip durmuşlar orada. Hiçbir şey umurlarında değil.
Katıksız masumluk. Eller havada. Sallanan.

(Waving at Trains, 1982)

FİLM YAPIMCISI (altyazılarla)

Büyük harf F'yle bir film yapımcısıydı.
Putkırandı. "Non,"¹ demişti Hollywood'a
"Pourquoi? Ici je suis Le Chef."²
Yönetmenlerin yönetmeniydi. Zordu ama iyiydi.

Mademoiselle Le Grande C³ onun
Montparnasse'daki yatağına dalıp
Rektumundan öptüğünde o rektomektomi
Ameliyatı olmuştu. Ama boşuna. Hélas.⁴

Ve nasıl yas tuttular hayranları.
(Onunla tanışmayan yıldızlar bile üzölmüş göröndüler.
Christie'ler, Fonda'lar, Streep'ler ve Bardot'lar.)
Hepsine son bir numara daha çekti.

"Cimetière Vérité,"⁵ dedi buna (son laf ebeliğiydi bu)
Paris 3iême semtinde çok moda olan bir mezarlıkta.
Gömöldü, ve güneşin battığı bir sırada
Başyapıtı, "La Mort, C'est Moi-même"⁶ın prömiyerini
yaptı.

Tabut, içinde ceset, bir kamera ve
Bir zamanlar her gece anıtsal perdeyi
Dolduran o yakın-plan çekimi yapmak için
Yeterli ışık bulunan, kurşunla kaplı, upuzun bir
stüdyoydu.

Gösteri, “Une Grand Success”⁷ oldu. İnsanlar geçmişi
Dosyalamaktan hiç bıkmıyorlar. Ve saygılı bir tonla.
Simgeciliği tartışıyorlar ve akımın dürüstlüğüne
Hayran oluyorlar. La Vérité⁸ kemiğe dek sıyrıldı.

FIN⁹

1 “Hayır”

2 “Nedenmiş? Burda Şef benim.”

3 Bayan Büyük C

4 “Yazık”

5 “Gerçek Mezarlık”

6 Ölüm Ben Kendimim

7 “Büyük Başarı”

8 Gerçek

9 Son

PABLO NERUDA

Çeviren: Teoman Aktürel

*“grev var / erler geliyor / ateş açıyorlar halka, yani
şiire”*

BÜYÜLEYİCİ SANAT

*Nice sevip nice yürümekten doğar kitaplar.
Ama öpüşleri yoksa, bölgeleri yoksa,
ama erkekleri yoksa elleri dolu,
kadınları yoksa her damlada,
açlıkları yoksa, öfkeleri, istekleri, yolları,
ne simge olarak işe yararlar, ne çan olarak:
yoktur gözleri ve açamazlar olmadığı için de,
yalnız ağızları vardır, kuralın ölü ağızı.*

*Sevdim doğurgan dalları
ve kanla aşk arasında oyduym dizelerimi,
diktim sert toprağa
ateşle çiğ arasında tartışmalı bir gülü.*

Böylece yürüyebildim şarkı söyleyerek.

1904'te Şili'nin Parral kentinde doğdu Neruda. Babası José del Carmen Reyes Morales bir demiryolu işçisiydi. Bir yaşındayken annesini yitirdi.

İlk şiirlerine attığı imza Neftali Reyes'tir. Sonunda, sevdiği bir Çek yazarın soyadını kendi adına ekleyerek. Pablo Neruda imzasını kullanmaya başlar. İlk denemelerinden sonra yavaş yavaş algıları çeşitlenir, ilgileri genişler.

1921'de Başkent'e, Santiago'ya gider. durmadan şiirler yazmaktadır; bunlardan biri, “Bayram Şarkısı” öğrenci birliğinin açtığı yarışmada birincilik ödülünü kazanır. İlk şiir kitabı *Akşam Alacası* (1923), kısa bir süre sonra *Tutkulu Sapancı* adlı kitabı yayımlanır. Ama gençlik yıllarının en önemli

ürünü *Yirmi Aşk Şiiri ve Umutsuz Bir Şarkı*'dır. 1925'ten sonra art arda üç yapıt gelir: *Sonsuz İnsanın Girişimi*, *Halkalar*, *Yerleşik Adam ve Umudu*. 1927'de Birmanya'nın başkenti Rangoon'da konsolostur. *Yeryüzünde Konaklama* burada oluşur. 1928'de Seylan adasının Kolombo kentinde, sonra Kalküta'da, 1930'da Java'da konsolos olur, burada Hollandalı bir kızla evlenir. İki yıl sonra Şili'ye döner. Yine konsolos olarak Buenos Aires'e atanır. Güney Amerika gezisine çıkar. Federico Garcia Lorca ile karşılaşır. 1934'te Barcelona Konsolosu olur. William Blake'ten, Rainer Maria Rilke'den çeviriler yapar. 1935'te Madrit Konsolosudur. İspanyol ozanlarıyla dostluklar kurar. Bir dergi çıkarır: *Caballo Verde Para La Poesia* (Şiirin Yeşil Atı). 1936 İspanya İç Savaşı'nda Franco' yandaşlarına karşı Cumhuriyetçileri öyle candan destekler ki Şili hükümetince geri çağrılır. Gitmez. Görevinden uzaklaştırılır. İlk büyük siyasal şiirini yazar: *Ölmüş Savaşçıların Analarına Şarkı*. Yıl sonunda Paris'e yerleşir. *Dünya Ozanları İspanya Halkını Savunuyor* adlı bir dergi çıkarmaya başlar. Ülkesine döner. *İspanya Kalbimizde* adlı yapıtını yayımlar. 1940'da Mexico Başkonsolosu olarak atanır. Meksika ve Amerika sanatının büyük ustaları Orozco, Rivera, Siqueiros ve Meksika kültürünün öncüleriyle, izlerini *Canto General*'de (Evrensel Şarkı) gördüğümüz dostluklar kurar. Şili'ye dönüşünde, 1945'te senatör seçilir. O arada vatana ihanetle suçlanır. Kendini senatoda savunur ve "Suçluyorum" nutkunu okur. Tutuklanmasına karar verilir. Kaçar. Yıllar yılları, yapıtlar yapıtları kovalar. Gerek Avrupa'da, gerek Asya'da, gerek Latin Amerika'da geziler yapar. 1950'de Picasso'yla birlikte "Dünya Barış Ödülü"nü kazanır. 1964'te Shakespeare çevirilerinden ötürü, Oxford Üniversitesi Felsefe ve Edebiyat Onur Doktorluğu'nu alır. 1970'de Salvador Allende için seçim kampanyasına katılır.

1971'de Paris Büyükelçisi olur. 21 Ekim'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanır. Hastalığı yüzünden ülkesine döner. 1973'te parlamento seçimi için kampanyaya katılır. Şili devrimini yalnız bırakmak, yok etmek isteyenlere karşı, halkının düşmanlarına karşı: "...şarkım bir Arancania taşı gibi saldırgan-
dır, serttir... Koruyun kendinizi, fırlatıyorum şarkımı!" diye haykırır. Şili'de iç savaşın önlenmesi için Latin Amerika ve Avrupa aydınlarına çağrıda bulunur.

11-12 Eylül tarihinde Şili'deki askerî darbede Salvador Allende öldürülür. Neruda hasta döşegindedir. Valparaiso'daki, Santiago'daki evleri yağmalanır. 23 Eylül'de yüreği acılara dayanamaz artık. Resmen kanserden ölür. Gömülme töreni Şili direnişinin simgesi olur.

(Derleyen ve çeviren: Sait Maden

Pablo Neruda, *Kara Ada Şiirleri*, B/F/S Yayınları)

GÖRÜNMEYEN KİŞİ

Gülüyorum,
gülümsüyorum ben
eski ozanlara,
hayranlık duyuyorum
tüm yazılı şiire,
çiye, elmasa, su yüzüne vuran
gümüş damlasına,
bir vakitler kardeş bildiğim her şeye,
güle ilişkin;
gülümsüyorum
çünkü eski ozanlar
hep “ben” diyorlar,
her adımda
bir şey geliyor başlarına
ve hep “ben”,
anca onlar sokaklarda yürüyen
ya da güzelim sevgilileri,
başka kimse değil,
ne balıkçılar geçiyor yoldan,
ne kitap satıcıları,
ne de duvarcılar;
kimse düşmüyor
bir yapı iskelesinden,
acı çekmiyor kimse,
kimse sevmiyor
zavallı ozan kardeşimden başka,
hep onun ya da güzelim sevgilisinin
bir şey geliyor başına,
kimse yaşamıyor
onun dışında,
kimse ağlamıyor açlıktan
ya da öfkeden,
kimse acı çekmiyor dizelerinde
kirasını ödeyemediği için,

kimse, şiirde,
atılmıyor sokağa
şilteleri ve iskemleleriyle
ve yapımevlerinde
oralarda da bir şey olmuyor,
hiçbir şey olmuyor,
şimsiyeler yapıyor, bardaklar,
silahlar, lokomotifler,
madenler çıkarılıyor
cehennem kaza kaza,
grev var
erler geliyor
ateş açıyorlar halka,
yani
şiire
ama ozan kardeşim
sevdalıydı
ya da acı çekiyordu,
çünkü duyguları
denizden geliyor,
seviyor uzak
limanları, adlarından ötürü;
yazıyor tanımadığı, bilmediği
okyanuslar üstüne,
tanelerle dolu mısır gibi yaşamın
geçiyor yanından
bilmeden, dokunup ellemeden,
çıkıyor, iniyor
yere ayak basmadan,
kimi zaman da
kendini çok derin
ve kapkara duyuyor,
öylesine yüce ki
kendinde değil,
sarmaş dolaş oluyor, çözülüp dağılıyor
“damgalıyım” deyip duruyor,

taşıyor oflaya poflaya haçını
karanlıkların,
berkesten başka
olduğunu düşünüyor;
her gün ekmek yiyor yemesine,
ama fırıncıyı görmemiş
hiç,
ne de bir sendika–evine, planlama kuruluna
girmiş;
zavallı kardeşim böylece
anlaşılmaz oluyor,
eğilip bükülüyor, çözülüp dökülüyor,
ilginç
ilginç
buluyor kendini
ona yaraşan söz bu,
üstün değilim ben
kardeşimden,
ama gülümsüyorum,
çünkü sokaklarda
bir başıma değilim yürürken;
akıp gidiyor yaşam
bütün ırmaklar gibi,
bir ben
görünmeyenim,
gizemli gölgeler yok,
yok karanlıklar;
herkes çene çalıyor benimle
birçok şey anlatmak istiyorlar bana,
ailelerinden söz açıyorlar
yoksulluklarından
ve sevinçlerinden,
geçiyor hepsi ve hepsi
bir sürü de iş yapıyorlar!
odun kesiyorlar,
geriyorlar elektrik tellerini,

geç saatlerinde gecenin yoğuruyorlar
her g nk  ekmeği,
demir bir mızrakla
deşiyorlar bağırsaklarını
yery z n n
ve d n şt r yorlar demiri
kilitlere,
y kseliyorlar g ky z ne ve taşıyorlar
mektupları, g zyaşlarını,  p c kleri;
biri var
her kapıda,
bir varlık doğuyor
ya da sevdiğim kadın beni bekliyor,
gecip gidiyorum ve nesneler
onların t rk s n  s ylememi istiyor,
ama vaktim yok,
her şeyi d ş nmem,
eve d nmem,
Parti'ye uğramam gerek,
başka ne gelir elden;
her şey benden
konuşmamı istiyor,
her şeyin t rk s n   ağırmamı, hep  ağırmamı
istiyor;
d şler
ve seslerle dolu her şey,
t rk lerle dolu;
yaşam bir kutu: A ılıyor,
u uyor ve geliyor
bir kuş s r s :
Konmuşlar omuzlarıma,
bir şeyler anlatmak istiyorlar bana,
yaşam bir savaşım
ilerleyen bir ırmak gibi
ve insanoğulları
s ylemek istiyorlar sana,

bana
ne uğruna öldüklerini,
oysa ben geçip gidiyorum, doğrusu
vaktim yok bunca yaşam için,
onların hepsinin
yaşamasını istiyorum yaşamımda;
türkümde dile gelmelerini;
önemli değilim ben,
vaktim yok kendi işlerim için,
gece demeden gündüz demeden
yazmalıyım ne olup bittiğini,
kimseyi de unutmamalıyım.
Ne ki gerçek, ansızın
yorgun düşüyor,
yıldızlara bakıyorum,
uzanıyorum otların üzerine, geçiyor
keman rengi bir böcek
dayıyorum kolumu
körpe bir memeye
ya da kalçaları üzerine
sevdiğim yosmamın,
bakıyorum sonra sert
kadifesine
donmuş burçlarıyla
titreyen gecenin;
işte o zaman
yükseldiğini duyuyorum benliğime doğru
gizemler dalgasının,
çocukluk,
ağlanan köşe bucak,
üzüntülü delikanlılık,
uyku akıyor gözlerimden,
uyuyorum
kalıp gibi
içim geçiyor
yatar yatmaz

yıldızlarla ya da yıldızlarsız,
sevgilimle ya da sevgilimsiz:
kalkınca bakıyorum
gece gitmiş,
sokak benden önce uyanmış,
işe gidiyor
yoksul kızlar,
balıkçılar dönüyor
okyanustan,
maden işçileri
yeni pabuçlarıyla maden ocağına giriyorlar,
yaşıyor herkes
sıklaştıyorlar adımlarını,
anca vaktim var
giyinmeye,
koşmam gerek:
Nereye gittiğini, başına ne geldiğini bilmediğim
kimse
geçemez yoldan.
Yaşamak gelmez elimden
yaşamsız,
insanoğlu olmadan insan olmak,
koşarım, görürüm, işitirim
ve türkü söylerim,
bir alıp veremediği yok
yıldızların benimle,
ne çiçeği, ne yemişi var
yalnızlığın.
Bütün yaşamları verin bana
yaşamım için,
tüm acısını verin bana herkesin
dönüştüreğim onu
umuda.
Bütün sevinçleri
verin bana
en gizlilerini bile,

onları anlatmam gerek,
yoksa kimbilir onları?
Her günün
savaşımını
verin bana,
çünkü benim türküm o!
Böylece yürürüz hep birlikte,
dirsek dirseğe,
bir araya getirir türküm
bütün insanoğullarını,
bütün insanoğullarıyla türkü söyleyen
görünmeyen kişinin türküsü.

JURA SOYFER

Çeviren: Ahmet Cemal

*“Bak şu yokluk içindeki insana / Bir yana atılıp
unutulmuş bile!”*

1912 yılında doğan ve 1939 Şubat'ında bir Alman toplama kampında ölen Avusturyalı şair ve yazar Jura Soyfer, 26 yıllık çok kısa yaşamı boyunca kendini hep faşizmle savaşa ve insanca bir toplum uğruna çaba harcamaya adadı. Şiirlerinden başka, özellikle politik kabare türünde çok sayıda oyun kaleme aldı. Gerek bu alandaki eserleri, gerekse şiirleri günümüz eleştirmenlerince Brecht'in politik söyleminin vuruculuğuyla eşdeğerde tutulmaktadır.

SIRADAN İNSANIN ŞARKISI

Belki de insandık bir zamanlar
ya da insan olacağız günün birinde,
bütünöyle iyileştığımızı her şeyden.
Ama bugün insan değölsük, neye yarar?

Pasaporta yazılmış bir adız yalnızca,
aynadan yansıyan dilsiz bir göröüntü,
bir sürü boş lafın çarptığı duvarlar
ve ölü bir yankının yankıları.

Çoktan ayaklar altında bütün insanlık,
burada rol yapmayalım boşu boşuna!
Bizler, insanlığını çoktan yitirmiş bu kentlerde,
hâlâ insan mı diyeceğiz kendimize? Hayır!

Büyükkent yollarının tozu toprağıyız yalnızca,
bırer numara kadaastro sayfalarında,
uzun kuyruklarıyız bir belge damgalatmanın,
ve kendi kendimizin gölgeleriıız, o kadar.

Kurtulacaksa içimizdeki insan günün birinde,
ancak bir yol gider bu özgürlüğe:
Saat başı sormak, bizler insan mıyız?
Ve saat başı vermek yanıtını: Hayır!

Bizler, daha resmi çizilmemiş insanın
kötü bırer taslağıyız yalnızca.
Zavallı bir mırıldanışı sonraki büyük şarkının.
İnsan mı diyorsunuz bizlere? Bekleyin daha!

DACHAU ŞARKISI

(Dachau toplama kampının giriş kapısının üzerinde şu yazı vardı: “Çalışma özgür kılar.”)

Dikenli teller, ölüm yüklü,
Çekilmiş dünyamızın çevresine.
Üzerinde acımasız bir gökyüzü
Soğuğu ve güneş yanığını göndermekte.
Çok uzağımızda kalıyor bütün sevinçler,
Vatan ve kadınlar çok uzakta,
Bizler, binlercemiz, sabah karanlığında,
Hiç konuşmaksızın çalışmaya gittiğimizde.

Ama biz, Dachau’da öğrendik parolayı,
Öğrenip, çelik gibi sertleştik.
İnsan kal, arkadaşım,
Sende kalsın erkeklik,
Tam yap işini, sarıl, arkadaşım:
Çünkü çalışma, çünkü çalışma özgür kılar,
Çünkü çalışma, çünkü çalışma özgür kılar!

Silahların gölgesinde
Yaşıyoruz gece gündüz.
Yaşam bir ders oluyor bize burada,
Düşündüğümüzden çok daha güç bir ders.
Kimse saymıyor artık günleri ve haftaları,
Ve kimileri var ki, ne de yılları.
Ve yıkılanlar oldu içimizden,
Yüzlerini de kim bilir nerede.

Ama biz, Dachau’da öğrendik parolayı,
Öğrenip, çelik gibi sertleştik.
İnsan kal, arkadaşım,
Sende kalsın erkeklik,
Tam yap işini, sarıl, arkadaşım:

Çünkü çalışma, çünkü çalışma özgür kılar,
Çünkü çalışma, çünkü çalışma özgür kılar!

Kaldır taşı ve çek arabayı,
Hiçbir yük ağır gelmesin sana.
Ne idiysen uzak zamanlarda,
Bugün çoktandır o değilsin artık.
Sapla kazmayı toprağa,
Kendine acımanı da iyice derine göm,
Ve çelik gibi, taş gibi ol,
Kendi terinde yıkana yıkana.

Ama biz, Dachau'da öğrendik parolayı,
Öğrenip, çelik gibi sertleştik.
İnsan kal, arkadaşım,
Sende kalsın erkeklik,
Tam yap işini, sarıl, arkadaşım:
Çünkü çalışma, çünkü çalışma özgür kılar,
Çünkü çalışma, çünkü çalışma özgür kılar!

Gün gelecek, sirenler çağıracak:
Haydi bakalım, sayım için son tekmile!
O zaman dışarda, bulunduğumuz yerde,
Sen de hazır olacaksın, arkadaşım.
Özgürlük gülecek bize aydınlık yüzüyle,
Yaratmaktır asıl büyük yüreklilik.
Ve bizim yaptığımız iştir.
Bu iş, iyi olacak.

Ama biz, Dachau'da öğrendik parolayı,
Öğrenip, çelik gibi sertleştik.
İnsan kal, arkadaşım,
Sende kalsın erkeklik,
Tam yap işini, sarıl, arkadaşım:
Çünkü çalışma, çünkü çalışma özgür kılar,
Çünkü çalışma, çünkü çalışma özgür kılar!

PEPİTO'NUN ŞANSONU

Birer tanrı yerine koydular bizi,
Beyaz deriliyiz diye,
Ve pek isterlerdi onlara kalsa
Bizlere kahraman falan gözüyle bakmayı.
Ama sonradan öğrendiler
Aldıkları derslerle gerçek yüzümüzü,
Oysa inanın, yeter artardı bile,
Yalnızca birer insan olabilseydik –
Gelgelelim asıl buydu işin zor yanı.

Ne olduğumuz konusunda ise,
Kimsenin kuşkusu olmayacak bugünden sonra.
Bir bakın şu efendi geçinenler ordusuna:
Hepsi birer şeytan – ama ne zavallı şeytan!

Bugün yere kapanıyoruz birinin önünde,
Ama yarın, ağızımıza bir parmak bal çaldığında
Bir başkası, hemen tükürüyor ötekinin suratına.
Görün işte, budur dünya tarihinin içyüzü!
Bugün geçilmiyor soytarılıktan,
Hazır ol durmalardan ve selam çakışlardan –
Yarın ise tepesine yiyiveriyor yumruğu selamlanan
Ve düşünüyorlar eski yağcılar: Şu bunağa bak,
Utaniyoruz şimdi senin yüzünden kendimizden!

Bir çember çizip durmakta dünya.
Hiç kuşku yok böyle olduğuna.
Bir silkinme – ve kahramanlığın böylesi
Yitip gidiyor şeytanın sırtında.

İNSANLARIN SATIN ALINABİLİRLİĞİ ÜZERİNE

Göklerin maviliğine yükseliyor hammadde fiyatları,
Genç konjonktürünün neşeli habercileri kimliğiyle.
Pazar şimdiden canlanmış, ve utangaç bir ifadeyle
Borsaya özgü yaradılışın kırılğan içgüdüleri
belirginleşmekte.

Ve yalnızca bir kur ayak uyduramıyor borsadaki yükselişe,
Yalnızca tek bir mal fiyatlarla boy ölçüşmeden
En ucuz meta olarak kalıyor her ülkede:
O da, adına “insan” denen fire.

Bugün insanın ortalama fiyatı
On para, ama yalnızca parça başına,
Akıllı davranıp tasarruf ediyor teslim giderlerinden,
Etiyle ve kemiğiyle, kendi kendisini teslim ediyor.
Kendini hazır satıyor dahası,
İnsanlık onuruna sarılıp sarmalanmış olarak,
Ve sen, ey alıcı, yetmezse eğer paran,
O zaman küçük taksitlerle de ödeyebilirsin karşılığını.

Ve bugün de, yarın da ödeyemeyeceksen eğer,
Satın almana bak yine de, satın al kitleler boyu.
Para yerine çürük ideallerle öde borcunu,
İnsan kendini nasılsa her fiyata satar.
Pek çoktur çünkü kendi cinsinden olanlar,
O da öyle davranır bildiği için bunu
Ve bilir büyük borsa oyunlarındaki kuru;
Ruh ucuzdur, et ise pahalı mı pahalı.

Bekleyenler:

Sözde uzmanısın işin ama, pek tutmuyor bu hesap,
Fazla abartır gibisin alacaklının sabrını.
Yoksa bize verecek ekmek ve bir çatı altı,

Taleplerimizle dikiliveririz senin başına.
Borçlu hiçbir zaman ödemiyor senedin karşılığını.
Metalaştırılan insan da artık istemiyor meta olmayı.

ŞEREFİN ŞANSONU

Sıcak bir yer mi istiyorsun kendine ocak başında?
Ve başkaları için de, yanında?
O zaman bırak yakınmayı maddi acılardan,
Kendini daha yüce çabalara ada.
Yüksel, insanla hayvanın farklılaştığı
O manevi dünyaya,
Dün, evet, düşün şerefini,
Gece gündüz onu düşün yalnızca.

Amansız bir katildir kış mevsimi
Soğuğa gelince – acı bir bereket.
Fakat gerçekten şerefli bir vatandaş
Manevi açıdan üstün hisseder kendini!
Yeryüzünün bütün ağırlığından kurtulmuş,
Boşluklarda gezinir onun ahlak yasası.
Parlak güneşten farksız şerefi,
Onu kömürden daha iyi ısıtır.

Bir başka ışıktaki gösterir seni,
Parasız, ama onca değerli şeref günleri.
Sırtına bir ceket almak yerine,
Bürünürsün binlerce şerefe.
Hep nefret et sefaletten,
Bırak, toza boğulsun masanın üstü,
Ama temiz tut şeref denen şeyi,
Tertemiz ve lekesiz tut.

Bak, büyük nakitleri olmadan da
Oynarlar büyük kumarbazlar,
Seçerler daha rahat yolları,
Ortaya yalnızca şereflerini koyarlar!
Sen de kes kendine bir parça
Büyük şeref pastasından,
Beslen şeref sözleriyle,
Ta ki soğuk bir şerefli mezara kadar.

CENNETİN MELODRAMİ

Sakın elini uzatma, Tanrım,
Adını Adem koyacağın çamura.
Çünkü şimdi yaratmak istediğini,
Artık tanımaz olacaksın yarattığında.

(Sahneden bir vurguncu geçer.)

Bak şu yokluk içindeki insana,
Bir yana atılıp unutulmuş bile!
Koyduğun yasa onun için geçerli mi hâlâ:
Ekmeğini kazanmalısın kendi alın terinle?

(Sahneden bir anne geçer.)

Bak şu anaya! Başını çevirme sakın!
Konuş, çünkü incitemezsin onu artık,
Sen miydin, veda sözcükleri yerine diyen:
Bak kadın, ona çocuklar doğurmalısın?

(Sahneden bir orospu geçer.)

Bak şuna ve söyle,
Gözden kaybolmadan kalabalığın arasında:

Bu muydu gerçekten düşündüğün,
Gülümseyerek aşkı yarattığında?

(Sahneden yüzünde gaz maskesi bulunan bir adam geçer.)

Bak ölümün eşiğindeki insana,
Kendi de öldürmekten çekinmeyen biri!
Böyle mi dünmüşün kendi suretini,
Buyruğunla yarattığında?

Sakın o çamura dokunma, Tanrım!
Kendi silâhını kendine çevirme!
Veya bir kez yaptıysan bile,
Bırak, hiç yaratılmamış olsun yine!

ANACO ANA'NIN ŞARKISI

Bir akşam bulutunun işaretinden,
Kaptı büyücü kehanetini:
Beyaz adamların kabilesinden
Yeni bir çağ doğacak halkıma.
Şimdi balta girmemiş ormanların
Büyük fırtınalarla hışırdadığı topraklarda,
Zaman olacak, yarı dağ, yarı bina,
Taştan kitleler yükselecek.
Ve bir ışık seli saracak etraflarını,
Ve bir gürültü, bu devler boyunca,
Vahşi hortumlardan daha yüksek sesli!

Ve büyücü bunları okurken bulutlardan,
Düşünmekten kırıışmış alnıyla,
Bir duygunun tutsağı oldu içim,
Özlem mi, yoksa korku mu,
Ne olduğunu kestiremediğim.
Ve gitmek istedim o taştan devlere,

Tam ortasına o ışık denizinin.
Hem aramak, hem de kaçmaktı istediğim
Ve dans ettim, daha önce hiç etmediğimce:
One-two-three, one-two-three, one-two-three,
Kulaklarımda uzak bir geleceğin ezgisi.

Küçük kuşların zik zak uçuşlarından,
Okudu bizlere bilge adam:
Zaman olacak, yelkensiz gemiler gelecek
Okyanusun öte yanından.
Ve yoksul kulübelerimizin yerinde,
Ülke genişliğindeki kentlerde,
Sihrin her türlü görülecek.
Parlak arabalarda seyirtecek insanlar,
Geyik avına çıkmışçasına, yakalamak için zamanı,
Ve duvarlarda resimleri bile hareket edecek.

Ve gök gürültüleriyle dolu bulutlardan
Bir sözcük kaptı, tuhaf mı tuhaf:
Ve biraz korkmuştum sanki,
“Broadway” sözcüğünden yansıyandan.
Evet, ben de parlak arabalarda görmek istiyorum kendimi,
Işık denizinde hızla seyirtirken!
Ve benim görüntümü de yansıtmalılar beyaz perdeye,
O zaman dans ederim, daha önce hiç etmediğimce:
One-two-three, one-two-three, one-two-three,
Kulaklarımda uzak bir Broadway ezgisiyle!

MOYA DÜŞESİ'NİN ŞANSONU

Adım, Moya'dır, bildiğiniz gibi,
Ve mavidir kaynayan kanımın rengi.
Kulisleri gözlemektir işim,

Ve yarın öpüşecekse iki kişi,
Bana dünden gelmiştir tekmil haberi.
Bugün ise ilginç bir haberim var,
Biraz mahrem, biraz da komik kaçır -
Çok saygıdeğer kraliçemiz,
Yemin etmiş bütün şerefi üzerine:
Ordumuz kazanmadan zaferi,
Sırtımdaki gömleği yıkamayacağım, diye!

O anda anlaşılmış ki,
Buluş, gerçekten dahiyane,
Ve haber ülkenin her yanına ulaşmış:
Bundan böyle çamaşırlar da,
Hizmet edecek politikaya!

Dünyamızın yasasıdır
Böyle gömleklerin sık yıkanması,
Ve yabancıların cebine uzatılır eller,
Aslında kimse şaşmaz bu işe,
Çünkü yıkamak için de paraya ihtiyaç vardır.
Yeni bir makam ihdas edilir böylece,
Giderleri silahlanma faslından karşılanmak üzere,
Sonra yeni vergiler gelir;
Fiyatı artar tuzun ve ekmeğin,
Ama savaş bunun karşılığında,
Hiç kuşkusuz çabuk bir zafer getirecektir...

O anda anlaşılır ki,
Buluş, gerçekten dahiyanedir,
Ve haber ulaşır ülkenin her yanına:
Evet, sarayda kirli çamaşırlar yıkanmaktadır,
Ve politikadır bunun adı da!

AFİŞ YAPIŞTIRICISININ ŞARKISI

Nasılsa hayata adım atan insana,
Üç şey verilir hayat yolunda:
Küçük bir merdiven,
Bir fırça, bir de kova.
Derler ki sonra, böyle bir merdiveni
Herkes yanında taşır;
İnsanlar eşit olduklarından bugüne bugün,
Herkesin yükselme şansı vardır.
Ancak bir düzine yıl geçince
Anlar zavalhıkcı işin içyüzünü:

Bir yararı yok bu merdivenin,
Fırçayı yiyen hep ben olduktan sonra,
Anlamı yok inip çıkmak için didinmenin,
Kovayı hep ben taşıyacağım nasıl olsa.

Her insan hoşlanır, hayatının afişini şöyle rengârenk ve
yükseklere yapıştırmaktan.
Kim ki hem kurnaz hem edepsizdir, ancak o başarır
Basamak basamak daha yükseklere erişmeyi.
Yukarda bayağı iyi yapar yapacağını
Ve bırakmaz yanına çıksın başkaları;
Onlara gelince, boyunlarını büküp,
Ta aşağılarda, dökülenleri toplamak düşer ancak.
Sen de vurursun hayatım dediğin artığı duvarlara,
Sonra zamanın gelir, kazınıp gidersin;
Boynun bükük, toplarsın merdivenini,
Öğrenmişsindir artık öğreneceğini:

Bir yararı yok bu merdivenin,
Fırçayı yiyen hep ben olduktan sonra,
Anlamı yok inip çıkmak için didinmenin,
Kovayı hep ben taşıyacağım nasıl olsa.

SINIRLARIN ŞARKISI

Dur! Yeter! Kendinle bu yarışman
Ölü bir koşu olabilir ancak.
Kim düşmandır, kim dost,
Ne yazık ki ayrılamaz burada.
Ve sahip olduğun iki hayat,
Bu tuzakta birleşir,
Ve o tek hayat
Başlar bir ölüm saltosuna.

Çünkü hep aynı askerdir aslında duran,
Sınırın bu yanında da, öte yanında da,
Birbirinden ayrı iki vatani,
Ama *bir tek* canı vardır.

Nasıl mermi sıkabilir öte yana,
Kendisiyken orada duran?
Nasıl buraya doğrultabilir tüfeğini,
Kimse burada değilken ondan başka?
Burada kimse aldırmaz
Zarın nasıl geldiğine.
Çünkü ne olursa olsun, yalnızca
O askerdir hesabı ödeyecek olan.

Sen, işe yaramaz bir piyonsun oyunda.
Sınır boylarında çoktan unutulmuş biri.
Çünkü hep aynı askerdir aslında duran,
Sınırın bu yanında da, öte yanında da,
Birbirinden ayrı iki vatani,
Ama *bir tek* canı vardır...

GABRIEL PLANELLA

Çeviren: Ali Cengizkan

*“Ne zaman, hangi sabah / çekiliverecek yaşamın
ortadireği?”*

Gabriel Planella bir sosyo-dilbilimci. Çağdaş İngiliz Yazarları 21. Cambridge Semineri 1995'e İspanya adına katıldı. Katalonya eyaletinde hükümet adına dilsel politikalardan sorumlu olarak çalışıyor ve *Lletra de Canvi* edebiyat dergisini çıkarıyor. İspanyolcadan oldukça farklı olan Katalan dilinde yazıyor şiirlerini. Kitapları *Historia d'un Paisatge* (Bir Peyzaj Tarihi, 1986), *Roda* (Tekerlek, 1992) ve *Hemisferis*'dir (Yarıküreler, 1995).

KUZEY YARIKÜRE

VII

Pencereler kesilip çıkarılmış
yeşil ve mavi yelken bezinden; sanki
şikâyetsiz evler sarıp sarmalamış kendini.
Hiçbir şey daha kesin değil
yeryüzünün dönüşünden.
Şu nefes, bulutlandıran varoşlarını
öğle sonrasının ve yerlerin, biliyor
çok yakında varacaklar limana
sislerini yayacaklar ve çekecekler
kendilerini durgun sulara.
Eminsin bundan, çünkü düşünceyi tutan
sensin akvaryumun iki camı arasında
çünkü gözlerin saklayamayacak
hiç de yeterince onu
son asidin ulaşıp yakmasından.

XIII

Yalnız uyuyorsun günlerce – sessizlik
dikdörtgenin tam ortasında.
Buz her bir yan, teslimiyet yok.
Birileri nesnelerin derisi altına
şırıngayla verivermiş mermeri.
Bellek ve hiçlik, yankı yok
galerilerde yaşıyorsun işte.
– Ne zaman, hangi sabah
çekiliverecek yaşamın ortadireği?
Odalar ışıksız ve sesin
ne kadar da yorgun.
Doğuya doğru, yüksek kule konutlar
çamur temellere gömülü.
Toz ve ağaçlardan havai fişekler
mutlak ışığın yarattığı boşlukta
dönüyor bir anlar limanına.

SİDNEY KÖRFEZİ

I

Dün öğle sonrasında beri, fırtına
sokaklarda, ve gün bozdu yüzünü.
Havaalanı yolunda, yağmur damlaları
eritiyor camlardaki tozları,
nefesinde buğulandırıyor onları,
sanki anımsatırcasına bize başlangıcı–
İlk uçakla gideceksin, sessizliğin
örtülerini parçalayacak olan,
ve dikine, bir hiçliğe.
Sonra yol alacak manzaralara, mermer
çölden açıklıklara –şanslıysan–,
sınırlara ve şeffaf pistlere
hava ülkesini yaratan.
Sonra, biraz uyumaya çalış
bir sonraki durağa kadar, yanılsamayla
jet etkisi kalkacak diye.
Sonra zillerin ve sözlerin
kakofonisini anımsatsın sana, bırak
bırak aynada yazdığın yazı:
Beni hesaba kattığın oranda varım.

IV

Körfez kızarıyor, görerek
çizgiler arasında, mesafe
olmadığını nesneler arasında–
Ne olacak akıntı yönünde seyreden
bu brandalar, bu düdük sesleri, bu
balık oltaları, bu elma suları?
Ya anımsayıp, yelkenleri
mızrak gibi parlak? Nereye
götürüyor bu sandal bizi?
Barış limanına mı?
Hava bozacak gibi,

görünüyor. Sağlam dur seni
eve taşıyacak teknede.
İstifini bozma ve özleme
çünkü fırtınanın göbeğinde
sensin sana sahip olan.

IX

Yarı ömür harcandı, lokmalarla
kesin ve öz olmaya çalışarak
sözlerin karanlık peyzajında.
Doğru, sensin sana sahip olan
gerek yok daha fazlasına da.
Dur biraz, hızlı gitme o kadar
kente bak, buzlu bir merdiven
gibi ışıkl, bir mavi nokta ve
birkaç kırmızı düşmüş üzerine–
Dikkat et, koşma: Ne yapardın
aynı şeyin iki noktası arasındaki
mesafenin, yalnızca şu yatay
çizgi olduğunu bilsen, ah bilsen?

HEINRICH HEINE

Çeviren: İlker Demirel

“Aptallık ve kötülük sırnaşıyordu / Burada, sokak köpekleri gibi”

1797 yılında Düsseldorf'ta doğan Heine, Almanya'nın en ünlü şair ve yazarlarından. 1827 yılında yayınladığı *Buch der Lieder* (Şarkılar Kitabı), Heine'yi edebiyat dünyasında haklı bir üne kavuşturur.

Heine, yazılarında Prusya yönetimine karşı açıkça cephe aldığı ve yönetimi sert bir dille eleştirdiği için yakın takibe alınır. Ve bunun sonucu olarak 1831 yılında Paris'e gider/kaçar. Paris'e gidişinden dört yıl sonra, Heine'nin tüm yazıları yasaklanır.

1844 yılında, 27 bölümden oluşan *Deutschland, Ein Wintermärchen*'i (Almanya, Bir Kış Masalı) yayınlamıştır. 27 bölümden oluşan bu humor, ironi ve alay yüklü şiirde Heine, Almanya'nın o günkü politik topoğrafyasını, hem Almanya dışından, hem de Almanya'yı iliklerine kadar yaşayan biri olarak çıkarmaya çalışır. Heine, Almanya ziyareti sırasında dolaştığı şehirleri ve o şehirlerin tarihsel özelliklerini anlatır; geçmişteki önemli olaylarla o günkü güncel konuları bir araya getirerek, ülkenin ve yöneticilerinin kokuşmuşluklarına değinir. Halkın özgürlüklerden yoksun bırakılması, sefalet ve kadere terk edilmesi; diğer halklara karşı düşmanca duyguların körüklenmesi ve düşünceye uygulanan sansür, Heine'nin şiirinde değindiği konulardan yalnızca birkaçıdır. Almanya'nın o günkü durumunun ve ülkedeki antidemokratik uygulamaların alaylı bir dille anlatıldığı bu uzun şiir, Heine'nin başyapıtıdır. Heine, 17 Şubat 1856'da Paris'te ölür.

ALMANYA, BİR KIŞ MASALI'NDAN

BÖLÜM III

Aachen'ın eski merkez kilisesinde
Carolus Magnus yatıyor.
(Karıştırmamalı Karl Mayer'le,
Karl Mayer Schwaben'de yaşıyor.)

Ölü, gömülü olmak istemem,
Kaiser olarak Aachen'de kilisede;
Yaşamak isterdim daha çok en küçük
Şair olarak Neckarstrom'de Stukkert'te.

Aachen sokaklarında sıkılmış
Köpekler, yalvarıyorlar Sadakatle:
Yabancı, tekmele bizi, belki
Bir eğlence olur bize.

Bu sıkıcı yuvada
Dolaştım bir saatçik.
Prusya askerini gördüm,
Değişmemiş bir parçacık.

Hâlâ o gri paltolar var
Kalkık, kırmızı yakalı
("Kırmızı" demişti Körner,
"Andırır Fransız kanını.")

Hâlâ o, katı ve aşırı düzenli
Halk, hâlâ her harekette
Bir dik açı ve donmuş
Karanlık yüzlerde.

Dik dik yürüyorlar etrafta,
Süslü püslü ve dik, mum gibi,
Sanki yutmuşlar değneği,
Önceden dayak yedikleri.

Evet, tümüyle kalkmadı Fuchtel,
İçlerinde taşıyorlar artık onu;
Güvenin ifadesi “sen”, daima
Hatırlayacak eski “o”yu.

Palabıyık, at kuyruğu döneminin
Yeni bir evresi aslında:
Eskiden arkadaki at kuyruğu,
Şimdi asılı burun altında.

Hiç de fena değil yeni giysisi
Süvarinin, övmeliyim onu,
Özellikle sivri tepeli miğferi,
Çelik ucu yukarı doğru.

Bu şövalyevari şeyler
Andırır romantizm öncesini
Senyörita Johanna von Montafacoun’u
Baron Fouqué, Uhland ve Tieck’i.

Ne de güzel andırıyor Ortaçağ’ı,
Soylu uşağı ve at oğlanını,
Kalplerinde sadakat,
Arkalarında arma taşıyanları.

Andırıyor haçlı seferini ve turnuvayı,
Aşka ve yobazlığa eder hizmeti,
Basılmamış inanç dönemini,
Daha gazetenin çıkmadığı günleri.

Evet, miğferden hoşlanıyorum,
Üretiyor nüktenin en iyisini!
Mükemmel bir buluş bu!
Eksik olan iğnesi değil, tepesi!

Fırtına koptuğunda, korkarım,
Çeker tepenin böylesi
Kolayca, romantik kafanıza
Göğün en modern şimşegini!

Aachen postanesinin kapısında
O kuşu gördüm yine,
Nefret ettiğim kuşu! Baktı
Bana yukardan, kinle.

Çirkin kuş, bir gün
Elime düşeceksin,
Yolunacak tüylerin
Kesilecek pençelerin.

Sonra yüksek ve havadar
Bir direğe tüneyeceksin,
Ve çağıracağım Renli avcıları
Eğlenceli bir atış için.

Kim bu kuşu vurursa
Vereceğim o merte
Tacı ve asayı! Ve fanfar çalıp
Bağıracağız: Yaşasın Kral diye!

BÖLÜM IV

Akşam üzeri geldim Köln'e,
Şarıltısını duydum Ren'in,
Esti yüzüme Alman havası
Farkına vardım etkisinin.

İştahıma şükürler.
Jambonlu omlet yedim.
Çok tuzlu olduğundan,
Ren şarabı da içmeliydim.

Altın gibi parlıyor hâlâ
Ren şarabı yeşil Roma bardağında,
İçersen fazladan birkaç şop,
Şarap yükselir burnuna.

Öyle hoş bir gıdıklanma yükselir ki
Burnuna, karşı konulmaz bu mutluluğa!
Çıkardı beni koyulan geceye,
Çınlaklı dar sokaklara.

Taş evler bakıyorlardı bana,
Sanki, kayıp eski döneminden
Efsaneler anlatmak istiyorlardı,
Aziz şehir Köln'ün tarihinden.

Evet, önceleri burada, Papalık
Gösterdi yobaz etkinliğini,
“karanlık adamlar” hâkimdi buraya
Ulrich von Hutten'in betimlediği.

Ortaçağ'ın kankanı oynandı
Burda, keşiş ve rahibelerce;
Yazıldı zehirli ihbar yazıları
Hocstraaten ve Köln'lü Menzel'ce.

Odun yığınının alevi
İnsan ve kitap yuttu burada;
Çanlar çalındı ve söylendi
“Kyrie Eleison” o anda.

Aptallık ve kötülük sırnaşıyordu
Burada, sokak köpekleri gibi;
İnanç düşmanlıklarından tanınıyor,
Torun sürüsü hâlâ şimdi.

Bak, gör! Ayışığındaki
Kocaman hergeleyi!
Yükseliyor şeytanca, kapkara,
İşte bu, Köln kilisesi.

Bastille'in ruhu olacaktı o,
Kurnaz ruhban yaptı hesabı:
Bu kocaman zindanda
Yok olacak Alman anlayışı.

Luther geldi o anda
Ve "Dur!" diye konuştu,
O günden bu yana
Kilise inşaatı durdu.

İnşaat bitmemişti –iyi oldu.
Bitmemişliği, kılıyor inşaatı,
Almanya'nın gücünün ve
Protestan misyonunun anıtı.

Kilise derneğinin zavallıları,
Güçsüz ellerle sürdürmek
İstiyorsunuz, durmuş inşaatı
Ve Ortaçağ Kalesini bitirmek!

Hey gidi boş umut! Boşuna
Sallanıyor sadaka kesesi,
Dileniliyor, kâfirden ve hatta
Yahudiden; boş ve anlamsız hepsi.

Büyük Fransız Liszt, kiliseye
En iyi besteyi boşuna yapacak,
Ve yetenekli bir Kral
Boşuna konuşmalar yapacak.

Bitmeyecek o, Köln kilisesi,
Devam ettirmek için inşaatı,
Gönderse de Schwaben'li soytarılar
Bir gemi dolusu taşı.

Bitmeyecek o, yaygarasına rağmen
Baykuş ve kargaların, onlar
Geri kafalıdırlar ve kilisenin
Tepesinde severek oyalanırlar.

Evet, zamanı bile gelecek,
Onu bitirmek yerine, onun
İçindeki bölümleri
At tavlasi olarak kullanmanın.

“Ve kilise at tavlasi
Olursa, aziz üç kralı
Ne yaparız biz, içerde
Tabernakel’de yatanları?”

Böyle sorular duyuyorum.
Söyleyin, çekinmeli miyiz günümüzde?
Doğulu üç aziz kral,
Yatabilirler başka yerlerde.

Benim düşüncemi izleyin
Koyun onu demirden üç sepete,
Asılı Münster’de, Aziz Lamberti
Adında yüksek kulede.

Bir zamanlar Schneiderk nig
İki danışmanıyla içindeydi,
Ama biz şimdi başka majesteler
İ in kullanıyoruz sepetleri.

Sağdakiinde Bay Balthasar, soldakiinde
Bay Melchior gidip gelmeli
Ortakindeki Bay Gaspar– Tanrı bilir,  nceden
Bu    n n ne kadar kırıp ge irdiğini.

Balthasar ve Melchior
Aptalın tekiydiler
Sıkıştıklarında, krallıklarına
Meşrutiyet s z  verdiler,

Ve tutmadılar s zlerini–
Eşeklerine dayı denenlerin kralı,
Bay Gaspar nank rcesine
 d llendirdi halkını, aptalları.

Bölüm III ile ilgili açıklamalar:

Çarolos Magnus: (768-814) Frankonya'lının kralı büyük Karl.

Karl Mayer: Heine, burada *Schwabenspiegel* (Schwabenliler Aynası, 1838) adlı eserindeki bir şakaya gönderme yapıyor: "Latince Crolus Magnus olan Karl Mayer, Schwaben Okulu'nun bir başka şairidir ve onun, topluluğunun ruhunu ve karakterini en iyi şekilde temsil ettiği söylenir; o güçsüz bir sinektir ve mayıs böceğini taklit eder."

Stukkert: Schwaben şivesinde Stuttgart.

Körner: Theodor Körner'in "Lied der Schwarzen Jäger, 1813" (Kara Avcıların Şarkısı) adlı şiirinin dördüncü dördlûğine gönderme var: "Henüz kara intikam elbiselerimizle yasını tutuyoruz / Ölmüş cesaretin / Ama sorarlarsa bu kırmızının anlamı ne: / Bu Frankonya'lının kanı."

Fuchtel: 1800'lerden kalma bir cezalandırma biçimi.

...eski "o": 18. yüzyılın sonuna kadar "o", alt tabakadaki insanlara sesleniş biçimiydi. Çoğunlukla yüksek rütbeli subaylar askerlerine böyle seslenirlerdi.

Johanna von Montafacoun: August von Kotzebue'nin 1800'de "14. yüzyıldan kalma bir temsil" altbaşlığıyla yayınlanan sahne oyununun baş figürü.

Fouqué, Uhland, Tieck: Heine'nin "Romantik Okul"dan geldiklerini düşündüğü şairler

Bölüm IV ile ilgili açıklamalar:

.."karanlık adamlar"... / Ulrich von Hutten...: Karanlık adamlarla, İncil'le ilgili olmayan İbranice yazılmış tüm kitapların yok edilmesini isteyen Köln'lü Dominikan'lar kastediliyor.

Kyrie Eleison: Dinî ayinlerdeki yalvarış: "Tanrı, acı bize."

HANS ARP

Çeviren: İlker Demirel

“Onların şarkıları ışık çiçekleridir”

1887’de doğan Hans Arp, 1905 yılında Weimar’da resim öğrenimine başlar ve öğrenimini 1908’de Paris’te sürdürür. Arp, 1912 yılında W. Kandinsky’nin “Mavi Süvari” (Der Blaue Reiter) adlı sergisinde yer alır. 1916-1919 yılları arasında, kendisinin de kurucularından biri olduğu Zürih Dada Hareketi’nde etkinlik gösterir. 1919/20 yılları arasında Köln’de Max Ernst’i ziyaret eder, onunla ömür boyu sürecek olan arkadaşlığını pekiştirir ve Max Ernst’le Köln Dada Hareketi’nde aktif rol alır. Arp, sanat dünyasındaki en önemli çıkışını, dünyanın mekanikleştirilmesine, rasyonalize edilmesine ve toplumun içinde bulunduğu duruma karşı çıkan ve bir “protest topluluk” niteliğinde beliren Dadacıların arasındayken gerçekleştirir. Dadacılar yalnızca rasyonalize edilmiş dünyaya değil, onu rasyonalize eden gelenekselleşmiş ve toplumun kemiklerine yapışmış sanata ve sanat anlayışına da karşı çıkar. Karşı çıkmalar ve protestolar sanatın tüm dallarında gerçekleşir. Heykeltıraş, ressam ve aynı zamanda bir şair olan Arp, yalnızca “ses”ten ve mantıksal anlamı olmayan sözcük ve görüntüler zincirinden oluşan şiirler yazar. Bu anlayış Arp’ı üstgerçekliğe götürür. Hem Almanca hem Fransızca yazan Arp “Genç” Alman Şiiri üzerinde etkili olur. Arp’ın kendi el yazısı ve desenleriyle süslü olan “Düşünceli Alevler” şiiri, toplumu, insanlığı ve insanları kısı kacına almış tekniği, getirdikleri ve götördükleriyle gözler önüne serer. Arp, bu şiirinde, büyük bir ustalıkla ümit ve ikilem arasında gidip gelir, düş kurar, yakınır, üzölür, yas tutar, olayları ironikleştirir, sorar, soruşturur. Hans Arp 1966’da Basel’de ölür.

DÜŞÜNCELİ ALEVLER

Gerçek bir melek
ışıktan bir melek
sonunda bize
bir kez daha gönderebilirdin sen.

Öyle görünüyor ki artık
ateist dernek hastalarına
makineüstülere ve robotüstülere
dünyanın otlanmış sazlıklarını
tümüyle bırakmak istiyorsun.

Zavallı duacılar
bir kez daha
soluklanabilmeliler.

*

Sarıln
kutsal güllere.
Gözyaşı dökün
kutsal dikenlerin önünde.
Sarı yelvenizi koruyun
paracılardan.
Düşleyin tekrar
göksel bahçıvanı
büyük ışık çiçeklerini yetiştiren.
Düşleyin tekrar
onun ışıldayan şarkı söyleyen bahçesini.
Eskinin karanlık varı yoğu
çocuk oyuncağıdır
makineüstülerle karşılaştırıldığında.
Eskinin karanlık varı yoğu
sadece katil ve kitle katillerinden oluşuyordu.
Buna karşılık yeninin varı yoğu
ilerlemiş makineüstülerden

beyinsiz ve kuduzca dolaşan
ve insanları istemeyenlerden oluşuyor.

*

Siper duvarımıza
b           ne oldu?
G  l yild  zlar nerede?
ş  ir yazan şark   s  yleyen melekler nerede?

*

G  nler ve geceler ne kadar da boşald  !
G  zellik   oktan gitti.
Uzaklara ka  tı g  zellik
şark   s  yleyen yild  zlarıyla
ışıkl   y  z  yle.

  lerleyenler ne zaman yeterince   lerlediler?
Tur bindirenler ne zaman yeterince turladılar?
Tur bindirenler ne zaman nihayet yuvarlaklaştılar?
En y  ksek d  zey ne zaman yeterince y  ksek?

Orada u  uşanlar
insanlardır
Tanrı'y   kaybetmiş olan.

*

Atom mantarı yetiştirenlere g  re zaten bir kayıbım ben.
Onlara g  re ben umut kesilmişlerdenim
modası ge  miş en son kul  belerden
h  lihazır toprak   st  nde yap  lm  ş kul  belerden gelen.
Timsah ateistler
zincifre kırmızısına d  nerler sinirden
eğer   mitsizce geri kalm  ş
benim gibi biriyle karşılaş  rlarsa.
Zarif bir   ikolata paketinde
Bombonni  'lerde

sevgililerine hediye ederler
küçük sevimli atom bombalarını
evde kullanım için.

*

Köpekçe oyunlarımız belki de
her şeye karşın
ışıklı yüzlerce yok edilecek.

*

Sonsuza kadar susar mı?

*

Bir adım dikkatle
dikey bir çizgi çekiyor öbür çizgiye
dikey çizgiyi de dikkatle
yatay bir çizgiyle kesmek için.
Geçen birisi onaylarcasına başını eğiyor
ve yatay çizginin
dikey çizgiyi kestiği
her seferinde haç çıkarıyor.

*

Ah nasıl da sevinir yıldız
meleğin gümüşüne.
Melek bir gümüş gül müdür?
Gül bir yıldız mıdır?
Yıldız bir düş müdür?
Düş düşler mi
yıldızı ya da meleği?
Ah nasıl da sevinir melek
düşün gümüşüne.
Gümüş gül bir melek midir?
Ah nasıl da sevinir gül
meleğin ışığına.
Gümüş güller gümüş melekleri sarar mı?

Yıldızlar nasıl da kokuyor.
Ah nasıl da sevinir gül
yıldızın düşünce.
Bir düş mü bu?
Bir ışık mı bu?
Bir melek mi bu?

*

Düşünceli alevler
ne de güzel kanat olurlardı.
Olsaydı eğer gökyüzü
ne kadar hoşumuza giderdi.

*

Melek
düşünceli alevler.
Melek
gökyüzünün hışırdayan başakları.
Melek
çınlayan yıldızlar.
Melek
kanatlandırılmış gökyüzü.
Melek
sonsuz mavi ışık.
Melek
Tanrı'nın çiçek yaprakları.
Melek
gökyüzünün asılı sütunları.
Melek
sonsuz şarkı söyleyen ışık
Melek
şulelenen tarh.
Melek
alevlenen bentler
Melek
şarkı söyleyen asılı sonsuzluk.

*

Hâlâ bilen var mı
yukarının ve aşağıının nerede olduğunu?
Hâlâ bilen var mı
neyin aydınlık neyin karanlık olduğunu?
Gittikçe azalıyor düşleyenler.
Gittikçe az oluyor gün ve gece.
Okşa menekşe toprağını
bulut sayvanın altında.
İçsel yıldızları zle
kutsal gecelerin özünü
ve sessiz sedasız düş şarkılarını.

*

Nasıl da iyi olurdu bizim için kanatlar
düşünceli alevler olsaydı.
Ama daha da iyi olurdu bizim için
salınım olarak gökyüzü.

*

Saman alevi insanlar yerine
görülüyor nihayet
ışık tutan insanlar.
Şiir yazmaya başlamak mı istiyorlar?
Yukarı bakıyorlar
aşağı bakıyorlar
sonsuzluğa
ve gülüyorlar ve ağlıyorlar
mutluluktan.

*

Bir melek ne zaman
yine bir şarkıyla eğlendirecek bizi?

*

Yol izleyicisi
makine hayatı
yaşamak istemiyor artık.
Uçakta yolculuk etmek istemiyor.
O tekrar
düşte yolculuk yapmak istiyor.
O tekrar
yol izlemek istiyor.
O tekrar
Tanrı'nın yolunu aramak istiyor.

*

O gizli mi?
O korkunç mu?
O korkunç derecede gizli mi?
O anlaşılabilir mi?
O'nun sınırları var mı?
O anlaşılmaz mı?
O'nun sınırları yok mu?
O anlaşılabilir ve anlaşılmaz mı?
O'nun sınırları var ama yine de sınırsız mı?
Anlayamıyorum
sınırsız terk edilmişlere yardım etmeyişi.
Çokları O'nu özliyor.
Çokları diliyor.
O'nun kendilerine halimce sahip çıkmasını.
Çokları ona yaklaşmak istiyor
ama yapamıyorlar.
Yüreğimiz O'nu düşlediğinde
neden duraksıyor O?
Neden duraksıyor O?

*

Gökmavisi ruhlar
ve gökmavisi şarkılar
bize ne kadar uygun olurdu.

Amma kanat olurdu bunlar.
Ve bir melek
yıldızlar dizginini eline almalıydı.
Ne kadar özlemini duyuyoruz
bu büyük gezintinin.

*

Lütfen lütfen küçük bir şarkı.
Lütfen lütfen neşeli küçük bir yıldız
yoldaş olarak.
Lütfen lütfen zavallı bacaksız dilenciler için
biraz kutsal güzellik.

Yapılacak bir şey yok artık.
Biz bacaksız dilencileriz ve öyle kalacağız.
Çenemizi
İstedüğimiz kadar çok açabiliriz.
Hiçbir şey yardımcı olamaz artık
Firavunuyla birlikte
dokuz kokulu erkenlikteki
dokuz Ay bile.

Bu yol
çarmıha gerilmiş haça mı gider?
Bu yol
ışıklı bakışlardan oluşan çelenke mi gider?
Orada mı?
Her yerde mi?
İçimde mi?

*

Niçin
tinsel kristali aramıyorsunuz?
Niçin son uzaklığın
çekirdeğini çıkarmak istiyorsunuz?
Niçin delice

boşluğa selam veriyorsunuz?
Dünya'yı ve tüm yıldızları
yıldız gibi
dağıtmak mı istiyorsunuz?
Niçin
insansız insan olmak istiyorsunuz?

*

Biri sessizce içini mi çekti?
Biri mutluluktan içini mi çekti?
Hayır
Dünya'da böyle bir şey
olmuyor artık.
Sonra sessizce içini çekti sonsuzluk.
Belki de gerçekten bir insan çekti içini
dua eden
insansız insanların
ümitsizce artışımdan dolayı?

*

Melek ve gül
çekip gittiler
düşlerin akıntısına yukarı
kendilerinin içine.
Çekip gittiler
oraya ölünmeyen yere
büyük beyaz kırlangıçlara
şeffaf meleklerle
oraya ölünmeyen yere.
Çekip gittiler
kendi içlerine
düşlerin akıntısına yukarı.
Melek ve gül
çekip gittiler

*

Biz kuduzüstülere karşıyız
karşıyız makineüstü pezevenklerine.
Biz kutsal masallardan yanayız
tek gerçeklik oldukları için.
Biz aydınlanmacıüstülere karşıyız
makineüstü ebelerine
mekaniküstüleşmişlere
kuduzüstülere
devasa gürültülü Toranto örümceklerine
dünyanın malını ele geçiren
ve kutsal masal yıldızlarının yerine
atomsal hoparlörü koymak isteyen.

*

Küçük aptal günler
çıkıyor mu hiç
kurtuluşla ilgili bir sözcük
boyalı dudaklarınızdan?
Bir haçın önünde
diz çökmüyor musunuz artık?
Küçük aptal günler
gelmeyi ve gitmeyi biliyorsunuz yalnızca.
Biliyor musunuz
her an
kutsal sonsuzluğun size baktığını?

*

Gözlerinizle duyun!
Kulaklarınızla görün!
Göksel ışık şarkıcıları geliyor.
Onlar doğrudan en büyük ışıktan geliyorlar.
Onlar doğrudan en büyük çınlamadan geliyorlar
bizi tekrar düzeltmek için.
İçimizdeki inatçı kuruntuyu
şarkıyla yok etmek için geliyorlar.
Onların şarkıları ışık çiçekleridir

ve kendileri ışık çiçekleridir.
Şarkıları
organlarıdır.
Kesinlikle betimlenemez onlar.
Güçlü kalkanlardır onlar
puslu şeytanlara karşı röntgen fotoğraflarıdır.
Saz telinin tatlı oynayışıdır onlar.
Şarkıları ışık odalarıdır
ve kendileri ışık odalarıdır.
İç yıldızlardır onlar
çevreleri iç yıldızlarla kıvrılı.

*

Düşleyenler anlatıyorlar birbirlerine
Rosenrot diye bir çocuğu
bir küreyle
Dünya kadar büyük bir küreyle oynayan.

*

Bir tansık isteyebilir miyiz?
İşini kenara koyabilecek olan bir melek
biraz yardımımıza koşamaz mı?
Gerekmezdi hiç
en büyüklerinden biri olması.
Ne şiddetli bir sallantı yaratırdı
ilerlemenin zafer alayında
ansızın robotüstüler
çocuksu
ilerlemişüstü makineüstüleriyle
tabansız kenefe
düşürülselerdi!

*

Kara hava sürüyor.
Kara yıldızlar artıyor.
Melekler nerede?

TRAJAN PETROVSKI

Çeviren: Suat Engüllü

“Kanayan bağrından Balkanlar’ın”

Trajan Petrovski 1939 yılında Makedonya’nın Ohri kentine bağlı Arbinovo kasabasında doğdu. Ortaöğrenimini Ohri’de, yükseköğrenimini ise Üsküp’te tamamladı. Üsküp’ün Kiril ve Methodi Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden mezun olduktan sonra çeşitli kamu kuruluşlarında görev yaptı. 1974 yılından itibaren Dışişleri Bakanlığı’nda danışmanlık ve müsteşarlık görevlerinde bulundu. 1980 yılında Yugoslavya’nın Kahire Büyükelçiliği müsteşarı olarak Mısır’a gönderildi ve burada 1984 yılına kadar kaldı. Türkiye’ye gelmeden önce Dışişleri Bakanlığı İrtibat Dairesi Başkanlığı’nı yaptı. Temmuz 1993 tarihinden itibaren ülkesinin Ankara Büyükelçisi olarak görevli bulunuyor.

Petrovski’nin ilk şiirleri, ortaöğrenim yıllarında yayımlandı. Bugüne değin 20’den fazla şiir kitabı, kısa öyküleri ve romanları kitap haline getirildi. Genellikle sosyal konular ve özellikle köyden kente göç konularını işledi. Avustralya ve Kanada’ya göç eden Makedonyalılar, eserlerinin kahramanları olarak dikkati çekmektedir.

Mısır’da görevli bulunduğu yıllarda, İslam tarihini ve medeniyetini araştırdı ve bu konuda kitaplar yazdı. El Ehzer Üniversitesi’nde İslami öğrenim-eğitim gören öğrencileri konu alan *Asharovci* adlı kitabı ile ilk ödülünü kazandı. Yine aynı araştırmaların ürünü olan *Kahire Büyüisii* adlı eseriyle de ödül aldı.

Petrovski’nin şiirleri İngilizce, Almanca, Rusça, Lehçe, İtalyanca, Arapça, Romence, Arnavutça, Malezyaca ve Türkçe gibi dillere çevrilerek yayımlandı.

BU ANKARA SONBAHARINDA

Sayrılığa bürünüyor bu Ankara sonbaharı
pencerenin önündeki titrek kavaklar
yapraklarını dökünce birdenbire
(anamın sandığında katlanmış
altın sarısı renklerle birlikte)
ve dinlenmedikçe körpe koyunlarında
yorgun göçebe kuş
(kuş ya da düşünce düşsel bir bakire belki de)
Rumeli’de yumurtadan çıkmış
Kanayan bağrından Balkanlar’ın.

AY ŞİİRİ

Ay kapılarından girilen
ay evleri Kapadokya’dan
İçlerine ay kiliseleri
oyulmuş ay dağları
Ayın çizdiği sınırlar ve haçlar
İnsanı deli eden ay manzaraları
Makedonya’dan gelenlerin aşevlerinde
ve şatafatlı kuyumcu dükkânlarında
ay kuşları ve yarasalar.

Gözden düşmüş Kapadokya’nın
ay saçı altında
ölmek kaçınılmaz
ve ay dikenleriyle
görülmemiş biçimde sokan
arı kovanını düşlemek de

Kana bulanmış yolbaşlarında
her an saldırmaya hazır canavarı
telaşa kapılmadan alıştırmalı insanlara.

Şifalı ay akupunkturu!

ÖLÜM TÜRKÜSÜ

Acının kızgın tacıdır o
Göğüs yataklarında biriken
dinmiş sellerin suyu
Yıllarca yığılıp yıllarca sızan
bir keder gibi
içimize içimize işlemiş.
Yengi sunağı önünde
en temiz duasıdır insanın
Boş hayaller peşinden
koşanlara yönelik
en yankılanan
ve en sesli mesajı.
Türkilerin türküsüdür
ölüm türküsü, ey tuhaf insanlar,
sırası gelince herkesin
bir kez bari söylemesi gereken
ağzımızı bıçaklar açmasa bile.
Ölüm türküsü, ey soğuk mermerler,
yazılmamış destanıdır hayatın!

GORİTSA

Bir fidanım var en azından
çam ağacım ya da selvim
su aynasına yansıyan
o masmavi yüceliklerde

Sevgili dostlar,
sağlıklı ormanımızdır bu bizim,
gür korumuzdur bugün
çocukluğumuzda diktiğimiz
kökün, gölgenin, sıcak yatağın
derdini çekmesin diye toprak.

Epey oldu bu yerlerden gideli
yüreğim boş değil ama;
çocuklarımın sevgisinde
onlardan çok sonra bile
yeşermeye devam edecek bir gövde
kök salmıştı derince.

Oh, ne eşsiz bir avuntu
geçip giden gençliğime.

OHRI PAZARINDA

Tezgâh başında durmuş kadının biri
bir avuç ceviz satıyor
Ohri pazarında.
O kadar!
Kof görünüşlerine aldanma
içleri sağlamdır bunların
– diye dil döküp duruyor kadın.
Çok yükseklerden indim buralara
gökyüzü çardaklarından
tepelerden
ağız tadınızı sinamaya.
Son oyuncağımdır benim bu kozlar
şu güzelim dünyada.

DRİM KÖPRÜSÜ

O köprüdür
yeri göğü birleştiren.
Sevgiye, düşe, konuşmaya açılan köprü.
Susamışlığı gideren, dertlere derman
kaynaklara yüzünü dönmüş
havada, saydam olan her şeyde o köprü.

Denizleri uyandıran, dağları sallayan
yığın yığın aydınlıklarla kurulan
o köprüdür ırmakla birlikte türküye duran.
Kucak açmıştır sonsuzlukta,
Başkaldıran, çapkın, karasevdalı
Cümle şairlerin evlerindedir
Ardı kesilmeyen iç çekişlerle yücelmiş.
Bir köprü ki alfabetesidir canların, sözün başkenti
Kavşaklar, sınırlar tanımayan bir köprü
ırmakla, güçlü şairlerle birlikte
ölümsüzlük duaları ve marşları okuyan
mal kıvılcımlı, şiir taçlı köprü.
Bu köprüsüz nereye, en dengesi bozulmuş dünya!

TUTANKAMON

Tutankamon'un mezarından çıkan
altınlar satılsın önce
ve açlara hediyeler alınsın.

Mezarı olmayanlara
dağıtılsın taş sandukalar.

Çocuklara verilsin mücevherler
oyuncak yerine.
Büyük karnavallarda
kullanılsın maskeler.

Bir zamanların büyük hükümdarı
daha üne kavuşacaktır böyle.

Fakat, neye benzerdi diye düşünüyorum
yalnızca kemikleri kalmış Tutankamon!

Ta çocukluğumdan beri
yapmaya başladılar içimde
alçakgönüllü hayalperestler, hayırseverler.

Temellerini attılar atmasına
ama yorgun düştüler, bitiremeden

Kutsadılar sonra da:
Kuvvete geldiğin zaman
yapıya devam et

ve doruğuna ulaşmaya bak

Tek başına!

İSKENDERİYE'YE GELDİ DANTE

Onca yüzyıldan sonra
İskenderiye'ye geldi Dante
İskenderiye kitaplığının yakılması nedeniyle
kör vezirlerin açtığı
yas defterine
yazmak için düşüncesini.

Büyük bir inançla şunları yazdı deftere:
Cehennemimin varlığının gereğini
ispat edebilmekten mutluyum!
Bir kez olsa bile söylenmiş sözü
Yok edebilecek ateş hiçbir yerde bulunmaz.

HARP ÇALAN ADAM

Harp çalırken kör adam
sekiz prenses pantomim oynuyor etrafında

Hediye etmiş ışığı hükümdarlarına
daha büyük coşkuyla
söyleyebilsin diye türküsünü

Yok olmuş vahalara
akmıştır gözleri

Merhamet aradığı yok kimseden
Yaşıyor başkalarının sevinçleriyle

Hayatın geçiciliğine türkü yakıyor
harp çalan kör adam
ve yaşamın tadını çıkarmaya bakın diyor
gelip çatıncaya kadar ölüm anı.

Şölene davet ediyor
hayatı kutlamak gerekir çünkü
kadehimiz acıyla dolu olsa bile

Ölüm ve toprağın istediği sessizliktir yalnız.

ANADOLU'DAN BİR MANZARA

Türküsüz kalmış ses
gölgesini yitirmiş beden
ağırlığından olmuş dağ gibi
ağaçsız ova.

Rahminde hiçbir şey
duyumsanmayan lohusa gibi
ağaçsız ova.

Ova, yağmurkız, çiçektozu
yolunmuş atmaca bakışı

Sonsuzluğunun ortasında
ağaç dikiyorum bütün ağlamalara
ateşe veriyorum
umursamazlığın bomboş ambarlarını.

SORMAYIN

Sakın sormayın
anıtlar gerekli midir ölüme

Aforoz edecek sizi
ölüler kentinin
karnı aç halkı

Kızgın gül dökmeyin sakın
ısrıganotları üzerine avuntunun

Ölüm anıtları
en kusursuz izdüşümüdür
insanoğlu yazgısının.

VAAT

Yıllarımız önünde sallanan
o meyve ağacını aşılacağı
sevgimizin çiçeğiyle
çelengiyle gelinliğinin.

Aşılacağı o fidanı
gençliğimizin filiziyle
çocuklarımızın iç çekmeleriyle
Doğanın tiril tiril güzelliği
bengilik ağacını büyütelim ki
daha bereketli olsun gelecek yıllar
ve hastalıklı isteklerimizin
kantarı daha ağır çeksin diye.

BURADA YAŞAMIŞTIM

Aşağılara iniyorum Samuil kalesinden
geçerek kaldırımlı sokaklardan
Hissetmeden kendi ağırlığımı bile.

Adeta kimsecikler izlemiyor beni
Dokunaklı bir şeyler fısıldıyor sadece
etrafımı çevreleyen evreler.

Güzel bir anıdır onların sakladığı
tertemiz ve yüce sevgiyle bir zamanlar
burada yaşadığıma dair.

Anladım bu efsaneler kentine
çok şeyler borçlu olduğumu
Varsın tedirginliği duyursun çanlar.

YALNIZLIK

Yalnızlıktan korkunç şey yokmuş meğer,
doğaya savaş açan bir kuşcağızdan farksız
kendi düşüncenle savaşman gerek,
bin parçaya bölmen düşlerini bile
içindeki güvensizliği yaşatman.

Yalnızlık tıpkı vicdan azabı gibi
kemirir, acır bezdirircene
bu yüzden düşünüp dururum hep
nasıl bir sabırdı barınan içlerinde
ki buna dayanabilmişti gurbetçiler.

Kışkırtıların eksilmediği şu hayatta
anlamı kaybolunca yakınlığın
en zor iş, güç bulmakmış
kendini sınamaya.

BİR YÜZÜN PORTRESİ

Yüzünü uzatıyorsun Göl'ün üzerine
benim tertemiz aynamda
bak suratına – diyor su,
İçine dolacak benim aydınlığım
gizlediğin bütün gizli yerlerine sızarak.

Suratına bir bak hele
ve ben göze görünmeyen
bir lekeyi göstereceğim yanağında.
İkiyüzlü bir öpücüğün
kalıntısıdır bu.

Daha dikkatle bak kendine
gözerinde gölgeler var,
kötü bakışların morartıları.
Boşalıversinler bırak
derinlerdeki bardaklarıma.

Bir hoyrat girmiş kalbine
göze görünmeyen açgözlünün teki
İyice kapat onu
yalnız sende ulusun
soluğu kesilinceye kadar
izini süren kuşkularından.

DÜŞÜNCE

Aydınlık bir diyardan akın akın
gelen o dalga, o düşünce
gizli gizemli değildir.

Tutkuları yakan
ateşin habercisidir

Çarpıp karşı kıyıya
bin parçaya bölünmez ki

Canın ezik yerlerine
yayılır sadece
ve izin vermez acıların dinmesine

Sağalmaya!

BULGU

Bakışınla dokun bana
Tanrıların bilgeliğiyle
Dile gelecektir

Düşüncenle dokun ona
Ölümsüzlüğün dünyalarına
Ulaştıracaktır seni

Onu tartmaya kalk
Kayıplara karışacaktır
Düşler diyarında

Gururu karşısında diz çök
Hakkında edindiğin o bir zerre bilgiyle
Git gönlünün dilediği yere

Hiç denecek kadar zor
Kalkacaktır ardından
Napoléon'un peşinden kalktığı kadar
Napoléon'un peşinden kalktığı kadar

NİYE BENİ ANIMSATIYORSUN

Senin zindanların ve manastırların var
bir de buruk şarapların

Güçlü kuvvetli boyun posun var
bir de gölgelerin
taşıdıkları gölgendir
yaladıkları tabanlarındır

Samilov'un kemikleri üzerinde
bu kentin ikonları üstünde
kanatlanmış martı kuşları var

Benim bülbül dağlı
mesameli kireçtaşım
ve dehşetli güneşim var
gücümü arayıp istediği,
ardımdan ok çektirdiği

Niye düşümde
benim dağımın eteklerinde
kaynaklar için tekne kazımamı
civcivleri uyandırmamı anımsatıyorsun!

GÜCE ÖVGÜ

Gün doğumuna ve uçuşa karşı geriniyor
milyonlarca güneşin ışık kuvvetiyle
ölçüyor kendi gücünü.

Yeraltında fokur fokur kaynayan
ve fışkırmaya bir yarık arayan
ölüm lavına hükmetmektedir
aynı zamanda.

Ona dönüktür her şey
Hatta Golgotha'nın kuru haçları bile.
Geçmişle gelecek
Doğumla acı
Güçle itaat
arasında denge işaretidir bu

Benim içinse kızgın bir keşif.

Yüreklerde yanardağlar püskürtür
ondaki dalgın bakış.

SFENKS YAZITLARI

Ruhun derinliklerine iniyor
bakışıyla kaza kaza
ölüm duygusuna ulaşarak

Geri çekildiği yok

Bıraktığı yazıtları
yıldızlar çözebilecek sadece
Vücut

anıtlaşınca!

Philippe Soupault, Franz Carl Weiskopf, Raymond Federman,
Fernando Pessoa, Henry Reed, Hermann Broch, Andre Breton,
Douglas Dunn, Adrienne Rich, Erik Stinus, Victor Segalen, Semih
El-Kasim, Bardhyl Londo, Eavan Boland, Michael Hulse, Otto Rene
Castillo, Bertolt Brecht, Miguel Hernandez, Craig Raine, Anne
Sexton, Gösta Agren, Giacomo Leopardi, Aloysius Bertrand, Rod
McKuen, W. H. Auden, Lorand Gaspar, Gennadi Aygi, Sondro
Penna, Maria Luisa Spaziani, Ahmad Şamlu, Christian Morgenstern,
Christopher Middleton, Eeva-Liisa Manner, Jacques Prévert, William
Blake, Guillevic, Claude Esteban, Roger McGough, Pablo Neruda,
Jura Soyfer, Gabriel Planella, Heinrich Heine, Hans Arp, Trajan
Petrovski

ISBN 9753661645

9 789753 661645